АЛТЫН ДАЛА ЖҮРЕГІ

КАРАСУСКИЙ РАЙОН

1939 - 2009

70-летию Карасуского района посвящается

АЛТЫН ДАЛА ЖҮРЕГІ

КАЗИНПРЕСС

16 *Туған жердің тағылымды тарихы*
Знать и любить историю

44 *Адамдарға шынайы жүрегіммен*
К людям с открытым сердцем

62 *Жерге қожайын керек*
Быть хозяином на земле

68 *Алға комсомол, жеңіс жолында!*
Комсомольцы добровольцы

80 *Табыс талаптыны таңдайды*
Успех приходит к деятельным

86 *Армысыздар, ардагер ақсақалдар!*
Ветераны не стареют только душой

104 *Рухани байлық – мәңгілік*
Не хлебом единым

120 *Ұстазым – ұлағатым, үлгім менің*
Навечно вызваны к доске

134 *Қарасудың құрыштай берік жастары*
Команда молодости нашей

142 *Дәрігердің аялы алақаны*
Спасибо, доктор!

148 *Бұл ұрысты ұмыту мүмкін емес*
Нам этот бой не забыть нипочем

166 *Қоғамдық тәртіп сақшылары*
На охране общественного порядка

ҚАРАСУ

әнің шығарған Бақытжан Мұқашев
сөзін жазған Ақылбек Шаяхмет

Әлемнің бар асылы,
Көзімнің қарашағы,
Кең өлке, асқар белім.
Ұшамын көкке самғай,
Көңілін таза қандай?
Ниетің аппақ қардай, Қарасуым!

Қайырмасы:
Қарасу, Қарасу, Қарасуым!
Кім айтты қап – қара деп сенің суың!
Қарасу, Қарасу, Қарасуым!
Көзімнің ағындай сен қарашығым.

Бұлақтың суын іштім,
Тобылға суға түстім,
Жайнаған гүлсің, елім!
Болғанда суың балдай,
Жүремін шөлім қанбай,
Ағарып атқан таңдай, туған жерім!

Қайырмасы

Білетін дала сырын,
Өзінсің жанашырым,
Көркіңе сүйсінемін.
Табатын жарасымын,
Даланың баласымын,
Жайнай бер жан - асылым, Қарасуым!

Қайырмасы

Туған жер, өскен ел
кіндік кескен,
Сыйлаған баласына бар асылын,
Туған жер, өскен ел,
көкей тескен,
Көзімнің ағындай сен қарашығым.

Қарасу ауданы Қостанай облысының оңтүстік - шығыс бөлігінде орналасқан. Солтүстік Қазақстан және Ақмола облыстарымен, сондай- ақ Қостанай облысының Сарыкөл, Әулиекөл, Алтынсарин, Амангелді аудандарымен шектесіп жатыр.

Қарасу ауданы Қазақ КСР-і Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1939 жылғы казанның 16-дағы Жарлығымен Обаған ауданын қайта кесіп-пішу есебінен құрылды.

Аудан орталығы – Қарасу ауылы.

Аудан аумағы 12,8 мың шаршы шақырым құрайды.

Тұрғындар саны 2009 жылғы қаңтардың 1-де 27560 адам құрады.

Аудан аумағында 46 ұлт өкілдері тұрады. Ең саны көп ұлттар: қазақтар - 8814 адам, орыстар – 9090, украиндар - 4682, белорустар – 1593 адам. Және 3381 адам - басқа ұлттар өкілдері. Халық тығыздығы 1 шаршы шақырымға 0,4 адамнан келеді.

27,6 мың адам ауылдық жерлерде, олардың 3,3 мыңы аудан орталығында тұрады.

Еңбекке жарамды тұрғындар саны 16,7 мың адам.

Аудан аумағы тәуекелді егіншілік аймағында орналасқан. Топырақтық-климаттық жағдайы бойынша 2 аймаққа бөлінеді, оларда негізінен оңтүстік қара топырақ және қоңыр-қызғылт кәдімгі қара топырақ көбірек кездеседі.

Климаты күрт континенталды және өте қуаң. Күшті жел және бұрқасын дауыл жиі болып тұратын қысы ұзақ, жазы ыстық және құрғақ. Орташа жылдық жауын-шашын көлемі 250-350. Өсімдіктің жетілу кезеңі 150-175 тәулік.

Су ресурстары. Өзендер желісі сирек. Ауданда екі өзен (Қарасу мен Түнтұғыр) және Қойбағар көлі бар.

Қарасу ауданының ауылшаруашылық алқабының жалпы алаңы 956230 гектар, оның ішінде егістік жер 830244 гектар, шабындық 2906 және жайылым 123013 гектар құрайды.

Коммуникациялар. Аудан аумағын ұзындығы 81 шақырым Республикалық маңызы бар жол және 656,3 шақырым жалпы маңызға ие жол кесіп отеді .

Елді мекендер саны – 52. Аудан құрамына 14 ауылдық округ пен 7 ауыл кіреді.

Карасуский район расположен в юго-восточной части Костанайской области. Граничит с Северо-Казахстанской и Акмолинской областями, а также Сарыкольским, Аулиекольским, Алтынсаринским, Амангельдинским районами Костанайской области.

Карасуский район образован Указом Президиума Верховного Совета Казахской ССР от 16 октября 1939 года за счет разукрупнения Убаганского района.

Районный центр – село Карасу.

Территория района составляет 12,8 тыс.кв. км.

Численность населения на 1 января 2009 года составляет 27560 человек.

На территории района проживают представители 46 национальностей. Наиболее многочисленными группами населения являются: казахи - 8814 человек, русские – 9090, украинцы - 4682, белорусы – 1593 человек. И 3381 - других национальностей. Плотность населения 0,4 человека на 1 квадратный километр.

27,6 тыс. человек проживает в сельской местности, из них 3,3 тыс. человек в районном центре.

Трудоспособного населения 16,7 тыс. человек.

Территория района находится в зоне рискованного земледелия. По почвенно-климатическим условиям подразделяется на 2 зоны, в которых преобладает чернозем южный и чернозем темно-каштановый обыкновенный.

Климат резко континентальный и крайне засушливый. Зима продолжительная с сильными ветрами и метелями, лето жаркое и сухое. Среднегодовое количество осадков составляет 250-350 мм с большими колебаниями. Вегетационный период 150-175 суток.

Водные ресурсы. Речная сеть редкая. В районе две реки (Карасу и Тюнтюгур) и озеро Койбагор.

Общая земельная площадь сельхозугодий Карасуского района составляет 956230 га, в том числе пашни 830244 га, сенокосы 2906 га и пастбища 123013 га.

Коммуникации. Район пересекает дорога Республиканского значения протяженностью 81 км, и дорога общего значения 656,3 км.

Численность населенных пунктов – 52. В состав района входит 14 сельских округов и 7 сел.

Құрметті қарасулықтар!

Осыдан 70 жыл бұрын Қостанай облысының картасында Қарасу ауданы пайда болды. Бұл жылдар қоржынына ауданның әлеуметтік-экономикалық дамуы жолында ерінбей еңбек еткен бірнеше ұрпақ өкілдерінің өмірлері сыйып тұр.

Өз тарихын қастерлей білу қашан да халық дәстүрінен лайықты орын алып, оның адамгершілік рухының негізінде жатты, соның арқасында мемлекетіміздің тұрақтылығы мен мықтылығының іргетасына айналды. Әлі күнге дейін адамдар жадында бір кездері осы өңірге алғаш келіп қоныстанғандар, ұжымдастыру жылдары, Ұлы Отан соғысының майдандарында қаза болған жерлестері мен тың игеру жылдарындағы өнегелі өзгерістер туралы естеліктер сайрап тұр.

Барлық қазақстандықтармен бірге қарасулықтар да талай белестерді бағындырып, талай самғаулар мен құлдырауларды, экономиканы қайта жаңғыртудың проблемалары мен қиындықтарын бастарынан өткерді.

Табиғат біздің өлкемізге ауыл шаруашылығын дамытуға қолайлы құнарлы жерлерді жомарттықпен тарту етті. Тәуекелді егіншілік аймағы тұрақты өнім алып тұру, мал шаруашылығын дамыту, ауылдықтар тұрмысын жақсарту үшін көп күш-жігер жұмсауды талап етеді. Ал мұны сіздер абыроймен атқарып жүрсіздер. Бұл істе сіздерге тынымсыз еңбек пен ертеңге деген мол сенім

Уважаемые карасуляне!

70 лет назад на карте Костанайской области появился Карасуский район. Эти годы вместили жизнь нескольких поколений, чей труд был направлен на социально-экономическое развитие района.

Почитание своей истории всегда было в традициях народа, лежало в основе его нравственного здоровья, стало фундаментом стабильности и силы нашего государства. До сих пор в памяти людей живы воспоминания о первых переселенцах, когда-то обживавших эту землю, о годах коллективизации, о погибших на фронтах Великой Отечественной земляках, о героической целинной эпопее.

Вместе со всеми казахстанцами карасуляне пережили взлеты и падения, проблемы и трудности реформирования экономики. Природа щедро одарила ваш край плодородными землями для развития сельского хозяйства. Зона рискованного земледелия требует приложения больших усилий для получения стабильных урожаев, развития животноводства, создания условия для достойной жизни селян. И вы с этим с честью справляетесь. Помогают вам в этом неистощимое трудолюбие и оптимизм. Вы умеете работать, уверенно смотрите в будущее.

көмектесіп келеді. Сіздер жанқиярлықпен жұмыс істей аласыздар және жарқын болашаққа сенесіздер.

Аудан серпінді даму үстінде, әлеуеті аса зор. Қарасу қашан да Қостанай облысының экономикалық жағынан да, әлеуметтік жағынан да ең үздік дамыған аудандары қатарынан табылып келеді.

Қарасу ауданының жетпіс жылдығына арналған «Алтын дала жүрегі» кітабында өткен күндер және ең бастысы, бүгінгі күн туралы көптеген маңызды да танымдық ақпараттар ұсынылған. Мен бұл кітапты аға ұрпақ өкілдері ризашылықпен, ал ата-бабаларының ісін туған жерде жалғастырып жүрген жастар зор қызығушылықпен оқиды деп ойлаймын.

Барлық қарасулықтарға денсаулық, бақыт, ырыс-береке тілеймін!

Сергей КУЛАГИН,
Қостанай облысының әкімі

Район динамично развивается, имеет большой потенциал. Карасу всегда был и остается в числе самых экономически и социально развитых регионов Костанайской области.

Книга «Алтын дала журегі», посвященная семидесятилетию Карасуского района, содержит много познавательной информации о прошлом и, что особенно важно, сегодняшнем дне. Думаю, что эту книгу с благодарностью прочтут люди старшего поколения, с живым интересом – молодежь, которой продолжать дела отцов и дедов на родной земле.

Желаю всем карасулянам здоровья, счастья и благополучия!

Сергей КУЛАГИН,
Аким Костанайской области

ҚАРАСУ - КӨЛІ КӘУСАР, ЖЕРІ ЖОМАРТ

Қайрат Жұмашұлы Ахметов 1965 жылғы қаңтардың 6-да Қостанай облысы Боровской ауданының Төленгіт ауылында туған. Білімі бойынша ғалым-агроном, 1987 жылы Целиноград ауыл шаруашылығы институтын бітірді. Боровской ауданының бірқатар шаруашылықтарында агроном, инженер-гидротехник, бөлімше меңгерушісі және бас агрономы, Семиозерный ауданындағы кеңшар директоры болып істеді.

200 жылдың наурыз айынан – Қазақстан Республикасы ауыл шаруашылығы министрлігінің Қостанай облысы аумақтық басқармасының бастығы. 2002 жылдың қазанынан 2006 жылдың сәуіріне дейін – Меңдіқара ауданының әкімі. Онан соң – Қостанай облыстық ауыл шаруашылығы департаментінің директоры.

2007 жылдың қыркүйегінен – Қарасу ауданының әкімі.

«Құрмет» орденімен, білім меценаты Алтын медалімен марапатталған.

Туған өлкеміз Қарасу жерінің соңғы жетпіс жыл ішінде қол жеткізген барлық жетістіктері мен жеңістері, басынан өткізген қиындықтары, жүзеге асырған реформалар нәтижелері , аудан өміріндері аса маңызды оқиғалар, тағдырларлары тағылымды жерлестер бейнесіне қайта баға беріп, қайта таразылау үшін тағы бір мүмкіндік туып отыр. Қостанай облысының ең ірі ауданының өмірі осы жылдар ішінде бұрынғы кеңес елінің социалистік республикасы, ал соңғы жиырма жылға жуық уақыт ішінде тәуелсіз мемлекет мәртебесіне лайықты екендігін абыроймен дәлелдеп келе жатқан Қазақстан Республикасының өмірімен біте қайнасып жатыр. Біздің облысымызды әдетте ұшы - қиырсыз дархан даласы мен жер қойнауының мол байлығы, тұрғындарының ұлттық құрамының бірегейлігіне қарап «қазақстандық» атағына ең лайықты облыс санайтын болса, біздің ауданымыздың дәл осы

ерекшеліктері бойынша «қостанайлық» бейнесіне мейлінше сәйкес келетін аудан деуге болады. Сондықтан біздің мерейтойымызға орай шығарып отырған кітабымыздың «Алтын Дала жүрегі» аталуы да тегін емес.

Осы кітап беттерін ақтара отырып, мен өз жерлестерімнің жүздеріне зор құрметпен, шексіз ризашылық сезімінді білдіре отырып, сүйсіне қараймын. Олар талай қиындықтарды бастар өткізіп, қайсарлықпен жеңіп шықты, талай игілікті істер атқарып, арттарында мәңгі өшпес өнеге қалдырды! Олардың жарқын бейнелеріне зер салсаңыздар, олардың отты жанарлары биік адамгершілік мен зор сенім сәулесін таратып тұрғандай көресің. Осы жандардың ерен еңбектері, терең білімдері, шебер қолдары мен таусылмас төзімі арқасында бүгінгі күні біз игілігімізге жаратып жүрген барлық береке –байлық пайда болды, тың даласы игеріліп, жолдар салынды, жаңа кенттер тұрғызылып, агрофирмалар құрылды, мәдениет орталықтары мен мектептер ашылды... Кітап міне осы тұлғалар мен олардың игі істері туралы әңгімелейді.

Бүгінгі күні Қарасу ауданы жылына 750 - 800 мың тонна жоғары сапалы астық береді. Біздің егіс алқаптарымыздың әрбір гектарынан дихандардарымыз жыл сайын жинап алып жүрген астық көлемі 12 центнернер кем түсіп көрген емес. Мал шаруашылығы да жоғары қарқынмен даму үстінде. Ауыл шаруашылығы өнімдерінің жалпы көлемі 2008 жыл қорытындысы бойынша 22.5 миллиард теңге құрады. Сондай- ақ құрылыс саласы да қарқынды дамып, әлеуметтік- мәдени сала нысандары көбейе түсуде.

Менің ойымша бұл кітаптың басты мақсаттарының бірі жас ұрпаққа тағылым беріп, аға ұрпақ өмірінен үлгі алуға шақыру. Оның әрбір беті: Сіздердің ата-бабаларыңыз қандай биік жетістіктерге қол жеткізгендерін көріңіздер, оларды өнеге алып, оқып -үйреніңіздер. Аға ұрпақты құрмет тұтыңыздар және бүгінгі күні өз қолдарыңызбен атқарған игі істеріңізді болашақ ұрпақ мақтан тұтуы үшін аянбай еңбек етіңіздер, - тұрғандай. -Сонда қарасулықтар туралы келесі кітап сіздерге арналатын болады.

МЫ ЖИВЕМ НА КРАСИВОЙ И ЩЕДРОЙ ЗЕМЛЕ

Ахметов Кайрат Жумашович родился 6 января 1965 года в поселке Туленгут Боровского района Костанайской области. По образованию ученый-агроном: в 1987 году окончил Целиноградский сельскохозяйственный институт. Работал агрономом, инженером-гидротехником, управляющим отделения, главным агрономом в ряде хозяйств Боровского района, директором совхоза в Семиозерном районе.

С марта 2000 года – начальник Костанайского областного территориального управления Министерства сельского хозяйства Республики Казахстан. С октября 2002 по апрель 2006 года – Аким Мендыкаринского района. Затем – директор департамента сельского хозяйства Костанайской области.

С сентября 2007 года – Аким Карасуского района.

Награжден орденом «Курмет»,

Золотой медалью мецената образования.

У нас есть хороший повод оглянуться, чтобы еще и еще раз увидеть и оценить все достижения, горести и победы, взлеты и гримасы реформ, памятные события, красивые судьбы, состоявшиеся за семьдесят лет на нашей Карасуской земле. Крупнейший район Костанайской области жил все эти годы в унисон с жизнью большой республики – бывшей советской социалистической, и вот уже почти двадцать лет независимой Республики Казахстан. Больше того, если область нашу часто называют «самой

казахстанской» по целому ряду родовых признаков (здесь и степные просторы, и богатства недр, и уникальность национального состава), то район можно считать «самым костанайским» - по тем же причинам. Не случайно книга, которую мы издали к юбилею, названа «Сердце Золотой Степи».

Листая страницы этой книги, я с бесконечным уважением и благодарностью вглядываюсь в лица наших земляков. Сколько трудностей довелось им пережить, сколько сделать доброго и совершить, казалось бы, невозможного, вечного! Обратите внимание, как много света в их глазах, достоинства и уверенности в себе. Это их руками, их умом, терпением и добросовестностью создано все вокруг – хлебные нивы и дороги, поселки и агрофирмы, культурные центры и школы... Книга справедливо подробно рассказывает об этом.

Карасуский район сегодня – это около миллиона тонн высококачественного зерна каждый год. С каждого гектара нашей пашни земледельцы стабильно получают не менее 12 центнеров хлеба. Хорошими темпами возрождается животноводство. Объем валовой продукции сельского хозяйства составил по итогам 2008 года 22.5 миллиарда тенге. Развивается строительная отрасль, богатеет социально-культурная сфера.

Думаю, что главный посыл книги, которую вы взяли в свои руки, обращен к молодым: смотрите, что смогли сделать ваши деды и отцы. Учитесь, будьте благодарны им. Пробуйте совершить большее, чтобы уже вашими делами гордились ваши будущие дети. О чем когда-нибудь, годы спустя, расскажет следующая книга.

ТУҒАН ЖЕРДІҢ ТАҒЫЛЫМДЫ ТАРИХЫ

ЗНАТЬ И ЛЮБИТЬ ИСТОРИЮ

Виктор Дмитриевич Невзоров 1952 жылғы мамырдың 27-інде Коновниценка ауылында туған. Маршановка селосында өсіп, мектепті Ленинода бітірді. Қостанай désinститутын тарих факультетін бітірген. 1972 жылдан Түнтұғыр ауылында ұстаздық ете бастады, кейінірек осы мектепке директор болды, ауылдық кеңеске төраға болып сайланды. 1988 – 1994 жылдар аралығында Қарасу аудандық халық ағарту бөлімін басқарды. 1994 жылдан 2007 жылға дейін аудандық мәслихаттың хатшысы болды. Қазіргі уақытта Қарасу аудандық әкімдігінің денешынықтыру және спорт бөлімінің бастығы.

Қазақстан Республикасы білім беру ісінің үздігі.

Виктор Дмитриевич Невзоров родился 27 мая 1952 года в селе Коновниценка, рос в Маршановке, окончил школу в Ленино. Имеет диплом выпускника Кустанайского пединститута (истфак). С 1972 года стал учительствовать в селе Тюнтюгур, потом работал директором Кушмурунской школы, избирался председателем сельсовета. С 1988 по 1994 год возглавлял Карасуский районный отдел народного образования. С 1994 по 2007 год был секретарем районного маслихата. Ныне начальник отдела физической культуры и спорта акимата Карасуского района.

Отличник образования Республики Казахстан.

- Менің тарих факультетіне түскен себебім – бұл пән қашан да маған өте ұнайтын және тарихты тереңірек білуге деген ынтам зор болатын,- дейді Виктор Дмитриевич. – Әсіресе туған жерімнің тарихын білгім келетін. Өйткені мен бесінші атамнан қарасулықпын, ал балаларым болса алтыншы атадан осы өңір тұрғындары. Өзімнің диплом жұмысымды да мен ғылыми жетекшім, ғылым кандидаты, тарих кафедрасының аға оқытушысы Т.Ж.Тасқожинаның кеңесімен өзімнің жаныма жақын - «Қарасу ауданы Ленин кеңшарының тарихы» тақырыбын жазып, қорғап шықтым. Шамамен 1895-97 жылдары осы жерге Украинадан менің нағашы бабам Давид Шевченко жаяу келіпті. Отбасында сақталып қалған естеліктер бойынша Ресей-

-Я на исторический факультет поступил, потому что всегда мне по душе была и дисциплина эта, и желание поглубже историю узнать,- говорит Виктор Дмитриевич. – Особенно, историю родного края. Я ведь карасулянин в пятом поколении. Дети мои – в шестом! И тему дипломной работы я с благословения своего научного руководителя, кандидата наук, старшего преподавателя кафедры истории Т.Ж.Таскужиной выбрал «под себя» - «История Ленинского совхоза Карасуского района». Где-то в 1895-97 годах сюда пришел пешком из Украины мой прадед, Давид Шевченко. По сохранившимся в семье воспоминаниям, шел целых одиннадцать лет – все искал лучших мест. Нашел здесь, пустил в эту землю глубокие корни. По линии отца мы – Невзоровы. Не помню деда Егора Ивановича, а бабушка Анна Никола-

ден шыққан соң ол жер жаннатын іздеп он бір жыл жүріпті. Ақыры көңілі қалаған жерді осы өңірден тауып, осында бала-шағалы болып, тамырын тереңге жіберіпті. Ал әкем жағынан біз – Невзоровтармыз. Атам Егор Иванович пен әжем Анна Николаевна әлі есімде, өте еңбекккор жандар болатын.

Ал Қарасу ауданының жалпы тарихын сөз етер болсақ, ол өте ерте заманнан бастау алады. Белгілі деректер бойынша, біздің дәуірімізге дейінгі 1- мыңжылдықтың басында құрғақшылық климаттың пайда болуы мен табиғи су қоймаларының азаюы себебінен Солтүстік Қазақстанның далалық аудандарында жергілікті тұрғындар шаруашылық қызметтің жаңа түрі – көшпелі мал шаруашылығын қарқынды дамыта бастаған. Сөйтіп ол осы өлке халқын көптеген ғасырлар бойы асыраған негізгі кәсібіне айналған. Көшпелі халық тұрмысы өте ауыр болды. Жаздың апшыны қуырған аптап ыстық желі дала өсімдіктерінің түгін қалдырмай, күйдіріп жіберген жылдар аз болмаған. Мұндай кезеңдерде малшылар алыс жерлерге көшіп, бұл өңірде бірен-саран ғана кездесетін шағын көлдер мен Қарасу, Түнтұғыр, Обаған, Есіл секілді өзен жағалауларына барып тығылатын.

19 ғасырдың 20-жылдарының басында «Сібір қырғыздары туралы Жарлыққа» сәйкес Қарасу ауданының аумағы Құшмұрын округының құрамына кірді. Ал 40- шы жылдары ол Атбасар округының құрамына берілді. 1868 жылы Ақмола облысының құрылуына байланысты бұл жерлер Петропавл үйезінің Оңтүстік-Батыс бөлігін құрады. Ақмола облысы Петропавл үйезінің құрамына кірген, қазіргі Қарасу ауданының жерлерін Солтүстік Қазақстанның басқа аумағымен салыстырғанда көрші елден қоныс аударған орыс шаруалары әлдеқайда кейінірек игерді. Оның бас

евна вечная были труженица.

Что касается истории Карасуского района в целом, то она берет начало в далеком прошлом. Известно: в начале 1 тысячелетия до н. э. с наступлением более засушливого климата и уменьшением естественных водоемов в степных районах Северного Казахстана стала интенсивно развиваться новая форма хозяйственной деятельности местного населения – кочевое скотоводство, определившее род занятий людей на многие столетия. Суровой была жизнь этих кочевий. Часто знойные летние ветры выжигали степные травы, вынуждая скотоводов делать дальние переходы, прижиматься к озерам и немногочисленным рекам – Карасу, Тюнтюгур, Убаган, Ишим.

В начале 20-х годов 19 века в соответствие с «Указом о сибирских киргизах» территория Карасуского района вошла в состав Кушмурунского округа, с 40-х годов ее передали в состав Атбасарского округа. С образованием в 1868 году Акмолинской области эти земли составили Юго-Западную часть Петропавловского уезда. Входившие в состав Петропавловского уезда Акмолинской области земли современного Карасуского района значительно позднее других территорий Северного Казахстана стали осваиваться русским переселенческим крестьянством. Причиной тому была их отдаленность от железной дороги и крупных переселенческих центров. Массовое заселение района произошло после специального правительственного постановления, на основе которого территория Петропавловского уезда была разделена на шесть переселенческих районов. Известные нам источники относят начало заселения и освоения карасуских степей русскими переселенцами к 1904 году, когда в районе речки Карасу появились первые ходоки из Ставропольского края Лопаткин, Кожухов, Петруньков. Последним место приглянулось. О том, что места здешние были действительно привлекательными, свидетельствовал старожил Ф. Оськин. Вспоминая свою молодость, он

ты себебі ауданның телім жол мен ірі қоныс аудару орталықтарынан алыс орналасқаны болатын. Ауданды жалпылай қоныстану үкіметтің арнайы қаулысы негізінде Петропавл үйезінің аумағы алты қоныстану ауданына бөлінгеннен кейін ғана басталды. Бізге белгілі тарихи деректер бойынша қоныстанудың басталуы мен Қарасу даласын орыс шаруаларының жаппай игеруге кірісуі 1904 жылы басталған көрінеді. Дәл осы жылы Қарасу өзені жағасына Ставрополь өлкесінен жаяу келген алғашқы орыс шаруалары Лопаткин, Кожухов, Петруньков отбасылары қоныстанады. Жаңа орын оларға ұнайды. Бұл жерлердің шын мәнінде өте тартымды болғаны туралы өлкенің байырғы тұрғыны Ф. Оськин, өзінің жастық шағын еске ала отырып, былай деп жазады: «Бала кезімізде біз бауырым екеуміз Қарасу өзені жағасына жиі барушы едік. Оның орманды жағалауы қоңыр салқын ауасымен, жайлы жұмсақ шөптері және сұлу табиғатымен еркіңнен тыс елітіп тұратын, діңгегіне құшақ жетпес алып ағаштардың жап-жасыл жапырақтары өзеннің екі жағасын көмкеріп, су үстіне төніп тұратын. Әсіресе көктерек көп болатын, арасында қайың да кездесіп қалатын. Олардың орталарында қылмақ пен ақ тал өсетін. Жидектердің көптігінен аяқ алып жүру мүмкін емес еді. Қожақат, қарақат, мойыл, долана… Ал бұрын ағаштар одан да мол болды деседі. Олардың көлеңкесінен өзен суы қарқара болып жататын».

Ақмола губернаторының кентті ресми тіркеу туралы рұхсаты берілген кезде, жаңа қоныстанушылар оның болашақ шекараларын белгілеп, жер аумағын телімдерге бөліп, үш көше құратын үйлер де салып тастаған еді. Олар өзенге ең жақын орналасқан көшеге Нижняя, оған қатарлас орналасқан екінші көшеге - Средняя, ал өзеннен ең алыс орналасқан шеткі көшеге – Верхняя деген аттар беріп те қойған. Тұрғындардың жеке шаруашылықтары үшін бөлінген жер телімдерінің құны олардың өзенге қаншалықты жақын орналасқанына байланысты бағаланатын. Суға ең жақын орналасқан Нижняя көшесіндегі телімдер ең қымбат - 5 рубль тұратын. Жер телімдері барлық қоныс аударғандар кенттеріне ортақ жалпы ережеге сәйкес жеребе бойынша бөлінетін. 1906 жылдың күзіне қарай кент толық дерлік салынып бітті және Карасуль деген атқа ие болды. 1914 жылдың деректеріне сәйкес, Карасуль кентінде 285 отбасы (2740 адам) тұрды.

Қарасу жаңа қоныстанушыларының басты тірлігі жер тыртып, астық өсіру болды. Бұл кәсіп аса тиімді еді, өйткені жергілікті жердің байырғы тұрғындары – қазақтар арасында астыққа деген сұраныс өте жоғары болды.

писал: «Мальчиками мы с братом часто бегали на речку Карасу. Ее лесистые берега манили нас прохладой, уютом и живописными видами, роскошные кроны деревьев густо нависали над водой с обеих сторон. Много было осины, попадались и березы. А меж ними росли хмель и тальник. А ягоды! Ежевика, смородина, черемуха, боярышник… А еще раньше, говорят, лесов больше было. Вода в речке от теней казалась черной».

Когда была дана санкция Акмолинского губернатора на официальное оформление поселка, новоселы опахали его будущие границы, площади разбили на участки и сформировали три улицы. Нижняя к речке стала Нижней, вторая, ей параллельная - Средней и, наконец, самая дальняя от реки – Верхней. Нарезанные планы для личных усадеб оценивались в зависимости от их местонахождения относительно реки. Наиболее высоко – по 5 рублей – оценивались участки на Нижней улице, как близкие к центру и воде. Участки распределялись по жребию – общепринятому порядку при заселении всех переселенческих поселков. К осени 1906 года поселок в основном уже устроился и стал именоваться Карасульским. По данным 1914 года, в пос. Карасуль проживало 285 семей (2740 жителей обоего пола).

Главной заботой карасульских новоселов остава-

лось хлебопашество. Оно было занятием выгодным, так как его продукты всегда находили обеспеченный сбыт у местного казахского населения.

Возможен был вывоз хлеба в крупные города. Наиболее распространенными орудиями были жнейки, веялки, сенокосилки. В хозяйстве и переселенцев, и казахов началось практиковаться разведение огородных и бахчевых культур: картофеля, капусты, лука, огурцов, арбузов, дыни. Целинные земли по

Сонымен қатар өнімді ірі қалаларға апарып сату мүмкіндігі де болса. Шаруалар астық өсіруде егін орғыш, ұшырғыш, шөп шапқыш секілді қарапайым жұмыс құралдарын пайдаланатын. Біртіндеп жаңа қоныстанушылар мен жергілікті қазақтар бақша егіп, картоп, қырыққабақ, пияз, қияр, қарбыз, қауын өсіре бастады. Тың жер сырттан келген жаңа қоныстанушыларды астық өнімінің шығымы әр жылы әрқилы болатынымен таң қалдырды. Бір жылы олар өз отанында ешқашан болмаған аса бай өнім жинап алса, келесі жылы - жаз ортасында суық ұруы, жаңбыр жиі жауғандықтан егістікті су алып кетуі, құрғақшылық салдарынан қурап қалуы немесе шегіртке жалмап кетуінен мүлде шықпай қалуы да мүмкін еді. Берекелі, бай жылдары (әсіресе тыңға егін егілген алғашқы жылдары) шаруалар әр деседен 150-200 пұт астық жинап алып жүрді. Мұндай өнім төгілген маңдай тері мен жұмсалған ауыр еңбекті молынан ақтап шығатын.

«Уақытша ережелер» аталатын құжат негізінде аса құнды жерлер мен жайылымдар Қоныстанушылар басқармасы қорының қарамағына берілетін. «Артылған жерлерді» алып қою жергілікті қазақтардың негізгі кәсібі мал шаруашылығының қалыпты дамуына кедергі келтірді. Көптеген отбасы қайыршылыққа ұшырап, ауыл байлары мен орыс кулактарына жалданып жұмыс істеуге, өздері үшін жаңа кәсіп – егіншілікті игеруге мәжбүр болды. Ал бұл көшпенді шаруашылық түрінен отырықшы өмір салтына, егіншілікке көшуге ықпал етті.

Аудан тарихында сондай-ақ бірінші дүниежүзілік соғыс, Қазан төңкерісі, Азамат соғысы, жаңа әкімшілік және экономикалық саясат тудырған зұлмат аштық секілді аса ірі, ғаламдық оқиғалар да айтырлықтай із қалдырды. 1916 жылы ауданның егіс алқаптарында астық өнімділігі 1904 жылмен салыстырғанда 40 пайызға төмен болды. Жұт пен қуаңшылық салдарынан мал жаппай қырылып, адамдар арасында аштық жайлады, бүкіл ауылдар мен селолар қаңырап, босап қалды.

1921 жылдың мамырында 27 кент және ауылдан тұратын Қарасул болысы Қостанай губерниясының

ражали переселенцев контрастностью урожая зерна: в одни годы высокие, невиданные на родине, и бедные, побитые заморозками, суховеем, залитые дождем, потравленные саранчей. Благоприятные же годы (особенно первые посевы по целине) давали по 150-200 пудов с десятины. Такой урожай оправдывал все труды.

На основе так называемых «Временных правил» изымались наиболее ценные земли и пастбища в фонд Переселенческого управления. Отчуждение «земельных излишков» подрывало основы скотоводческого хозяйства казахов. Многие семьи разорялись, шли в батраки к аульным богачам и русским кулакам, осваивали новые для себя земледельческие работы. Все это понуждало переходить от кочевого хозяйствования к оседлому образу жизни, к земледелию.

Оставили свой след в истории района такие глобальные события, как первая мировая война, Октябрьская революция, война Гражданская, спровоцированные новой административной и экономической политикой голодоморы. В 1916 году урожайность хлебов на полях района оказалась на 40 процентов ниже против 1904 года. Из-за бескормицы и джута начался падеж скота, надвигался голод, выкашивший целые аулы и села.

В мае 1921 года Карасульская волость в составе 27 поселков и аулов вошла в Кустанайскую губернию. Это был неурожайный, голодный год. В фонд голодающих жители поселка Маршановка собрали 15 качанов капусты, одно ведро картофеля и 1620 рублей деньгами. И это вовсе не мало – Маршановка сама голодала.

Жизнь налаживалась великими трудами, энтузиазмом, верой и надеждой на лучшие дни, обращением к привычке все делать сообща, артельно. Общее собрание 1 мая 1925 года приняло такое характерное для тех времен постановление: «Мы, граждане села Карасу Карасульской волости, одобряем политику нашего правительства, направленную против ига капитала, а также на усиление трудовых артелей, коммун, ибо кооперирование есть объединение трудящихся и скорый путь к социализму». Принятым постановлением создали

құрамына кірді. Бұл егіс шықпай қалған аштық жылы еді. Аштықтан қырылып жатқандар қорына Маршановский кентінің тұрғындары 15 түйір қарыққабат, бір шелек картоп және 1620 сом ақша жинап берді. Өздері де аштық азабын тартып жүрген Маршановка тұрғындары үшін бұл өте үлкен құрбандық еді.

Жанқиярлық еңбек, зор ынта, ертеңгі күнге деген деген үміт пен сенім, барлық істі бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығара атқаратын, ауызбіршілік арқасында тұрмыс біртіндеп түзеле бастады. 1925 жылғы мамырдың 1-де өткен жалпы жиналыс сол кездер үшін өте үйреншікті: «Біз, Қарасул болысы Қарасу аулының азаматтары, біздің үкіметтің капитал егзісіне қарсы, сондай-ақ еңбек артельдері мен коммуналарын күшейтуге бағытталған саясатын қолдаймыз, өйткені ұжымдасу еңбекшілердің бірігуі және социализмге алып баратын ең жылдам жол болып табылады», - деген қаулы қабылдаған. Осы қаулы негізінде ұжымдық шаруашылықтар ұйымдастырумен шұғылданатын арнайы комиссия құрылды. Ал 1929 жылы Белозерки, Маршановка және Коновниценка кенттері бір шаруашылыққа бірігіп, «Ударный труд» атты кеңшардың жарғысын қабылдады.

- Тек құжаттарға ғана емес, отбасы шежірелеріне де сүйенер болсақ, алғашқылардың бірі болып ұжымшарға менің атам Егор мен оның бауыры Иван Невзоровтар кіріпті, –- деп еске алады Виктор Дмитриевич. – Олармен бірге жаңа ұжымшар негізін қалағандардың қатарында Лука Иванович Шевченко, Ефим Федорович Зарицкий, Сергей Гаврилович Кисляк және басқалар болған. Иван Иванович Шевченко ауыл тұрғындары ішінде комсомолға да алғаш өткендердің бірі. Кейінірек оны жерлестері ұжымшар төрағасы етіп сайлапты. Ол: «Дегенмен біз ұжымшарға «Дружный труд» деген жақсы ат қойыппыз. Өйткені біз шынымен-ақ тату-тәтті өмір сүріп, жұмысты да жұмыла істейміз ғой», - деп жиі айтатын.

Әкімшілік- аумақтық бірлік ретінде Қарасу ауданы Қазақ КСР-і Жоғарғы Кеңесі Президиумының Қаулысымен 1939 жылғы қазанның 16-да құрылды. Аудан Обаған ауданын қайта кесіп-пішу негізінде пайда болды. Оның құрамына Қарасу, Құшмұрын, Обаған ет кеңшарлары жанындағы Елтай, Қозыбай, Қарасу, Святогор, Черняев ауылдық Кеңестері кірді. Аудан құрамында 18 деревня, 3 пошта бөлімшесі болды. Ауданда бір орта мектеп (Қарасуда) және 18 бастауыш мектеп жұмыс істеді. Аудан құрылған жылы ол өзінің алғашқы түлектері 15 қыз- бозбаланы ақ жол тілеп, ересек өмірге шығарып салды.

Аудан орталығының шетінде Қарасу МТС

специальную комиссию, которая занялась образованием коллективных хозяйств. А в 1929 год поселки Белозерки, Маршановка и Коновниценка объединились в одно хозяйство и приняли устав колхоза под названием «Дружный труд».

-Не только документы, но и семейные хроники свидетельствуют, что в числе первых в колхоз вступили мои родичи – Егор и Иван Невзоровы, - вспоминает Виктор Дмитриевич. – Вместе с ними были Александр Иванович Суслов, Лука Иванович Шевченко, Ефим Федорович Зарицкий, Сергей Гаврилович Кисляк и многие другие. Иван Иванович Шевченко стал и одним из первых комсомольцев села. Позже его избрали председателем колхоза. Он часто говорил: «А все-таки хорошее имя мы выбрали колхозу «Дружный труд». Мы и работаем дружно».

Как административно-территориальная единица Карасуский район был сформирован 16 октября 1939 года Постановлением Президиума Верховного Совета Казахской ССР. Район был создан за счет разукрупнения Убаганского района. В его состав вошли Елтайский, Козубайский, Карасуский, Святогорский, Черняевский сельские Советы и сельские Советы при Карасуском, Кушмурунском, Убаганском мясосовхозах. В составе района были 18 деревень, 3 почтовых отделения. В районе была одна средняя школа – Карасуская, 18 начальных школ. Карасуская средняя школа в год образования района выпустила свой первый выпуск, аттестат о среднем образовании получили 15 выпускников.

На окраине райцентра активно действовала Карасуская МТС. Она постепенно превращалась в технический и агрономический центр, куда приезжали не только за техникой, но и за знаниями.

В процессе становления района сформировались 10 колхозов: «Дружный труд», им. Ворошилова, им. Буденного, «Ясное утро», им. Фрунзе, «13-й Красный Октябрь», им. Елтая, им. Чапаева с общей посевной площадью 15500 га. Большое значение в развитии сельского хозяйства района имели Кушму-

қаркынды жұмыс істеп тұрды. Уақыт өте келе ол адамдардың тек техника үшін ғана емес, білім алу үшін де келетін техникалық және агрономиялық орталығына айналды.

Аудан қалыптасуы барысында 10 кеңшар құрылды. Олар – жалпы егістік аумағы 15500 гектар құрайтын «Дружный труд», Ворошилов атындағы, Буденный атындағы, «Ясное утро», Фрунзе атындағы, «13-й Красный Октябрь», Елтай атындағы, Чапаев атындағы кеңшарлар еді. Ауданның ауыл шаруашылығын дамытуда маңызды роль атқарған кәсіпорындар Құшмұрын, Обаған, Қарасу ет кеңшарлары болатын. Егістік алқаптары 8500 гектар құрайтын бұл шаруашылықтар қарамағында 20 мың бас шамасында мал болды.

Көптеген жаңа жоспарлар мен ірі жобаларды жүзеге асыруға Ұлы Отан Соғысының басталып кетуі кедергі келтірді. Қарасу жерінен 4500 ер-азамат қанқұйлы жаудан туған елін қорғауға аттанып, жүздеген карасулық Мәскеу түбінде, Сталинградта, Курск доғасында шайқасты, қоршауда қалған Ленинградқа жол ашты, фашистер бұғауынан Украина мен Белоруссияны, Балтық жағалауы елдерін азат етті, Еуропа елдерін құтқаруға өз үлестерін қосты. Жүздеген жерлестеріміз отан қорғауда көрсеткн қаһармандықтары үшін орден-медальдармен марапатталды. Ал Александр Михайлович Анищенко Кеңес Одағының Батыры атағына ие болды.

Ұлы жеңіс аса қымбатқа түсті. Қан майданға аттанған әрбір төртінші карасулық туған жерде қайтып оралған жоқ. Олардың есімдері ұрпақтар жадында мәңгі сақталып қалуы үшін 1987 жылы жерлертері Даңқ Монументін орнатып, Отан соғысының қөанджы шайқастарында қаза болған жерлестерінің есімдерін мәрмәр тасқа ойып жазды.

Ортақ жеңіске тыл еңбеккерлері де зор үлес қосты, майданға кеткен ер- азаматтар орындарын егіс даласында қыз-келіншектер мен ана-әжелер басты. Кеңшарлар мен ұжымшарлардағы әбден тозығы жеткен техниканы жөндеуге қажет қосалқы бөлшектер болмады, жанар-жағармай қоры айтарлықтай қысқарды. Алайда барлық қиындықтарға қарамастан Қарасу тұрғындары бел жазбай еңбек етті. 1942 жылдың астығын жинап алудағы жоғары көрсеткіштері үшін Қарасу ауданының атауы республикалық Құрмет тақтасына жазылды. Төрт жылғы созылған соғыс кезінде қарасулықтар мемлекетке астық, ет, сүт өткізу жоспарларын ұдайы артығымен орындап отырды. Олар тек егіс даласы мен фермаларда ерінбей еңбек етумен ғана шектелмей, майданға жолдау үшін жылы

рунский, Убаганский, Карасуский мясосовхозы, где было около 20 тысяч голов скота, посевная площадь этих совхозов составляла 8500 га.

Осуществить многие планы и задумки помешала начавшаяся Великая Отечественная война. 4500 карасулян приняли участие в этой великой битве. Сотни карасулян сражались под Москвой и Сталинградом, на Курской дуге, прорывали блокаду Ленинграда, освобождали от фашисткого ига Украину, Белоруссию, Прибалтику, вносили вклад в освобождение стран Европы. Сотни карасулян награждены Орденами и медалями за свой ратный подвиг. А Александр Михайлович Анищенко был удостоен звания Героя Советского Союза.

Дорогую цену заплатили за победу: почти каждый четвертый наш земляк не вернулся с фронта. Символом вечной памяти им будет служить установленный карасулянами в 1987 году Монумент Славы, где на мраморе отчеканены фамилии каждого погибшего на фронтах Отечественной войны.

Свою долю в общую победу внес и тыл, вместо ушедших на фронт мужчин работали женщины. Техника в совхозах и колхозах была изношенная. Ремонтировать было нечем, значительно сократились фонды на горючее и смазочные материалы.

Но, не смотря на все трудности, карасуляне трудились на славу. За высокие показатели на уборке урожая 1942 года Карасуский район был занесен на республиканскую Доску Почета. Все военные годы карасуляне постоянно перевыполняли планы по

киімдер, ақша жинады. Тек бір ғана 1942 жылы «Дружный труд» кеңшарының мүшелері Қорғаныс қорына 3000 пұт астық және «Кустанайский колхозник» танк колоннасын құрастыруға 500 мың ақша жіберді. Ал А. К. Оськин, П. Ф. Зарубин, С. А. Андропов, Ф. Л. Кисляк, А. Исаков, К. Катпенов, А. К. Полтавская және басқа азаматтар майдан қорына өздерінің жеке жиған-тергендерін өткізді.

Соғыстан кейінгі он жыл қарасулықтар үшін ауыр да күрделі жұмыс жылдары болды. Аудандағы ұжымшарлар мен кеңшарлардың қалыптасуына ықпал ете отырып, қарасулықтар ұдайы егістік аумағын кеңейтіп, мал басын өсіріп отырды, техника сатып алды. Мысалы, 1950 жылы 29 мың гектар жерге дәнді дақылдар егілді, оның 16 мың гектары ұжымшарлар, ал 13 мың гектары кеңшарлар жерлері еді. 1946 жылмен салыстырғанда олар егістік алқабының көлемін 40 пайызға өсірді.

1950 жылы Қостанай облысының еңбеккерлері астық өндірудің мемлекеттік жоспарын 166 пайызға орындап шықты. Бұл істе астық дайындау жоспарын қыркүйектің 9-да орындап, облыс бойынша Семиозерный және Таранов аудандарынан кейінгі үшінші орын алған қарасулықтар үлесі айтарлықтай болды.

Тұрмыстың біртіндеп түзеле бастағанының айғағы ретінде 1950 жылдың астығын жинауда әр шаруашылықта 3-4 комбайннан жұмыс істеді. Астық жинау жұмыстары басталар алдында ауданда механизаторлар жиналысы өтіп, онда комбайншылар Исаков, Ванзитлер, Горлов, Кижакиндер 1000 гектар жердің астығын жинап, 15 мың центнерден астық бастыратыны туралы міндеттеме қабылдады.

1949 жылы Маршановкаға жас ұстаз Мария Гавриловна Шевченко келді. Ол өзінің еңбекқорлығы, белсенділігі және жағымды мінезімен қарасулықтар жүрегін бірден жаулап алды. «Мен оны алғаш рет шаруашылық басқармасының отырысында көрдім, - деп еске алады Амангелді Исақов. – оның жергілікті мектептің проблемалары туралы, көптеген оқушылардың тіпті мектепке киіп баратын киімдері болмағандықтан оқи алмай жүргендері туралы, жаны ашып, күйзеле сөйлеген сөздері есіме бірден сақталып қалды. Соның арқасында басқарма тұрмысы нашар отбасыларына көмек көрсету туралы шешем қабылады. Балалар оны өте жақсы көретін. Ал ол балаларға тек мектеп қабырғасында ғана емес, сабақтан соң да көп уақытын жұмсайтын. Оның ұйымдастыруымен өтетін жаңа жыл мерекесін тамашалау үшін Маршановкаға кеңшар тұрғындары түгел жиналатын…» Көп ұзамай Маша тұрмысқа шығып, Невзоровтар отбасына келін боп түсті.

поставке зерна, мяса, молока государству. Они не только хорошо трудились на полях и фермах, но и собирали теплые вещи, деньги для фронта. Только в 1942 году колхозники «Дружного труда» внесли в фонд Обороны 3000 пудов хлеба и на строительство танковой колонны «Кустанайский колхозник» 500 тысяч рублей. Активно вносили свои сбережения А. К. Оськин, П. Ф. Зарубин, С. А. Андропов, Ф. Л. Кисляк, А. Исаков, К. Катпенов, А. К. Полтавская и многие другие.

Десять послевоенных лет для карасулян были годами напряженного труда. Способствуя становлению колхозов и совхозов в районе, карасуляне постоянно расширяли посевные площади, увеличивали поголовье скота, приобретали технику. Так, в 1950 году зерновыми культурами были засеяны 29 тысяч гектаров, в том числе 16 тысяч га в колхозах и 13 тысяч га в совхозах. По сравнению с 1946 годом увеличили посевную площадь на 40 процентов.

В 1950 году труженики Кустанайской области государственный план хлебозаготовки выполнили на 166 процентов, став третьими в области, после Семиозерного и Тарановского районов.

На уборке хлеба 1950 года уже в каждом хозяйстве работало по 3 – 4 комбайна, в том числе и самоходные, а также лобогрейки. Накануне уборки в районе состоялось совещание механизаторов, на котором комбайнеры Исаков, Ванзитлер, Горлов, Кижакин обязались убрать по 1000 га и намолотить по 15 тыс. центнеров зерна.

В 1949 году в Маршановку приехала молодая учительница Мария Гавриловна Шевченко. Всем она сразу понравилась своей активностью, благоже-

Төрт ұл бір қыз тәрбиелеп шығарды. - Олардың арасында мен де бармын, - деп жымияды Виктор Дмитриевич. – Балалардың бәрі лайықты өмір сүріп, еңбек етуге тырысты. Менің бауырым Анатолий бір кездері аудандық комсомол комитетінің бірінші хатшысы болды.

Қарасу ауданының тарихына мәңгі жазылып қалған жарқын да әсерлі оқиғалар жетіп жатыр. Олардың бірі – тың жерлерді игеру. Тыңды көтеру үшін біздің ауданға бауырлас республикалар, өлкелер мен облыстардан 6 мың қыз-жігіттер келді. Қысқа мерзім ішінде ұлан-асыр алқаптар жыртылып тасталды. 1955 жылы кеңшарлар мен ұжымшарлардың егістік жерлері 3,5 есеге, ал 1956 жылы 1954 жылмен салыстырғанда 5 есеге өсті. Тың игерудің алғашқы екі жылында ауданға 6000 трактор, 500 комбайн, басқа да көптеген ауыл шаруашылығы техникасы сатып алынды. Аманқарағай, Қойбағар темір жол стансалары мен 75-ші және 76-шы разъездерге адамдар, материалдар мен техника тиеген эшелондар ағылып келіп жатты.

Жергілікті тұрғындар тың игерушілерді нағыз қазаққа тән қонақжайлықпен қарсы алды. Әбдібек Досжанов, Амантай Мүкібаев, Құрманғожа Ағитовтар және басқа да көптеген қарасулықтар отбасылары жаңа келгендерді өз баспаналарына орналастырып, жаңа жер, жаңа тұрмысқа тезірек үйреніп кетуге көмектесті.

Аз уақыт ішінде тыңға толып жатқан адамдар мен құрылыс, жер өңдеу техникалары келді, кеңшарлар, шағын кәсіпорындар, құрылыс мекемелері құрылып жатты. Кадрлерді қабылеттеріне қарай дұрыс орналастырып, жайлы мәдени тұрмыстық және өндірістік жағдайлар тудыру қажет болды. Қостанай облысында екі жаңа құралым – Камышнин және Октябрь аудандарын құру туралы шешім қабылданды. Қазақ КСР-і Жоғарғы Кеңесі Президиумының осы аудандарды құру туралы Жарлығы 1955 жылғы қазанның 22-де жарияланды. Октябрь ауданы өз құрамына «Железнодорожный», Герцен атындағы, «Айдарлы», «Искра», «Жекекөл», Вильямс атындағы, «Октябрь», Кошевой атындағы кеңшарлары мен Жамбыл атындағы ұжымшарды және Шолақ МТС -н біріктірді.

Шаруашылықтардың пайдалануына 623673 гектар жер бөлінді, оның 610926 гектары ауыл шаруашылығы қажеттігіне жаратылды. Ауыл шаруашылық дақылдарын егуге арналған алқаптар аумағы 455, 8 мың гектар құрады.

Ауданның алғашқы орталығы - құрылысы 1955 жылы басталған «Железнодорожный» кеңшары болды. Кеңсе мен басқа да өндірістік және тұрмыстық лательностью. «Впервые я ее увидел на заседании правления хозяйства, - вспоминал Амангельды Исаков. – Запомнилось, с каким напором она говорила о проблемах местной школы, о том, что многим детям просто не в чем ходить на занятия. Решили помочь. Дети ее любили, она не уставала возиться с ними, и не только на уроках. На новогодние праздники, которые она устраивала, на самодельные елки к ней в Маршановку приходили жители всего колхоза…» Вскоре Маша вышла замуж, стала Невзоровой. Вырастила четырех сыновей и дочь.

- В том числе и меня, - улыбается Виктор Дмитриевич. – Все старались жить и работать достойно. Мой брат Анатолий был в свое время первым секретарем районного комитета комсомола.

В летописи Карасуского района немало ярких и впечатляющих страниц. Одна из них – освоение целинных земель. Поднимать целину в наш район прибыли 6 тысяч юношей и девушек из братских республик, краев, областей. За короткие сроки были распаханы огромные массивы. В 1955 году посевные площади совхозов и колхозов увеличились в 3, 5 раза, в 1956 году в 5 раз по сравнению с 1954 годом.

В первые два года освоения целины в район поступило 6000 тракторов, 500 комбайнов, много другой сельхозтехники. На железнодорожные станции Аман-Карагай, Койбагор, 75 и 76 разъезды прибывали эшелоны с людьми, материалами и техникой.

Местное население радушно встречало покорителей целины. Семьи Абдибека Дощанова, Амантая Мукубаева, Курмангожи Агитова и многих, многих других размещали в своих жилищах прибывших, помогали обживаться.

За короткий срок на целину прибывали большие

ғимараттар орнына вагоншелер пайдаланылды.

1954 жылы ауданда бұрынғы ұжымшарлар негізінде, сондай-ақ кейбір бұрынғы кеңшарларды қайта кесіп-пішу есебінен Ильич атындағы, Ключевой, Қойбағар, Молодежный, Майский, Павловский секілді 6 жаңа астық шаруашылығы құрылды. Жаңадан игерілген жерлерде Искра, Чкалов атындағы, Жаныспай, Кошевой атындағы, Жамбыл, Амангелді кеңшарлары құрылды.

Алғашқы тың көтерушілерге өмірі оңай болған жоқ. Тың жерде астық өсіріп шығару үшін олардың күндіз-түні тыным таппай еңбек етіп, талай қиындықтар мен сәтсіздіктерді бастан өткізіп, тәжірибе жинауына тура келді. «Еңбегіне қарай өнбегі» демекші, отан олардың халық шаруашылығына қосқан үлесін лайықты бағалады. 1957 жылы комбайншы Амангелді Исақовқа мемлекеттік ең жоғары марапаты - Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. Қарасу кеңшарының механизаторы В. Я. Мартенс «Қазақ КСР-інің үздік комбайншысы» құрметті атағына, ал оның досы В. П. Михайленко «Қазақ КСР-інің ұздік көлік жүргізушісі» атағын ие болды.

Тың тек бай астық ғана емес, рухани шыныққан, азамгершілігі мол, егіс даласының хас шеберлері атанған азаматтарды да көптеп

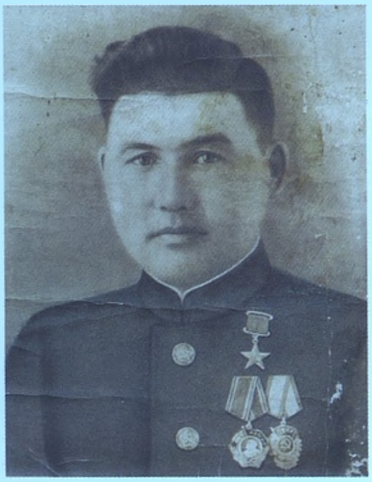

өсіріп шығарды. А. Н. Кижакин, Г. Н. Слепченко, А. А. Сахно, П. М. Бреусов, Н. М. Семенов, Н. Сандыбеков, В. Довгальдар Социалистік Еңбек Ері атағына ие болды. Ал Б. Жақсығұлов, К. Лашенов, С. М. Домбаев, Эльцер, Росевтер Ленин және Еңбек Қызыл Ту орденінің иегерлері атанды.

Тың көтерілген кезден кейінгі өткен онжылдықтар кеңшарлардың дамуы, олардың материалды-техникалық негіздерінің нығаюымен сипатталады. Кеңшарлар егіс алқаптары көлемін

массы людей, строительная и земледельческая техника, появлялись совхозы, небольшие предприятия, строительные организации. Надо было правильно расставить кадры, создать хорошие культурно-бытовые и производственные условия. В Кустанайской области было решено создать два новых района – Камышнинский и Октябрьский. Указ Президиума Верховного Совета Казахской ССР об образовании этих районов был издан 22 октября 1955 года. Октябрьский район объединил тогда совхозы «Железнодорожный», им. Герцена, «Айдарлинский», «Искра», «Жекекольский», им. Вильямса, «Октябрький», им. Кошевого, колхоз им. Джамбула, Чулакскую МТС.

В землепользование хозяйств отводилось 623673 гектара, в том числе 610926 гектаров под сельскохозяйственные угодья. Посевная площадь сельскохозяйственных культур составила 455, 8 тыс. гектаров.

Первоначальным центром района стал совхоз «Железнодорожный», который начал строиться в 1955 годы. Под контору и другие производственные и бытовые помещения были отведены вагончики.

В течение 1954 года в районе на базе прежних колхозов, а также за счет разукрупнения некоторых старых совхозов были созданы 6 новых зерновых хозяйств: им. Ильича, Ключевой, Койбагорский, Молодежный, Майский, Павловский. На вновь освоенных землях организованы совхозы Искра, им. Чкалова, Жаныспайский, им. Кошевого, Джамбулский, Амангельдинский.

Первоцелинникам ничего не давалось легко. Чтобы вырастить хлеб, приходилось трудиться до седьмого пота, испытывать порой огорчения и неудачи, набираться опыта. Их труд был оценен по достоинству. В 1957 году комбайнеру Амангельды Исакову присвоено высокое звание – Герой Социалистического Труда. Механизатор совхоза Карасуский В. Я. Мартенс был удостоен почетного звания «Лучший комбайнер Казахской ССР», а его товарищ В. П. Михайленко был признан «Лучшим водителем Казахской ССР».

Целина, образно говоря, дала богатый урожай людей, прошедших здесь духовную закалку, нравственное возмужание, ставших большими мастерами хлебной нивы. Присвоено звание Героя Социалистического Труда А. Н. Кижакину, Г. Н. Слепченко, А. А. Сахно, П. М. Бреусову, Н. М. Семенову, Н. Сандыбекову, В. Довгалю. Стали кавалерами Ордена Ленина и Трудового Красного Знамени Б. Жаксагулов, К. Лашенов, С. М. Домбаев, Эльцер, Росев.

ұлғайтып, мал басын көбейтті. 1970 жылы, Қарасу және Октябрь аудандарының ауыл шаруашылығы басқармалары бөлінгеннен кейін, осы жылғы қарашаның 23 інде қабылданған Қазақ КСР- і Жоғарғы Кеңесі Президиумының Жарлығына сәйкес аудан аумағында 13 кеңшар, 15 ауылдық Кеңес қалды.

70 – 80 жылдары ауданда әлеуметтік – экономикалықдамуға бағытталған жұмыстар көптеп жүргізілді. Кеңшарлардың орталықтарында арнайы жобамен салынған мектептер, балабақшалар, мәдениет үйлері, сауықтыру орындары мен ауруханалар ашылды. Ауыл шаруашылығы саласын индустриалды негізге көшіруге, озат технологиялар енгізуге баса назар аударылды. Осындай ауқымды жұмыстар арқасында ауыларымыз қазіргі заманғы мәдениет орталықтарына айналды.

Бұл істе ауданның білікті, тәжірибелі, өздері нақты істе көрсете білген директорлар корпусының сіңірген еңбегі ұшан-теңіз. Осындай зор құрметке ие жандар қатарында «Құшмұрын» кеңшарының директоры Брага М. А., «Ленинский» кеңшарының басшысы Винников А. А., «Түнтұғырдың» директоры Көппаев Т. В., «Майский» кеңшарын басқарған Жарманов К. Ж., «Ключевой» кеңшарының директоры Снисаренко В. К. және басқаларды ерекше атап айтуға лайық .

Соңғы аумақтық әкімшілік өзгерістер біздің ауданда 1997 жылдың тамыз айында өтіп, Қарасу мен Октябрь аудандары біріктірілді. Соның нәтижесінде аудан аумағы екі есеге дерлік ұлғайып, тұрғындар саны өсті.

Десятилетие после целинных лет было характерно развитием совхозов, укреплением их материально-технической базы. Совхозы еще более расширяли посевные площади, увеличивали поголовье скота. После разъединения сельхозуправлений Карасуского и Октябрьского районов, на территории района сформировалось 13 совхозов, 15 сельских Советов (в 1970 году, согласно Указу Президиума Верховного Совета Каз. ССР «Об образовании Тургайской области» от 23. 11. 1970 года).

В 70 – 80-ые годы в районе проводилась работа по социально - экономическому развитию. В центральных усадьбах совхозов строились типовые школы, детские сады, дома культуры, профилактории и амбулатории. Большое внимание уделялось переводу сельскохозяйственного производства на индустриальную основу, внедрению прогрессивной технологии. Благодаря этим усилиям наши села превратились в современные культурные центры. В этом большая заслуга и хорошо подготовленного, закаленного делом, мыслящего по-хозяйски директорского корпуса района. Это директора совхозов «Кушмурунский» Брага М. А., «Ленинский» Винников А. А., «Тюнтюгурский» Куппаев Т. В., «Майский» Жарманов К. Ж., «Ключевой» Снисаренко В. К. и многие другие.

Последние административно-территориальные изменения в нашем районе произошли в августе 1997 года - были объединены Карасуский и Октябрьский районы. В границах район возрос почти в два раза, увеличилось население.

КАРАСУ В СЕРДЦЕ МОЕМ

Впервые в Карасу нужно приехать ранним летним утром, когда первый луч низкого солнца с востока на запад прицельно прострелит улицы села. Видно далеко – от околицы до околицы и дальше в поля, до проступающей линии горизонта, где затевается ежедневный утренний карнавал красок. Пока не громкий и не яркий, он много обещает наступающему дню. Отдохнувшее за ночь солнце, лилово подкрашивая низкие облака, неспешно готовится к жарким дневным заботам. На задах домов и надворных построек, в тени деревьев еще прячутся клочья немой ночной темноты. Но первый петушиный крик, которому тут же начинают вторить в разных концах села, мерная поступь стекающегося со всех улиц в общий гурт коровьего стада, спозаранку выехавшая в дальний путь машина, осторожно щупающая светом фар дорогу - все эти привычные приметы свидетельствуют: просыпается Карасу, изготавливается к длинному летнему дню.

...Или приехать под зимний вечер. Быстро упадет ночь, вызвездит бездонное темное небо. Заснеженные поля окрест, которым нет конца и края, оборвутся у границ поселка, и ты прежде всего замечаешь, как хорошо и продуманно он освещен. Фонарные столбы ведут к центру, разбегаются к окраинам, опять выводят к въездам

в Карасу. Искрятся шапки снега на домах, вдоль улиц, трескучий мороз гонит в тепло, высокие дымы печных труб тают под прозрачной луной, обещая на завтра ясный день. Но до завтра – целая длинная зимняя ночь. Про которую теперь не скажешь: не видно ни зги. В Дом культуры, до магазина, в гости, к вечернему намазу или к заутрене, на ночную смену карасуляне идут по освещенным улицам. Далеко не каждый районный центр в Северном Казахстане может похвалиться такой ночной иллюминацией.

Впечатления могут быть разными, но когда бы Карасу не увидеть впервые, эффект будет одним. Его неброская красота станет близкой не сразу, но, проникнув в сердце, западает в душу навсегда, привораживая памятными уголками, волнуя с детства знакомыми незабытыми приметами и примерами сельской жизни. В Карасу нет ничего нарочито «звездного», выбивающегося из общего ряда. И даже новомодные строительные и облицовочные материалы, тарелки спутникового телевидения как-то естественно вписываются в его общий облик. И все же поселок стоит наособицу среди многих других в Казахстане, легко узнаваем. Он просторно раскинулся на ровной, как стол степи у берегов тихой речки. Улицы нарезаны шахматно, под прямым углом друг к другу. Нет уклонов ни в одну сторону, что, кстати, создавало проблему с той самой ливневой канализацией. В распутицу прежде не

пересыхали огромные лужи, непролазными становились дороги. Вокруг нет лесов, поэтому с такой любовь и так бережно относятся здесь к зеленому убранству, пестуют каждое деревце и куст, газон и лужайку. Спроси любого уроженца этих мест: какого цвета Карасу? Зеленого, не задумываясь, ответит теперь каждый. Хотя в целом по году преобладающий цвет вокруг будет все-таки белым: большую часть года Карасу укутан снегом.

Село не делится на районы и местечки, окраина незаметно переходит в центр, рядом с богатым коттеджем мирно существует скромный старый дом, помнящий целинную пору. У кого-то на подворье – все еще диковинный газон, но у большинства коровники и курятники, сеновалы. Здесь нет антагонизма и отчужденностей большого города, зато гораздо больше примеров той самой общинной, артельной жизни. Здесь все на виду, все друг друга знают – в Карасу живут без малого 3300 человек. Через дом – родня. Сообща радуются успехам, вместе горюют, празднуют новоселья, свадьбы, дни рождений.

Именитые и безвестные земляки карасулян разбросаны по всему свету, живут далеко за пределами района. Но в сердце лелеют (судя хотя бы по переписке в Интернете) любовь к этой земле. Для многих – обетованной. К этим часто из конца в конец продуваемым ветрами и метелями, прокаленным солнцем улицам, хранящим столько жизнестойкой силы и уюта, зримых примет упорных трудов многих поколений жителей Карасу.

ОКТЯБРЬ АУЫЛЫ
СЕЛО ОКТЯБРЬСКОЕ

1955 жылдың қазан айында дүниеге келген Октябрь ауылының тарихы В.П.Довгаль, К.К. Ахметова, Л.В.Ашаев, Л.А. Бреус, Н.П.Табунщик сынды тамаша тұлғалар және басқа да өз елінің нағыз патриоттары есімдерімен тығыз байланысты. Партия және кеңес басшылары, шаруашылық директорлары болған бұл азаматтар бейнесі жерлестері есінде мәңгі сақталып қалды, олардың аттарымен көшелер аталған, олардың игі істері бүгінгі күні де жерлестеріне дем беріп, жеңісті де жемісті күндер әлі де алда деген сенімдерін нығайтады. Аталған тұлғалар қатарында Оразалы Қабылұлы Қазыбаевтың алатын орыны аса ерекше. Социалистік Еңбек Ері атағына ие болған құрметті азамат Торғай өңірінің өткен ғасырдың алпысыншы жылдары аса қарқынды дамып, биік жетістіктерге қол жеткізуіне зор үлес қосты. Октябрь ауданы аса қиын сәттерді басынан өткізген 90- жылдардағы күрделі реформалар кезеңі де біртіндеп артта қалды. Мемлекеттің қолдауы арқасында бүгінгі таңда мұнда жаңа жұмыс орындары ашылып, кәсіпкерлікпен шұғылданғысы келген адамдар үшін қолайлы жағдайлар жасалуда, көшелер қайтадан жарықтандырылып, саябақтар жасыл желең жамылуда, техникалық қызмет көрсету стансалары салынып, дүкендер мен шаштараздар пайдалануға берілуде, «Суық-Су» МКК де қызмет аукымын айтарлықтай кеңейтті. Қазіргі кезде округта 2946 адам тұрып жатыр.

Мұның бәрі неден бастау алғанын еске түсіретін болсақ – көз алдымызға Октябрь ауданының алғашқы орталығы «Железнодорожный» кеңшары, оның алғашқы тұрғындары қоныстанған вагоншелер келеді. Кейінірек, кеңшарлар саны өсе келе, аудан орталығы - Октябрь ауылын салу туралы мәселе көтерілді. «1955 жылдың жазы. Апшыны қуырған аптап ыстық. Қатар-қатар тізілген вагоншелердің бірінде кеңшар кеңсесі орналасқан. Сәл былайырақта шатырлар, аурухана салынуда. Ал маған «мектепті

История села Октябрьское, рожденного в октябре 1955 года, навсегда связана с именами таких замечательных людей, как В.П.Довгаль, К.К. Ахметова, Л.В.Ашаев, Л.А. Бреус, Н.П.Табунщик, и еще многих и многих настоящих патриотов. Партийные и советские руководители, директора хозяйств... Их помнят, их именами названы улицы, их добрые дела и сейчас живым напоминанием поддерживают земляков, вселяют надежду на лучшие времена. Выдающееся место в этом ряду занимает Оразалы Абилович Козыбаев, Герой Социалистического труда. Он добился того, чтобы Тургайский регион получил в шестидесятые годы прошлого века мощный импульс для своего развития. Сложная пора реформ 90-х годов, когда Октябрьский район пережил трудные времена, тоже мало помалу остается позади. При поддержке государства сюда возвращается жизнь: создаются рабочие места, условия для предприимчивых людей, вновь освещаются улицы, озеленяются скверы, строятся станции технического обслуживания, магазины и парикмахерские. Развивает свои мощности ГКП «Суык-Су». Население округа составляет сегодня 2946 человек.

Вспомним, как все начиналось. Первоначальным центром Октябрьского района был совхоз «Железнодорожный», вагончики его новоселов. Увеличивалось число совхозов, встал вопрос о строительстве нового райцентра - села Октябрьское. «1955 год. Сухое с горячим ветрами лето. Ряд вагончиков, составляющих улицу, в одном из которых совхозная контора. Чуть в стороне - палатки, строится больница. А меня преследует один вопрос: «Где же будет школа?» - вспоминает отличник народного образования ветеран целины А.Ф.Шевченко. Первоначальная Октябрьская средняя школа открылась в 1962 году. В 1978 она переезжает в новое здание, где и находится по сей день. Обучается в ней 440 учеников, преподают в ее классах почетный работник образования Республики

қай жерге салсақ екен?» деген сұрақ маза бермейді, - деп еске алады халыққа білім беру ісінің озаты тың ардагері А.Ф.Шевченко. Алғашқы Октябрь орта мектебі 1962 жылы ашылды. 1978 жылы ол жаңа ғимаратқа көшіп, күні бүгінгі дейін сонда жұмыс істейді. Онда 440 бала білім алады. Ұстаздар арасында Қазақстан Республикасы білім беру саласының құрметті қызметкері Сергей Оразбайұлы Ахметов, білім беру ісінің озаттары Любовь Викторовна Гнездилова, Ирина Анатольевна Ахметова, Валентина Антоновна Деревянко, «Аға ұстаз» атағына ие болған Любовь Михайловна Коваленко, «Ұстаз тәлімгер» Валентина Григорьевна Сологуб еңбек етеді.

Сол 1955 жылы аудандағы қарқынды дамып келе жатқан шаруашылықтарының автокөлік тасымалына деген қажеттігін өтеуді қамтамасыз ететін Шалғышы АКПК салынды. Оның алғашқы директоры Мележко Иван Григорьевич болды. 60- жылдары көлікшілер екі қабатты әкімшілік ғимаратын, екі алты пәтерлі, бір төрт пәтерлі, бір он алты жәнге бір он екі пәтерлі үй, екі қабатты жатақхана, 140 орындық балалар бақшасын салды. Транспортная (қазіргі С.Мельник атындағы) көшесі бой көтерді. 1961 жылы автобаза белгеленген бағыт бойынша жолаушылар тасымалдатын автобус маршруттарын ашты. Ұзақ жылдар бойы автобазаны Найман Эдуард Игнатьевич басқарып келеді. Кәсіпорын ардагерлері қатарында Сарбаев Ж., Бойко П.П., Оразов Т. ,Мотовильник К.М., Арыч Н. Т. бар.

Октябрь аудандық байланыс торабының алғашқы басшысы Пенькин Леонид Васильевич болды. Оның кеңсесі шағын жекеменшік үйде, ал 30 нөмірлі коммутатор жатақхананың саманнан соғылған барағында орналасты. 1958 жылы ауылда байланыс торабына арналып арнайы үлгідегі жаңа ғимарат салынды. 1961 жылы оның бастығы болып майдангер Козлов Сергей Егорович тағайындалып, бұл қызметті 1988 жылға дейін атқарды.

1956 жылы Октябрь ауылында банк ғимараты салынып, Шалғышы стансасында Мемлекеттік банктің бөлімшесі ашылды. Банк басқарушысы болып Құйшин Қалабай Құйшынұлы тағайындалды, онан соң бұл қызметті Ахметов Жаманғара Ахметұлы атқарды, қазіргі кезде банкты Радионова Вера Васильевна басқарады.

1960 жылы аудандық Мәдениет үйінің ғимараты салынып, кейін онда кино-

Казахстан Ахметов Сергей Уразбаевич, отличники образования Гнездилова Любовь Викторовна, Ахметова Ирина Анатольевна, Деревянко Валентина Антоновна, имеют звание «Старший учитель» Коваленко Любовь Михайловна, «Учитель-методист» Сологуб Валентина Григорьевна.

В том же 1955 году организовывается Челгашинское АТЭП, которое обеспечивает потребность в автоперевозках для бурно развивающихся хозяйств района. Её первым директором был Мележко Иван Григорьевич. В 60-х годах транспортники построили двухэтажное административное здание, два шести квартирных жилых дома, один четырех квартирный, один шестнадцати квартирный, один двенадцати квартирный, двухэтажное общежитие, детский сад на 140 мест. Выросла улица Транспортная (ныне имени С.Мельника). В 1961 году автобаза открывает автобусные маршруты. Долгие годы начальником автобазы работает Найман Эдуард Игнатьевич. Ветераны автомобилисты Сарбаев Ж., Бойко П.П., Оразов Т., Мотовильник К.М., Арыч Н. Т.

Первым начальником Октябрьского районного узла связи был Пенькин Леонид Васильевич. Контора находилась в небольшом частном домике, а коммутатор на 30 номеров поместили в саманном бараке общежития. В 1958 году в селе было построено новое типовое здание для узла связи. В 1961 году его начальником назначен фронтовик Козлов Сергей Егорович, он проработал здесь до 1988 года.

В 1956 году построено здание банка в Октябрьском, открыто отделение Госбанка на ст. Челгаши. Управляющим банка назначен Куйшин Калабай Куйшинович, его сменили Ахметов Жамангара Ахметович, затем Радионова Вера Васильевна.

В 1960 году было построено здание районного Дома культуры, которое впоследствии было отдано под кинотеатр. Школьники района просят построить Дом пионеров. Алексей Андреевич Нестеренко, первый секретарь райкома партии и члены бюро райкома обратились к школьникам и населению района с призывом собрать металлолом, а получен-

театр орналасты. Сол жылдары ауданның мектеп оқушылары Пионерлер үйін салу туралы өтініш жасады. Аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы Алексей Андреевич Нестеренко мен аукомның бюро мүшелері ауданның мектеп оқушылары мен тұрғындарына метал сынықтарын жинап, одан түскен қаражатты Пионерлер үйінің құрылысына жұмсау туралы үндеу тастады. Үндеу аудан еңбеккерлері мен оқушыларының қызу қолдауына ие болды. Қазіргі таңда Пионерлер үйі Железнодорожное ауылы бизнесмендерінің қаражатына Шығармашылар үйі болып қайта қалпына келтірілді.

Ауылдың байырғы тұрғындарының есінде «Железнодорожное» кеңшарындағы екі шеткі үй жақсы сақталып қалған. Целинный көшесінде ең алғашқылардың бірі болып салынған бұл ғимараттарда аудандық аурухана мен дәріхана орналасқан. Орталық аудандық аурухананың алғашқы бас дәрігері Зинаида Андреевна Захарова болды. 1957 жылы ауруханаға жас дәрігер Жаппас Ильясұлы Айсин келді. Бүгінгі күні оның аты өлке дәрігерлері арасында аңызға айналған. 1962 жылы аурухананың негізгі корпусы, тубдиспансер, кейінірек бөлімше және бір уақытта 12 науқас қабылдай алатын емхана салынды. Ауруханада Қазақ КСР-інің еңбек сіңірген дәрігері Шумкова Ольга Николаевна, дәрігерлер Брынзей Л.А., Казий Л.П., Штангей В.У., Бекбосынов Н.О., Фроляк В, Оспанова Р.С, Львов В.Ю. жерлестерінің өмірі мен денсаулығына араша болып жүр.

Алғашқы жылдары Октябрь ауылдық кәсіби техникалық училищесі «механизация мектебі» аталатын. Оны жүздеген механизаторлар бітіріп шықты. 1972 жылдан училище орта білім беретін оқу орынына айналды да, оның түлектері кәсіби дайындығы туралы дипломмен қатар, орта білім алғаны туралы аттестат та алып шығатын болды. Бір кездері бұл екі қабатты оқу корпустары, жатақхана және шеберханалары бар нағыз студенттер қалашығы болатын. Ұжымда халыққа білім беру ісінің озаттары Бексұлтанова Галина Кәкімбекқызы, Беисова Шұғаа Нығматқызы, кәсіби-техникалық білім беру ісіне еңбек сіңірген қызметкері Хомутских Дмитрий Кузьмич еңбек етті.

ные деньги направить на его строительство. Призыв был подхвачен тружениками и школьниками района. Теперь Дом пионеров реконструирован в Дом творчества на средства бизнесменов села Железнодорожное.

Старожилы помнят два крайних домика в совхозе «Железнодорожный» - они из числа первых построек по улице Целинной, здесь размещались районная больница и аптека. Первым главным врачом ЦРБ была Зинаида Андреевна Захарова. В 1957 году прибыло пополнение, одним из молодых врачей был Жаппас Ильясович Айсин. Теперь это имя стало легендой в среде медиков края. В 1962 году был построен основной корпус, тубдиспансер, затем отделения, поликлиника на 12 приемов одновременно.

В больнице работают заслуженный врач Казахской ССР Шумкова Ольга Николаевна, врачи Брынзей Л.А., Казий Л.П., Штангей В.У., Бекбусунов Н.О., Фроляк В, Оспанова Р.С, Львов В.Ю.

В первые годы Октябрьское сельское профессионально-техническое училище называлось школой механизации. Его окончило сотни механизаторов. С 1972 года училище являлось средним и наряду с дипломом о профессиональной подготовки выпускники получали документ о среднем образовании. В то время это был целый студенческий городок: двухэтажные учебные корпуса, общежития, мастерские. В коллективе работали отличники народного образования Бексултанова Галина Какимбековна, Беисова Шуга Нигматовна, заслуженный работник профессионального технического образования Хомутских Дмитрий Кузьмич.

Уже к концу 60-х годов Октябрьский район достиг в своем развитии крупных успехов. Были построены современные совхозные поселки с типовыми зданиями школ, детских садов и Домов культуры, расширилось сельскохозяйственное производство, в райцентре построен маслозавод, на ст.Челгаши - хлебозавод. И всем им была нужна электроэнергия. Решено создать новое предприятие, которое объединяло бы все энергетическое хозяйство района. В 1969 году появился Октябрьский участок электрических сетей. Первым его руководителем был Серков Валентин Михайлович.

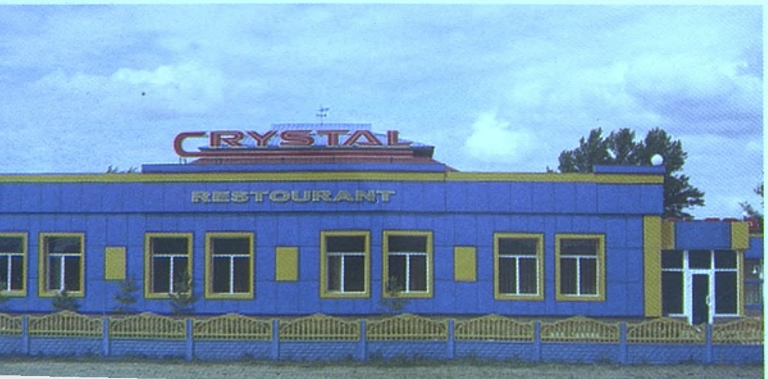

60жылдардың соңына қарай Октябрь ауданы өз дамуында аса ірі жетістіктерге қол жеткізді. Жалпы үлгідегі мектебі, балалар бақшалары мен Мәдениет үйі бар заман талабына сай кеңшарлық кенттер салынып, ауыл шаруашылығы өндірісінің аукымы кеңіді, аудан орталығында май зауыты, ал Шалғышы стансасында нан зауыты жұмыс істей бастады. Әрине, олардың бәріне электр қуаты қажет болды. Сондықтан ауданның барлық энергетикалық шаруашылықтарын біріктіретін жаңа кәсіпорын құру туралы шешім қабылданды. 1969 жылы электр желілерінің Октябрь участке салынды. Оның алғашқы басшысы болып Серков Валентин Михайлович тағайындалды.

Мал шаруашылығының дамуымен осы сала өнімдерін қайта өңдеу қажеттігі пайда болды. Алғашқы сүт қабылдау орыны Железнодорожный кеңшары аумағында ашылды. 1970 жылы арнайы жобамен салынған алғашқы май зауыты пайдалануға берілді. Онда өз ісіне адал және еңбекқор адамдар жұмыс істеді. Өндірістегі биік көрсеткіштері үшіг май шайқау ісінің шебері Полторашко В.Ф «Еңбектегі ерлігі үшін» медалімен, шебер Дерюшева Ю.М. және жұмысшы Нұртазина К.К. «Құрмет белгісі» орденімен марапатталды. Зауыттың алғашқы директоры Черных Н.П болды. 1971 жылы бұл қызметке Суков Николай Яковлевичтағайындалып, кәсіпорынды 16 жыл басқарған соң зейнет демалысына шықты.

С развитием животноводства появилась потребность в переработке продуктов этой отрасли. Первый молокоприемный пункт был открыт на территории совхоза Железнодорожный. В 1970 году был сдан в эксплуатацию новый типовой маслодельный завод. Здесь работали добросовестные и трудолюбивые люди. Медалью «За трудовую доблесть» награждена мастер - маслодел Полторашко В.Ф., орден «Знак почета» получила мастер-маслодел Дерюшева Ю.М. и рабочая Нуртазина К.К. Первым директором завода был Черных Н.П. В 1971 году его сменил Суков Николай Яковлевич, который отработал 16 лет и вышел на пенсию.

Большой вклад в развитие села Октябрьское вносят сегодня предприниматели. Мотель «Гасыр» (Т.Ж.Турсунов) украшает въезд в село. Татьяна Григорьевна Лифанова имеет сеть магазинов «Солнечный», «Радуга», «Монетка», «Мебельный», аптеку и ветеринарную аптеку. Ведет строительство магазина стройматериалов. Раиса Владимировна Пилипенок держит сеть магазинов «Гермес» в селах Октябрьское и Челгаши, кафе «Анастасия», аптеку. В центре села находится ресторан «Кристал», его владелец Владимир Николаевич Сальников. При ресторане работают магазин «Василек», пекарня-кулинария. ИП «Сальников В.Н.» принимает активное участие в благоустройстве и озеленении села. Крестьянские хозяйства Железнодорожного сельского коруга внесли весомый вклад в реконструкцию Дома творчества. В нем располагается библиотека, отдел культуры, отдел спорта.

ЭКОНОМИКАЛЫҚ ШОЛУ.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ОБЗОР: ИТОГИ, ПЛАНЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ

Ауылшаруашылығы өнімдерінің жалпы көлемі 2008 жылы 21 млрд. 474 млн. теңгеқұрады. Оның ішінде өсімдік шаруашылығы өнімдері – 14 млрд. 786 млн. теңге, мал шаруашылығы өнімдері – 6 млрд. 688 млн. теңге құрап, 2007 жыл көрсеткіштерімен салыстырғандағы өсім 130% құрады. Мұның алдыңғы жылдардағы өсім серпінін салыстырып қарасақ: 2004 жылы ауыл шаруашылығы жалпы өнімдерінің көлемі 6830 миллион теңге, 2005жылы – 10847,

2006 жылы - 12789 және 2007 жылы – 21469 миллион теңге құраған.

2008 жылы жаздық егістің жалпы алаңы 624 мың га, дәнді дақылдар егілген алкап 606,9 мың . га құрады. Орташа өнімділік - 12,5 ц/га. Астықтың ең жоғарғы өнімділігі 10,4 мың га жердің әр гектарынан 15,3 центнер өнім алған «Қадал» ЖШС (директоры Қадырбеков Батыржан) және 41,2 мың га алқаптан 13,7 центнер астық жинаған «Қараман К» ЖШС (директоры Қажиев Серік Қобланұлы) шаруашылықтарында қол жеткізілді.

Меншіктің барлық түрлеріне жататынын шаруашылықтардың бәрінде мал мен құс басы айтарлықтай өсті. Мүйізді ірі қара 40200 бас

Объём валовой продукции сельского хозяйства составил в 2008 году 21 млд. 474 млн. тенге, в том числе продукция растениеводства – 14 млрд. 786 млн. тенге, животноводства – 6 млрд. 688 млн. тенге, что составляет 130% к уровню 2007 года. Для сравнения динамика: в 2004 году объем валовой продукции сельского хозяйства составлял 6830 миллионов тенге, в 2005 – 10847, 2006 - 12789 и в 2007 году – 21469 миллионов тенге.

В 2008 году общая площадь ярового сева составила 624 тыс. га, посевная площадь зерновых культур 606,9 тыс. га. Средняя урожайность - 12,5 ц/га. Наивысший урожай зерновых культур получен в таких хозяйствах, как ТОО «Кадал» (директор Кадырбеков Батыржан), здесь с площади 10,4 тыс. га собрали по 15,3 ц/га; ТОО «Караман К» (директор Кажиев Серик Коблановnatural), в этом хозяйстве с площади 41,2 тыс. га собрали по 13,7 ц/га.

В хозяйствах всех форм собственности выросло поголовья скота и птицы. Численность КРС составляла 40200 голов или 107% к 2007 году, овец и коз 15800 голов, лошадей 3880 голов.

За год произведено животноводческой продукции: мяса 20430 тонн, молока 40371 тонн.

В районе животноводством занимаются 10 ТОО, в том числе три ТОО имеют статус племенных хозяйств по разведению крупного рогатого скота мясной породы (ТОО «Караман и К», ТОО «Ключевое» и ТОО «Рамазан и К»).

Сельхозтоваропроизводителями района в 2008 году вложено инвестиций в основной капитал на сумму 2 млрд. 750 млн. тенге, что на 5% больше уровня 2007 года. Хозяйствами приобретено 85 комбайнов, 33 трактора, 16 посевных комплексов, 36 сеялки, в том числе шесть аргентинских дисковых сеялок «Баффоло» и 12 единиц других видов сельхозмашин.

құрайды, яғни 2007 жылмен салыстырғанда 107% пайызға өсті, қой мен ешкі 15800 бас, жылқы 3880 бас құрайды.

Бір жыл ішінде мал шаруашылығы өнімдерінен: ет 20430 тонна, сүт 40371 тонна өндірілді.

Ауданда мал шаруашылығымен 10 ЖШС шұғылданады, оның ішінде үш ЖСШ («Қараман и К» ЖШС, «Ключевое» ЖШС және «Рамазан и К» ЖШС) ет тұқымды мүйізді ірі қара өсіретін асыл тұқымды щаруашылық мәртебесіне ие.

Ауданның ауылшаруашылығы өнімдерін өндірушілері 2008 жылы негізгі капиталға 2 млрд. 750 млн. теңге, яғни 2007 жыл деңгейінен 5% -ға артық инвестиция салды. Шаруашылықтар 85 комбайн, 33 трактор, 16 егістік кешендерін, 36 тұқым сепкіш, оның ішінде алты аргентиналық дискілі «Баффоло» тұқым сепкіші және 12 дана ауыл шаруашылығы мәшинелерінің басқа түрлерін сатып алды.

2009 жылдың өнімі есебінен 149,6 мың гектар жер толық технологиялар бойынша өңдеуден өтіп, дайындалып қойылды. 265 мың га сүдігер жыртылды.

Аудан шаруашылықтары 2180 тонна минералдық тыңайтқыштар сатып алып, егіс алқабына сеуіп те қойды, 72,8 мың. тонн тұқым дайны тұр.

2008-2009 жылдың күз және қыс мезгіліне арнап 90 мың тонна шөп дайындалып, бұл тапсырма 100% - ға орындалды.

Тұрғын үй құрылысын дамыту бағдарламасы аясында ауданда 2008 жылы жоспар бойынша 1100 шаршы метрдің орынына 1226 шаршы метр тұрғын үй пайдалануға берілді. Қарасу ауылында медицналық және педагогикалық білімдері бар жас мамандарға арнап жалпы алаңы 825 шаршы метр 12 пәтерлі тұрғын үй қайта жаңартылды.

Жалпы алаңы 447,79 шаршы метр құрайтын 5 халыққа қызмет көрсету нысандары - 3 дүкен, дәріхана және «Ласточка» тағамдану комбинаты салынып, пайдалануға берілді.

Жергілікті бюджеттен ауданды сумен қамтамасыз етуге 16 млн. 400 мың теңге бөлініп, игерілді.

Қойбағар – Қарасу - Севастопольское және Қарасу - Большая Чураковка жолдарын қайта қалпына келтіруге республикалық бюджеттен 2008 жылғы 245 млн. теңге бөлініп, толық игерілді.

Ауданның ауылдық елді мекендерін көгалдандырып, абаттандыруға 8 млн. 267 мың теңге жолданды. Небәрі бір жыл ішінде 17 308 түп ағаштар мен бұталар отырғызылды.

Қайта өндеу кәсіпорындары және үй шаруашылығы секторының күшімен жалпы сомасы 1 млрд. 350,6 млн. теңгенің өнімі өндірілді,

Под урожай 2009 года подготовлено 149,6 тысяч гектаров паров, которые обработаны по полной технологии в три следа. Вспахано зяби 265 тыс.га., в том числе по провокации овсюга на 91 тыс.га.

Хозяйствами района приобретено и внесено под посев 2180 тонн минеральных удобрений, засыпано 72,8 тыс. тонн семян.

Заготовлено сена на осенне-зимний период 2008-2009 года в количестве 90 тыс. тонн или 100% к доведённому заданию.

По программе развития жилищного строительства в районе в 2008 году при плане 1100 кв. метров введено в эксплуатацию 1226 кв. метра жилья. В селе Карасу провели реконструкцию 12-ти квартирного жилого дома общей площадью 825 кв.м. для молодых специалистов с медицинским и педагогическим образованием.

Построено и введено в эксплуатацию 5 объектов сферы обслуживания с общей площадью 447,79 кв. метров - 3 магазина, аптека и пищекомбинат «Ласточка».

Из местного бюджета на водоснабжение выделено и освоено 16 млн. 400 тыс. тенге.

На реконструкцию автодорог Койбагор – Карасу -Севастопольское и Карасу - Большая Чураковка из республиканского бюджета на 2008 год выделено и освоено 245 млн. тенге.

На озеленение, благоустройство сельских населенных пунктов района направлено 8 млн. 267 тыс. тенге. Всего за год посажено 17 308 штук деревьев и кустарников.

Предприятиями перерабатывающей промышленности и сектора домашних хозяйств произведено продукции на общую сумму 1 млрд. 350,6 млн. тенге, что составляет 132,6% к уровню 2007 года. В 2008 году произведено муки 8 тыс. 200 тонн, что на 1 тыс. 454 тонн больше показателя предыдущего года, переработано мяса 376 тонны, что на 21 тонну больше уровня 2007 года. Произведено хлеба 1627 тонн.

В рамках реализации региональной программы развития туризма в районе работает 3 гостиничных комплекса, 12 объектов придорожного сервиса, 2 станции техобслуживания, 8 автозаправочных станций, конноспортивный комплекс, автокемпинг, ресторан «Кристалл». В 2008 году открыто кафе «Ласточка» на 30 мест.

Проведен текущий и капитальный ремонт в 43 объектах образования на сумму 455,8 млн. тенге, в том числе 321,2 млн. тенге привлеченные средства. Капитально отремонтированы 23 школы. На укрепление материально-технической базы образования направлено 95,7 млн. тенге, в том числе 46 млн. тенге привлеченные средства.

ал бұл 2007 жылдың деңгейімен салыстырғанда 132,6% құрайды. 2008 жылы 8 мың 200 тонна, яғни алдыңғы жыл көрсеткішінен 1 мың 454 тоннаға артық ұн өндіріліп, 376 тонна, яғни 2007 жылдың деңгейімен салыстырғанда 21 тоннаға артық ет өңделді. 1627 тонна астық өндірілді.

Аймақтық туризмді дамыту бағдарламасы аясында ауданда 3 мейманхана кешені, 12 жол жиегінде қызмет көрсету нысаны, 2 техникалық қызмет стансасы, 8 жағармай құю стансасы, ат спорт кешені, автокемпинг, «Кристалл» мейрамханасы жұмыс істейді. 2008 жылы 30 орындық «Ласточка» дәмханасы ашылды.

Білім беру саласының 43 нысаны 455,8 млн. теңгеге ағымдағы және күрделі жөндеуден өтті. Бұл қаражаттың 321,2 млн. теңгесі кәсіпкерлерден тартылған қаражат. 23 мектеп күрделі жөндеуден өтті. Білім беру саласының материалды-техникалық негізін нығайту мақсатына 95,7 млн. теңге жұмсалды, оның 46 млн. теңгесі жеке сектор қаражаты.

2008 жылы ауданда 447 жаңа жұмыс орындары құрылды. 7 млн. 12,2 мың теңге көлемінде мақсатты әлеуметтік көмекке 467 адам қол жеткізді. і. Балаларға арналған мемлекеттік жәрдемақы 27,3 млн. теңге көлемінде 2847 балаға берілді.

2008 жылы 14 клуб және 11 кітапхана мекемелері жалпы сомасы 30 млн. теңгеге жөнделді, бұл соманың 10,6 млн. теңгесі кәсіпкерлерден тартылған қаражат.

Аудандық бюджеттен денешынықтыру мен спортты дамытуға 5 млн. 391 мың теңге бөлінді. Бір жыл ішінде 72 млн. 391 мың теңге игеріліп, оның 62 млн. тенгесі спорт ғимараттарын жөндеуге 2008 жылы жергілікті бюджетке түсуге тиіс кірістің анықталған жоспары 389,3 млн. теңге құрады, ал жыл қорытындысы бойынша күтіліп отырған түсім – 429 млн. теңге. Бұл алдыңғы, 2007 жыл деңгейінен 64 млн. теңгеге артық.

2008 жылы ауыл шаруашылығын тұрақты дамытудың қарқынын сақтап қалу, инвестициялар көлемін ұлғайту арқасында, әлеуметтік сала, білім беру, денсаулық сақтау, мәдениет, денешынықтыру және спорт салаларының тиімді жұмысын қамтамасыз ету жөніндегі шаралар кешенін жүзеге асыруға қол жеткізілді. Аудан бюджетінің 2008 жылғы шығындары 1270 млн. теңге құрады.

Ауданның 2009-2011 жылдарға арналған әлеуметтік - экономикалық дамуының орташа мерзімді жоспарын жүзеге асыру жұмыстары жалғасуда. Мысалы, 2009 жылы пайдалануға 1202 шаршы метрден астам тұрғын үй беріледі. Сумен қамтамасы ету жүйелері мен қондырғылары жұмысын жақсарту үшін 2009 жылы республикалық

За 2008 год в районе создано 447 новых рабочих мест. Адресную социальную помощь получили 467 человек на сумму 7 млн. 12,2 тыс. тенге. Детские государственные пособия получили 2847 детей на сумму 27,3 млн. тенге.

В 2008 году отремонтировано 14 клубных и 11 библиотечных учреждений культуры на общую сумму 30 млн. тенге, из них 10,6 млн. тенге привлеченные средства.

Из районного бюджета на развитие физической культуры и спорта выделено 5 млн. 391 тыс. тенге. За год освоено 72 млн. 391 тыс. тенге, из них на проведение ремонта спортивных сооружений направлено 62 млн. тенге.

Уточненный план по доходам в местный бюджет за 2008 год составляет 389,3 млн. тенге, ожидаемое поступление по итогам за год – 429 млн. тенге. Что больше уровня предыдущего 2007 года на 64 млн. тенге.

В 2008 году благодаря сохранению темпов устойчивого развития сельского хозяйства, увеличению объемов инвестиций, удалось реализовать комплекс мероприятий по обеспечению эффективной работы отраслей жизнедеятельности социальной сферы, образования, здравоохранения, культуры, физической культуры и спорта. Расходы бюджета района за 2008 год составили 1270 млн. тенге.

Продолжается реализация средне-срочного плана социально-экономического развития района на 2009-2011 годы. Так, в 2009 году будет введено в эксплуатацию более 1202 кв. метров жилья. Для улучшения работы систем и сооружений водоснабжения в 2009 году будет продолжена работа по реконструкции Железнодорожного группового водопровода на сумму 58,8 млн. тенге за счет средств республиканского бюджета.

Из средств областного бюджета запланирован на 2009 год ремонт лечебного корпуса Карасуской ЦРБ в сумме 20 млн. тенге. На ремонт районного Дома культуры «Достык» выделено средств из районного бюджета 18542,5 тыс. тенге. Завершен ремонт Центральной районной библиотеки в с.Карасу, из местного бюджета выделено 5 млн.тенге.

На 1 января 2009 года в районе действовало 1172 субъекта малого и среднего бизнеса, 566 крестьянских хозяйств и 42 ТОО.

Наиболее крупными предприятиями на территории района являются ТОО ТПК «Карасу», ТОО «Караман», ТОО «Рамазан», ТОО «Железнодорожное», ТОО «Нурал», ТОО «Ключевое», ТОО «Бирлик-Омир», ТОО «Онур». Все они крупные налогоплательщики в бюджет района. Самым ярким представителем среднего бизнеса является ТОО «ТПК Карасу». Директор и единственный учреди-

бюджеттен бөлінетін 58,8 млн. тенгеге Железнодорожный топтық су құбырын жаңарту жұмысы жалғасады.

Облыстық бюджет есебінен 2009 жылы 20 млн. теңгеге Қарасу ортылық калалық ауруханасының емдеу корпусын жөндеу жоспарланып отыр. «Достық» Мәдениет үйін жөндеуге аудандық бюджеттен 18542,5 мың теңге бөлінді. Қарасу аудандық орталық кітапхананы жөндеу жұмыстары аяқталды. Оған аудандық бюджеттен 5 млн. тенге бөлінді.

2009 жылғы қаңтардың 1-дегі деректерге сай, ауданда шағын және орта бизнестің 1172 субъекті, 566 шаруа қожалығы және 42 ЖШС жұмыс істейді.

Аудан аумағындағы ең ірі кәсіпорындар – «Қарасу» СӨК ЖШС, «Қараман» ЖШС, «Рамазан» ЖШС, «Железнодорожное» ЖШС, «Нұрал» ЖШС, «Ключевое» ЖШС, «Бірлік-Өмір» ЖШС, «Өңір» ЖШС. Аудан бюджетіне қомакты көлемде салық төлеп, толықтырып отыратын да осылар. Орта бизнестің ең жарқын өкілі «СӨК Қарасу» ЖШС. Компанияның директоры, әрі бірден-бір құрылтайшысы А. Ж. Тұрсынов. «Қарасу» Сауда-өнеркәсіптік компаниясы - көп салалы агроөнеркәсіптік кәсіпорын. Оның қарамағындағы 12 филиалдың бесеуі – ауылшаруашылық, екеуі – көліктік, үшеуі мәдени-спорт, қалғандары - қайта өңдеу және құрылыс филиалдары. Компания астық өсірумен, нан және ет-сүт өнімдерін өндіріп, сатумен шұғылданады.

«Қарасу» СӨК бірқатар әлеуметтік бағдарламалардың бастамашысы болып, оларды жүзеге асыруын қаржыландырды, мәдениет пен спортқа ұдайы қолдау көрсетіп тұрады. Кәсіпорынның қаржылық қолдауы арқасында жастардың «Колос» мәдени-ойын сауық кешені, «Олимп» спорт кешені және ат спорты кешені жұмыс істейді.

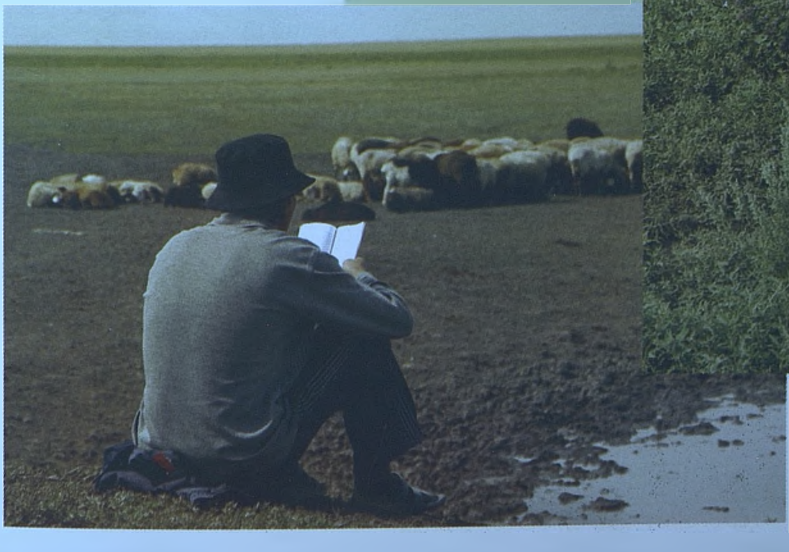

тель компании А. Ж. Турсунов. Торгово-промышленная компания «Карасу» - многоотраслевое агропромышленное предприятие, имеет 12 филиалов, из них 5 – сельскохозяйственных, два – транспортных, перерабатывающее, строительное и три культурно-спортивных. Оно занимается выращиванием зерна, выпуском и реализацией хлебобулочных изделий, мясомолочной продукции.

ТПК «Карасу» является инициатором ряда социальных программ и финансирует их осуществление, оказывает поддержку развитию культуры и спорта. При финансовой поддержке предприятия работает молодежный культурно-развлекательный комплекс «Колос», спортивный комплекс «Олимп», конноспортивный комплекс.

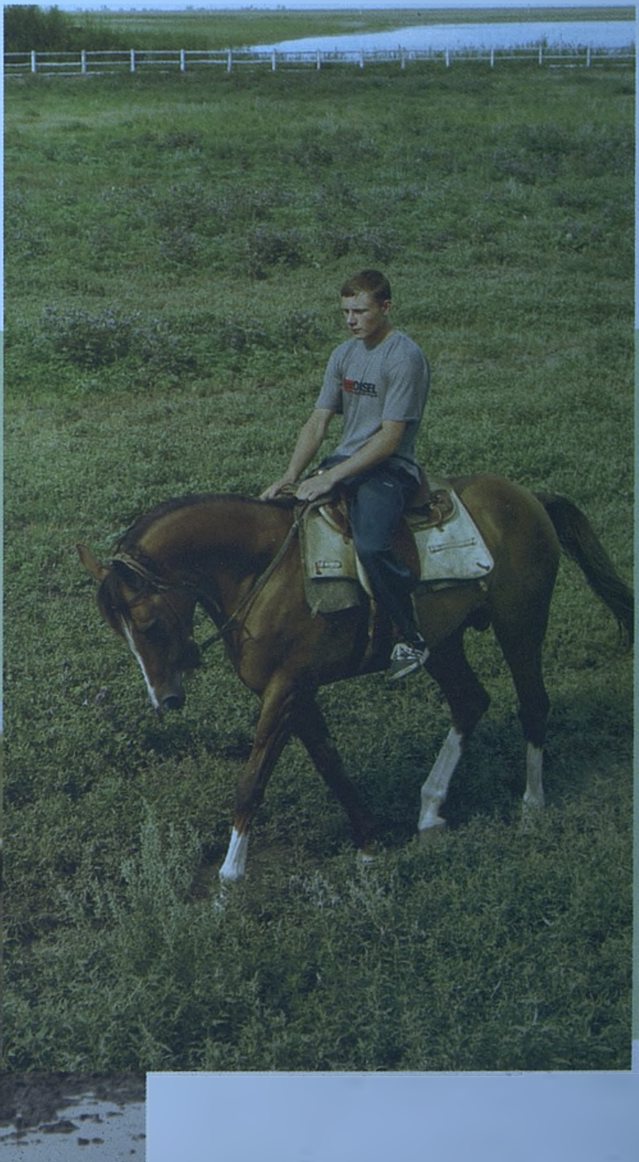

АЙДАРЛЫ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ
АЙДАРЛИНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Округ құрамына Айдарлы, Герцен, Дружба ауылдары кіреді.

«Айдарлы» кеңшары 1954 жылғы қарашаның 23-інде құрылды. Оның алғашқы тұрғындары - болашақ кеңшардың директоры Белопольский Александр Данилович пен партия ұйымының хатшысы Мартынов Михаил Егорович болды. Директормен бірге Воронеж облысынан келген бір топ механизатор Қойбағар стансасына қоныстанды. Кеңшар орналасатын жерді ұзақ іздеген жоқ. Оның негізін Түнтұғыр атты шағын өзен жағасына таяу жерде қалау туралы шешім қабылданды.

Украинаның ЛКЖО Волынск облыстық комитеті мен Луцк қалалық комитетінің комсомол жолдамасымен келген жігіттердің алғашқы жасағы 1955 жылғы сәуірдің 5-інде күтіп алынды. Жаңа қоныстанушыларды болашақ кеңшар орталығына алып келіп, шатырларға орналастырды, кейбіреулер шағын вагондарда тұрды. Суды 25 шақырым жердегі Қойбағардан таситын. Жаңа келгендерді 4 бригадаға бөліп, комсомол жиналысын өткізді. Әр бригада қарамағына 13 мың гектар жерден бөлініп берілді. 5 ай ішінде 35 мың гектар тың көтерілді, жастар екі ауысыммен, яғни күндіз-түні тынбай жұмыс істеді. Ерен еңбектерімен тракторшылар Кузьменков М.Е., Красильников Н.Ф., Мещанов Б.Л., Макаров В,А, Бахмутов В.Ф., Рябов Н.А., Дударчук С.Т., Мазирко Н.Т., Круц Б.Т., Мукасевич Т.Р. және басқалар айрықша көзге түсті. Тракторлы- егін бригадаларға қызмет көрсетуде алдарына жан салмаған көлік жүргізушілер қатарында Никифоров П.В., Очкасов В.П., Дробот В.Н., Макаренко Н.А., Болдарев В.Н., Лещук В.В., Шевченко А.П., Лычагин В.П. болды.

Округ представлен тремя селами: Айдарлы, Герцено, Дружба.

Совхоз «Айдарлинский» был создан 23 ноября 1954 года. Первыми новоселами были директор будущего совхоза Белопольский Александр Данилович и секретарь партийной организации Мартынов Михаил Егорович. Группа механизаторов, прибывших с директором из Воронежской области, размещалась на станции Койбагор. Место для расположения совхоза искали недолго. Решили основать его поблизости от небольшой речушки Тюнтюгур.

Первый отряд ребят, прибывших с комсомольскими путевками, выданными Волынским обкомом ЛКСМ и Луцким горкомом ЛКСМ Украины встречали 5 апреля 1955 года. Привезли новоселов на центральную усадьбу, разместили по палаткам, кому-то досталось жить в вагончиках. Воду привозили из Койбагора за 25 километров. Прибывших распределили по 4 бригадам, провели комсомольские собрания. За каждой бригадой было закреплено по 13 тысяч гектаров земли. За 5 месяцев было поднято 35 тысяч гектаров, работали в две смены, практически круглосуточно. Отличились трактористы Кузьменков М.Е., Красильников Н.Ф., Мещанов Б.Л., Макаров В,А, Бахмутов В.Ф., Рябов Н.А., Дударчук С.Т., Мазирко Н.Т., Круц Б.Т., Мукасевич Т.Р. и многие другие. Безупречно работали на обслуживании тракторно-полеводчес-

Ауданның тың жерлерді көтеруге белсенді қатысқан алғашқы тракторшы қызы комсомол мүшесі Любовь Хомяк (Дударчук) ерен еңбегі үшін Қазақ КСР-і Жоғары Кеңесі Президиумының Құрмет грамотасымен марапатталды.

Механизаторлар тың жерлерді көтеріп жатқанда, кеңшардың аға прорабы Церекидзе И.Г. басқарған құрылысшылар тұрғын үйлер құрылысын қыс түскенге дейін бітіруге асықты.

«Айдарлы» кеңшары аса ірі көпсалалы ауыл шаруашылығы кәсіпорыны атанды. Қырық бес жылдық тарихында кеңшар басшылығында бірталай директор алмасты. Александр Данилович

Белопольскийден соң 1966 жылғы қыркүйектің 1-інен бастап оны Борис Петрович Петров басқарып, шаруашылықтың одан әрі дамуы, өндіріс аясының кеңеюі үшін көп еңбек етті. 1972 жылдың сәуірінде Б.П.Петров аудандық партия комитетінің екінші хатшысы болып сайланды да, оның орынына кеңшар директоры болып Маслов Владимир Ильич тағайындалды. 1974 жылдың желтоқсанында шаруашылық тізгінін өз қолына Биенко Григория Степановича алып, 1991 жылдың ақпан айында зейнеткерлікке шығуына байланысты оның орынын Юдович Сергей Владимирович басты. С.В. Юдович қайтыс болған соң, 1996 жылдың маусым айында, бұл кезде «Айдарлинский» ӨК болып қайта құрылған шаруашылықты Лаптев Владимир Леонидович

ких бригад шоферы Никифоров П.В., Очкасов В.П., Дробот В.Н., Макаренко Н.А., Болдарев В.Н., Лещук В.В., Шевченко А.П., Лычагин В.П.

Первой трактористкой района, принимавшей участие в подъеме целинных земель, была комсомолка Любовь Хомяк (Дударчук), награжденная Почетной грамотой Президиума Верховного Совета Казахской ССР.

Механизаторы поднимали земли, а строители под руководством старшего прораба совхоза Церекидзе И.Г. занимались строительством жилья, торопились управиться к зиме.

Совхоз «Айдарлинский» стал крупным многоотраслевым сельскохозяйственным предприятием. За сорок пять лет существования совхоза сменилось много его директоров. Вслед за Александром Даниловичем Белопольским с 1 сентября 1966 года совхоз возглавил Борис Петрович Петров, который много труда и сил вложил в дальнейшее развитие хозяйства, расширение производства. В апреле 1972 года Б.П.Петрова избрали вторым секретарем райкома партии, его сменил на посту директора Маслов Владимир Ильич. В декабре 1974 года руководителем хозяйства назначили Биенко Григория Степановича, в феврале 1991 года в связи с уходом на пенсию, его сменил Юдович Сергей Владимирович. После кончины Юдовича С.В. в июне 1996 года директором тогда уже ПК «Айдарлинский » становится Лаптев Владимир Леонидович. В январе 1999

басқарды. 1999 жылдың қаңтарында «Айдарлинский» ӨК тарап кетті. Алайда оның негізінде жетекші саласы өсімдік шаруашылығы болып табылатын «Елена Л» ЖШС құрылды. Ал бұрынғы кеңшар шұғылданған екінші сала – мал шаруашылығы - «Шығыс альянс» ЖШС қарамағына берілді. Дәл осы кезде 26 шаруа қожалығы құрылды. Ауылдың негізгі шаруашылығы «Елена Л» ЖШС Итаев Заур Мусаұлы басқарады. Ауылда 119 оқушы білім алатын орта мектеп жұмыс істейді, дәрігерлік амбулатория, тұрғындарға құрамына дүкен, бар, теннис және тренажер залдары кіретін мәдени-бұқаралық орталық қызмет көрсетеді. Үш кәсіпкердің жекеменшік дүкендері бар. Наубайхана, кітапхана, АТС, пошта бөлімшесі жұмыс істейді. Қазір ауылда алғашқы тың көтерушілердің 16 өкілі - Бахмутов Валентин Филоретович, Бахмутова Надежда Семеновна, Бортник Анисья Ефимовна, Захарова Любовь Егоровна, Зорина Любовь Трофимовна, Ищенко Анастасия Петровна, Кузьменков Михаил Егорович, Очкасов Владимир Петрович, Очкасова Ольга Петровна, Шевченко Александр Петрович, Карчаковский Анатолий Семенович, Комлишинский Виталий Николаевич, Копаева Надежда Филимоновна, Подоляк Вера Петровна, Ткач Николай Иванович, Шаламова Пелагея Васильевна тұрады.

Герцен атындағы кеңшар 1954 жылғы желтоқсанның 1-інде құрылды. Оны алғашқы директоры Богданов Сергей Тимофеевич 1959

года ПК «Айдарлинский» прекращает свое существование. На его базе формируется ТОО «Елена Л», ведущей отраслью которого является растениеводство. Вторая отрасль, по которой специализировался совхоз – животноводство – переходит в ТОО «Шыгыс альянс». В это же время создаются 26 крестьянских хозяйств. ТОО «Елена Л» - базовое хозяйство села - возглавляет Итаев Заур Мусаевич. В селе функционирует средняя школа на 119 учащихся, есть врачебная амбулатория, культурно-массовый центр, включающий магазин, бар, теннисный и тренажерный зал. Четыре индивидуальных предпринимателя держат магазины. Есть пекарня, библиотека, АТС, почтовое отделение. В селе проживает 16 первоцелинников: Бахмутов Валентин Филоретович, Бахмутова Надежда Семеновна, Бортник Анисья Ефимовна, Захарова Любовь Егоровна, Зорина Любовь Трофимовна, Ищенко Анастасия Петровна, Кузьменков Михаил Егорович, Очкасов Владимир Петрович, Очкасова Ольга Петровна, Шевченко Александр Петрович, Карчаковский Анатолий Семенович, Комлишинский Виталий Николаевич, Копаева Надежда Филимоновна,

жылғы наурыздың 25-іне дейін басқарды. 1955 жылғы нурыздың 31-інда комсомол жолдамасы бойынша Львовтан ауыл шаруашылығы кәсіби училищесінің 168 түлегі келіп, 5 трактор-егін бригадасы құрылды. Олардың қалыптасуына механизаторлар Пучков И.В., Оленский В.А., Наконечный С.А., Дворянкин В.А., Козлов А.Н., Васицкий П.Г. белсене қатысты. Кеңшар Брянск облысынан жолданған жас кадрлермен тұрақты толықтырып отырды. Герцен ауылында 42 оқушы білім алатын мектеп, медициналық бөлім, кітапхана бар. Мұнда 16 шаруа қожалығы, бір «Батыр-МОЗДОК» ЖШС

құрылған, екі дүкен, дәмхана, АТС жұмыс істейді. Бұл кеңшарда алғашқы тың көтерушілердің төртеуі - Пятина Екатерина Николаевна, Сулейманова Людмила Герасимовна, Соболь Мария Михайловна, Лаба Зоя Максимовна тұрады.

Дружба селосы, соғыс кезінен шағын бекет ретінде белгілі болатын. 1956 жылы мұнда алғашқы өнімнің бидайы қабылданды, ал 1958 жылы астық қабылдау орыны, қазіргі «NORD STOCK» ЖШС салынды. Мұнда 41 бала оқитын негізгі мектеп, медициналық пункт, дүкен, наубайхана, дәмхана және АТС жұмыс істейді.

Подоляк Вера Петровна, Ткач Николай Иванович, Шаламова Пелагея Васильевна.

Совхоз им. Герцена образован 1 декабря 1954 года, возглавил его Богданов Сергей Тимофеевич, работал он до 25 марта 1959 года. 31 марта 1955 года по комсомольской путевке из Львова приехало 168 выпускников сельского профессионального училища, было создано 5 тракторно- полеводческих бригад, в их формировании принимали участие механизаторы Пучков И.В., Оленский В.А., Наконечный С.А., Дворянкин В.А., Козлов А.Н., Васицкий П.Г. Совхоз постоянно пополнялся кадрами, которые прибывали из Брянской области. В селе Герцено есть школа, в которой учатся 42 учащихся, медицинский пункт, библиотека. Образовано 16 крестьянских хозяйств, одно ТОО «Батыр-МОЗДОК». Имеется два магазина, кафе, АТС. Проживают четыре первоцелинника: Пятина Екатерина Николаевна, Сулейманова Людмила Герасимовна, Соболь Мария Михайловна, Лаба Зоя Максимовна.

Село Дружба, как обгонный пункт, полустанок существует с военных лет. В 1956 году начался прием пшеницы первого урожая, в 1958 году построен хлебоприемный пункт, ныне ТОО «NORD STOCK». Есть основная школа (41 учащийся), медицинский пункт, магазин, пекарня, кафе, АТС.

БЕЛОРУС АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ
БЕЛОРУССКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Тың дәуірнамасының алғашқы жылы 90 жаңа кеңшар құрылды. Жаңадан құрылған шаруашылықтар қатарында қазақ батыры Амангелді Иманов атындағы «Амангельдинский» кеңшары да болды. Қазір ауылдың дәл ортасында батыр мүсіні орнатылған. Негізінен кеңшар Белоруссиядан келген азаматтардан тұратын болғандықтан, округ Белорус аталады.

Алғашқы тың көтерушілер механизатор Виль Валиұлы Құрбанов болашақ кеңшар орынына алғашқы қазық қаққан ерекше күн, толқулы сәтті әлі күнге дейін толғана еске алады.

Тың өлкеге ең алғашқылардың бірі болып Белоруссия комсомолының жолдамасымен Петр Иванович Потапенко келді. Сол кезден бері ол осы кеңшарда тұрып, еңбек етті. Жер жыртып, егін салды, астық жинады. Өз ісіне тиянақты болды. Ерен еңбегі лайықты бағаланып, көптеген үкіметтік марапаттарға ие болды, II және III дәрежелі Даңқ орденінің иегері атанды. 2004 жылдың ақпанында Астанада өткен, тыңның 50 жылдығына арналған салтанатты жиынға қатысты.

Алғашқы тың көтерушілер Алексей Федосович пен Татьяна Семеновна Скубиловтар тағдыры аса қызық. Олар тың өлкеге келе жатқан жолда, поез үстінде танысты. Қазақ жерінде шаңырақ көтеріп, осында міне 55 жыл бойы тату-тәтті өмір сүріп келеді. 1954 жылдың соңында туған қызы Людмила тың далада дүниеге келген алғашқы сәби болды. Бүгінгі күні Людмиланың аудандық санэпидемстансада лаборант болып еңбек еткеніне 30 жылдан асты.

Ұзақ жылдар бойы арқаның арайлап атқан ақ таңын егіс даласында қарсы алып, ерінбей еңбек еткендер қатарында алғашқы тың көтерушілердің бірі Иван Петрович Винников болды. Ол қазір үлкен жанұяның отағасы, талай шәкірт тәрбиелеп, өзіне лайықты ізбасарлар дайындап шығарды. Оның ерен еңбегін елі жоғары бағалап, Ленин, Еңбек Қызыл ту, Құрмет белгісі ордандері және медальдармен марапаттады.

1954 жылғы наурыз айының аязды түнінде Қойбағар стансасына келіп түскендердің тағы бір өкілі Валентин Ефремцев болатын. Қолына шабадан ұстап, иығына сырнай асып алған сері

В первый год целинной эпопеи было создано 90 новых совхозов. В ряду вновь созданных хозяйств был и совхоз «Амангельдинский», названный в честь казахского батыра Амангельды Иманова, чей бюст стоит в центре села. В основном совхоз был заселен посланцами Белоруссии, на основании этого округ и носит название Белорусский.

Первоцелинники не забывают тот день, ту взволнованную обстановку, когда механизатор Виль Валеевич Курбанов забил первый колышек на месте будущего совхоза.

В числе самых первых прибыл на целину посланец Белорусского комсомола Петр Иванович Потапенко. В совхозе он проработал все эти годы. Пахал землю, сеял и убирал хлеб. Надежно делал свое дело. Его рабочий путь отмечен многими правительственными наградами, он кавалер ордена Славы II и III степени. В феврале 2004 года был участником совещания в Астане, посвященного 50-летию целины

Интересна судьба первоцелинников Скубиловых, Алексея Федосовича и Татьяны Семеновны. Они встретились в поезде, когда ехали в эти края. Здесь поженились, и вот уже 55 лет вместе. Дочь Людмила, рожденная в конце 54-го была, первым ребенком целины. Работает Людмила лаборантом районной санэпедемстанции более 30 лет.

Долгие годы на встречу заре и степному ветру выходил первоцелинник Иван Петрович Винников. Он стал отцом большого семейства, воспитал ни один десяток хлеборобов, верных своих последователей. Признанием его заслуг являются многие правительственные награды: орден Ленина, Трудового Красного знамени, Знак Почета, медали.

Одним из тех, кто сошел морозной ночью марта 1954 года на станции Койбагор, был и Валентин Ефремцев. В руках чемодан, а через плечо гармошка. Имея специальное образование педагога, Валентин Федорович стал первым учителем, его по праву можно назвать основателем Амангельдинской школы. Целая плеяда его выпускников трудятся на хлебной ниве, ученики стали специалистами хозяйства, водителями, военными, учителями и т.д.

Директорами хозяйства в разное время были Кривда И., Сатула А., Офат Н.Н., Салпенов М.А. С 1995 года - Кадырбеков Батыржан Байкенович. Это истинный технолог поля, большой знаток своего дела, специалист с чувством нового. По его

жігіт арнайы педагогикалық білімінің арқасында алғашқы ұстаздардың бірі болды. Сондықтан Валентин Федоровичті Амангелді мектебінің негізін қалаушы деп атауға әбден болады. Қазіргі таңда оның шәкірттерінің дені астық алқабында тер төгіп жүр. Олардың арасында шаруашылықтың түрлі салаларының білгір мамандары, көлік жүргізушілер, әскери қызметкерлер, дәрігерлер мен ұстаздар бар.

Әр жылдары шаруашылық директорлары қызметін Кривда И., Сатула А., Офат Н.Н., Салпенов М.А. сынды азаматтар атқарды. 1995 жылдан шаруашылықты Қадырбеков Батыржан Бәйкенұлы басқарып келеді. Бұл нағыз дала технологы, өз ісін терең меңгерген, жаңалықты жан дүниесімен сезініп, қабылдай білетін кәсіби маман. Оның бастамасы бойынша егіс алқаптарында қазіргі заман талабына сай технологиялар енгізілді, еңбекті ұйымдастыру ісі тамаша жолға қойылған, ол туған ауылының экономикасы дамып, гүлдене түсуі үшін тынбай еңбек етуде. Ал ауыл еңбеккерлері болса басшының сенімді көмекшілері, үзеңгілес серіктері. Шаруашылықтың үздік еңбеккерлері туралы сөз қозғалса, ең алдымен озат механизаторлар – Синькевичтер әулеті, ағалы-інілі Петушковтар, Н.В. Касперович, А.И. Хитрик, М.А. Әлжанов, С.Т. Байтуха, С.С. Левченко, В.К. Профир, В.И. Штрошерер есімдері аталады.

инициативе на полях внедряются современные технологии, улучшается организация труда, он упорно работает над проблемой развития экономики и процветания своего села. Его помощниками, опорой и надеждой являются труженики хозяйства. Из числа лучших непременно называют династию механизаторов Синькевич и братьев Петушковых, рядом с ними Касперович Н.В., Хитрик А.И., Альжанов М.А., Байтуха С.Т., Левченко С.С., Профир В.К., Штрошерер В.И.

АДАМДАРҒА ШЫНАЙЫ ЖҮРЕГІММЕН

К ЛЮДЯМ С ОТКРЫТЫМ СЕРДЦЕМ

Святослав Александрович Медведев 1941 жылғы наурыздың 29-да Қостанай қаласында туған. Свердловск орман-техникалық институтын бітірді. 1967 жылдан –Қостанай облыстық комсомол комитеті дәріскерлер тобының меңгерушісі, қалалық комитетінің бірінші хатшысы, облыстық комитетінің бірінші хатшысы болды. 1977 жылдан – Боровской аудандық атқару комитетінің төрағасы. 1979 жылғы шілденің 12- нен 1985 жылғы шілденің 11-не дейін – Қазақстан Компартиясы Қарасу аудандық комитетінің бірінші хатшысы.

Онан соң Жамбыл облыстық атқару комитетінің төрағасы, Солтүстік Қазақстан облыстық партия комитетінің бірінші хатшысы, Қазақстан Республикасының экология министрі, ҚР Президенті аппаратының мемлекеттік инспекторы болды. 1998 жылдан – Қостанай облыстық мұрағат қызметінің жетекшісі.

Святослав Александрович Медведев родился 29 марта 1941 года в городе Кустанае. Окончил Свердловский лесотехнический институт. С 1967 года – заведующий лекторской группой Кустанайского обкома, первый секретарь горкома, первый секретарь обкома комсомола. С 1977 – председатель Боровского райисполкома. С 12 июля 1979 по 11 июля 1985 года – первый секретарь Карасуского райкома Компартии Казахстана.

Затем работал председателем Джамбулского облисполкома, первым секретарем Северо-Казахстанского обкома партии, министром экологии Республики Казахстан, государственным инспектором аппарата Президента РК. С 1998 года – руководитель архивной службы Костанайской области.

Қарасуда жұмыс істеген алты жылды мен жылы сезіммен және мақтанышпен еске аламын, - дейді Святослав Александрович. – Ол бір тамаша жылдар еді, оны қазіргі кезде тоқырау деп жүргенімен мүлде келіспес едім. Қалай болғанда да біз ол тұста көп нәрсеге қол жеткіздік. Мен келгенде ауданда 14 шаруашылық, 41 бөлімше болды. Және оның бәрі дерлік ашық

-Эти ровно шесть лет, от звонка до звонка, что я работал в Карасу, вспоминаю с большим теплом, да и с гордостью тоже, - говорит Святослав Александрович. – Годы были замечательные, вовсе не застойные, как сейчас принято говорить. Во всяком случае, удалось тогда сделать немало. Когда я приехал, в районе было 14 хозяйств, 41 отделение. И практически все – под от-

аспан астында жұмыс істейтін. Қыста техниканы қыздырып, от алдыру, малды суару, адамдардың бойын жылыту үшін алау жағуға тура келетін. Бұрынсоңды болмаған қарқынмен құрылыс салып, жылына 50-60 сиыр қорасын тұрғызатынбыз. Бұл - студенттердің құрылыс жасақтары қозғалысының белсенділіктері аздап бәсеңдей бастаған кез еді. Реті келгенде Қазақстанның тыңдағы кеңшарларының көптеген маңызды нысандары солардың қолдарымен тұрғызылғанын айта кеткен абзал. Қарасу ауданы да солардың қатарында болды. Біз осы тамаша тәжірибені қайта жандандыруды ұйғардық. Мен Харьков политехникалық институтының басшыларымен тікелей келісім жасадым да, осы оқу орынының 400 студенті жыл сайын бізге, өздерінің сол кездің тілімен айтқандағы «үшінші семестріне» келетін болды. Құрылыс материалдарына қол жеткізу де оңай болмайтын. Дегенмен, барлық күш-жігерімізді жұмылдыра жүріп, шаруашылықтың барлық бөлімшелеріне жабық ғимараттар салып беріп, алау жағуды тоқтаттық. Ал астық жинау кезінде ауданға Киев ауыл шаруашылығы академиясының механизация факультетінде оқитын тағы да 400 студент келетін. Олар орақ аяқталғанға дейін комбайншылардың көмекшілері болып істейтін. Бұл екі жаққа да тиімді болды, өйткені жігіттер еңбек ақысын ақшалай да. астықпен де алатын.

Барлық жерде монша салдық. Механизаторларға асханада дайындалған ыстық тамақты тура егіс даласына жеткізіп беретін болдық. Шаруашылықтардың бәрінде ауруханалар мен сауықтырулар орындарын салып бердік. Енді ем алу үшін міндетті түрде ауданға барудың қажеті болмай қалды. Шаруашылық дәрігерлерінің жалақысын ұжым есебінен төлеп тұру туралы шешім қабылдап, ұжымдық келісімшартқа енгіздік. Айтпақшы Қарасу ауданы барлық кеңшарларында орталықтандырылған тұрмыстық техника жөндеу қызметі бар Тұрмыс үйі ашылған Қазакстандағы алғашқы аудан болды. 1982 жылы Қарасуда халыққа тұрмыстық қызмет көрсетуді жақсарту жөніндегі республикалық семинар ұйымдастырылды. Сауда орталықтары пайда болды…

Мен қашан да адамды сыйлап, құрметтеп, кедергісіз жұмыс істеуіне қолайлы жағдай жасасаң, оның зор ынтамен еңбек етіп, кез-келген істі еңсеріп тастайтынын әлдеқашан түсінгенмін. Сонда

крытым небом. Зимой «костровали», было тогда такое словцо в ходу. То есть жгли костры, чтобы технику отогреть и завести, скот напоить, людей обогреть. Развернули стройку, небывалое дело - по 50-60 коровников в год поднимали. К тому времени на спад пошло движение ССО – студенческих строительных отрядов, которые, кстати сказать, много чего построили в целинных совхозах Казахстана. И в Карасуском районе тоже. Мы эту хорошую практику решили возродить, я напрямую договорился с руководством Харьковского политехнического, 400 студентов этого вуза приезжали к нам ежегодно на свой, как тогда говорили, третий «трудовой семестр». Всеми правдами и неправдами добывал строительные материалы, ПМК перевооружили. Словом, костры палить перестали – все хозяйственные подразделения перебрались под крышу. К уборочной поре приезжали в район студенты факультета механизации Киевской сельскохозяйственной академии, тоже 400 человек. Становились помощниками комбайнеров до конца жатвы. Кстати, зарабатывали ребята и деньги хорошие, и зерно натурой.

Бани повсеместно завели. Изжили «тормозки» - механизаторам стали возить в поле горячие обеды, приготовленные в столовой. Во всех хозяйствах построили медицинские амбулатории с профилакториями. Отпала нужда ездить в район за каждой процедурой. Врачей хозяйства брали на свой кошт – в коллективный договор записывали об этом обязательство. Что еще? Карасуский район стал первым в Казахстане районом, во всех центральных усадьбах совхозов которого были дома быта с централизованной службой ремонта бытовой техники. В 1982 году в Карасу был проведен республиканский семинар по улучшению бытового обслуживания населения. Торговые центры появились…

Мне всегда было понятно: если человека, как говориться, уважить, да создать ему условия для работы – он горы свернет. И кричать на него не надо, выговоры раздавать. Я за те шесть лет ни одному выговора не объявил. Как-то обошлось. Горжусь и этим.

О годах работы в Карасу Медведев написал книгу «К людям с открытым сердцем». В ней много интересных размышлений руководителя о том, где искать резервы для роста. В том числе, в совхозе «Ленинский». *«Планы здесь действительно выполняли, - писал автор. – Но какой ценой? Это увидел только на месте. Особенно тягостное впечатление оставили фермы. Все помещения старые, ни о какой механизации без предварительной реконструкции не могло быть и речи. Условия труда были очень тяжелы, каждый процент прироста давался с большим трудом. За счет чего наращивать производство? А его надо наращивать, чтобы из передовиков не скатиться в отстающие.*

оған айқайлап, сөгіс жариялап жатудың мүлде қажеті болмайды. Мен сол алты жылда бірде -бір адамға сөгіс жариялап көрген емеспін. Жұмыс онсыз да тамаша жүріп жатты. Мен мұны мақтанышпен еске аламын.

Өзінің Қарасуда еңбек еткен жылдары туралы Медведев « Адамдарға шынайы жүрегіммен» атты кітап жазып шығарды. Онда басшының шаруашылықты дамытуға қажет резервтерді қайдан алу кажеттігі туралы қызықты ой-толғаныстары көптеп келтірілген. Оның ішінде мысалы «Ленинский» кеңшарына қатысты: *«Мұнда жоспар шынымен-ақ орындалып жатты, - деп жазады автор. – Бірақ оған қалай қол жеткізіліп жүргенін мен өзім осында келіп, жағдайды көзіммен көргенде ғана білдім. Әсіресе фермалардың ауыр жағдайы көңілді құлазытатын. Барлық ғимараттар ескі, сондықтан алдымен бәрін жаңартып, ретке келтіріп алмай, қандай бір механикаландыру туралы сөз қозғаудың өзі артық еді. Жұмыс шарттары өте күрделі болатын, сол себепті өсімнің әрбір пайызы өте ауыр еңбектің күшімен келетін. Олай болса, өндірісті ненің есебінен өсіруге болады? Ал озат шаруашылықтан артта қалғандар қатарына кері шегініп кетпес үшін, оны міндетті түрде өсіру қажет ғой. Осы мәселе санама шегедей қадалып, ойымнан бір мезет те шықпай қойды. Сондықтан мен ол ойымды А.А.Винниковпен бөлістім. Ол «Ленинский» кеңшары құрылған күннен бері басқарып келе жатқан басшы еді. Кеңшар Украина немесе Кавказдың жанға жайлы жағдайында емес, құрғақшылық жайлаған, шөл даланың ыстық деміне шарпылған ашық алқапта құрылды. Отыз жыл ішінде аса ірі де мықты көп салалы шаруашылыққа айналды. Мен Винниковпен көптен таныспын, облыстық комсомол комитетінің бірінші хатшысы болып жүргенімде талай рет кездескенмін. Бұл тәжірибел маман, дарынды ұйымдастырушы болатын. Өзіне талай қуаныш әкелген, жанына қуат беріп, көңіліне қанағат сезімін ұялатқан сүйікті ісіне жан-тәнімен беріле қызмет етті. Ол уақытпен санаспай, демалуды білместен, тынымсыз жұмыс істейтін. «Кемелдіктің шегі жоқ – екі ғұмыр да аздық етеді», - деген Анатолий Александровичтің жиі айтып жүретін нақыл сөзі болатын.*

...Бірде әңгіме-дүкен құра отырып, мен одан ауданның көшбасшы шаруашылығы болып табылатын «Ленинский» кеңшарында мал шаруашылығы базасы неге артта қалғанын сұрағаным бар. Ол мәселенің бір ғана нәрсеге – құрылыс материалдарының жоқтығына байланысты екендігін айтты. Жағдай шынымен-ақ солай еді. Дегенмен, құрылыс салу қажет. Негізгі қор жаңартылмай, тіпті қарапайым өндірістік жетістікке жету қиын. Демек, тұрғын үйлер мен фермалар құрылысын қалай жеделдету

Вопрос гвоздем застрял в сознании. С ним я и обратился к А.А.Винникову. Директорствовал он в «Ленинском» с начала его организации. Создавался совхоз не в благодатных условиях Украины или Кавказа, а в засушливой степи, опаляемой дыханием пустынь. За тридцать лет стал крупным многоотраслевым хозяйством. Я давно был знаком с Винниковым, не раз встречался с ним будучи первым секретарем обкома комсомола. Это был опытный специалист и одаренный организатор. Всем сердцем служил любимому делу, которое дарило ему немало радостей, приносило удовлетворение. Он отдавался работе целиком, не считаясь со временем. «Пределов нет – две жизни мало», - любимая присказка Анатолия Александровича.

...Как-то в беседе с ним я спросил, почему в «Ленинском» - совхозе, который по праву считается маяком района, отсталая база животноводства? Все объяснения сводились к одному – нет строительных материалов. Возразить что-либо на это трудно. И тем не менее строить надо. Без обновления основных фондов невозможно даже простое воспроизводство. Значит, надо подумать над тем, как ускорить строительство жилья и ферм...Обсудили этот вопрос на пленуме. Принятое постановление стало долгосрочной программой действий для коммунистов «Ленинского». И надо отдать должное, они преуспели в ее реализации. Всего за два года в совхозе были построены восемь коровников, два телятника, откормочная площадка, три кормоцеха и лучший в районе молочный блок... Форсируя строительство, в «Ленинском» существенно увеличили и жилой фонд совхоза. Это стало возможным потому, что почин «Дом для себя - своими руками» был поддержан организационно и материально. Будущий хозяин получал денежное вознаграждение за свой труд по существующим расценкам. Совхоз обеспечивал его всем необходимым – от гвоздей до кирпича...»

Легендарный первый секретарь Кустанайского обкома партии Андрей Михайлович Бородин ставил работу С.Медведева в пример другим. Добился того, чтобы сорокалетний руководитель района был награжден орденом Ленина.

За семьдесят лет во главе района стояло 15 человек. Всевластные в советскую пору первые секретари райкома партии. Обладающие всеми полномочиями сегодняшние акимы. Вот их список, подготовленный Карасуским районным государственным архивом: С.М. Мамай, А.И. Рыхов, Е.К. Кенжетаев, П.И. Костенко, И.А. Горбенко, А.В. Федякин, Т.К. Данияров, К.Б. Бухметов, С,В. Медведев, ГА. Лопатин, В.И. Поддубный, В.П. Чумаков, П.А. Павлина, М.А. Салпенов, А.Ж. Турсунов. С сентября 2007 года акимом Карасуского района

қажеттігін ойластыру қажет. ... Біз бұл мәселені пленумда талдадық. Онда қабылданған қаулы «Ленинский» кеңшары коммунистері үшін ұзақ мерзімдік іс-әрекеттер бағдарламасына айналды. Ал олар өздеріне жүктелген міндетті абыроймен орындап, қаулыны жүзеге асыруда биік жетістіктерге қол жеткізді. Небәрі екі жыл ішінде кеңшарда сегіз сиыр қорасы, екі бұзау қорасы, бордақылау алаңы, үш жемшөп цехы және аудандағы ең үздік сүт блогы салынды... Құрылыс жұмыстарын қарқындата отырып, «Ленинский» кеңшардың тұрғын үй қорын да айтарлықтай ұлғайтты. Бұл - «Өз үйімді өз қолыммен салып аламын» бастамасының ұйымдастыру тұрғысынан да, материалдық жағынан да қолдауға ие болуы арқасында мүмкін болды. Болашақ қожайын өз еңбегі үшін қолданыстағы баға бойынша ақшалай сыйақы алатын. Кеңшар оны шегеден бастап кірпішке дейінгі құрылыс материалдарымен түгел қамтамасыз етіп отырды...»

Қостанай облыстық партия комитетінің аты аңызға айналған бірінші хатшысы Андрей Михайлович Бородин С.Медведевтің жұмысын өзгелерге үлгі ететін. Ауданның қырық жастағы басшысының Ленин орденімен марапатталуына қол жеткізген де сол еді.

Жетпіс жыл ішінде ауданды 15 адам басқарды. Олар - кеңес заманындағы бар билікті бір қолға жұмылдырған компартия аудандық комитетінің бірінші хатшыларынан бастап, барлық өкілеттікке бір өзі ие бүгінгі әкімдер. Мынау Қарасу аудандық мемлекеттік мұрағатында сақталған олардың аты-жөндері: С.М.Мамай, А.И.Рыхов, Е.К.Кенжетаев, П.И.Костенко, И.А.Горбенко А.В.Федякин, Т.К.Данияров, К.Б.Бухметов, С,В.Медведев, ГА.Лопатин, В.И.Поддубный, В,П.Чумаков, П.А.Павлина, М. А. Салпенов, А.Ж.Тұрсынов. 2007 жылдың қыркүйек айынан Қарасу ауданының әкімі – К.Ж.Ахметов. 1997 жылы Қарасуға Октябрь ауданы қосылды. Оның алғашқы басшылары қатарында 1955 - 1977 жылдары М.А.Пермяков, В.П.Довгаль, А.А.Нестеренко, Н.А.Нефедченко, А.Н.Тарнопольский, Б.П.Петров. В.В.Вакуленколар болды. Олардың мінез-құлқы, жұмыс істеу тәсілі жөнінен бір-біріне ұқсамайтын. Дегенмен, олардың ешқайсысы бұл орында кездейсоқ отырмаған, игі істері, адал еңбектерімен арттарына жақсы атақ қалдырып кеткен тұлғалар болды.

- Алексей Иванович Рыхов аудандық партия ұйымын

работает К.Ж.Ахметов. В 1997 году к Карасу был присоединен Октябрьский район. Первыми руководителями его с 1955 по 1977 годы были М.А. Пермяков, В.П. Довгаль, А.А. Нестеренко, Н.А. Нефедченко, А.Н. Тарнопольский, Б.П. Петров. В.В. Вакуленко. Все они люди разные, но одно несомненно: не было среди них людей случайных и каждый оставил добрый след.

- Алексей Иванович Рыхов руководил районной партийной организацией с 1941 по 1948 годы, - рассказывает заведующая

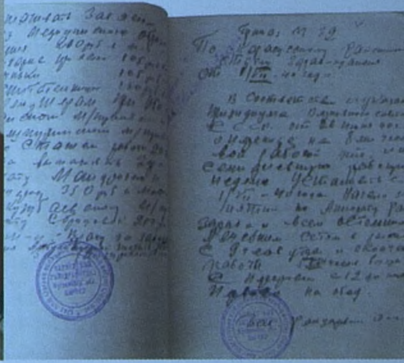

районным государственным архивом Любовь Антоновна Голомидова. - Руководил успешно. В том числе и в военную пору. К примеру, в 1942 году Карасуский район выполнил все обязательства перед государством, сверх плана сдал почти 16 тысяч пудов хлеба. Район был занесен на республиканскую Доску почета, А.И. Рыхов награжден орденом Трудового Красного Знамени.

Петр Ильич Костенко родился в Семиозрном районе, был председателем колхоза «Красная заря». В 1952 году его избирали первым секретарем Карасуского райкома партии, он трудился на этом посту более десяти лет. За эти годы в районе была проделана большая работа по организации новых совхозов и распашке целины. Только за 1954 – 1955 годы поднято 440 тысяч гектаров новых земель. В 1956 году карасусцы засеяли зерновыми 340 390 гектаров. В среднем по району урожай составил по 12,3 центнера зерна с гектара при плане 8,7 центнера. Карасуские хозяйства сдали государству свыше 20 миллионов пудов хлеба. Хорошие результаты были достигнуты и в развитии животноводства, особенно в увеличении производства молока. Прибыль совхозов района в тот год составила 40 миллионов рублей. Это позволило построить 380 жилых домов для тружеников сельского хозяйства, соорудить новые клубы, школы, предприятия бытового обслуживания. Резко увеличилось использование электрической энергии в сельскохозяйственном производстве и быту. Труд целинников Карасуского района получил высокую оценку.

1941 - 1948 жылдары басқарды, - деп әңгімелейді аудандық мемлекеттік мұрағаттың меңгерушісі Любовь Антоновна Голомидова. - Бұл өте ауыр, күйзеліс пен қайғысы мол соғыс жылдары болса да, табысты еңбек етті. Мысалы, 1942 жылы Қарасу ауданы мемлекет алдындағы барлық міндеттемелерін артығымен орындап, жоспардан тыс 16 мың пұтқа жуық астық өткізді. Аудан республикалық құрмет тақтасына жазылды. А.И.Рыхов Еңбек Қызыл Ту орденімн марапатталды.

Петр Ильич Костенко Семиозерный ауданында туып өсті, «Красная заря» ұжымшарының төрағасы болды. 1952 жылы ол Қарасу аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып сайланып, бұл қызметте он жылдан астам уакыт еңбек етті. Осы жылдар ішінде ауданда жаңа кеңшарлар құру мен тың жерлерді игеруге қатысты көп жұмыстар істелді. Тек 1954 – 1955 жылдар ішінде ғана 440 мың гектар жаңа жерлер игерілді. 1956 жылы қарасулықтар 340 390 гектар жерге дәнді дақылдар егіп тастады. Орта есеппен аудан бойынша астық өнімділігі жоспар бойынша гектарына 8,7 центнер болса, іс жүзінде 12,3 центнер құрады. Қарасу шаруашылықтары мемлекетке 20 миллион пұттан астам астық өткізді. Мал шаруашылығын дамытуда да жақсы көрсеткіштерге қол жеткізілді. Әсіресе сүт өндіру саласы қарқынды дамыды. Аудан кеңшарларының табысы сол жылы 40 миллион рубль құрады. Бұл ауыл шаруашылығы еңбеккерлеріне арнап 380 тұрғын үй салуға, жаңа клубтар, мектептер, тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындарын тұрғызуға мүмкіндік берді. Ауыл шаруашылығы мен тұрмыста электр қуатын пайдалану көлемі күрт өсті. Қарасу ауданындағы тың игерушілердің осындай ерен еңбектері жоғары бағаланып, олардыц көпшілігі Кеңес Одағының орден –медальдарымен марапатталды. КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1957 жылғы қаңтардың 11- дегі Жарлығымен Петр Ильич Костенкоға Социалистік Еңбек Ері атағы берілді.

1964 - 1974 жылдары аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып Александр Васильевич Федякин істеді. Жас, жігерлі азамат ауданды дамытуға мол үлес қосты. Астық, ет, сүт өндірісінің көлемі өсті, тұрғын үй және өндірістік, әлеуметтік - тұрмыстық нысандар құрылысы қарқынды жүрді. Александр Васильевич кірпіш өндірісін өркендетудің белсенді үгітшісі болды. Сол жылдары әр кеңшарда кірпіш зауыттары пайда болды. Кірпіштің жылдық өндірісі 18-20 миллион данаға дейін жеткізілді. Қарасу орта мектебінің, интернаты бар өнер мектебінің ғимараттары, мейманхана, байланыс торабы, Кеңестер үйінің үш қабат ғимараты салынды. Федякиннің бастамасы бойынша жетекші мамандыктар бойынша атаулы бес жүлде

Многие были награждены орденами и медалями Советского Союза. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 11 января 1957 года Петру Ильичу Костенко присвоено звание Героя Социалистического Труда.

С 1964 по 1974 год первым секретарем райкома партии работал Александр Васильевич Федякин. Молодой, энергичный, он сделал очень многое для развития района. Росло производство зерна, мяса, молока, развернулось строительство жилья, производственных и социально-бытовых объектов. Александр Васильевич был страстным агитатором за кирпичное производство. В каждом совхозе проявился в те годы кирпичный завод. Годовое производство кирпича довели до 18-20 миллионов штук. Построили здания Карасуской средней школы и школы искусств с интернатом, гостиницу, узел связи, трехэтажной здание Дома Советов. По инициативе Федякина были учреждены именные призы по ведущим профессиям. Всего пять призов. Имени комбайнера А. Сахно, трактористки В. Лапицкой, свинарки Т.Лаптиковой, чабана А.Салпенова, доярки Н. Родичевой.

В 1973 году А.В.Федякин издал книгу «Хлеб растет в тишине». В ней, в частности, говорится: *«Природные условия заметно разнятся даже внутри района: березовые перелески на севере переходят к югу в голую степную равнину, простирающуюся на добрую сотню километров. Климат суров и своенравен. Зимой – морозы, летом – зной и сушь. За год выпадает в среднем 290-320 миллиметров осадков. Постоянно дуют ветры, иссушающие почву. Районы с такими показателями относят к зоне рискованного земледелия. И все же с давних пор именно хлеб был главным предназначением этого края. Обилие солнца, высокое естественное плодородие пашни создают благоприятные условия для возделывания твердых и сильных сортов пшеницы, которую по праву называют степным янтарем.*

Зерновое поле района занимает более трехсот тысяч гектаров, пшеничный клин чуть поменьше – четверть миллиона... В 1971 году совхозы района отправили на элеваторы и заготовительные пункты шестнадцать с половиной миллионов пудов хлеба – в полтора раза больше, чем предусматривалось заданием. Вкруговую собрано по 12, 2 центнера зерна с гектара. Это второй показатель в области. Нас чуточку

тағайындалды. Олар комбайншы А.Сахно, тракторшы қыз В.Лапицкая, шошқа бағушы Т.Лаптикова, шопан А.Салпенов, сауыншы Н.Родичева атындағы жүлделер еді.

1973 жылы А.В.Федякин ауданды басқарған жылдары туралы кітап жазып шығарды. Онда: *«тіпті бір ауданның ішіндегі табиғат жағдайының айырмасы аспан мен көктей: солтүстіктегі қайыңды тоғайлар оңтүстікке қарай жүздеген шақырымға созылып жатқан теп-тегіс, жалаңаш далаға ұласады. Климат қатаң да, құбылмалы. Қыста – қақаған аяз, жазда аптап ыстық пен апшыны қуырған құрғақшылық. Жылына орта есеппен 290-320 миллимер ғана жауыншашын жауады. Топырақты құп-құрғақ етіп, кептіріп жіберетін аңызақ жел тоқтаусыз соғып тұрады. Мұндай көрсеткіштерге ие аудандар тәуекелді егін шаруашылығы аймағына жатқызылады. Дегенмен ежелгі заманнан бері бұл берекелі өңірдің басты бұйырмысы - нан өсіру болды. Күн шуағының көптігі, топырақтың табиғи құнарлылығы, бидайдың қатты және мықты сұрыптарын өсіру үшін аса қолайлы жағдай туғызады.*

Ауданның астықты даласы үш жүз гектардан астам жерді алып жатады, бидай егетін жер көлемі одан сәл ғана аздау – ширек миллион... 1971 жылы аудан кеңшарлары элеваторлар мен астық дайындау орындарына он алты жарым миллион пұт, яғни тапрсырмаман қарастырылған көлемнен бір жарым есе артық астық жолдады. Орта есеппен әр гектардан 12, 2 центнернерден астық жинап алынды. Бұл облыс бойынша екінші көрсеткіш. Алдымызға тек Урицкий ауданының еңбеккерлерін ғана жіберіп алдық. Астық даласының әр гектары біздің шаруашылыққа орташа есеппен 61 рубль пайда әкелді...» - деп жазады. Аудан қол жтекізген биік өндірістік көрсеткіштер үшін Александр Васильевич Федякинге Социалистік Еңбек Ері атағы берілді.

Аудандық партия комитетінің келесі екі хатшысы бұл қызметті алдыңғылардан әлдеқайда аз уақыт атқарды. Тельман Қамарұлы Данияров ауданның партия ұйымын 1975 -1976 жылдары басқарды. Кейін оны Қостанай облыстық партия комитетінің екінші хатшысы етіп сайлады. Оның орынына келген Қасымбет Бухметұлы Бухметов те өз ізашарының тағдырын қайталап, 1979 жылы облыстық партия комитетінің екінші хатшысы болып сайланды.

Валерий Иванович Поддубный осы өңірдің тумасы, Люблинка кентінде дүниеге келген. Көптеген жылдар бойы облыстың Комсомольский ауданы атқару комитетінің төрағасы болды. 1988 жылы Қарасу аудандық партия комитетінің хатшысы болып сайланды. Ол жаңалыққа жаны құмар, адамдарды өзін

обошли труженики Урицкого района. Гектар зерновых принес нашим хозяйства в среднем 61 рубль прибыли...» Александру Васильевичу Федякину было присвоено звание Героя Социалистического Труда.

Следующим двум первым секретарям райкома партии проработать в этой должности довелось гораздо меньший срок. Тельман Камарович Данияров возглавлял районную партийную организацию с 1975 по 1976 годы. Потом его избрали вторым секретарем Кустанайского обкома партии. Сменивший его Касымбет Бухметович Бухметов повторил судьбу предшественника – в 1979 году он стал вторым секретарем областного комитета партии.

Валерий Иванович Поддубный местный уроженец, родился в поселке Люблинка. Многие годы работал председателем райисполкома в Комсомольском районе области. В 1988 был избран первым секретарем Карасуского райкома партии. Он обладал новаторской жилкой, умел увлечь людей и довести начатое дело до конца. В районе под его контролем и при руководстве создалась многоукладная экономика, развернулось строительство внутрихозяйственных дорог. По его личной инициативе в Карасу построены пансионат для престарелых одиноких людей, мусульманская мечеть, стадион, детский сад. Начато строительство районной больницы.

Виктор Петрович Чумаков и Петр Алексеевич Павлина. Они имели большой опыт партийно-хозяйственной работы, оба этих руководителя были посланцами областной администрации. За короткое время они заслужили в районе высокий авторитет.

Бывший директор Амангельдинского совхоза Манат Аймуканович Салпенов на посту акима района большую работу проводил по строительству дорог, благоустройству населенных пунктов.

Третьим в истории района его руководителем с десятилетним стажем был Азамат Жанабильевич Турсунов. Акимом родного района он стал в 1997 году. Получив образование инженера-механика сельского хозяйства, он прошел все ступени карьерного роста, работал директором совхоза «Майский». Вместе с земляками переживал трудное переломное время реформ, создавал новые рабочие места. Сейчас Азамат Турсунов является депутатом Мажилиса Парламента Республики Казахстан.

Доброе дело делают архивисты района.

тез үйіріп әкететін және бастаған ісін ақырына жеткізбей тыным таппайтын тұлға еді. Ауданда оның бақылауымен және басқаруымен көп салалы экономика құрылып, шаруашылық ішіндегі жолдар құрылысы қарқын алды. Оның жеке бастамасы бойынша Қарасуда жалғыз басты қарт адамдар үшін пансионат, мешіт, стадион, балалар бақшасы салынды. Аудандық аурухананың құрылысы басталды.

Виктор Петрович Чумаков пен Петр Алексеевич Павлина. Партиялық- шаруашылық жұмыс тәжірибелері мол бұл азаматтардың екеуі де облыстық әкімшілік жолдамасы бойынша келген басшылар еді. Қысқа уақыт ішінде олар ауданда биік беделге ие болды.

Амангелді кеңшарының бұрынғы директоры Манат Аймұқанұлы Салпенов аудан әкімі қызметінде жүргенде жол құрылысы, елді мекендерді абаттандыру саласында көп жұмыстар атқарып, артына жақсы атын қалдырып кетті.

Аудан тарихындағы он жылдық өтілге ие үшінші басшы Азамат Жанабілұлы Тұрсынов болды. Туған ауданының әкімі болып ол 1997 жылы тағайындалды. Ауылшаруашылығының инженер-механигі мамандығы бойынша білім алған ол мансап баспалдағының барлық сатыларынан өтіп, «Майский» кеңшарының директоры болды. Жерлестерімен бірге реформалардың қиын да, күрделі кезеңін басынан өткерді, жаңа жұмыс орындарын ашты. Қазір Азамат Тұрсынов Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты.

Аудан мұрағатшылары игілікті іспен шұғылданып жүр. Олар ауданының белгілі адамдары туралы деректер жинақтап, бір жүйеге келтіреді және болашақ ұрпақ үшін мұқият сақтайды. Анықтамалық -ақпараттық қорда атақты жерлестері туралы сыр шертетін кешенді материалдар көптеп сақталған.

- Олардың қатарында, мысалы, Амангелді Исақұлы Исақовты алайық, - деп жалғастырады әңгімесін Любовь Антоновна. – Ол Коновницинка кентінде 1905 жылғы наурыздың 19 –да туған. Еңбекке араласуын

Они собирают, систематизируют и хранят сведения об известных людях. В папках справочно-информационных фондов хранятся личные комплексные материалы, рассказывающие о знаменитых земляках.

-Среди них, к примеру, Амангельды Исакович Исаков, - продолжает свой рассказ Любовь Антоновна. – Родился он в поселке Коновницинка 19 марта 1905 года. Трудовую деятельность начал еще до Великой Октябрьской революции по найму батраком. В 1929 году вступил в члены колхоза «Ельтай», затем «Дружный труд», где до 1935 года работал рядовым колхозником. С 1936 - комбайнер совхоза «Ленинский». В 1950 году комбайном С-6 за 35 рабочих дней намолотил 9375 центнеров зерна. За этот выдающийся трудовой подвиг знатному комбайнеру А.Исакову присвоено звание Героя Социалистического Труда. За освоение целинных и залежных земель А. Исаков награжден орденом Ленина, а в 1958 году третьим орденом Ленина. Амангельды Исаков неоднократно избирался депутатом сельского, районного и областного Советов депутатов трудящихся, а также депутатом Верховного Совета депутатов трудящихся Казахской ССР. Дважды – на 8 и 10 съездах партии избирается членом ЦК Компартии Казахстана. В 1958 году ездил в Стокгольм делегатом на Конгресс сторонников мира. Умер Амангельды Исаков 17 июня 1993 года, похоронен в поселке Карасу. На могиле Героя установлен бронзовый бюст. Его именем названа одна из центральных улиц Карасу.

Ұлы Қазан төңкерісіне дейін батрақ болып жалданып бастады. 1929 жылы «Елтай» ұжымшарына, онан соң «Дружный труд» ұжымшарына мүше болып, оларда 1935 жылға дейін еңбек етті. 1936 – жылдан «Ленинский» кеңшарының комбайншысы. 1950 жылы С-6 комбайнымен 35 жұмыс күні ішінде 9375 центнер астық бастырды. Еңбектегі осындай ерлігі үшін заңғар комбайншы А.Исақовқа Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. Тың және тыңайған жерлерді игергені үшін А. Исақов Ленин орденімен марапатталды, ал 1958 жылы омырауына үшінші Ленин орденін тақты. Амангелді Исақов бірнеше рет ауылдық, аудандық және облыстық Кеңестеріне депутат болып сайланды. Сондай- ақ Қазақ КСР- і еңбекшілер депутаттары Жоғары Кеңесіне депутат болды. Екі мәрте – партияның 8 және 10 съездерінде, Қазақстан Компартиясы ОК мүшесі болып сайланды. 1958 жылы Стокгольмде өткен бейбітшілік жақтастары Конгресіне делегат болып барды. Өмірден Амангелді Исақов 1993 жылғы маусымның 17-де озып, Қарасу кентінде жерленді. Еңбек Ері зиратының басында оның қола мүсіні орнатылды. Оны аты Қарасудың орталық көшелерінің біріне берілді.

Октябрь өңірінің жарқын өкілдерінің бірі – Сақан Құсайынұлы Құсайынов. Ол 1917 жылы Целиноград облысы Атбасар ауданының №15 ауылында дүниеге келген. 1934 – 1940 жылдары Торғай облысындағы шахтада бұрғышы, бұрғышылар бригадирі, шебер, шахта бастығы болды. Ұлы Отан соғысына қатысты. 1958 -1970 жылдары – Целиноград облысының партиялық және кеңестік органдарында басшылық қызметтер атқарды. 1971-1978 жылдары – Қазақстан Компартиясы Торғай облыстық комитетінің бірінші хатшысы, 1981жылдан – Қазақстан Компартиясы Талдықорған обкомының хатшысы болды. Қазақстан Компартиясы Торғай облыстық комитетінің хатшысы қызметінде жүргенде С.Қ.Құсайынов Торғай өңірінің экономикасы мен мәдениетінің өркендеуі үшін белсенді күресті. КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1973 жылғы желтоқсанның 10 - дағы Жарлығымен Құсайынов Сақан Құсайынұлына Социалистік Еңбек Ері атағы берлiдi. Ол Ленин орденімен үш мәрте, Қазан Революциясы орденімен, Еңбек Қызыл Ту орденімен, көптеген медальдармен марапатталған.

Социалистік Еңбек Ері Оразалы Әбілұлы Қозыбаев өзінің даңқты еңбек жолын 1932 жылы колхозшы болып бастады. Арада жылдар өткенде ол аумақтық басқарма бастығы, партияның аудандық комитетінің бірінші, облыстық комитетінің екінші хатшысы, облыстық атқару комитетінің төрағасы болды. Оның бастамасы бойынша тың көтерудің екінші кезеңі басталды: аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы орталық билік басындағыларды Торғай өңіріне

Один из ярких представителей Октябрьского региона – Сакан Кусаинович Кусаинов. Родился он в 1917 году в ауле №15 Атбасарского района Целиноградской области. В 1934 - 1940 годах бурильщик, бригадир бурильщиков, мастер, начальник шахты в Тургайской области. Участник Великой Отечественной войны.

В 1958 -1970 годах – на руководящей партийной и советской работе в Целиноградской области. В 1971-1978 годах – первый секретарь Тургайского обкома Компартии Казахстана. С 1981 года – секретарь Талды-Курганского обкома Компартии Казахстана. Находясь на посту секретаря Тургайского обкома Компартии Казахстана, С.К. Кусаинов активно боролся за подъем экономики и культуры Тургайского региона. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 10 декабря 1973 года Кусанову Сакану Кусаиновичу присвоено звание Героя Социалистического Труда. Он награжден тремя орденами Ленина, орденами Октябрьской Революции, Трудового Красного Знамени, многими медалями.

Герой Социалистического Труда Оразалы Абилович Козыбаев начинал свою славную трудовую биографию в 1932 году колхозником. Годы спустя, он начальник территориального управления, первый секретарь райкома, второй секретарь обкома партии, председатель облисполкома. С его подачи начался так называемый второй этап освоения целины: первый секретарь райкома партии убедил центральные власти направить в Тургайский регион крупные силы, произвести серьезные вложения. И Тургай получил второе дыхание.

Андрей Николаевич Кижакин родился в 1915 году в п. Святогорка Карасуского района. Трудовую деятельность начал в 1930 году в совхозе «Убаганский» рабочим. С 1934 года – механизатор этого совхоза. Звезда славы этого замечательного комбайнера взошла в годы Великой Отечественной войны. В те годы он уже опытный механизатор. Его самоотверженный труд был отмечен орденом «Знак Почета» и медалью «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941 -1945гг.». А в 1951 году за выдающиеся достижения в комбайновой уборке он был удостоен высшей награды - звания Героя Социалистического Труда. И в последующие годы Андрей Николаевич поддерживал имя одного из лучших механизаторов республики. Так, в 1956 году он за 20 рабочих дней убрал урожай на площади 1530 гектаров и намолотил

комакты күштер жолдап, мол қаражат салуға көндірді. Соның арқасында Торғай жері қайта түледі.

Андрей Николаевич Кижакин 1915 жылы Қарасу ауданының Святогорка кентінде туған. Еңбек жолын 1930 жылы «Обаған» кеншарында жұмысшы болып бастады. 1934 жылдан – осы кеңшардың механизаторы. Шебер комбайншы жігіттің даңқын шығарған жұлдызы осыдан жарты ғасыр бұрын Ұлы Отан соғысы жылдары жарқырып жанды. Ел басына күн туған сол бір ауыр жылдары ол тәжірибелі механизатор болатын. Үкімет оның жанкиярлық еңбегін «Құрмет Белгісі» орденімен және «1941 –1945 жж. Ұлы Отан соғысындағы ерлік еңбегі үшін» медалімен атап өтті. 1951 жылы комбайнмен астық жинаудағы биік жетістіктері үшін ол еліміздің ең жоғарғы марапаты - Социалистік Еңбек Ері атағына ие болды. Одан кейінгі жылдары да Андрей Николаевич өзінің республикадағы ең үздік механизатор атағын растап жүрді. Мысалы, 1956 жылы ол 20 жұмыс күні ішінде 1530 гектар жердің астығын жинап, 18 360 центнер астық бастырды. Еңбектегі жаңа ерліктері үшін ол Ленин орденімен екінші мәрте марапатталды. Сол кезде республика үкіметі оған Қазақ КСР- інің еңбек сіңірген механизаторы атағын берді.

Нина Николаевна Куриленок Витебск облысының Шелкуны селосында туған. 1957-1964 жылдары – аспаз, сылақшы, 1965 -1972 жылдары тракторшы – комбайншы, 1972 жылдан - Торғай облысы Октябрь ауданының Ушаков атындағы кеңшарының тракторшы –егіншілер бригадасының бригадирі болды. Сегізінші бесжылдықтың жоспарын Н.К. Куриленок төрт жыл ішінде орындап, тек аудан аумағында ғана емес облыс ауқымында да социалистік жарыстың көшін бастады. ДТ – 54 тракторымен ол жұмсақ жер жыртуға аударғанда 6405 гектар құрайтын телімді өңдеп, жоспар бойынша 1150 центнердің орнына 25810 центнер астық бастырды. КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1971 жылғы сәуірдің 18- дегі Жарлығымен Куриленок Нина Николаевнаға Социалистік Еңбек Ері атағы беріліп, Ленин ордені және «Орақ пен балға» алтын медалі коса табыс етілді.

Николай Иванович Попов 1917 жылы Саратов облысында туған. 1947 жылдан Қарасу астық кеңшарында комбайншы, онан соң машина ауласының меңгерушісі болды. 1955 жылы екі С-6 комбайндарын тіркестіріп алып, ол 1530 гектар жердің өнімін жинап, 9230 центнер астық бастырды. 1956 жылы 25 жұмыс күні ішінде 1155 гектар егістіктің астығын жинап, 18 мың центнеров астық бастырды. Еңбектегі озат көрсеткіштерге ол көктемде тракторшы ретінде қол жеткізсе, қыста слесарь болып істей жүргенде де алдына жан салмайтын. КСР Одағы Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1957 жылғы қаңтардың 11- дегі

при этом 18 360 центнеров зерна. За новый трудовой подвиг был вторично награжден орденом Ленина. Тогда же правительство республики удостоило его почетного звания заслуженного механизатора Казахской ССР.

Нина Николаевна Куриленок родилась в селе Шелкуны Витебской области. В 1957-1964 годах – повар, штукатур, в 1965 -1972 годах трактористка – комбайнер, с 1972 года - бригадир тракторно-полеводческой бригады совхоза имени Ушакова Октябрьского района Тургайской области. Плановое задание восьмой пятилетки Н.К. Куриленок выполнила за четыре года и возглавила социалистическое соревнование не только в районе, но и в области. На тракторе ДТ – 54 она выработала в переводе на мягкую пахоту 6405 гектаров, при плане 1150 намолотила 25810 центнеров зерна. Кроме того, скосила хлеба на свал на 597 гектарах. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 18 апреля 1971 года Куриленок Нине Николаевне присвоено звание Героя Социалистического Труда с вручением ордена Ленина и Золотой медали «Серп и молот».

Николай Иванович Попов родился в 1917 году в Саратовской области. С 1947 года работает в Карасуском зерносовхозе комбайнером, затем заведующим машинным двором. В 1955 году на сцепе двух комбайнов С-6 он убрал урожай с площади 1530 гектаров и намолотил 9230 центнеров хлеба. В 1956 году за 25 рабочих дней скосил 1155 гектаров зерновых и намолотил 18 тысяч центнеров зерна. Отличных результатов добивался он и весной, когда садится за трактор, и зимой, работая слесарем. Указом Президиума Верховного Совета Союза ССР от 11 января 1957 года Н.И. Попову присвоено звание Героя Социалистического Труда. Человек творческого склада, он выступил запевалой организации группового метода работы комбайнов, что помогло высвободить десятки автомашин, занятых на вывозке хлеба. Он усовершенствовал молотилку комбайна РСМ-8, что дало возможность обмолачивать валки, не дожидаясь их полного подсыхания.

Назарбек Сандыбеков родился в Тургайском районе в 1928 году. Восемь классов окончил Назарбек. В девя-

Жарлығымен Н.И. Поповқа Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. Шығармашылық қабылеті бар, ылғи да жаңалықтар ойлап тауып жүретін ол, комбайндардың топпен жұмыс істеу тәсілін ұйымдастыруға мұрындық болды, соның арқасында шаруашылық астық тасымалымен шұғылданатын ондаған мәшинелерді босатуға мүмкіндік алды. Ол РСМ-комбайнынын астық басу құралын жетілдірудің арқасында дестелердің толық кебуін күтпей-ақ бастыруға мүмкіндік берді.

Назарбек Сәндібеков Торғай ауданында 1928 жылы туған. Сегізінші сыныпты бітірген жылы соғыс басталып, оқуын одан әрі жалғастыра алмады. Сндықтан бірден еңбекке араласып, Сарысу ауылдық кеңесінің хатшысы болып істей бастады. Онан соң «Қызыл Жұлдыз» ұжымшарында есепші болды, Қарасу ауданында аға бухгалтер, байланыс кеңсесінің бастығы болып істеді. 1957 жылы Жамбыл астық кеңшарының төртінші бөлімшесінің басқармасы, онан соң Құшмұрын астық кеңшарының бас агрономы болды. Жоғары оқу орынын бітірді. 1965 жылы Назарбек Сәндібеков «Майский» кеңшарына директор болып тағайындалды. Арада бір жыл ғана өткенде мұндағы астықтың орташа өнімділігі гектарынан 18,8 центнерге дейін көтеріліп, жоспарлы көрсеткіштен екі есеге жоғары болды. Мемлекетке астық өткізу жоспарын «Майский» кеңшары 1966 жылы 241 пайызға орындап, ауыл шаруашылық жылын үш миллионға жуық рубль құрайтын орасан зор табыспен қорытындылады. Мемлекет Назарбек Сәндібековтың еңбектегі және ұйымдастырушы ретіндегі кызметін жоғары бағалады. КСР Одағы Жоғарғы Кенесі Президиумының 1967 жылғы сәуірдің 19-дағы Жарлығымен оған Социалистік Еңбек Ері атағы берілді.

Григорий Никитович Слепченко 1930 жылы Көкшетау облысында туған. Еңбек жолын 1953 жылы «Қарасу» астық кеңшарында тракторшы болып бастады, онан соң мал шаруашылығындағы бейнеті көп процестер механигі болды. Еңбектің озат тәсілдерін енгізудің бастамашысы болған ол, ауданда алғашқы болып екі СК – 4 комбайндарын тіркеп жұмыс істей бастады. Техниканының қыр-сырын жетік білуі оның жыл сайын маусымдық тапсырмаларды артығымен орындауына мүмкіндік берді. Сондай-ақ Қазақ КСР –інің еңбек сіңірген комбайншысы құрметті атағының иегері етті. Әсіресе Слепченко 1966 жылы, берекелі қазақ жерінде өсіп шыққан кезекті миллиард пұт астықты жинау кезінде айрықша көзге түсті. Бұл жылы ол 13 704 центнер астық бастырды. Атақты механизатордың ерен еңбегі жоғары бағаға ие болды. КСР Одағы Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1967 жылғы сәуірдің 19 - ындағы Жарлығымен Григорий Никитович Слепченкоға Социалистік Еңбек Ері атағы

том ему не пришлось пойти. Началась война. И он стал работать секретарем Сарысуского сельского Совета. Потом трудился счетоводом в колхозе «Қызыл - Жұлдыз», старшим бухгалтером и начальником конторы связи Карасуского района. В 1957 году стал управляющим четвертым отделением Джамбульского зерносовхоза, затем главным агрономом Кушмурунского зерносовхоза. Окончил вуз. В 1965 году Назарбек Сандибеков возглавляет совхоз «Майский». Уже через год здесь средняя урожайность зерновых поднялась до 18,8 центнера с гектара, что в два раза превысило плановую. План сдачи зерна государству совхоз «Майский» в 1966 году выполнил на 241 процент и закончил сельскохозяйственный год с огромной прибылью – около трех миллионов рублей. Государство высоко оценило трудовую и организаторскую деятельность Назарбека Сандыбекова. Указом Президиума Верховного Совета Союза ССР от 19 апреля 1967 года ему присвоено звание Героя Социалистического Труда.

Григорий Никитович Слепченко родился в 1930 году в Кокчетавской области. Трудовую деятельность начал в 1953 году в зерносовхозе «Карасуский» трактористом, потом стал механиком трудоемких процессов в животноводстве. Он инициатор внедрения передовых методов труда, первым в районе стал работать на сцепке двух комбайнов СК – 4. Прекрасное знание техники позволяло ему ежегодно перевыполнять сезонные задания. Ему присвоено почетное звание заслуженного комбайнера Казахской ССР. Особенно отличился Слепченко в 1966 году, когда созрел для жатвы очередной казахстанский миллиард пудов зерна. В ту страду он намолотил 13 704 центнера зерна. Доблестный труд выдающегося механизатора получил высшую оценку. Указом Президиума Верховного Совета Союза ССР от 19 апреля 1967 года Григорию Никитовичу Слепченко присвоено звание Героя Социалистического Труда.

Николай Михайлович Семенов родился в 1935 году в Челябинской области. Трудовой путь начал в 1949 году в совхозе «Кушмурунский» разнорабочим, с 1953

берілді.

Николай Михайлович Семенов 1935 жылы Челябинск облысында туған. Еңбек жолын 1949 жылы «Құшмұрын» кеңшарында жұмысшы болып бастады, 1953 жылдан тракторшы-комбайншы. 1956 –1958 жылдары Кеңес Армиясы қатарында әскери борышын өтеді. 1959 жылдан «Ленинский» кеңшарында кең салалы механизатор болып істеді. Жыл сайын Николай Михайлович маусымдық тапсырманы комбайнымен үш -төрт, ал трактормен – бір жарым есеге дейін артығымен орындап жүрді. 1971 жылы СДК – 5 комбайнында ол жоспар бойынша 235 гектардан орынына 802 гектар жердің астығын орып, жоспарға сай бастыруға тиіс 5 500 центнердің орынына 12 807 центнер астық бастырды. Еңбектегі осы ерлігі үшін Николай Михайлович Семенов Ленин орденімен марапатталды. Егін орағы кезінде ауа- райы аса қолайсыз болған 1973 жылы да Николай Михайлович өз комбайнының бункерінен кеңшар қырманына 13 036 центнер астық жолдады. КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 10.12.1973 жылғы Жарлығымен Бүкілодақтық социалистік жарыста қол жеткізген биік көрсеткіштері және еңбектегі ерлігі үшін Н.М. Семеновқа Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. Ол бірнеше мәрте Қарасу аудандық партия комитетінің мүшесі, аудандық және ауылдық Кеңестердің депутаты, кеңшар парткомының мүшесі болып сайланды. Қазақстан Компартиясы 14 съезінің делегаты болды. Қазіргі таңда Николай Михайлович Ленино ауылында тұрып жатыр.

Алексей Андреевич Сахно 1936 жылы Запорожье облысында туған. Еңбек жолын 1952 жылы «Обаған» кеңшарында мотористің оқушысы болып бастады, онан соң кеңшар электр стансасында моторист болды. 1953 жылдан – сол кеңшарда кең салалы механизатор. Өз ісіне деген сүйіспеншілігі, техниканың қыр-сырын жетік білуі, еңбекқорлығы арқасында көп ұзамай биік өндірістік жеңістерімен көзге түсе бастады. Бұл туралы оның алғашқы үкіметтік марапаты - «Құрмет Белгісі» ордені мен «Тың жерлерді игергені үшін» және « Еңбектері ерлігі үшін» медальдары айтып тұр. 1971 жылдың егін орағы кезінде СКД – 5 комбайнымен Алексей Андреевич 1240 гектар жердің астығын орып, 13330 центнер астық бастарды. Келесі егіс орағы кезінде өзінің осы көрсеткіштерін одан әрі жетілдірді. ГАЗ-93 автокөлігінде жұмыс істей жүріп, ол 1971-1972 жылдары 149,3 мың тонна- шақырым көрсеткішке қол жеткізіп, жоспарды 110 пайызға орындады, 7 мың тоннадан астам жүк, оның ішінде 2 мың тоннадан астам астық тасымалдады. 1972 жылғы егіс орағы кезінде көрсеткен үздік нәтижелері үшін КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1972 жылғы қарашаның 13 - дегі Жарлығымен бірінші санатты комбайншы –

года тракторист-комбайнер. В 1956 -1958 годах служил в Советской Армии. С 1959 года работает механизатором широкого профиля в совхозе «Ленинский». Ежегодно на комбайне Николай Михайлович вырабатывал по три – четыре, на тракторе – до полутора сезонных норм. В 1971 году на комбайне СДК – 5 он убрал хлеб с 802 гектаров при плане 235 и намолотил 12 807 центнеров зерна при плане 5 500. За этот трудовой подвиг Николай Михайлович Семенов был удостоен ордена Ленина. В неблагоприятных погодных условиях жатвы 1973 года Николай Михайлович из бункера своего комбайна отправил на совхозный ток 13 036 центнеров зерна. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 10.12.1973 года за успехи достигнутые во Всесоюзном социалистическом соревновании и проявленную трудовую доблесть Н.М. Семенову присвоено Звание Героя Социалистического Труда. Он неоднократно избирался членом Карасуского райкома партии, депутатом районного и сельского Советов, членом парткома совхоза, был делегатом 14 съезда Компартии Казахстана. В настоящее время Николай Михайлович проживает в селе Ленино.

Алексей Андреевич Сахно родился в 1936 году в Запорожской области. Трудовую деятельность начал в 1952 году в совхозе «Убаганский» учеником моториста, затем работал мотористом совхозной электростанции. С 1953 года – механизатор широкого профиля того же совхоза. Любовь к своему делу, отличное знание техники, трудолюбие не замедлили сказаться на производственных успехах. Об этом свидетельствуют и первая правительственная награда - орден «Знак Почета», и медали «За освоение целинных земель» и «За доблестный труд». В уборочную страду 1971 года на комбайне СКД – 5 Алексей Андреевич убрал зерновые с 1240 гектаров и намолотил 13330 центнеров зерна. В следующую жатву эти показатели были значительно перекрыты. Работая на автомобиле ГАЗ-93 в 1971-1972 годах он выработал 149,3 тысячи тонно -километров, что составило 110 процентов к плану, перевез более 7 тысяч тонн грузов, в том числе более 2 тысяч тонн

жүргізуші Сахно Алексей Андреевичке Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. Еңбекқор комбайыншының даңқы кеңшар шекарасынан асып аудан көлеміне тарады. Қазақстан Компартиясы Қарасу аудандық партия комитеті, аудандық атқару комитеті мен ауыл шаруашылығы еңбеккерлерінің аудандық кәсіподақ комитетінің бірлескен шешімімен ауданның лайықты комбайншылары марапатталатын А.А. Сахно атындағы жүлде тағайындады.

Петя Бреусов Воронеж облысының Тихий Луг станицасына немістер басып кіргенде небәрі төрт жаста болатын. Он сұм соғыстың ащы дәмін толық татты. Әкесі майданда қаза болған Петр, соғыстан соңғы жылдары мектепте оқи жүріп, ұжымшарда жұмыс істеді. Сөйтіп өзін- өзі асырап ғана қоймай, анасына да көмектесті. Ол 7- сыныпты бітірірген соң ауыл шаруашылығын механизациялау бір жылдық училищесін де тәмамдады. Бреусов тағдырын күрт өзгерткен сәт оның тың өлкедегі Қарасу ауданына келгені болды. Еңбектегі биік табыстары үшін Петр Михайлович Бреусов Ленин орденімен, екі мәрте Еңбек Қызыл Ту ордендерімен және Қазан Революциясы ордендеріімен марапатталды. Ал 1976 жылы даңқты комбайншы «Нива» комбайнымен 30 мың центнерге жуық астық бастырды. Осы көрсеткіші үшін ол Социалистік Еңбек Ері құрметті атағына ие болды.

1960 жылы, Кеңес Армиясы қатарында әскери борышын өтеп келгеннен кейін, Алексей Яворик комсомол жолдамасы бойынша тың жерлерді игеруге аттануды жөн көрді. Оның бұған дейін әскерде жүргенде игерген көлік жүргізушілік тәжірибесі бар еді. Алдымен он Большая Чураковкада істеді, бірақ кейінірек Қарасуға көшіп келіп, №1 Қарасу АКП –де еңбек ете бастады. Осында жүргенде оған автокөліктің техникалық мүмкіндіктерін, тіркемелер қолдану арқылы арттыру туралы ой келді. Оның бастамасын АКП дирекциясы мен облыстык

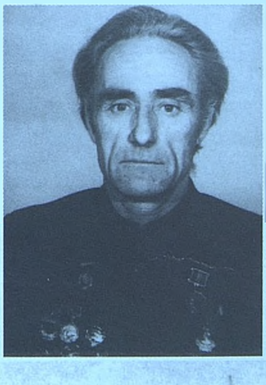

зерна. За проявленную трудовую доблесть на уборке урожая 1972 года Указом Президиума Верховного Совета СССР от 13 ноября 1972 года комбайнеру – шоферу первого класса Сахно Алексею Андреевичу присвоено звание Героя Социалистического Труда. Добрая слава о знатном комбайнере перешагнула границы совхоза. Карасуский райком Компартии Казахстана, райисполком и райком профсоюза работников сельского хозяйства совместным решением учредили приз имени А.А. Сахно, которым награждались самые достойные комбайнеры района.

Пете Бреусову было четыре года, когда в станицу Тихий Луг Воронежской области ворвались немцы. Глотнул он военного лиха сполна. После войны Петру, потерявшему отца на фронте, пришлось учиться в школе и работать в колхозе, кормить себя и помогать матери. Он сумел окончить 7 классов и годичное училище механизации сельского хозяйства. Поворотным пунктом жизненной судьбы Бреусова стал приезд в целинный Карасуский район. За трудовые успехи Петр Михайлович Бреусов награжден орденом Ленина, двумя орденами Трудового Красного Знамени и орденами Октябрьской революции. А в 1976 году знатный комбайнер намолотил на комбайне «Нива» без малого 30 тысяч центнеров зерна. За что ему присвоено высокое звание Героя Социалистического Труда.

В 1960 году, отслужив в рядах Советской Армии, Алексей Яворик принял решение выехать по комсомольской путевке на целину. За плечами у него уже был водительский опыт, приобретенный в армии.

Сначала работал в Большой Чураковке, но вскоре переехал в Карасу и стал трудиться в Карасуском АТП №1. Здесь созрела мысль об увеличении использования

басқарма да қолдады. Сөйтіп ол 1967 жылы тұңғыш рет рейске екі тіркемемен аттанды. Көп ұзамай Алексей Федоровичтан басқа жүргізушілер де үлгі ала бастады. Сегізінші бесжылдықты А. Яворик үш жыл екі айда орындап шықты. Осы жетістігі үшін ол 1971 жылы «Құрмет Белгісі» орденімен марапатталды. 1972 жылы Алексей Федорович тағы бір сынақ жасап көрмекші болды. Ол ауданда алғашқы болып, егін орағы кезінде астық тасымалдаудың комбитрейлерлік тәсілін пайдалану туралы ұсыныс жасады. Оның бұл бастамасы да табысты болып шықты. Өзінің алты тіркеме сүйреткен «ЗИЛ» көлігімен ол 7200 тонна астық тасыды. Бұл бұрын- соңды болмаған көрсеткіш еді. Келесі жылы оның үлгісі бойынша жиырма бригада жұмыс істей бастады. Комбитрейлер ауданда егін орағы кезіндегі таптырмас жұмыс тәсілі болды, ал оның ұйымдастырушысына Қазақ КСР- і Мемлкеттік сыйлығының лауреаты деген құрметті атақ берілді.

1977 жылы «Қарасу» кеңшарында астықтың айтарлықтай бөлігін жинау-тасымалдау звенолары бастырды. Ленин орденінің иегері П.П. Вольфтың төрт «Нивамен» жұмыс істеген звеносы кеңшар қырманына 30 мың центнерге жуық астық жеткізді. Бірінші болып мәшинені ағайынды екі жігіттің үлкені Адольф Павлович игерді. Артынша оған інісі Павел қосылып, бірге жұмыс істей бастады. Көп ұзамай кеңшарда екі комбайншы Вольфтар туралы жылы лебіздер айтыла бастады. Павелдің үлкен ұлы – Петр де ер жетті. Мектеп қабырғасында жүргенде -ақ кіші Вольф ауыл шаруашылығы мәшинелерін игере бастады, комбайншылар курсында оқыды. Мектеп бітіргені туралы құжатпен бірге Петр комбайн жүргізуге құқық беретін куәлік те алып шықты. Ал күзде жеті мың центнер астық бастырды. Диханшылық еңбекте қол жеткізген үздік табыстары үшін Ленин комсомолының көптеген марапаттарына ие болды, оның ішінде кеудесіне БЛКЖО ОК «Алтын масақ» құрметті белгісін тақты, комсомолдың 17 -съезіне делегат болып сайланды. Оныншы бесжылдықтың бірінші жылы Павел Павлович 24 мың центнер, ал оның ұлы Петр – 20 центнер, ал бүкіл звеносымен – 72 мың центнерден астам астық бастырды. Ауданда П.П. Вольф атындағы жүлде тағайындалып, үздік комбайншыларға табыс етілді. Биік жетістіктерге қол жеткізіп жүргендердің бірі комбайнмен астық орудың хас шебері, осы звоно мүшесі Жетпіс Алатаев болатын. Звеноға 1977 жылы Қазақ КСР – інің Мемлекеттік сыйлығы берілді.

Мал шаруашылығын саласында Ильич атындағы кеңшардың атақты бұзау бағушысы Э.И. Берг 30 жылдан астам уақыт еңбек етті. Оның қарамағындағы

технических возможностей автомобиля. И тогда Яворик решил применить прицепы. Его идею поддержали дирекция АТП и областное управление. В 1967 году он впервые уходит в рейс с двумя прицепами. Вскоре примеру Алексея Федоровича последовали другие шоферы. Восьмую пятилетку А. Яворик выполнил за три года и два месяца. За это он награжден в 1971 году орденом «Знак почета». 1972 году Алексей Федорович снова проводит эксперимент. Он первым в районе решил во время жатвы применять комбитрейлерный метод вывозки зерна. И снова успех. На своем «ЗИЛе» с шестью прицепами перевозит 7200 тонн. Небывалая выработка. На следующий год по его примеру работают двадцать бригад. Комбитрейлер становится в районе незаменимым методом работы в период уборочной страды, а его организатору присваивается высокое и почетное звание лауреата Государственной премии Казахской ССР.

В 1977 году в совхозе «Карасуский» значительную часть хлебов обмолотили уборочно – транспортные звенья. Звено кавалера ордена Ленина П.П. Вольфа, работавшее на четырех «Нивах», отправило на совхозный ток без малого 30 тысяч центнеров зерна. Первым освоил машину старший из братьев, Адольф Павлович. Затем к нему пришел Павел, стали работать вдвоем. А вскоре в совхозе заговорили о двух комбайнерах Вольфах. Подрос старший сын Павла – Петр. Учась в школе, Вольф-младший стал осваивать сельскохозяйственные машины, ходил на курсы комбайнеров. Вместе со свидетельством об окончании школы Петр получил удостоверение на право вождения комбайна. А осенью намолотил семь тысяч центнеров зерна. За успехи в хлеборобском деле удостоен многих наград Ленинского комсомола, в том числе почетного знака ЦК ВЛКСМ «Золотой колос», был делегатом 17 съезда комсомола. В первом году десятой пятилетки Павел Павлович намолотил 24 тысячи центнеров зерна, его сын Петр – 20, а со звеном – более 72 тысяч центнеров хлеба. В районе был утвержден приз имени П.П. Вольфа. Он вручался лучшим комбайнерам. Многие из них добиваются высоких результатов. Призванным мастером комбайновой уборки являлся и член звена Жетпис Алатаев. Звену присуждена Государственная премия Казахской ССР 1977 года.

Свыше 30 лет проработала в животноводстве знатная телятница совхоза им. Ильича Э.И. Берг. Она получала стабильные привесы по 800 и более граммов в сутки. Ежегодно утверждался приз ее имени, который присуждался лучшим работникам ферм. За свой самоотверженный труд Э.И. Берг награждена орденом Ленина.

Звание Героя Социалистического Труда с честью носили и носят другие земляки. Это тракторист совхоза имени Кошевого Владимир Михайлович Войцехов-

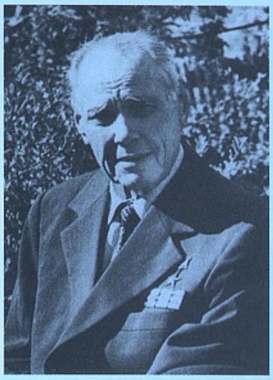 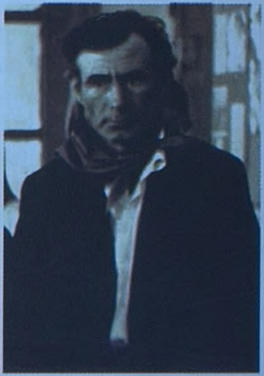

бұзаулар тәулігіне тұрақты түрде 800 және одан да көп көлемде салмақ қосып отырды. Жыл сайын ферманың үздік еңбеккерлеріне оның даңқты бұзаушы атындағы жүлде табыс етіліп отырады. Өзінің жанқиярлық еңбегі үшін Э.И. Берг Ленин орденімен марапатталды.

Социалистік Еңбек Ері атағына ие болған оның басқа да жерлестері еліміздің осындай аса биік марапатын биік абыроймен алып жүр. Олардың арасында Кошевой атындағы кеңшардың тракторшысы Владимир Михайлович Войцеховский, Октябрь аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы Василий Павлович Довгаль, Панфилов атындағы кеңшардың директоры Леонид Александрович Потапов, «Искра» кеңшарының тракторшысы Иван Михайлович Потапов, Кошевой атындағы кеңшар МТМ директоры Павел Сергеевич Токарев, «Железнодорожный» кеңшарының директоры Завелий Аронович Франк, Панфилов атындағы кеңшардың тракторшысы Иван Егорович Якуниндер бар.

Қазақ КСР- і ауыл шаруашылығының еңбек сіңірген қызметкерлері атағына Василий Савельевич Вакуленко, Қасым Сейілханұлы Қожахметов, Хамиз Мингалиұлы Нигматуллин, Владимир Петрович Очкасов, Александра Федоровна Расулова, Василий Петрович Рыжанков, Александр Иванович Сюздин, Агликерья Степановна Федотовалар ие болды. Ал Ю.А. Космачев, П.Е. Фоменко, Н.С. Кравцов, О.И. Черепухин, Г.О. Шуркин, А.Н. Довгаль, А.И. Чугай, Ф.К. Топчий ауданның үздік агрономдары атанды.

Қазіргі таңда даңқты жерлестерінің портреттері Қарасу мен ауданның басқа да елді мекендері көшелерін безендіріп тұр.

- Олардың өз жерлестерінің көзін қуантып, көңіліп марқайтып тұрғанымен қатар, идеологиялық, тәрбиелік маңызы да өте зор екендігі сөзсіз,- деп санайды аудан әкімдігі ішкі саясат бөлімінің бастығы Жаныл Ахмадиевна Хусаинова.

ский, первый секретарь Октябрьского райкома партии Василий Павлович Довгаль, директор совхоза имени Панфилова Леонид Александрович Потапов, тракторист совхоза «Искра» Иван Михайлович Потапов, директор МТМ совхоза имени Кошевого Павел Сергеевич Токарев, директор совхоза «Железнодорожный» Завелий Аронович Франк, тракторист совхоза имени Панфилова Иван Егорович Якунин.

Заслуженными работниками сельского хозяйства Казахской ССР стали Василий Савельевич Вакуленко, Касым Сеилханович Кожахметов, Хамиз Мингалиевич Нигматуллин, Владимир Петрович Очкасов, Александра Федоровна Расулова, Василий Петрович Рыжанков, Александр Иванович Сюздин, Агликерья Степановна Федотова. Лучшими агрономами района по праву назывались Ю.А. Космачев, П.Е. Фоменко, Н.С. Кравцов, О.И. Черепухин, Г.О. Шуркин, А.Н. Довгаль, А.И. Чугай, Ф.К. Топчий.

Баннеры с портретами именитых земляков украшают улицы Карасу, других населенных пунктов района.

-Это и глазу приятно, и имеет несомненный идеологический, воспитательный эффект,- считает начальник отдела внутренней политики акимата района Жаныл Ахмадиевна Хусаинова.

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫЙ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Әлі негізі қаланбаған кеңшардың алғашқы директоры болып бұған дейін Воронеж облысындағы Воронцов МТС- н басқарған Завелий Аронович Франк тағайындалды. Өзінің көлік жүргізушісі Щербаков Григорий Михайловичпен бірге ол алдымен Мәскеуге барып, ол жактан Қостанайға аттанды, жолшыбай Семиозерное селосына соғып, негізгі ұстанған бағыты - Шалғысы стансасына келді. Сөйтіп, 1954 жылғы қарашаның 27- сінде болашақ «Железнодорожный» кеңшарының орынына жетті. Алғашқы күндерден бастап бұл көп ұлтты ұжым болды. Олар украин, орыс, қазақ немесе белорус тілдерінде сөйлегендеріне қарамастан, бір-бірін оңай түсініп, тез арада емін-еркін араласып кетті.

1954 – 1955 жылдардың қысы. Ызғар жел торғай даласының қар басқан жазирасында толассыз соғады. Алайда алдағы көктем бетеге басқан ен даланың үйреншікті бейнесін адам танымастай өзгертеді.... Жаңа қоныстанушылар көші бір сәт те толастаған емес. Алғашқы көшенің қай жерде болатыны туралы оның болашақ тұрғындары ұзақ айтысты. Ақыры «Железнодорожный» кеңшары деген тақтайшасы бар алғашқы қазық қағу құқығы Щербаков Григорийге берілді. Кеңшар құрылысы Целинная және Ленин атындағы екі көшеден басталды. Үйлерді сапалы да жайлы етіп тұрғызды. Құрылыс материалдары мен техникалар тиеген эшалондар үздіксіз келіп жатты. 1955 жылдың көктеміне қарай 14 тракторлы – егін бригадалары құрылып, олардың қарамағында 120 комбайн, 150 трактор, 80 машина болды, 746 жұмысшы еңбек етті. Бір жазда 18 тұрғын үй салынды. Аурухана, пошта, асхана, мектеп, клуб, дүкен, балалар бақшасының да құрылысы басталып кетті.

1956 жылы егін салынған жер аумағы алдыңғы жылдың көктемімен салыстырғанда 53 281 гектарға артық болды. Бір жыл ішінде 30 тұрғын үй мен жатақханалар, 3200 тонн астық сақтауға арналған

Первым директором еще не существующего совхоза был назначен Завелий Аронович Франк, ранее работавший директором Воронцовской МТС Воронежской области. Вместе с шофером Щербаковым Григорием Михайловичем они выехали сначала в Москву, далее в Кустанай, затем в Семиозерное, а оттуда на станцию Челгаши. 27 ноября 1954 года прибыли на место будущего совхоза «Железнодорожный». С первых месяцев своего существования это был многонациональный коллектив. Здесь певуче переплелась украинская речь с московским рассыпчатым говорком, казахская с белорусской.

Зима 1954 – 1955 г.г. Привольно гуляет ветер по заснеженным просторам тургайских степей. Но грядущая весна потеснит царство седого ковыля... Прибывали и прибывали новоселы. Долго решали, где будет первая улица. Право вбить первый колышек с табличкой совхоз «Железнодорожный» было дано Щербакову Григорию. Совхоз начал отстраиваться с двух улиц, названных Целинной и имени Ленина. Ставили крепкие, добротные дома. Принимали эшелоны со строительным материалом, техникой. К весне 1955 года было создано 14 тракторно - полеводческих бригад, имелось 120 комбайнов, 150 тракторов , 80 машин, насчитывалось 746 рабочих. За лето построили 18 жилых домов. Началось строительство больницы, почты, столовой, школы, клуба, магазина, детского сада.

В 1956 году было засеяно на 53 281 га больше, чем весной 1955 года. За год построено 30 жилых домов и общежитий, зернохранилище на 3200 тонн, столовая на 100 мест, магазин, баня на 16 человек. Год порадовал земледельцев высоким урожаем.

В 1958 году значительно увеличился тракторный и комбайновый парк. В этом году ввели в строй 5 зерноскладов, общежитие площадью 3058 кв.м, 1,5 километра линии электропередач. Одновременно с ростом экономики совхоза , укрепляется материально-техническая база, увеличивается

астық қоймасы, 100 орындық асхана, дүкен, 16 адамдық монша салынды. Бұл жыл дихандарды астықтың мол өнімімен қуантты.

1958 жылы шаруашылықтың трактор және комбайндар паркы едәуір өсті. Осы жылы пайдалануға 5 астық қоймасы, аумағы 3058 шаршы метрлік жатақхана, 1,5 шақырым электр желісі салынды. Кеңшар экономикасының өсуімен қатар, оның материалды-техникалық негізі де нығайды, жұмысшылар саны өсті. Биік өндірістік көрсеткіштері үшін 1974 жылғы наурыздың 14-інде кеңшар Ленин орденімен марапатталды.

Арада талай жылдар өтті. Дихандардың жаңа ұрпағы өсіп шықты. Бүгінгі таңда сол елу бесінші жылғы шатырлар, вагоншелер мен барақтардан тұратын кеңшар бейнесі тек алғашқы қоныстанушылардың естерінде ғана сақталып қалды. Қазір оның кең де оқтай түзу көшелері көктем сайын жасыл желекке оранады. «Железнаодорожный» дәулетті кеңшар, алайда оның басты байлығы - тұрғындары. Бүгінгі тұрғындар Завелий Аронович Франк, Евгений Кузьмич Гордузов, Евгений Прохорович Поликарпов, Григорий Михайлович Щербаков, Геннадий Иосифович Богданович , Николай Дмитриевич Сухоносов, Вацлав Францевич Даневский, Василий Андреевич Гайдамак сынды кеңшардың қалыптасуы мен дамуына мол үлес қосқан алғашқы қоныс аударушыларды зор құрметпен еске алады.

Ауылшаруашылығыөндірісінқайтаұйымдастыру жылдары ұжымдық кәсіпорындар құрыла бастады. Мысалы, Торғай аумақтық комитетінің 1994 жылғы қазанның 7 - дегі шешімімен кеңшар «Железнодорожное» ҰК , ал 1997 жылдың сәуір айынан «Железнодорожное» ЖШС болып қайта құрылды. Ал 1999 жылғы наурыздың 10- нан бұл жауапкершілігі шектеулі серіктестік «Железнодорожное-АМФ» ЖШС болып қайтадан ұйымдастырылды.

Көп жылдар бойы кеңшар директоры болған Артемук Максим Федорович қазір «Железнодорожное – АМФ» ЖШС -н басқарады. Бұл жылдар ішінде серіктестік талай қиындықтарды бастап өткізіп, жеңіп шықты.

Қазіргі таңда «Железнодорожное - АМФ» ЖШС -нің 38 372,6 гектар ауыл шаруашылық мақсатында пайдаланылатын жері бар, оның 34059,7 гектарына егін салынады. Машина-тракторлық паркы жаңартылды, 2007 – 2008 жылдарда 47 дана жаңа

число рабочих.

За высокие показатели 14 марта 1974 года совхоз был награжден орденом Ленина.

Много воды утекло в степной реке Кара-Мурза. Выросло новое поколение хлеборобов. Сейчас ничто не напоминает о тех платках, вагончиках и браках, которые были в пятьдесят пятом. Широкие, прямые улицы. Весной село утопает в зелени. Богат совхоз «Железнодорожный», но главное богатство - это люди. Хочется вспомнить с уважением и благодарностью Завелия Ароновича Франка, Евгения Кузьмича Гордузова, Поликарпова Евгения Прохоровича, Щербакова Григория Михайловича, Богдановича Геннадия Иосифовича, Николая Дмитриевича Сухоносова, Вацлава Францевича Даневского, Василия Андреевича Гайдамака и многих других внесших свой вклад в развитие и становление совхоза.

В период реорганизации сельскохозяйственного производства создавались коллективные предприятия. Так, решением Тургайского теркомитета от 7 октября 1994 года, совхоз преобразован в КП «Железнодорожное», а с апреля 1997 года в ТОО «Железнодорожное», а 10 марта 1999 года ТОО «Железнодорожное» преобразовано в ТОО «Железнодорожное-АМФ».

Много лет возглавлял совхоз, а ныне ТОО «Железнодорожное – АМФ», Артемук Максим Федорович. За эти годы преодолено много трудностей.

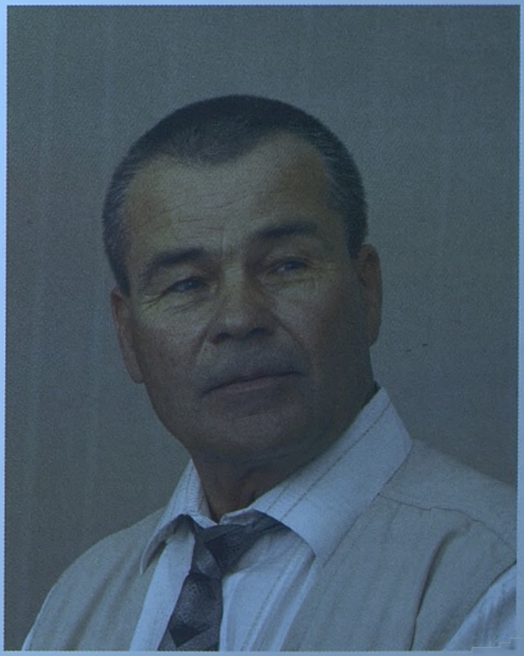

техника сатып алынды, өсімдік шаруашылығымен бірге мал шаруашылығын да қарқынды дамытып, 679 бас өсіруде.

Осы жылдардың бәрінде шаруашылық басқармасы тізгіні Максим Федоровичтың қолында. «Железнодорожное-АМФ» ЖШС –нде тәулігіне 1550 бөлке нан пісіретін наубайхана салынды. Ірімшік жасау, сүт өнімдерін өндіру, шұжық және ет өңдеу цехтары өндіретін жоғары сапалы өнімдер халықтың мол сұранысына ие. Шаруашылықта монша, шаштараз, тұрмыстық техника жөндеу шеберханасы жұмыс істейді.

2006 - 2009 жылдар аралығында 24 пәтерлі екі қабатты тұрғын үйлер салынып, пайдалануға берілді. Оларға қоныстанған бүгінгі механизаторлар - алғашқы тың көтерушілердің немере - шөберелері. Ауыл тұрғындарының бос уақытын қызықты да тиімді өткізуі үшін Быстрякова Людмила Григорьевна басқаратын тамаша Мәдениет үйі жұмыс істейді. 311 оқушы білім алатын орта мектеп заманауи сәулеміен көздің жауын алады. Бүгінгі күннің өзінде мұндай кең де жарық мектепті тіпті аудан орталықтарының да бәрінде бірдей кездестіру қиын. «Железнодорожное – АМФ» ЖШС көмегімен орта білім ордасында күрделі жөндеу жасалды. Мектеп жанындағы асханада оқушылар күніне екі рет ыстық тамақ ішеді. 2002 жылдан бері оқу озаттарына шәкіртақы төленетінболды. Жеке кәсіпкерлік те қарқынды дамуда. Ауылда 5 сауда орыны жұмыс істейді. Мұндағы 28 шаруа қожалығының қызметі де жакcы жолға қойылған. Олардың ең ірілері «Колодкин», «Терра», «Коршуков», «Мусаев», «Бердімбетов», «Ещанов», «Фоменко» шаруа қожалықтары әлеуметтік салаға да баса назар аударады. 2008 жылы олардың қаржылық көмегі арқасында Октябрьское селосындағы Шығармашылық үйі қалпына келтірілді.

Ауыл тұрғындары көп жылдар бойы адал еңбек

В настоящее время ТОО «Железнодорожное - АМФ» располагает 38 372,6 га сельхозугодий, из них 34059,7 га пашни. Обновился машино-тракторный парк, за 2007 – 2008 годы приобретено 47 единиц техники. Наряду с растениеводством развивается животноводство, есть база на 679 голов.

За те годы, что во главе правления стоит Максим Федорович, в ТОО «Железнодорожное-АМФ» построена пекарня, выпечка которой составляет 1550 булок в сутки, приобретены и функционируют сыродельня, цех по переработке молока, колбасный и мясоперерабатывающий цеха, выдающие высококачественную продукцию, пользующуюся спросом у населения. Работает баня, парикмахерская, швейный цех, мастерская по ремонту бытовой техники.

С 2006 по 2009 год восстановлено и сдано под ключ 24 квартиры в двухэтажных домах. В них заселяются молодые семьи механизаторов - теперь уже внуков и правнуков первоцелинников. Есть чем занять досуг жителям села - работает прекрасный Дом культуры, которым заведует Быстрякова Людмила Григорьевна. Утопает в зелени средняя школа , в которой обучается 311 учащийся. Сейчас не в каждом районе найдёшь такую школу, светлую, уютную. При помощи ТОО «Железнодорожное – АМФ» произведен ее капитальный ремонт. При школе работает столовая, где учащиеся получают горячие завтраки, обеды. С 2002 года отличники получают стипендию.

Развивается предпринимательство. Имеются 5 торговых точек. Осуществляют свою деятельность 28 крестьянских хозяйств, наиболее крупные из которых к/х «Колодкин», «Терра», «Коршуков», «Мусаев», «Бердимбетов», «Ещанов», «Фоменко». В 2008 году благодаря крестьянским хозяйствам восстановлен Дом творчества в селе Октябрьское.

Здесь по праву гордятся много поработавшими

етіп, өзгелерге үлгі бола білген Николаев Николай Иванович, Коротин Анатолий Кузьмич, Мартинович Николай Григорьевич, Бурянский Иван Федорович, Голубенко Зинаида Иосифовна, Аксенов Леонид Павлович, Чаркин Михаил Семенович, Быстряков Филипп Иванович, Быстрякова Нина Ивановна, Потехин Борис Лаврентьевич, Диханбаев Мұратбек Қосымтайұлы, Богатых Александр Павлович, Сатарин Анатолий Владимирович, Ишменев Михаил Лазаревич, Гараев Хакимьян Ахонзянович, Авдеева Тамара Владимировна, Зайцева Татьяна Фёдоровна, Потехина Нина Семеновна және басқалар сында жерлестерін мақтан тұтады.

земляками, среди которых Николаев Николай Иванович, Коротин Анатолий Кузьмич, Мартинович Николай Григорьевич, Бурянский Иван Федорович, Голубенко Зинаида Иосифовна, Аксенов Леонид Павлович, Чаркин Михаил Семенович, Быстряков Филипп Иванович, Быстрякова Нина Ивановна, Потехин Борис Лаврентьевич, Диханбаев Муратбек Косымтаевич, Богатых Александр Павлович, Сатарин Анатолий Владимирович, Ишменев Михаил Лазаревич, Гараев Хакимьян Ахонзянович, Авдеева Тамара Владимировна, Зайцева Татьяна Фёдоровна, Потехина Нина Семеновна и многие, многие другие.

ЖЕРГЕ ҚОЖАЙЫН КЕРЕК

БЫТЬ ХОЗЯИНОМ НА ЗЕМЛЕ

Владимир Анатольевич Журжа 1965 жылы туған. 1982 жылы Обаған орта мектебін бітірді. Зоотехник – Урицкий ауылшаруашылық техникумының дипломына ие. Сауыншы, тұқымдандырушы, мал өсірушілер бригадасының бригадирі болып істеді. .

Ауданның алғашқы кәсіпкерлерінің бірі.

«Маяк-2» шаруа қожалығының басшысы

Владимир Анатольевич Журжа родился в 1965 году.

В 1982 году окончил Убаганскую среднюю школу. Зоотехник – имеет диплом Урицкого сельскохозяйственного техникума. Работал дояром, осеменатором, бригадиром животноводческой бригады.

Один из первых предпринимателей района.

Руководитель крестьянского хозяйства «Маяк-2»

- «Ер туған жеріне» деген нақыл сөз мен туралы айтылған секілді, - деп жымияды Владимир Анатольевич. – Я қарасулықтардың үшінші ұрпағымын. Менің атам өткен ғасырдың отызыншы жылдары бұл өңірге Одессадан келген. Святогорка, Корниловка – әлдеқашаннан бауыр басқан туған жер. Менің көптеген туған-туыстарым осы өңірдің егістіктері мен фермаларында еңбек етті.

Владимир үлкен отбасында өсті. Жоғарғы сыныптарда оқып жүргенде, әкелерінен ерте айырылған төрт баланың жалғыз асыраушысы – анасы да дүние салды. Ағасы әскерге кетті де, Володя екі қарындасына бас -көз болып қалды. Болашақ зайыбы Лидиямен бір сыныпта оқыды, 1982 жылы мектеп бітірген соң отау тікті. Бас екеу болмай – мал екеу болмайды, - дегендей

-Где родился, там и пригодился,- это про меня сказано, - улыбается Владимир Анатольевич. – Я карасулянин в третьем поколении. Дед мой в тридцатых годах прошлого века добрался до этих мест из Одессы. Святогорка, Корниловка – давно обжитые родные места. Многие мои родичи работали здесь на полях и на фермах.

Так случилось, что вырос Владимир в большой семье – четверо детей – без отца, а когда он доучивался в школе, умерла и мать. Старшего брата забрали в армию, остался с двумя младшими сестрами. С будущей женой Лидией учился в одном классе, в 1982 году окончили школу и тогда же поженились. Стали жить вместе. Вместе – легче.

Владимиру Анатольевичу и Лидии Васильевне всего по 45 лет, а у них уже четверо внуков от трех сыно-

бірге тұра бастады.

Владимир Анатольевич пен Лидия Васильевнаның жастары небәрі 45 - те ғана болса да, қазірдің өзінде үш ұлдан төрт немере сүйіп отыр. Тұңғышы Сергей 1983 жылы, ортаншы ұлы Алексей 1987 жылы, кенжесі Максим – 1995 жылы туған.

- Отбасым өскен сайын оны қалай асырау туралы ойлар көп мазалайтын болды, - деп еске алады Владимир Анатольевич. – Кеңшар тарап, ЖШС-ке айналған кезде шұғылданбаған ісім жоқ. Мысалы, Челябинскіге ет апарып сатқан кездерім де болды.

1998 жылы Обағанның орталығынан жалға алғашқы 500 гектар жер алдым. Біртіндеп жер көлемін ұлғайта бердім. Пайлар сатып алдым, жерде жұмыс істеуге үйрендім. Өйткені білімім мен жұмыс тәжірибем бойынша мен мал шаруашылығының маманымын ғой. Сөйтіп, «Маяк» шаруа қожалығын құрдым. Енді қазір ғой, өзімдегі барлық 16.600 гектарды толық зерттеп, агрономияның қыр-сырын меңгерген адам болып жүргенім. Бұл жерлердің алты мың гектары – жайылым, 10,6 – өңдеу жерлері. Үлкен ұлдарым өсіп, алғашқы көмекшілеріме айналды. Сергей өндіріс жөніндегі инженер міндетін атқарады. Ол құрылыс, қойма шаруашылығы, тұқым дайындау секілді мәселелер үшін жауап береді. Алексей – механизаторлар бригадирі. Біраз тәжірибе жинап алған соң, алғашқы табысқа да қол жете бастады.

2005 жылы Журжалар 2424 гектар жерге тұқым септі. Күзде гектарынан 12,3 центнерден астық алды. 2006 жылы егістік жер көлемі 3583 гектарға, ал астық өнімділігі 13,8 центнерге дейін өсті. Ал 2007 жылы 4344 гектардың әрқайсынан 21 центнерден өнім жинады. 2008 жылы егіс алқабының аумағы 7025 гектарға жетіп, әр гектардан 18,8 центнерден өнім түсірді. 2009 жылдың көктемінде 7800 гектар жерге тұқымды дер кезінде сеуіп алды. Егіс науқанына барлық техниканы уақтылы дайындап үлгерді, он

вей. Старший сын Сергей родился в 1983 году, средний Алексей в 1987, Максим – в 1995 году.

-Семья росла, надо было думать, чем ее кормить, - вспоминает Владимир Анатольевич. – Чем только не занимался, когда распался совхоз, превратился в ТОО. К примеру, мясом торговал – возил его в Челябинск, там выручку делал.

В 1998 году взял в аренду первые 500 гектаров земли на центральной усадьбе Убаганского. Дальше – больше. Выкупал паи, с азов учился управляться с землей, ведь по образованию и опыту работы был животноводом. Организовал крестьянское хозяйство «Маяк». Это сейчас считает, что одолел агрономические премудрости, изучил все свои 16.600 гектаров. Из них шесть тысяч – пастбища, 10,6 – под обработкой. Подросли старшие сыновья – стали первыми помощниками. Сергей исполняет обязанности инженера по производству. На нем строительство, складское хозяйство, протравка семян и так далее. Алексей – бригадир механизаторов. Наработали опыт, пришли первые успехи.

В 2005 году Журжи посеяли хлеб на 2424 гектарах. С каждого получили по 12,3 центнера зерна. В 2006-м

К-700 комбайнын күрделі жөндеуден өткізді.
Обаған (қазір ол Жалғысқан ауылы) үшін дәстүрлі мал шаруашылығы да ұмыт қалған жоқ. Қарасудың асыл тұқымды мал өсіруші шаруашылықтарынан Журжа қазақтың ақ бас тұқымды сиырларының бұзауларын жыл сайын сатып алады. 2007 жылы – 84 бас бұзау сатып алды, 2008 жылы олардың санын 239 басқа, 2009 жылы – 399 басқа жеткізді. Оған қоса 120 бас жылқы ұстайды.

Осы жұмыстардың бәрін «Маякта» 55 адам: 25 механизатор, 5 малшы, қарапайым жұмысшылар мен бәрінің тамақтарын пісіріп беретін үш аспаз жүзеге асырып жүр. Олардан басқа 9 маманы бар.

- Мамандар жетіспейді, - деп ағынан жарылады Владимир Анатольевич. – Енді оларға ауылшаруашылық жоғары оқу орындарынан тапсырыс беру туралы ойланып жүрмін. Мектеп бітірушілермен «оқуларыңның ақысын төлеймін, институт бітіргеннен кейін жұмыс тауып беремін, баспанамен көмектесемін», деп алдын-ала келісіп қоямын. Өйткені барлық агроөнеркәсіптік кешеннің дамуы, оның ішінде қайта өңдеу өндірісінің өркендеуі көп жағдайда кәсіби білікті жұмысшылармен, орта және жоғарғы буын мамандарымен қаншалықты қамтамасыз етілгеніне байланысты екені белгілі ғой. Мамандарға білім беруге қаражат аямаймын. Ал әзірге маман тапшы, мал дәрігерін қайдан аларымды білмей басым қатып жүр.

Іс жүзінде қазір бір емес, екі бірдей «Маяк» бар. «Маяк-1» шаруа қожалығын Лидия Васильевна басқарады. Ол мал шаруашылығын дамытумен шұғылданады. Санөткізу орынын салып бітіріпті. Енді шағын шұжық цехы мен модульді мал сою орынын салуды жоспарлауда. «Маяктар» еңбеккерлері үшін кәсіпорынның эмблемасы салынған фирмалық киім тігілген. Төрт сәулелі шамшырақ (маяк) бейнеленген жалаулары да бар. Неге бұлай аталғаны да түсінікті: барлық істе шамшырақ болғысы келеді, а төрт сәуле – ауыл шаруашылығының барлық салаларымен шұғылданатынның белгісі.

Мемлекет көмегінсіз мүлде қиын болар еді. Ең алдымен әңгіме егіс салу мен астық жинау жұмыстарына несие алу мүмкідігі туралы болып отыр.

площадь посевов выросла до 3583 гектаров, урожайность до 13,8 центнера. В 2007-м получили по 21 центнеру с каждого из 4344 гектаров. В 2008-м площадь посевов составила уже 7025 гектаров, с каждого убрали по 18,8 центнера. Весной 2009-го года в лучшие сроки отсеялись на площади 7800 гектаров. К посевной подготовили всю технику, новую и старую, в том числе 10 капитально отремонтированных К-700.

Не забыто и традиционное для Убаганского (теперь это село Жалгызкан) животноводство. В Карасуских племхозяйствах Журжа закупает телок казахской белоголовой породы. В 2007 году – 84 головы, в 2008 стадо выросло до 239 голов, в 2009 – до 399. Да 120 лошадей завели.

Сколько нужно рук, чтобы со всем этим управиться? В «Маяке» работают 55 человек. Из них 25 механизаторов, 5 животноводов, разнорабочие и три повара – кормят всех. И 9 специалистов.

-Специалистов не хватает, - сокрушается Владимир Анатольевич. – Созрел к тому, чтобы «заказать» их для себя в вузах сельскохозяйственных. С выпускниками школы договариваюсь: буду оплачивать вашу учебу, после института гарантирую работу, с жильем помогу. Ведь очевидно, что развитие всего агропромышленного комплекса, в том числе его перерабатывающей отрасли, во многом определяется обеспеченностью квалифицированными рабочими, специалистами среднего и высшего звена. На обучение денег жалеть не буду. Пока – кадровый голод, ломаю голову, где взять ветеринарного врача?

К слову сказать, «Маяков» теперь два. Крестьянским хозяйством «Маяк-1» руководит Лидия Васильевна. Специализируется оно на развитии животноводства. Достроили санпропускник. В планах мини колбасный цех и модульный убойный пункт. Для работников «Маяков» пошита фирменная спецодежда с эмблемой предприятия. Заказан и флаг, на котором все тот же маяк с четырьмя лучами. Смысл понятный: быть маяком

8-12 пайыздық жылдық өсімді қайтару қиын емес пе? «Ал бірнеше жылдар бұрын акша тіпті 20 пайыздан жоғары өсіммен берілетін еді ғой, сондықтан қазіргі несие деген түк емес», - деп санайдыв В. Журжа.

- Көз қоркак – қол батыр, - деп жымияды Владимир Анатольевич. – Ең бастысы маған ешкім не істеу керектігін айтып, басқарып отырмайды, сөгіс бермейді. Ал өзімнің де бірдеңені дұрыс істемесем, кінәлайтын адамым жоқ, бәріне өзім жауап беремін. Ұлдарымды да осындай жауапкершілікке тәрбиелеймін. Қолдарына сенімхат беріп қойдым, енді банкке де өздері барады, барлық мәселелерді өздері шешеді. Мен өзімінің туған жерім «Обаған» 1977 жылы кеңшар басшылығына жас директор Иван Павлович Резник келгеннен бері қайта түлей бастағанын көріп жүрдім. Ол кезде оның да алдында толып жатқан проблемалар тұрғанын түсінемін, бірақ жас басшы оларды шешуден қорыққан жоқ. Екі және бір пәтерлік үйлерден тұратын түп-түзу көшелер пайда болды. Резниктің тұсында - менің бала кезімнен есімде қалғаны – пошта, асхана, ателье, әмбебап дүкен, гастроном, Мәдениет үйі, сауықтыру орыны, кірпіш зауыты салынды. Демек, үлгі тұтар тұлғалар болды. Ондай жандар казір де бар. Қазіргі жағдайда да шаруашылықтарын дөңгелетіп әкеткен әріптестерімді жақсы білемін. Ауданда жүздеген шаруа қожалықтары мен ондаған ЖШС жұмыс істейді. «Нурал» ЖШС директоры Александр Плаксун, «Алмаз» шаруа қожалығының басшысы Геннадий Гейко, бизнесмен Б.Б.Қадырбековтың жұмыс тәжірибесінен көп нәрсе үйренуге болады.

Журжа бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі туралы да ешқашан ұмытпайды. 2008 жылы Владимир Анатольевич пен Лидия Васильевна білім алған орта мектеп күрделі жөндеуден өтті. Отбасылық- өндірістік кенесте оған адал еңбекпен табылған қаражаттан 9 миллион теңге бөлу ұйғарылды. Жалғыскан ауылындағы Комсомольская, Юбилейная және Новая көшелері Журжалар отбасының арқасында жарықтандырылды. Ауылдастарына үлгі бола отырып, өз үйінің айналасы мен оған жақын жерлерді көгалдандырып, гүл жайнатып қойды.

во всем, а четыре луча – символ того, что занимаются здесь всеми отраслями сельского хозяйства.

Без помощи государства было бы трудно, Имеется в виду прежде всего возможность брать кредиты на посевную и уборочную кампании. Посильна ли процентная ставка под 8-12 процентов годовых? «Так ведь несколько лет назад вообще деньги выдавались под 20 с лишним процентов, так что теперь кредиты вполне подъемные», - считает В. Журжа.

-Глаза боятся – руки делают, - улыбается Владимир Анатольевич. – Что очевидно хорошо, так это, что никто мной не командует, не упрекает и выволочек мне не устраивает. Но и мне некого в случае чего винить – за все сам отвечаю. Я и парней своих к такой самостоятельности приучаю. Выдал им доверенность – он сами в банк ходят, сами решают все вопросы. Я знаю, что мой родной «Убаганский» приобрел, как говорится, второе дыхание, когда к руководству совхозом пришел в 1977 году тогда совсем молодой директор Иван Павлович Резник. Думаю, перед ним тогда стояло много проблем, он не побоялся подступиться к их решению. Из двух, и одноквартирных домов выросли целые улицы. При Living Резнике на моей мальчишечьей памяти были построены почта, столовая, ателье, универмаг, гастроном, Дом Культуры, профилакторий, кирпичный завод. Так что примеры есть. Причем не только в прошлом. Хорошо знаю многих своих коллег, которые в нынешних условиях хозяйствуют успешно. В районе действуют сотни крестьянских хозяйств, десятки ТОО. Много поучительного в опыте работы директора ТОО «Нурал» Александра Плаксуна, руководителя крестьянского хозяйства «Алмаз» Геннадия Гейко, бизнесмена Б.Б.Кадырбекова.

Не забывает Журжа и о той самой социальной ответственности бизнеса. В 2008 году капитально ремонтировалась родная школа Владимира Анатольевича и Лидии Васильевны. На семейно-производственном совете решили выделить на ремонт 9 миллионов кровных тенге. Улицы Комсомольская, Юбилейная и Новая села Жалгыскан освещены благодаря семье Журжи. Показывая пример односельчанам, озеленяют собственную усадьбу и прилегающую к ней территорию.

ЖАЛҒЫСҚАН АУЫЛЫ

УБАГАНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

1932 жылы Святогорк кентінде ет және сүт өндірумен шұғылданатын «Обаған» кеңшары құрылды. Шаруашылықтың егістік жер телімінің аумағы 1208 гектар құрайтын. Ол Қарасу ауданының солтүстік-батыс бөлігіндегі қуаң дала аймағында орналасты. Батысы мен солтүстігінде кеңшар Урицкий ауданының , шығысында Ильич атындағы кеңшар жерлерімен, оңтүстігінде Баканский кеңшары және Қарасу аудандық мал бордақылау кеңсесімен шектеседі. Егістік алқабы жалпы жер телімінің 53,2% пайызын алып жатыр. Негізгі өсіретін дақылы – бидай.

1977 жылы ауылда 1453 тұратын, оның 790 еңбекке жарамды азаматтар болатын. 2009 жылғы тұрғындар саны - 750 адам.

Кеңшардың алғашқы директоры Политов А. А. болды. Кеңшар жаздың соңына қарай құрылды, мал басы аса көп болатын, ал малшыларға арналған тұрғын үйлер, жыбық мал қораларын салып, жемшөп дайындап алуға уақыт жетіспеді. Сондықтан, кеңшар малы ауыл тұрындарына уақытша таратып берілді және ашық қораларда, оның ішінде кеңшар орталығы Святогоркіде ұсталды. Бірнеше табын бұрынғы кездері Брагин атты ірі кулактың былғары зауыты орналасқан «Құндыздыда» қыстап шықты. Мал тұратын ғимараттар саманнан тұрғызылды, балшық илейтін суды қазандарда қайнатып, сылақ жұмыстарын қыстың қақаған аязында (ол жылдары қыс орасан қатты болған-ды) жүргізуге тура келді. Сондай-ақ жаңбыр мол жауып, егістікті су шайып кеткенде де, құрғақшылықтан өсімдік біткен түгел дерлік қурап қалғанда да оңай болған жоқ. Көк шықпай қалған жылдары мал жаппай қырыла бастағанда, баспаналар төбесін жатқан сабанды жұлып алып, көл жиегінен қамыс орып, малға берген жылдар да болды. Құндызды мен Қарақамыс өзендерінің жағалауында аштықтан қырылған қалған мал сүйектері шашылып жататын.

Кеңшардың алғашқы сауыншылары Ященко Клавдия Степановна, Кижакина Лидия Николаевна, Циганкова Наталья Александровна, А.Т. Варламова, В.К. Беланова, Г. Носенколар еді. Алғашқы сүт фермасын құрған да солар болатын. Табындарды Сұлтанбек Деріпсалдықов басқарды. Сұрапыл

В 1932 году в посёлке Святогорка был организован совхоз «Убаганский» по производству мяса и молока. Площадь земельных угодий хозяйства составляла 1208 га. Оно расположено в зоне засушливых степей в северо-западной части Карасуского района. На западе и севере совхоз граничит с землями Урицкого района, на востоке с землями совхоза им. Ильича, на юге с землями совхоза Баканский. Пашня занимает 53,2% от площади угодий. Основная культура - пшеница. В 1977 году в селе жило 1453 человек, из них 790 трудоспособных. В 2009 году проживает 750 человек.

Первым директором совхоза был Политов А. А. Совхоз организовался к концу лета, скота было очень много, а вот жилье для животноводов, скотобазы, корма не успели построить и заготовить. Скот размещали по аулам и ещё держали в загонах, в том числе при центральной усадьбе Святогорка. Несколько гуртов зимовали на Кундузке, где до этого был кожзавод крупного кулака Брагина. Скотские помещения строили из самана, мазали по морозу, грели воду в котлах, климат в те годы был суровый. Трудно было очень - и в дни разливов, и в дни суховеев. Случался из-за бескормицы сильный падёж скота, тогда в ход шла солома с крыши построек, косили камыш. Берега Кундузки, Каракамышки часто были устланы костями павших животных.

Первыми доярками в совхоз поступили Ященко Клавдия Степановна, Кижакина Лидия Николаевна, Циганкова Наталья Александровна, А.Т. Варламова, В.К. Беланова, Г. Носенко. Они и организовали первую молочную ферму. Гуртоправом был Султанбек Дерепсалдыков. Он проработал в совхозе всю свою жизнь с перерывом на фронт.

В 1939 году Убаганский мясо-молочный совхоз вошел в состав Карасуского района. С тех пор Карасуский район стал родным для жителей села Жалгыскан. В 1950 году был очень высокий урожай. Хлеб убирали всего тремя комбайнами. В этот год совхоз выполнил план хлебосдачи. Комбайнерам Кижакину А. Н. и Астафьеву Е.Е. было присвоено звание Героя Социалистического Труда.

В марте 1954 года 120 посланцев Белоруссии расквартировались в совхозе, в частности, на фермах. Встречали первоцелинников в маленьком доме,

соғыс жылдарына дейін де осы жерде еңбек еткен ол, отанын жаудан қорғауға аттанып, аман- есен елге қайтқаннан кейін де туған кеңшардағы жұмысын жалғастырды.

1939 жылы Обаған ет-сүт кеңшары Қарасу ауданы құрамына енді. Сол кезден бастап Қарасу ауданы Жалғыскан тұрғындары үшін туған өлкеге айналды.

1950 жылы астык өнімі өте жоғары болды. Астықты небәрі үш комбайнмен ғана жинайтын. Бұл жылы кеңшар астық өткізу жоспарын ойдағыдай орындап шықты. Комбайншылар А. Н. Кижакин мен Е.Е. Астафьевке Социалистік Еңбек Ері атағы берілді.

1954 жылдың наурызында кеңшарға Белоруссиядан келген 120 жас жігіттер мен қыздар алғашында жергілікті тұрғындардың үйлерінде, тіпті фермаға қоныстанды. Алғашқы тың игерушілер сол кездері клуб орналасқан шағын үйде қарсы алынды. Көп ұзамай техника да келіп жете бастады. 1956 жылы кеңшар директоры болып Кассаев И. И. тағайындалды. Кейін оның орнын Балабанов С. С. пен Скрыль Д.С. басты. Кеңшар қашан да озаттар қатарында болды. Ал 1977 жылы шаруашылық тізгінін өз қолына И. П. Резник алған кезде, Обаған қайта түледі. Өндірістің түрлі салалары қарқынды дамып, ет пен сүт өткізу жоспарлары ойдағыдай орындалып жатты. Екі, бір пәтерлі үйлерден тұратын бірнеше көше бой түзеді. Пошта, асхана, ателье, әмбебап дүкені, гастроном, банкет залы, Мәдениет Үйі, кірпіш зауыты салынып, пайдалануға берілді. Әскер қатарындағы борыштарын өтеп қайтқан жігіттер туған кеңшарға қайта орала бастады. Кеңшарда жастарға тәрбие беріп, мамандықтың қыр-сырына үйрететін ұстаз-шеберлер қатарында токарь А. Батыгин, темір ұстасы Г.К. Септ пен Э.Э. Мунд Э.Э., комбайншы А.А.Сахноны айрықша атап айтқан абзал.

Жалғысқан ауылының аумағында 22 ұстаз еңбек ететін орта мектеп жұмыс істейді. 2008 жылы бұл білім ордасында ауыл шаруашылығы тауарларын өндірушілер есебінен 28 миллион теңге жұмсалып, еурожөндеу жүргізілді. «Маяк-1» шаруа қожалығының басшысы В.А Журжаның арқасында Комсомольская, Юбилейная, Новая көшелеріне жарық жүргізілді. Ауылды абаттандыру мен дамытуға «Жалғыскан» ЖШС (басшысы - Чайников М.Г.), «Обаған» ЖШС (Мұхамеджанов С.К.), «Ященко» (Ященко С.В.), «Рассвет» (Валеев А.С.), «Мадина» (Чайникова М.М.), «Маяк-2» (Журжа Л.В.) шаруа қожалықтарының қосқан үлестері аса зор.

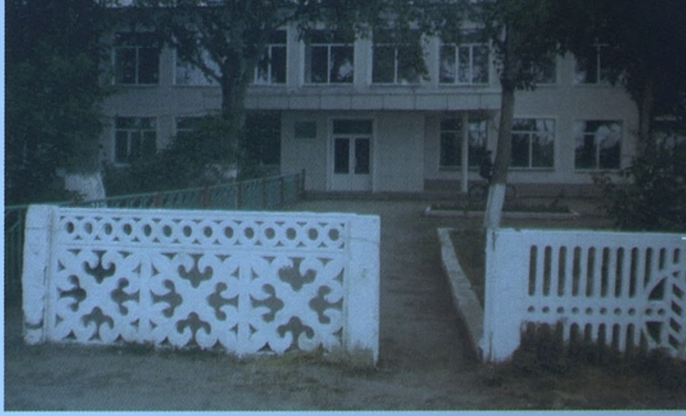

где в то время размещался клуб. Вскоре стала поступать и техника. В 1956 году директором совхоза был Кассаев И. И. Его сменили Балабанов С. С. и Скрыль Д.С. Совхоз никогда не был отстающим. Второе дыхание к «Убаганскому» пришло с 1977 года, когда руководство совхозом принял на себя И. П. Резник. Развивались отрасли, выполнялись планы сдачи мяса и молока. Выросли целые улицы из двух и одноквартирных домов. Были построены почта, столовая, ателье, универмаг, гастроном, банкетный зал, Дом Культуры, профилакторий, кирпичный завод. Отслужившие в армии ребята приезжали работать в свой совхоз. В совхозе много наставников в их числе токарь А. Батыгин, слесари Г.К. Септ и Э.Э. Мунд, комбайнер А.А.Сахно.

На территории села Жалгыскан действует средняя школа, в которой работают 22 преподавателя. В 2008 году в школе провели евроремонт на 28 миллионов тенге за счет средств сельских бизнесменов. Благодаря руководителю крестьянского хозяйства «Маяк-1» Журжа В.А. освещены улицы Комсомольская, Юбилейная, Новая. Активное участие в благоустройстве и развитии села принимают ТОО «Жалгыскан» (Чайников М.Г.), ТОО «Убаганский» (Мухамеджанов С.К.), крестьянские хозяйства «Ященко» (Ященко С.В.), «Рассвет» (Валеев А.С.), «Мадина» (Чайникова М.М.), «Маяк-2» (Журжа Л.В.)

АЛҒА КОМСОМОЛ, ЖЕҢІС ЖОЛЫНДА!

КОМСОМОЛЬЦЫ ДОБРОВОЛЬЦЫ

Вера Лазукина Қазан ауылшаруашылығы институтын бірге бітірген құрбысы Умуханы Авхадиева екеуі Қарасуға 1958- жылғы мамырдың 6-да келді. «Жалпы бізге жігіттер қажет еді, - деп зиялылықпен жеңіл күрсінді «Жамбыл» кеңшарының директоры Юрий Владимир Всеволожский. – Алайда жолдамамен жіберілген екенсіздер, хош келіпсіздер. Шаруашылыққа баралық. Бірақ ол үшін мынау сәнді жаздың аяқ киімді ауыстыруға тура келеді!»

- Сұңғақ бойлы, жинақы киінген, қоңыр дауысты ол әдетте киноларда көрсетілетін брезент жадағай киген айқайшыл «мықшы шаруашылық басшысына» мүлде ұқсамайтын еді, - деп еске алады Вера Васильевна. – Бұл өте биязы, өте мәдениетті адам болатын. Маған өзімнің бүкіл ғұмырыма есімде сақтап қалған сабақтарымды берген де сол кісі. Мысалы, мынаны айталық… Сол жолы біз кеңшарға бара жатқанда, ол жолшыбай мәшинені тоқтатып, егіс алқабымен анадай жерде тұрған тракторға барды. Мен ізінен ердім. Директор тракторшыдан хал-жағдайын, неге тоқтап тұрғанын сұрады. Сосын одан: неге жалаң аяқ тұрсың? – деп сұрады. Жігіт етігін жұмысқа киюге қимай, сақтап жүргенін айтты. Юрий Владимирович: маған кел, мен саған жаңа етік бергіземін, - деді. – Әйтпесе салқын тиіп, ауырып қаласың . Сенің денсаулығың бізге кез-келген етіктен қымбат. Мені, яғни жаңа ғана келген жас агроном қызды директор бригадаларға өзі апарып аралатты, ортақ үстел басына отырғызып, таныстырды. Менің алғашқы жүресінуімді, ұялшақтығымды жеңуіме, адамдармен тезірек араласып кетуіме көмектесу қажет екен-

С подружкой Умуханы Авхадиевой, тоже выпускницей Казанского сельскохозяйственного института, Вера Лазукина приехала в Карасу 6 мая 1958 года. «Вообще-то мне парни нужны, - интеллигентно вздохнул директор совхоза «Джамбульский» Юрий Владимир Всеволожский. – Но раз по распределению прибыли, то с прибытием вас. Поедем в хозяйство. А кроме босоножек у вас другая обувь есть?»

-Высокий, опрятно одетый, с мягким голосом, он был мало похож на киношного крикливого «крепкого хозяйственника» в брезентовом плаще, - вспоминает Вера Васильевна. – Это был тонкий, очень культурный человек. Именно он преподал мне уроки, которые я запомнила на всю жизнь. Ну вот, к примеру… Ехали тогда в совхоз, он машину остановил, пошел по пашне к трактору, стоявшему невдалеке. Я за ним. Директор тракториста расспросил, что да к чему, как дела, почему стоишь. Потом говорит: а чего это ты босиком? Тот: сапоги берегу. Юрий Владимирович: приезжай, я тебе сапоги выпишу. А то простынешь, заболеешь. Твое здоровье сапог дороже. Меня, молодого агронома, директор сам по бригадам повез, сажал за общий стол – знакомиться. Понимал, что мне нужно помочь робость преодолеть, к людям присмотреться. Словом, ввел в курс дел, так сказать, прописал… Кстати, с обувью тогда и в самом деле напряженно было. Мои легкомысленные босоножки через неделю выбросила. Часто того тракториста вспоминая, бегала босиком, А что, удобно. Правда, цыпок нажила, пятки потрескались. На ночь намажу их солидолом под носки, подлечу.

Впрочем, все свои «владения» - 10 тысяч гектаров – ей было даже босиком не обежать. От отделения

дігін түсінді. Бір сөзбен істің мән жайын ұғындырып, жаңа ұжымға енгізді… Айтпақшы, ол кезде аяқ киім шынымен-ақ жетіспейтін. Менің жеңіл жаздық аяқ киімімді бір аптадан соң-ақ лақтырып тастауға тура келді. Жалаң аяқ жүгіріп жүріп, ылғи әнеугі тракторшыны еске алатынмын. Шынымды айтсам, жалаң аяқ жүрген ыңғайлы, рас, табаныма тікен кіріп, өкшем жарылып кететін. Жатарда өкшеме солидол жағып, аздап емдеп алатынмын.

Дегенмен өзінің «иелігіндегі» - 10 мың гектар жердің о шеті мен бұ шетіне ол жалаң аяқ араласа да жете алмас еді. Бөлімшеден кеңшар орталығына дейін 90 шақырым. Кешегі студент қыз, бүгінгі бөлімше агрономы тез арада «Ковровец» мотоциклін игеріп алып, егіс алқабын сонымен аралайтын болды. Оның қол астында Украина мен Беларуссиядан келген жігіттерден тұратын екі бригада жұмыс істейтін. Сұлу қызға көз салып, артынан қалмай қойған жігіттер көп еді (дегенмен құрметтеп, тек атын ғана атамай, Вера Васильевна деп әкесінің атын қосып айтатын). Олардан құтылу үшін: күйеуім бар, менің күтіп жүр, көп ұзамай өзі де келеді, - дейтін…

- Маған ол кездің өмір салты, тұрмысы ұнамайтын еді, - деп еске алады Вера Васильевна. – Айнала лас, пісте қабықтары шашылып жатады, жұмыстан соң бәрі жиналып, арақ ішеді. Жігіттер бос уақыттарын қалай өткізерін білмейтін… Бос бөтелкелерді тізіп қойып, оқ ататын. Мен қалаға алғаш жолым түскенде-ақ одан теннис ойнайтын тор мен ракетка, шаңғы, оқ атуға арналған арнайы нысана алып келдім. Шаруашылықта қабырға газетін шығарып, онда лас –қоқыс арасында өмір сүргеннің ұят екендігі туралы тұрақты жазып тұрдық. Біз Умуханы екеуміз институт қабырғасында жүргенде - ақ шаңғы тебумен айналысатынбыз. Көп ұзамай бізбен бірге басқалар да шаңғы тебетін болды. Олар өздерінің үшінші бөлімшесіндегі жігіттерді пайдалы іске жұмылдырып, тәртіпке үйретті. Тир орнатып, мылтық атудан жарыстар ұйымдастыратын болды. Арақ ішу де азайды.

Шаруашылықтың партия комитетінің хатшы-

до центральной усадьбы 90 километров. Вчерашняя студентка, а теперь агроном отделения скоро освоила мотоцикл «Ковровец», на нем моталась по полям. Под ее началом было две бригады парней, приехавших из Украины и Беларуси. Они, естественно, заглядывались на красавицу Веру, (нет, только по имени отчеству – Веру Васильевну), ухаживали наперебой. Пришлось придумать несуществующего тогда мужа, который ждет и любит, скоро приедет…

- Мне очень не понравились тогдашние нравы, быт той поры, - вспоминает Вера Васильевна. - Везде грязь, лузга от семячек, после работы часто пьянство. Ребята не знали, чем себя занять… Из мелкашек стреляли по пустым бутылкам. Я с первой же оказией съездила на перекладных в город, привезла сетки и ракетки для тен-

ниса, лыжи, те же мишени для стрельбы. Стенгазету стала выпускать настоящую. «Стыдно жить в грязи» - такой был в ней раздел постоянный. Мы с Умуханы обе на лыжах еще с института прилично бегали. Вслед за нами многие на лыжи встали. Она на своем третьем отделении ребят расшевелила, порядок навела. Тир организовали, соревнования – кто метче. Уже не по пустым бутылкам стреляли. Да и бутылок стало меньше.

Секретарь парткома хозяйства Александр Петрович Карташев все нахваливал девушек, в пример ставил.

Сидела Вера, уже экономист, в одном кабинете с главным агрономом совхоза Назаром Ахметовичем Ахметовым. То один из ребят в дверь заглянет: Вера, а завтра концерт будет? То другая девушка: такая статья в газету нужна? Третий: Вера, выйди, поговорить надо, есть идея… Это был ее тот самый актив, который «кашу варил». Терпел Ахмет Назарович, терпел, а потом и говорит: «Ты хороший специалист, Вера Васильевна. Но, вижу, быть тебе с таким твоим характером общественницей». И напророчил. В мае 1959 года избрали В.В.Лазукину первым секретарем Карасуского райкома комсомола. Накануне срочно в партию приняли. Рекомендации ей дали тогда заврайоно Иван Карапыш, инструктор райкома партии Илья Старунов и Анатолий Григорьев, первый секретарь райкома комсомола, которого Вера Васильевна на этом посту сменила. И началась совсем другая жизнь, в которой главное – не ошибаться в людях, уметь их понять, найти каждому место и ношу по плечу, дело организовать. Шаг за шагом, набираясь опыта, Вера Васильевна принимала на себя все большие и большие управленческие нагрузки: руководила партийной организацией крупного района, работала на областном уровне и республиканском. Герой Социалистического Труда, перед пенсией – заместитель Председателя Президиума Верховного Совета Казахстана.

- Совхоз «Джамбульский», Карасуский район – моя стартовая площадка, начало начал, - говорит Вера Васильевна. – Я так много обязана тем трем годам моей жизни. И разве забыть друзей моей юности, карасуских комсомольцев Нину Тропман, Колю Самойленко, Михаила Слабунова, Павла Дьячкова, Ахмета Ахметова, Георгия Стрельченко, Петра Доценко. Они и многие другие прожили яркую, яростную, богатую жизнь.

…В 1960 году Антон Сидоров, окончив Джамбульский зооветтехникум, прибыл по распределению в

сы Александр Петрович Карташев қыздарды мақтап, өзгелерге үлгі етіп отырды.

Көп ұзамай экономистікке ауысқан Вера кеңшардың бас агрономы Назар Ахметұлы Ахметовпен бір кабинетте отыратын. Күні бойы есікке тыным болмайтын. Жастардың бірі есіктен қарап: Вера, ертең концерт болады ма? - деп сұраса, екіншісі газетке қандай мақала жазу қажеттігін білгісі келеді. Үшіншісі: Вера, сыртқы шығып кетші, ойласатын бәр мәселе бар еді, - деп қиылып тұрғаны… Бұлардың бәрі Вераның сенімді қосшылары - комсомол белсенділері болатын. Ахмет Назарұлы біраз уақыт сырттай бақылап жүрді де, бірде: «Сен жақсы мамансың, Вера Васильевна. Бірақ менің байқауымша, сенің мінезіңмен қоғамдық жұмыспен шұғылданған дұрыс», - деді. Оның айтқаны айдай келді. 1959 жылдың мамыр айында В.В.Лазукина Қарасу аудандық комсомол комитетінің бірінші хатшысы болып сайланды. Алдында тез арада партияға да қабылданды. Партия мүшелігіне ұсыныс берген аудандық білім бөлімінің меңгерушісі Иван Карапыш, аудандық партия комиитетінің нұсқаушысы Илья Старунов және қалалық комсомол комитетінің хатшысы Анатолий Григорьев еді. Вера Васильевна соның орынын басты. Сол күннен бастап оның өмірі мүлде өзгерді. Мұнда ең бастысы – адамдарды қателеспей тани білуде, оларды дұрыс түсініп, әрқайсысы үшін қолайлы орын, қолынан келетін істі жаңылмай таба білу, жұмысты дұрыс ұйымдастыру болды. Біртіндеп тәжірибе жинай жүріп, Вера Васильевна өз мойнына үлкен басқарушылық міндеттер жүктей алды, ірі ауданның партия ұйымын басқарды, облыстық, республикалық деңгейлердегі қызметтер атқарды. Социалистік Еңбек Ері атанды, ал зейнетке шығар алдында – Қазақстан Жоғарғы Кенесі Президиумы Төрағасының орынбасары болды.

- Қарасу ауданының «Жамбыл» кеңшары – менің алғашқы тұғырым, барлық саналы өмірімнің бастауы сол жерде, - дейді Вера Васильевна. – Мен өз өмірімнің

сонда өткен үш жылына әбден ризамын. Жастық шағымды бірге өткізген достарым - Қарасу комсомолдары Нина Тропман, Коля Самойленко, Михаил Слабунов, Павел Дьячков, Ахмет Ахметов, Георгий Стрельченко, Петр Доценколарды ешқашан ұмытуым мүмкін емес. Олар және сол кездегі басқа да жалынды жастар жаркын да белсенді, берекелі өмір сүрді.

…1960 жылы Антон Сидоров, Жамбыл зооветеринарлық техникумын бітіргеннен кейін жолдамамен «Құшмұрын» кеңшарының Утинка кентіндегі бірінші бөлімшесіне келді. Алғашкыда веттехник болып істеген Антон Львович жарты жылдан кейін бөлімше баскарушысы Елизавета Максимовна Ефимчиктің орынын басты. Бойында көшбасшылық касиеттер пайда бола бастаған қайратты да белсенді жас жігітті көп ұзамай кеңшардың бастауыш комсомол ұйымының хатшысы етіп сайлады.

Бірде «Құшмұрын» кеңшарының партком хатшысы Сәлкен Қазиұлы Майленов комсомол ұйымына келіп, Вере Васильевнаға: «Сені біздің барлық шаруашылығымызды дөңгелетіп әкететін жігітпен таныстырғым келеді. Біздегі барлық комсомол қызжігіттер онымен бірге ән де салады, би де билейді, ал жұмыс істегенде, қарап тұрып сүйсінесің. Есептен ресми шықпай, басқа жаққа ауысып кеткен бірде - бір комсомол мүшесі жоқ – құжаттарға да мұқият, тиянақты жігіт. Тегі Сидоров. Кеттік пе?» - деді.

Екеуі жолға бірге аттанды. Мотоцикл тізгіні Вера Васильевнаның қолында, партком хатшысы оның артындағы ерде отыр. «Тез арада жетіп келді, - деп еске алады Антон Львович. – Қолаң шашын желкесіне түйіп алған жас қыз қайратты да сенімді қолын ұсынды». Кейін құдай қосқан қосағы болатын, қалған өмірін бірге өткізетін, Сидоров деген тегін бүкіл елген танымал ететін жігітпен Вера Лазукина осылай танысқан еді.

совхоз «Кушмурунский». Первое отделение, поселок Утинка. Поработав ветеринарным техником, через полгода Антон Львович принял дела у управляющей отделением Елизаветы Максимовны Ефимчик. В нем скоро проявились лидерские черты, Сидорова избрали секретарем первичной комсомольской организации совхоза.

Как-то секретарь парткома «Кушмурунского» Салкен Казиевич Майленов заехал в райком комсомола, сказал Вере Васильевне: «Хочу познакомить тебя с парнем, вокруг которого все у нас в хозяйстве вертится. Все наши комсомольцы с ним вместе и поют, и пляшут, а работают – на заглядение. Нет у него ни одного комсомольца, выбывшего без снятия с учета – и в документах полный порядок. Сидоров его фамилия. Поехали?»

Поехали. Вера Васильевна за рулем мотоцикла, секретарь парткома за ней в седле. «Лихо так подкатили, - вспоминает Антон Львович. – Руку дивчина с узлом волос на затылке подала сильную, твердую, надежную». Так и познакомилась Вера Лазукина с человеком, чью фамилию вскоре стала носить. С этой фамилией стала известной всей стране.

ЖАМБЫЛ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ
ЖАМБУЛСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

1954 жылғы наурыздың 6-да ұлан байтақ Кеңес Одағының түкпір-түкпірінен тың игеруге аттанған 169 адам аудан орталығынан 60 шақырым жердегі болашақ «Джамбульский» кеңшарының орынына келіп ат басын тіреді. Болашақ шаруашылық іргетасының алғашқы қазығын оның тұңғыш директоры, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты Зоненко Дмитриевич Иванович қақты. Тың даланың алғашқы гектарларын көтеру құрметіне механизаторлар Леонид Петрович Пунтус, Константин Гордеевич Никитин, Жәкен Сәрсембин, Григорий Владимирович Макавчик, Григорий Семенович Кислый, Михаил Максимович Сухой, Сергей Михайлович Завьяловтар ие болды. Тың игерудің алғашқы жылы жаңа қоныстанушылар 25 мың гектар жер жыртып, оның 15 мың гектарына бидай сеуіп тастады. Арада бір жыл өткенде егістік алқап аумағы 27 мың гектардан асты. Алғашқы 10 тұрғын үй (кейін бұл көшеге Зоненко есімі берілді) және жатахана мен аурухана орналасқан екі қабат ғимараттар салынды.

Тракторшылар бригадасының бригадирі Владимир Степанович Кошевенко үздік көрсеткіштері үшін Ленин орденімен және Еңбек Қызыл ту орденімен марапатталды. Алғашқы кезде аспаз болған Кошевенко Софья Кирилловна кейінірек тамаша сауыншы атанды. Үкімет оның да ерен еңбегін жоғары бағалап, Еңбек даңқы орденімен екі мәрте марапаттады.

1958 жылы Жамбыл кеңшарының директоры болып Брага Михаил Алексеевич тағайындалып, бұл қызметті он жылдан астам уақыт атқарды. Шаруашылықты ол басқарған жылдары МТМ, Пионерская көшесінің

6 марта 1954 год 169 человек из разных уголков Советского Союза прибыло на место будущего совхоза «Джамбульский», который расположился в 60 километрах от районного центра. Первый колышек забил на месте будущего хозяйства его первый директор Зоненко Дмитриевич Иванович, кандидат сельскохозяйственных наук. Первые гектары подняли механизаторы Леонид Петрович Пунтус, Константин Гордеевич Никитин, Жакен Сарсембин, Григорий Владимирович Макавчик, Григорий Семенович Кислый, Михаил Максимович Сухой, Сергей Михайлович Завьялов. В первый год освоения целины новоселы вспахали 25 тысяч и засеяли пшеницей 15 тысяч гектаров. Спустя год площадь пашни превысила 27 тысяч гектаров. Было построено 10 домов (эта улица позже была названа именем Зоненко) и двухэтажки под общежитие и больницу.

Бригадир тракторной бригады Владимир Степанович Кошевенко за высокие показатели награжден Орденом Ленина и орденом Трудового Красного Знамени. Кошевенко Софья Кирилловна - поначалу повар, потом замечательная доярка. Родина оценила ее труд, наградив двумя орденами Трудовой славы.

В 1958 году директором Джамбульского совхоза стал Брага Михаил Алексеевич, проработавший в это должности более десяти лет. При нем были построены МТМ, жилые дома по ул. Пионерской, животноводческая база на 300 голов КРС. Прежде всего, школа, детский сад, клуб. Выпускники школы помнят таких педагогов, как Галина Ивановна Миланич, Тамара Васильевна Филимонова, Светлана Михайловна Ульрих, Мария Николаевна Беляева и многих других учителей.

В 1969 году на смену Браге пришел молодой дирек-

бойындағы тұрғын үйлер, 300 бас ірі қараға арналған мал өсіру базасы салынды. Ең алдымен мектеп, балалар бақшасы, клуб бой көтерді. Сол алғашқы мектеп түлектері өздерінің Галина Ивановна Миланич, Тамара Васильевна Филимонова, Светлана Михайловна Ульрих, Мария Николаевна Беляева және басқалар сынды ұстаздарын әлі күнге дейін зор құрметпен еске алады.

1969 жылы Бриганың орынына кеңшарға директо болып жас маман Рева Дмитрий Константинович келді. Ол кезде кеңшар ұжымы 478 адамнан тұратын да, оның үштен бірін механизаторлар құрайтын. Өндірістің түрлі салаларында ауыл шаруашылығының кәсіби біліктілігі жоғары 32 маманы еңбек етті. Жылдар өте келе жамбылдықтар тынымсыз еңбек етуі арқасында жаңа табыстарға қол жеткізді. Шаруашылықтың орталығы мен бөлімшелері өсіп, өркендей түсті. Егіс алқаптары өнімділігінің қандай қарқынмен өскенін мына деректерден айқын көруге болады: 1971 жылы – әр гектардан 13,6 центнер астық жиналған болса, 1972 жылы – гектарынан 15,0 центнер жиналып, 1973 жылы бұл көрсеткіш 16,1 центнер құрады. Астық өндіру ісін қарқында дамытумен қатар, кеңшар ұжымы «екінші тыңды», яғни мал шаруашылығын да табысты игере бастады. Еңбектегі биік жетістіктерімен Игнатьев Иван Ефимович, Сәрсембин Жәкен, Софья Дмитриевна Саган, Наталья Григорьевна Мовчан, Евгения Максимовна Симакина, Матвеева Нина Ивановна және басқалар секілді сауыншылар мен малшылар өзгелерге үлгі бола білді.

Кеңшарда 1971 жылы кірпіш зауыты іске қосылып, жылына 500 - 600 мың дана кірпіш өндіре бастады. Бұл

тор совхоза Рева Дмитрий Константинович. Коллектив совхоза насчитывал 478 человек, из которых одну треть составляли механизаторы. На различных участках производства трудились 32 высококвалифицированных специалиста сельского хозяйства. Шли годы, самоотверженный труд джамбульцев приносил новые успехи. Застраивались центральная усадьба и отделения хозяйства. Вот как росла урожайность полей. 1971 год – собрано с гектара 13,6 центнера; 1972 год – собрано с гектара 15,0 центнера; 1973 год - собрано с гектара 16,1 центнер зерна. Наряду с увеличением производства зерна коллектив совхоза осваивал «вторую целину» - животноводство. Тон задавали доярки и скотники Игнатьев Иван Ефимович, Сарсембин Джакен, Софья Дмитриевна Саган, Наталья Григорьевна Мовчан, Евгения Максимовна Симакина, Матвеева Нина Ивановна и другие.

кірпіштер тұрғын үйлер, сарайлар мен өндірістік нысандар салуға жұмсалды. 1974 жылы 420 бала оқитын, спорт және акт залдары бар жаңа мектеп салынды. Жаңа мектепке Семенова Екатерина Ивановна, Құдабаева Шолпан Үмітбайқызы, Баймышева-Құдабаева Жакилья Қабақызы сынды жас ұстаздар келді. Қазір олар зейнет демалысында, бірақ өздері талай жыл еңбек еткен Жамбыл негізгі мектебінің шәкірттерін біліммен сусындатуды әлі күнге дейін жалғастырып келеді.

Зор өндірістік табыстары үшін және тың және

тыңайған жерлерді игреудің 20 жылдығына орай кеңшар «Халықтар достығы» орденімен марапатталды.

1977 жылы кеңшарда балшықпен емдеу және емнің басқа да түрлерін қолдануға арналған арнайы жабдықтары бар шипажай мен аурухана іске қосылды. 1984 жылы Мәдениет үйі салынып, 1988 жылы – 120 орындық жаңа балалар бақшасы пайдалануға берілді.

Реформалар жүзеге аса бастаған жылдары Жам-

В 1971 году вступил в строй кирпичный завод, производивший 500 - 600 тысяч штук кирпича в год. Кирпичи шли для строительства домов, сараев и на производственные объекты. В 1974 году была построена новая школа на 420 мест, со спортзалом и актовым залом. В новую школу приехали молодые учителя Семенова Екатерина Ивановна, Кудабаева Шолпан Умутбаевна, Баймышева-Кудабаева Жакилья Кабаевна. Они уже на заслуженном отдыхе, но продолжают работать в родной Жамбылской основной школе.

За большие производственные успехи в связи с 20-летием освоения целинных залежных земель совхоз награжден орденом «Дружбы народов».

В 1977 году в совхозе ввели в строй профилакторий с оборудованием для грязе- и физиолечения, и амбулаторию. В 1984 году построили ДК, в 1988 – детсад на 120 мест.

В годы реформ на базе Джамбульского совхоз была образована Ассоциации крестьянских хозяйств и ма-

был кеңшары негізінде шаруа қожалықтары мен шағын кәсіпорындар Қауымдастығы құрылды. Оның құрамына «Алмаз» ш/қ (басшысы Гейко Геннадий Николаевич), «Икар» ш/қ (басшысы Бабушкин Виталий Александрович), «Кристалл» ш/қ (басшысы Топчий Николай Федорович), «Восток» ш/қ (басшысы Довгаль Анатолий Николаевич), «Самал» ш/қ (басшысы Кравчук Владимир Сергеевич), «Ақжол» ш/қ (басшысы Борпұлов Әміржан Сапарұлы), шағын кәсіпорындар «Капелька» (жетекшісі Подрезова Ирина), «Лада» (жетекшісі Игнатьев Василий Иванович), «Ритм» (жетекшісі Деткин Михаил), «Строитель» (жетекшісі Досов Кәкімжан Мұамедьярұлы), «Импульс» (жетекшісі Сухой Александр Михайлович), Зоненко атындағы агрофирма (төрағасы Владимир Григорьевич Собко) және «Арман» ЖШС кірді.

Жамбыл ауылдық округінде қазіргі таңда үш ЖШС, 120 шаруа қожалығы, негізгі мектеп (педагогикалық ұжымы 15 ұстаздан тұрады), 25 сәбиге арналған шағын балалар орталығы, медициналық пункт, пошта байланысы торабы, екі сауда орыны жұмыс істейді. Округта 580 адам тұрады. Олардың 70 -і зейнеткерлер.

Округтың жалпы жер аумағы 32 000 гектар құрайды, оның 28 000 гектары – егістік жер.

лых предприятий. В нее вошли к\х «Алмаз» (глава Гейко Геннадий Николаевич), к\х «Икар» (глава Бабушкин Виталий Александрович), к\х «Кристалл» (глава Топчий Николай Федорович), к\х «Восток» (глава Довгаль Анатолий Николаевич), к\х «Самал» (глава Кравчук Владимир Сергеевич), к\х «Акжол» (глава Борпулов Амиржан Сапарович), к/х «Магнат» (глава Талах Валентин Федорович), малые предприятия «Капелька» (руководитель Подрезова Ирина), «Лада» (руководитель Игнатьев Василий Иванович), «Ритм» (руководитель Деткин Михаил), «Строитель» (руководитель Досов Какимжан Мухамедьярович), «Импульс» (руководитель Сухой Александр Михайлович), Агрофирма им. Зоненко (председатель Владимир Григорьевич Собко) и ТОО «Арман».

В Жамбылском сельском округе работают ныне три ТОО, 120 крестьянских хозяйства, основная школа (педагогический персонал из 15 учителей), миницентр на 25 детей, медицинский пункт, узел почтовой связи, две торговые точки. В округе проживают 580 человек. Из них 70 пенсионеров.

Общая земельная площадь округа составляет 32 000 га, из них пашни 28 000 га.

ВОСТОЧНЫЙ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ

ВОСТОЧНЫЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

XIX ғасырдың 1870 –1880 жылдарында пайда болған Алықпаш ауылы аудан аумағындағы ең ежелгі елді мекендердің бірі. Ол Алықпаш деген байдың атымен байланысты осылай аталған. Бұл елді мекеннің тағдыры өте күрделі.

1914 жылы ауыл түгі қалмай, өртеніп кеткен. Өрт орынына құрылыс салғысы келмеген тұрғындар, оны қайта тұрғызғанда, бұрынғы тұрағынан батысқа қарай үш шақырым ығыстырып салады. Алайда, арада екі жыл өткенде, қатты су тасқыны болып, ауыл су астында қалады. Сондықтан, табиғаттың талай тәлкегін басынан өткерсе де, мойымаған ауылдың қазіргі тұрған орыны - үшінші қонысы.

Кеңес заманында, «Қарасу» кеңшары құрылғаннан кейін Алықпаш ауылы осы шаруашылықтың екінші бөлімшесі болды. Ұлы Отан соғысы жылдары Алықпаштан қан майданға 40 шақты адам аттанды. Олардың көпшілігі туған шаңыраққа қайтып оралған жоқ. Тың жерлерді игеру жұмыстары басталғанда, Алықпаш қарқынды дамуға ие болды. Жыл сайын жұмысшыларға жаңа пәтерлер беріліп тұрды, клуб, балалар бақшасы, 8 жылдық мектеп салынды. Кентте 100 отбасы өмір сүрді.

Алайда 1990 жылдан кент тұрғындарының саны қайта қысқара бастады.

Түнтұғыр ауылы 1950 жылдың наурыз айында « Қарасу» кеңшарының жерінде құрылды. 1957 жылдың мамыр айында оған «Ясное утро» ұжымшарының жері қосылып, «Түнтұғыр» ет кеңшары құрылды. Оның алғашқы директоры Владимир Петрович Скобцов болды.

Ауылдың байырғы тұрғындарының бірі - Надежда Андреевна Литвинова 1936 жылғы тамыздың 22 -де туған. Брест облысындағы балалар үйі берген деректерге сәйкес, ол 1945 – 1950 жылдары Косов және Малорит балалар үйлерінде тәрбиеленген. 1954-жылғы наурыздың 18 - де берілген тағы бір мұрағаттық анықтамада: Н.А. Литвинова (Сенюк) Қостанай облысы Қарасу ауданының Қарасу кеңшарына тракторшы ретінде тың және тыңайған жерлерді игеру үшін жолданды, - делінген.

Қазір ол екі бала тәрбиелеп өсірген асыл ана.

- Жолдың қаншалықты қиын болғанын, Қойбағар стансасына қалай жеткенімізді айтпай-ақ қояйын, - деп еске алады Надежда Андреевна. - Ол кезде

Село Алыкпаш одно из самых старых на территории района, возникло оно в 1870 -1880 годах XIX века. Его название связано с именем бая по имени Алыкпаш. У этого поселения сложная судьба.

В 1914 году аул сгорел дотла. Его отстроили тремя километрами западнее. Через два года во время наводнения аул был затоплен. Пришлось построить новое поселение на нынешнем месте.

В новые времена с образованием совхоза «Карасуский» село Алыкпаш стало вторым отделением хозяйства. В годы Великой Отечественной войны из Алыкпаша на фронт ушло около 40 человек. Большинство из них не вернулось к родному порогу. С началом освоения целины Алыкпаш стал бурно застраиваться. Ежегодно сдавались новые квартиры для рабочих, были построены клуб, детский сад, 8-летняя школа. В поселке насчитывалось более 100 дворов.

С 1990 года население поселка сокращалось.

Село Тюнтюгур образовано в марте 1950 года на землях совхоза «Карасуский». В мае 1957 года к нему присоединились земли колхоза «Ясное утро» и был создан мясосовхоз «Тюнтюгурский». Первым его директор совхоз был Владимир Петрович Скобцов.

Одна из старожилов села - Надежда Андреевна Литвинова. Родилась она 22 августа 1936 года. Согласно списков воспитанников детских домов Брестской области, она с 1945 по 1950 год воспитывалась в Косовском и Малоритском детском доме. Еще одна архивная справка от 18 марта 1954 года: Н.А. Литвинова (Сенюк) направлена на освоение целинных и залежных земель в Кустанайской области, Карасуский район, Карасуский совхоз в качестве тракториста.

Награждена медалью материнства № 562036, воспитала двоих детей.

- Не буду описывать, как мы ехали, как добрались до станции Койбагор, - вспоминает Надежда Андреевна. - Там тогда и в помине не было никакого железнодорожного вокзала, стоял возле железнодорожного полотна один вагончик. Вот и все. Нас, приезжих, распределили по землянкам. Сильный стоял мороз, снегу было много, вход в землянку напоминал туннель. На утро приехал трактор ХТЗ с вагончиком на волокуше. Тракторист был Давыд Яковлевич Гаупт. Долго тащились через заснеженную степь в Тюнтюгурский совхоз. Все удивлялась безмерным просторам – таких в Беларуси нет.

мұнда темір жол вокзалы деген атымен жоқ еді, темір жолдың жиегінде бір вагонше тұратын. Бар болғаны сол ғана. Бізді, яғни жаңа келгендерді жертөлелерге орналастырды. Қақаған аяз, қар қалың, жертөлеге кірудің өзі үлкен жұмыс. Таңертең вагонше тіркеген ХТЗ тракторы келді. Тракторшының аты жөні Давыд Яковлевич Гаупт болатын. Қар басқан иен даламен Түнтұғыр кеңшарына дейін өте ұзақ жүрдік. Туып-өскен Белоруссияда мұндайды көрмеген біздің бәрімізді көкжиегіне көз жетпейтін дархан дала таң қалдырды. Сол кезде мен шаруашылықтың аты жергілікті көлдің атымен Түнтұғыр аталғанын естідім. Алайда мен ол жолы өзімнің қалған бүкіл өмірімді осы көлдің жағасында өткіземін, - деп мүлде ойлаған да емес едім. Алғашқы директорларымыз да мәңгі есімде сақталып қалыпты. Владимир Петрович Скобцов 1956 жылға дейін еңбек етті. Кейін Ресейге көшіп кетті. Оның орынына шаруашылық басшысы болып Әлихан Шәріпұлы Төлебаев келді.

Надежда ешқандай жұмыстан бас тартпады, өзіне тапсырылған кез-келген жұмысты ыждағаттылықпен атқарды. Қара жұмыс та істеді, мал да бақты, сиыр да сауды, күніне 4 дүнгірден сүт өткізіп жүрді. Кеңшар ол кезде шығынды болатын. Оның орталығы Сүйегенсай кентінен Түнтұғыр кентіне Төлеген Байғожаұлы Көппаев директор болып тұған тұста көшірілді. Сол кезде үлкен құрылыс жұмыстары қарқынды жүргізілді: тұрғын үйлер, мектептер, балалар бақшалары, асхана, әкімшілік ғимараттар, базалар, жем-шөп қоймалары салынды. Бір сөзбен айтқанда, кеңшарды аяғында мығым тұрған мықты шаруашылық қатарына қосқан нысандардың бәрі сол кезде бой көтерді. Тұрғындар тұрмысы түзеліп, шаруашылық мал мен астық өнімдерін көптеп өндіретін болды. Іскерлік қабылеті мен қол жеткізген биік табыстары арқасында Т.Б. Көппаев басшылар назарына ілігіп, көп ұзамай ол жоғары қызметке ұсынылды. Жаңа директор Владимир Иванович Мельников құрылысты дамытуды жалғастырды. Он Қозыбай кенті мен кеңшардың орталығын біріктіргісі келді. Алайда ойлағанын жүзеге асырып үлгермеді - 1983 жылы өмірден озды. Онан соң «Түнтұғыр» кеңшарын үш жыл Көшеғұлов Асылхан Үмітбайұлы басқарды. Сосын кеңшар Агрофирма (директоры Хасенов Авдавлет Салтобулдинович) болып қайта құрылды.

Бүгінгі таңда кентте 37 отбасы, небәрі 157 адам тұрады.

- Мен жақын уақытта біздің кентіміз қайтадан қалпына келіп, шаруашылықтың қайта жандануы туралы армандаймын, - дейді Надежда Андреевна. – Өйткені біздің жеріміз өте әсем, ал Түнтұғыр көлінің көркіне көзің тоймайды!

Тогда узнала, что хозяйство называется так по имени местного озера Тюнтюгур. И представить себе не могла, что на его берегу пройдет вся моя жизнь. Навсегда запомнила и первых своих директоров. Владимир Петрович Скобцов работал до 1956 года. Он уехал в Россию. Его сменил Алихан Шарипович Тулебаев.

Надежда не чуралась никакого дела, охотно бралась за все, что ей поручалось. Работала разнорабочей, посла скот, доила коров, ежедневно по 4 фляги молока сдавала. Совхоз в то время был убыточным. Начали переносить центральную усадьбу из поселка Суейгенсай в поселок Тюнтюгур при директоре Тулегене Байгужиевиче Куппаеве. Тогда развернулось большое строительство: возводили жилые дома, школы, детские сады, столовую, административные здания, базы, силосные ямы. Слово, все, что делало хозяйство хозяйством. Совхоз мало помалу становился на ноги, креп, производил все больше животноводческой продукции, зерна. Деловые качества Т.Б. Куппаева были замечены, ему были поручены большие должности. Новый директор Владимир Иванович Мельников продолжал развивать строительство. Он хотел соединить поселок Козубай с центральной усадьбой совхоза. Не довелось - умер в 1983 году. После него три года директором «Тюнтюгурского» был

Асылхан Умутбаевич Кущегулов. Потом совхоз преобразовали в Агрофирму (директором был Хасенов Авдавлет Салтобулдинович).

Сегодня в посёлке живут 37 семей, 157 человек.

-Я мечтаю о том, что вскоре наш поселок вновь по-настоящему оживет, - говорит Надежда Андреевна. – Ведь места у нас вон какие хорошие, одно озеро Тюнтюгур чего стоит!

ТАБЫС ТАЛАПТЫНЫ ТАҢДАЙДЫ

УСПЕХ ПРИХОДИТ К ДЕЯТЕЛЬНЫМ

Виталий Александрович Бабушкин 1953 жылдың қаңтар айында Орал тауы маңында туған. Тың өңіріне көшіп келгенде бес жаста болатын. Ата- атасы Александр Васильевич пен Ольга Антоновна мұнда 1958 жылы келді. Алдымен Ленин, к онан соң – Жамбыл кеңшарларында істеді. . Әкесі дәнекерші, анасы сауыншы болды.

Жамбыл мектебін бітірді. 1983 жылы Целиноград ауыл шаруашылығы институтының механика факультетін тәмамдады.

1992 жылдан – «Икар» шаруа қожалығының басшысы

Виталий Александрович Бабушкин родился в январе 1953 года на Урале. Целинником стал в пять лет. Родители Александр Васильевич и Ольга Антоновна приехали в эти края в 1958 году. Работали сначала в Ленинском, потом – в Джамбулском совхозе. Отец сварщиком, мать дояркой.

Окончил Джамбулскую школу. В 1983 году – мехфак Целиноградского сельскохозяйственного института.

С 1992 года – руководитель крестьянского хозяйства «Икар».

- Небір ауырпалықтар мен қуаныштарға толы бүкіл өмірім осы жерде өтті, сондықтан бұл өңірді өзімнің туған жерім санаймын, - дейді Виталий Александрович. – Ең қиын кездері, тоқсаныншы жылдардың ортасында бәрі маған: бұл жердің күні қараң болады, болашағы жоқ, бұл жерден кету керек, - дегендері есімде. Ал мен ол әңгімелерді қоштамадым, бәрін қайтадан қалпына келтіруге болатынына шын сендім, әлі сенемін де. Біздің жомарт жеріміз жасаған жақсылығына еселеп жауап беретініне, өзіміздің ата - анамыз бастаған іс ешқашан аяқсыз қалмайтынына сендім. Өйткені сонау елуінші жалдары қиындық дегенің қазіргіден әлдеқайда көп еді ғой. Оның үстіне «өз жерің» деген ұғым енді тек құр ұран емес, қазір жердің қожайыны іс

- Жизнь здесь пролетела со всеми ее радостями и горестями, поэтому и считаю эту землю родной, - говорит Виталий Александрович. – Помню, в самые трудные времена, в середине девяностых, убеждали меня: все здесь прахом пойдет, нет перспектив, уезжать надо отсюда. А я эти разговоры не поддерживал, искренне верил и верю, что все можно наладить, что отзывчива наша земля на заботу, что не может кончиться то, что родители наши начали, что они сделали. Ведь тогда, в пятидесятых, проблем была куда как больше. Да и пропал лозунговый налет в словах «твоя земля». Она теперь в буквальном смысле твоя. Владей, хозяйствуй, вкладывайся, получай – главное теперь это.

По мнению Виталия Александровича, сельхозтоваропроизводители стали больше думать о повышении производительности, отдаче гектара. Посевные кампании проводятся с соблюдением всех технологий, обязательно используются удобрения. Сев ведется преимущественно с соблюдением так называемой минимальной технологии. Смысл старой поговорки о том, что посеешь, то и пожнешь, никто не отменял.

- Раньше, бывало, не все и не всегда обращали внимание на технологии, - рассуждает Виталий Александрович. – Сейчас все серьезнее стали относиться к этому: покупают технику, проводят химическую обработку, вносят удобрения, сеют по классической и минимальной технологиям. Смело работают на займах, беря кредиты на посевную и уборочную кампании. На базе распавшегося Джамбулского совхоза мы образовали одну из первых в Карасуском районе Ассоциацию крестьянских хозяйств и малых предприятий. Сообща решаем многие стратегические вопросы. Да и по тактике советуемся. Хотя тут – каждый за себя, каждый на собственное отношение к делу рассчитывает.

Когда начинал в 1992 году, работало в хозяйстве Бабушкина 17 человек, в наличии было 10 стареньких комбайнов, такие же сеялки. И 4900 гектаров земли. Теперь парк сельскохозяйственной техники значитель-

жүзінде өзіңсің. Иелік ет, қожайын бол, барыңды сал да, бергенін ал – ендігі кезде ең бастысы осы.

Виталий Александровичтың пікірінше, ауылшаруашылығы өнімдерін өндірушілер өнімділікті арттыру туралы, әр гектардан түсетін астық көлемін ұлғайту туралы көп ойлайтын болды. Егіс науқандары енді барлық технологияларды сақтап арқылы жүргізіледі, міндетті түрде тыңайтқыш пайдаланылады. Тұқым себу негізінен минималды технология қолдану жолымен жүзеге асырылады. Ата - бабамыз айтып кеткен: «Не ексең - соны орасың», - деген мәтел қазір өзінің өміршеңдігін көрсетуде.

- Бұрын кейбір шаруашылықтардың жаңа технологияларға аса мән бермегені рас, - дейді Виталий Александрович. – Қазір барлығы да бұл мәселеге басқаша қарай бастады: техника сатып алады, химиялық өңдеу жасайды, тыңайтқыш қолданады, тұқымды классикалық

және минималдық технологиялар бойынша себеді. Қарыз алуға да жүрексінбейтін, тұқым себу және астық жинау наукандары кезінде банктерден несие алады. Қыскарып кеткен Жамбыл кеңшары негізінде біз Қарасу ауданындағы алғашқылардың бірі болып Шаруа қожалықтары мен шағын кәсіпорындар қауымдастығын құрдық. Енді көптеген стратегиялық мәселелерді бірлесе шешеміз. Тактика жағынан да кеңесіп отырамыз. Дей тұрғанмен мұнда әркім өзі үшін, өзінің іске қалай қарайтынына, қалай еңбек ететініне арқа сүйейді. 1992 жылы істі енді бастағанда Бабушкиннің шаруашылығында 17 адам еңбек ететін, қарамағында 10 ескі комбайн, дәл сондай ескі тұқым сепкіштер болды. Және 4900 гектар жері бар еді. Ал қазір ауылшаруашылығы техникасы паркы айтарлықтай жаңартылған. Егістік жердің көлемі 7200 гектарға дейін ұлғайды. Астық егістігі 2009 жылы 6200 гектар құрады. Соңғы жылдары егістік өнімділігі де едәуір өсті. 2007 жылы ол гектарынан 16,6 центнер, 2008 жылы – 14 центнер құрады. «Егер орта есеппен алар болсақ, біз 14 центнерден төмен өнім жинап көрген емеспіз»,- дейді Виталий Александрович. Ұжым мүшелері де сенімді адамдар. Алғашқы күннен бастап шаруашылықта жүргізуші Халил Хуснутдинов, механизаторлар Сергей Ткаченко, Михаил Муха мен Михаил Громыхалолар еңбек етеді.

Басты көмекшісі – ұлы Роман. Ол да әкесі оқыған институттың сол факультетін бітірді. Жанында жүріп, өзінің өндіріс жөніндегі орынбасары болып істейді. Зайыбы Валентина Ивановна – шаруа қожалығының бас бухгалтері.

но обновлен. Площадь земельных угодий выросла до 7200 гектаров. Зерновой клин в 2009 году составил 6200 гектаров. Урожайность в последние годы тоже подросла. В 2007 году она составила 16,6 центнеров с гектара, в 2008 – 14 центнеров. «Если в среднем брать, то меньше 14 центнеров с гектара мы не получали»,- утверждает Виталий Александрович. Коллектив подобрался надежный. С первых дней работают в хозяйстве водитель Халил Хуснутдинов, механизаторы Сергей Ткаченко, Михаил Муха и Михаил Громыхало.

Первый помощник – сын Роман. Он тот же факультет того же института, что и отец, окончил. Работает рядом, заместителем по производству. Жена Валентина Ивановна – главный бухгалтер крестьянского хозяйства.

Когда заговорили о том, где, на каком фоне сделать портрет, Виталий Александрович не задумывался: поехали к школе. Она нынче приличнее других Жамбылских зданий выглядит. В этой школе Бабушкин когда-то учился. В пору безвременья она обветшала. В 2008 году на ремонт родной школы Виталий Александрович выделил 5,5 миллиона тенге.

- На это денег не жалко, - говорит Виталий Александрович. - Пусть сегодняшние дети в приличных условиях учатся. Мечтаю отремонтировать, восстановить наш некогда замечательный Дом культуры. Хотя бы для начала одно крыло. Сделать все современно, стильно, чтобы молодежи было где время свободное проводить.

Раз задумал, значит сделает.

Портретті қай жерде, ненің тұсында түсіру туралы әңгіме қозғалғанда, Виталий Александрович көп ойланып жатқан жоқ: мектепке кеттік, - деді. Ол қазір Жамбылдың басқа ғимараттарынан әлдеқайда сәнді көрінеді. Бұл мектепте бір кездері Бабушкиннің өзі оқыған. Дағдарыс кезінде ол әбден тозып кеткен еді. 2008 жылы өзінің білім ордасын жөндеуге Виталий Александрович 5,5 миллион теңге бөлді.

- Бұған ақша аямаймын, - дейді Виталий Александрович. – Бүгінгі күннің балалары жақсы жағдайда оқуға тиіс. Бір кездері гүлденіп тұған Мәдениет үйіміздің жөндеп, қайта қалпына келтіруді армандаймын. Тым болмаса алғашқы кезде бір қанатын жаңартсам деймін. Жастар бос уақытын өткізетін орын болуы үшін бәрін қазіргі заман талабына сай, сәнді етіп жасағым келеді.

Бұл жігіт ойына алғанын міндетті түрде жүзеге асырады

ИЛЬИЧЕВ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ

ИЛЬИЧЕВСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Қарасу ауданы орталығынан Қостанай бағытына жол тартқан жолаушы, қырқыншы шақырымда Комсомольское селосын кезіктіреді. Бір қарағанда ол қарапайым ғана село, алайда байқампаз адамның назарынан оның жасыл желек жамылған көшелері, асфаль төселген жолдары, кез- келген қонақты құшақ жая қарсы алатын ақ көңіл тұрындарының жып- жинақы үйлері мен мұнтаздай таза аулалары тыс қалмайды. Осыдан алыпс бес жыл бұрын бұл жердің байырғы тұрғындары да алғашқы тың игерушілерді осындай қонақжайлықпаен қарсы алған болатын.

Баяғы бір заманда осы өңірде бір бойжеткен суға кетіп қаза болыпты, сондықтан бұл жер Қызкеткен атанады. Ауыл ол кезде тым шағын болатын, бірақ 1954 жылы мемлекеттік жер қорына қарасты орында кеңшар құрылып, оның орталығы Қызкеткен ауылына таяу жерде орналасты. Кеңшарды сол кездегі ең маңызды да. құрметті ат - Ильич атындағы деп атады. Мұнда тың көтеруге ниет білдірген алғашқы еріктілер тиеген эшалондар ағыла бастады. Комсомол жолдамасымен кеңшарға ерлі - зайыпты Григоренколар мен жас комсомол мүшелері Любарская М.К., Бедя З.А., Фроленко (Шляховая) Т.Н., Пугин А.К., Кончук С.А. және басқалар келді. Алыс Қытайдан ол елге сонау аласапыран жылдары қоныс аударған Кокухиндар, Макаровтар, Ерохиндар, Ивановтар отбасылары келді. Алғашқы кезде оларға қазақ даласының аязды қысы мен аптапты жазына үйреніп кету онай болмады. Алайда бұл қиындықтарды жеңуге жаңа қоныстанушыларды қонақжайлықпен қарсы алып, барымен бөліскен жергілікті тұрғындар - Ильясов А.И., Қуанышев Ж.Н., Қазанов Г.А., Кошлич М.Д., Әбдібеков Ж., Трапезников-тер В.И. отбасыларының қолдауы көмектесті. Адамдар бір –біріне тез үйреніп, бауыр басып кетті. Кеңшардың басқа тұрғындарымен бірге оның тұңғыш директоры Попов Иван Игнатьевич та алғашқы қиындықтарды еңсеру жолында аянбай еңбек етті. Сол 1954 жылы сегіз жылдық мектеп ашылды. Оқу процессін ұйымдастыру жұмысының барлық жауапкершілігін мектептің алғашқы директоры Любарская Мария Кондратьевна өз мойнына алды. Осы бір рухы күшті, өз ісіне жан-тәнімен берілген ұлағатты ұстазды алғышқы тың көтерушілердің балалары әлі күнге дейін зор құрметпен еске алады. Ол өз шәкірттері жүрегінде жерге туған деген сүйіспеншілік, дихандардың қиын да құрметті еңбегіне деген адалдық сезімін тәрбиелей білді. Онымен бірге тың өлкеге мұғалімдер Булычёва (Сергеева) Евгения Фёдоровна мен Амбросимова Анна

Если ехать от районного центра Карасу в сторону Костаная, то на сороковом километре путешественник увидит село Комсомольское. На первый взгляд, обычное, но неравнодушный человек отметит и большое количество зелени, и асфальтированные улицы, и аккуратные дворики селян, встречающих каждого с чистой душой и гостеприимством, с которым когда-то первоцелинников встречали уроженцы здешних мест.

Когда-то, давным-давно утонула девушка в местном пруду и отсюда пошло название Кызкеткен, что означает «девушка ушла». Сельцо было маленьким, но в 1954 году на землях госземфонда решено было организовать совхоз, центральная усадьба которого разместилась рядом с селом Кызкеткен. Совхоз назвали значимым тогда именем - именем Ильича. И пошли на целину первые эшелоны с добровольцами. По комсомольским путевкам приехали супруги Григоренко и молодые комсомольцы Любарская М.К., Бедя З.А., Фроленко (Шляховая) Т.Н., Пугин А.К., Кончук С.А. и многие другие. Приехали из далекого Китая семьи Кокухиных, Макаровых, Ерохиных, Ивановых, уезжавшие когда-то за границу в «смутные» времена. Сначала было тяжело - встретил Казахстан непривычными холодами зимой, а летом оглушающей жарой. Скрасил все теплый прием местных жителей - семей Ильясова А.И., Куанышева Ж.Н., Казанова Г.А., Кошлич М.Д., Абдибекова Ж., Трапезникова В.И. - всех встретили, разместили. Люди начали притираться друг к другу. Вместе со всеми – первый директор совхоза Попов Иван Игнатьевич. Сразу же, в 1954 году основали восьмилетнюю школу. Вся тяжесть организации учебного процесса легла на плечи Любарской Марии Кондратьевны, первого директора школы. Надо отдать должное этой сильной женщине, которую до сих пор помнят и любят дети первоцелинников - она сумела воспитать в них преданность земле, верность хлеборобскому долгу. Вместе с ней на целину приехали учителя Булычёва (Сергеева) Евгения Фёдоровна и Амбросимова Анна Михайловна.

Земля щедро откликнулась на заботу. Уже в 1958 году механизаторы Шмидт А.В., Лоренц А.А., Куаны-

Михайловна да келген.

Жер-ана өзін күтіп баптаған адамдардың адал еңбегін жоғары бағалап, жомарттық танытты. 1958 жылы-ақ механизаторлар Шмидт А.В., Лоренц А.А., Қуанышев Ж.Н., Герберзагин Я.Я. астық жинауда биік көрсеткіштерге қол жеткізді.

Бұл кезде кеңшардың өз жөндеу шеберханасы, № 1 және № 2 бөлімшелердегі фермалары болды. Озат сауыншылар Н.Н. Родичева мен Э..И Бергтің атақ –даңқы бүкіл елге тарап кетті. 1969 жылы Надежда Николаевна Родичева аудан тарихында тұңғыш рет әр сиырдан 4098 литрден сүт сауды. 1971 жылға қарай Эльвира Иоганновна Берг өзі еңбек еткен жылдары сауған сүт мөлшерін 500 мың литрге жеткізді.

Егіс науқаны қызған кездері күндіз- түні тынбай еңбек ететін дихандар бос уақытын көңілді өткізіп, жақсы тынығуы үшін 1967 жылы Мәдениет үйі салынды. Жұмыстан соң ауылдың жасы да, кәрісі де осында бас қосып, кино-концерттер көретін, кең залда дөңгелене билеп, көңіл көтеретін. Жылдар өткен сайын ауыл да өсе берді. Жас отбасыларға арнап жаңа да, жайлы үйлер салынды. 1978 жылы кеңшар орталығында 380 орындық орта мектеп пайдалануға берілді. Аянбай еңбек ете жүріп, кеңшар директоры Вечеря Владимир Анатольевич шаруашылықты кеңейтіп, адамдарды ортақ іске бір кісідей жұмылдыра білді.

80- жылдардың соңына қарай жоғары үкіметтік марапаттарға ие болып, омырауларына орден-медальдар таққан, жерлестерінің мақтанышына айналған ильичевтіктер қатарында Фурса Н.И., Перепелица П.Ф., Андреев Н.М., Вотчель А.А., Берг Э.И., Тихоход С.И., Ламмерт И.И. болды. Ал Капарчука П.А., Золотарева Н.Г., Ерохина А.Е., Ламмерта К.И., Ефименко И.В., Сипкиной В.П., Тидиной В.П., Каратаевой Т. Ш. суреттері ол кездері адал еңбек нәтижесінің айқын айнасы болған Құрмет тақтасынан түспейтін.

80- жылдардың соңына қарай директор Парсюк Михаил Васильевич ауылдың әрбір көшесіне асфальт төселіп, электр жарығы жанып тұруы, әрбір үйде орталықтандырылған жылу жүйесі мен су құбыры болуы үшін барлық күш -жігерін жұмсады.

Ильичёвтіктер реформалар тұсында да, тек ауыл атын Комсомольское деп өзгерткені болмаса, қол қусырып, қарап отырған жоқ. Бұрынғы кеңшар негізінде жаңа шаруашылық құрды. Қазіргі кезде «Бидай-К» ЖШС деп аталатын бұл құрылымды С.З.Зиядин басқарады. Одан басқа да астық өсіру ісінде мол тәжірибеге ие, туған жерге деген сүйіспеншілігі зор адамдар басқаратын бірнеше шаруа қожалықтарын құрды. Бүгінгі жағдайда да олар табысты еңбек етіп, жомарт жерден мол астық жинап жүр. Туған ауылына көмектесуді де ұмытпайды. Соңғы кездері жастар да, қалада жоғары білім алған соң, туған жерге қайта оралып, шаңырақ көтеріп, ел игілігі үшін еңбек ететін болды.

шев Ж.Н., Герберзагин Я.Я. получили высокие урожаи зерновых.

В совхозе уже имелась своя ремонтная мастерская, фермы на отделениях № 1 и № 2. Далеко за пределами совхоза стали известны доярки хозяйства Родичева Н.Н. и Берг Э.И. В 1969 году Надежда Николаевна Родичева впервые за всю историю существования района надоила от каждой коровы 4098 литров молока. К 1971 году Эльвира Иоганновна Берг за свои трудовые годы надоила около 500 тысяч литров молока.

Без хорошего отдыха какая же работа? И в этом помогал построенный в 1967 году Дом культуры. После работы шли сюда стар и млад, смотрели фильмы и концерты в уютном зрительном зале, танцевали в просторном фойе. Шло время - село росло. Строились дома для молодых семей. В 1978 году на центральной усадьбе была построена средняя школа на 380 мест. Работая на износ, директор совхоза Вечеря Владимир Анатольевич сумел расширить хозяйство, сплотить людей.

К концу 80-ых было чем и кем гордиться ильичевцам! Вот они, односельчане орденоносцы: Фурса Н.И., Перепелица П.Ф., Андреев Н.М., Вотчель А.А., Берг Э.И., Тихоход С.И., Ламмерт И.И. Доска Почета в те времена - как отражение результата твоей работы. С гордостью рассматривали на ней фотографии Капарчука П.А., Золотарева Н.Г., Ерохина А.Е., Ламмерта К.И., Ефименко И.В., Сипкиной В.П., Тидиной В.П., Каратаевой Т. Ш.

К концу 80-ых годов директор Парсюк Михаил Васильевич приложил огромные усилия к тому, чтобы на каждой, пусть самой маленькой улочке было асфальтовое покрытие, электрическое освещение, в каждом доме централизованное паровое отопление, летний водопровод.

И в пору реформ не растерялись ильичёвцы, хоть и сменили название села на новое - село Комсомольское. Видимо, остался тот ещё, комсомольский молодой задор в людях, что строить и жить помогает. Организовали в селе на базе бывшего совхоза новое хозяйство, что ныне носит название ТОО «Бидай-К» (директор С.З.Зиядин), а также несколько крестьянских хозяйств, которые возглавили люди с хлеборобской жилкой и любовью к родной земле. В новых условиях хозяйствуют успешно, снимают с щедрых нив богатые урожаи. Не забывают и селу помогать. Возвращается молодёжь после учебы в родные места, работает, создает новые семьи.

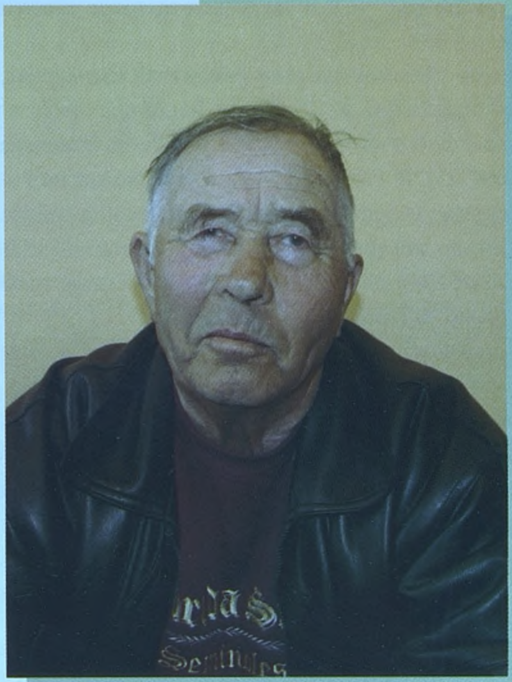

АРМЫСЫЗДАР, АРДАГЕР АҚСАҚАЛДАР!

ВЕТЕРАНЫ НЕ СТАРЕЮТ ТОЛЬКО ДУШОЙ

Гурий Осипович Шуркин 1934 жылғы қазанның 4-інде Чувашияда туған. 1956 жылы Қазан ауылшаруашылық институтын бітірді, агроном. Жолдамамен Амангельді кеңшарына келді. 1961 жылы оның бас агрономы болып тағайындалды.

1977- 1985 жылдары – Қарасу аудандық партия комитетінің ауыл шаруашылығы бөлімінің меңгерушісі болып істеді. Кейін партиялық комиссия төрағасы болды.

Қарасу ауылы Ардагерлер кеңесінің Төрағасы.

Гурий Осипович Шуркин родился 4 октября 1934 года в Чувашии. В 1956 году окончил Казанский сельскохозяйственный институт, агроном. Распределен был в Амангельдинский совхоз. В 1961 году стал его главным агрономом.

С 1977 по 1985 год – заведующий отделом сельского хозяйства Карасуского райкома партии. Потом председатель партийной комиссии.

Председатель Совета ветеранов села Карасу.

- 1956 жылы институтты бірге бітіріп, осында 17 жігіт келген едік. Солардың ішінен осы өңірді жерсініп, тұрақтап қалған жалғыз менмін, - деп еске алады Гурий Осипович. – Еңбек жолымды Амангелді кеңшарының алтыншы бөлімшесінде агроном болып бастадым. Қиындық көп болды. Тұрмыс жағдайының қаншалықты күрделі болғанын қазір сөзбен айтып жеткізу оңай емес. Бүгінгі жастар ол кездегі вагоншелердің өзі біз үшін хан сарайындай болғанына сенбес еді. Алайда біз біртіндеп тұрмысты түзеп, өндірісті өрбіте бастадық. Осы өңірде, Зеленовкада, мен өзімнің зайыбым Любовь Степановнамен таныстым. Ол бухгалтер,

Нас в 1956 году после института было 17 ребят, которые вместе со мной сюда приехали. Один я остался, прижился, - вспоминает Гурий Осипович. - Начинал агрономом шестого отделения Амангельдинского. Трудно было. Плохо, неустроенно – ничего этим не сказать. Сегодняшние ребята не поверили бы, вагончик – это уже роскошь по тем временам. Мало помалу обустроили и быт, и производство. Здесь, в Зеленовке, нашел свою супругу, Любовь Степановну. Она работала бухгалтером, главным экономистом. На работу в райком шел без большого желания. Во-первых, дело свое любил, получалось, не хотел его бросать. Горжусь, что назвали меня

бас экономист болып істеді. Ал өзім аудандық комитетке ауыстырғанда, онша қуана қойған жоқпын. Біріншіден, өз кәсібімді жақсы білетінмін, бәрі қолыман келетін, сондықтан одан айырылғам келмеді. Ауданның үздік агрономдары қатарында атым аталғанын мақтаныш тұтамын. Екіншіден, кеңшардың табиғаты тамаша, айнала – алтын бидай, жасыл шөп, көздің жауын алатын алқызыл гүлдер... Ал Қарасу ол кезде – сирек теректері аңызақтан қурап тұрған, шөл дала болатын.

ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!

КССР

ПОЧЕТНАЯ ГРАМОТА

Товарищ Шуркин
Гурий Осипович

За высокие показатели во Всесоюзном социалистическом соревновании, увеличении производства и продажи государству продуктов земледелия в 1973 году Президиум Верховного Совета Казахской ССР Указом от 18 января 1974 года наградил Вас Почетной грамотой Верховного Совета Казахской ССР.

Ол кезде аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы Қасымбек Бухметұлы Бухметов болды. Көп ұзамай мен оның өз сөзімен айтқанда, оң қолы болып алдым. Шаруа бастан асатын. 11 мың гектар егістік. 13 кеңшар және ол кезде үлкен село болған Святогоркадағы бордақылау орыны, Аудандық ауылшаруашылық техникасы басқармасы, аоты астық кабылдау бөлімдері мен Қойбағар стансасындағы элеватор. Оларға қоса үш автобаза тағы бар… Бір сөзбен күндіз-түні бір тыным жоқ. Шаруашылықтарды аралап та зыр жүгіресің, талдау жұмыстарымен де шұғылданасың, баяндама жазасың. Ол кезде түрлі деректер, мысалдар келтіре отырып баяндамаларды жазу қажеттігі жиі пайда болатын.

Ауданның үздік шаруашылығы Қарасу кеңшары бұл атаққа барлық жағынан лайық еді. Кәсіби біліктілігі аса жоғары, тамаша мамандар еңбек ететін үлгілі ауылдық кәсіпорын. Астық өнімділігі, малдың салмақ қосуы, құрылыс қарқыны – барлығы оларда өзгелерден көш ілгері болды. 1948 - 1965 жылдары кеңшарды өте ақылды, болашағы зор, іскер азамат Василий Федорович Рец басқарды. Ерен еңбегі үшін ол Ленин орденімен үш мәрте марапатталған. Кейінірек ол Жітіғара аудандық ауылшаруашылық басқармасының төрағасы болып тағайындалды, онан соң сол ауданның партия комитетінің бірінші хатшысы болып сайланды.

Құшмұрын кеңшары 1932 жылға дейін жұмыс істеді, аумағы ұлан- асыр аса мықты шаруашылық болатын. Кеңшар тарихы оның көп жылдық директоры Михаилом Алексеевич Брага есімімен тығыз байланысты. Ленин орденімен екі мәрте марапатталған, Қазақ КСР-і Жоғарғы Кеңесінің депутаты болды. Ключевой тың кеңшарын омбылық Владимир Ксенофонтович Снисаренко көтерді. Оның тұсында шаруашылық өркендеп, аса күйлі шаруашылыққа айналды. Кеңшар тұрғындары оны баурымалдығы, өздеріне деген әкелік

в числе лучших агрономов района. Во-вторых, в совхозе все золотое и зеленое, все цветет, а в Карасу той поры – пустыня, тополя засыхают…

Тогда первым секретарем райкома партии был Касымбек Бухметович Бухметов. Я скоро стал, как он сам говорил, его правой рукой. Поле забот было огромным. 511 тысяч гектаров пашни. 13 совхозов и откормочный пункт в Святогорке, тогда большом селе. Райсельхозтехника, шесть хлебоприемных пунктов и элеватор на станции Койбагор. Что еще? Три автобазы… Словом, забот хватало. И по хозяйствам мотался, и аналитикой занимался. Доклады писал – тогда без этого не обойтись было. Как водится, с цифрами и примерами.

Лучшим хозяйством района по праву назывался совхоз Карасуский. Образцовое сельское предприятие, с отличными кадрами специалистов. Урожаи, привесы, строительство – все у них лучшее. С 1948 по 1965 год возглавлял совхоз Василий Федорович Рец, умнейший и очень перспективный человек. Тремя орденами Ленина награжден за свои труды. Позже его назначили председателем Джетыгаринского райсельхозуправления, потом избрали первым секретарем тамошнего райкома партии.

Совхоз Кушмурунский существовал с 1932 года, был мощнейшим хозяйством с огромной территорией. Его история тесно связана с многолетним директором Михаилом Алексеевичем Брагой. Он награжден двумя орденами Ленина, был депутатом Верховного Совета Казахской ССР. Целинный совхоз Ключевой поднимал омич Владимир Ксенофонтович Снисаренко. При нем хозяйство расцвело, стало зажиточным. Батюшкой звали его люди за внимание к их нуждам. Организованный в 1958 году на базе четырех колхозов совхоз Ленинский много лет возглавлял Анатолий Александрович Винников. До самой смерти – на посту умер.

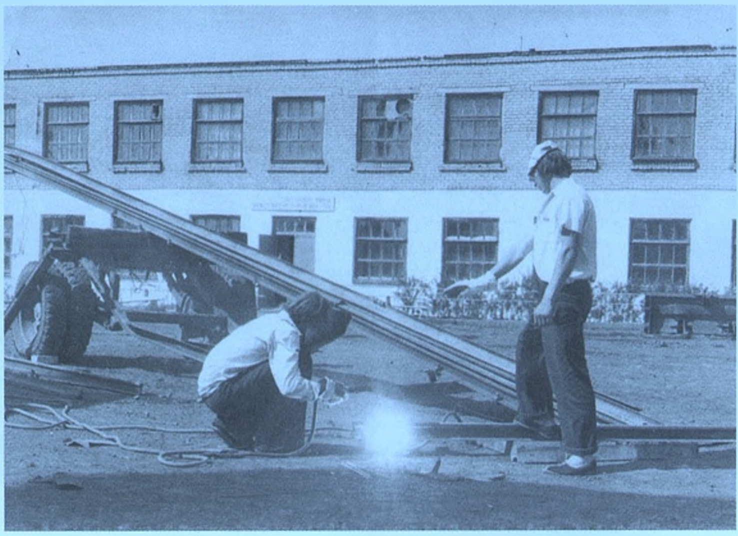

қамқорлығы үшін Отағасы атайтын. 195 жылы төрт ұжымшар негізінде құрылған Ленин кеңшарын көп жылдар бойы Анатолий Александрович Винников басқарды. Бұл қызметті ол ақыр деміне дейін атқарды.

1976 жылы Обаған кеңшары бай өнімді уақтылы жинап алмай, ысырап етті. Технологияны дұрыс қолданбауы себебінен, жиналған астық жаңбыр астында қалып, шіріп кеткен.

- Сол себепті кеңшарға жаңа директор ізделді, - дейді Гурий Осипович. – Мен аудандық ауылшаруашылық басқармасының қаржыгері Иван Павлович Резникке назар аудардым. Көп адамдар менің таңдауыма күмәнмен қарады: әлі өте жас, 1943 жылы туған, қолынан келер ме екен? - десті. Ал ол болса шаруаны демнің арасында игеріп алып, көп ұзамай көптеген тәжірибелі директорларға шаң қаптырып кетті. Агрономиялық қателіктерге жол бермей, обағандықтар енді бай өнімді тұрақты алып тұрды. Ең бастысы құрылыс жұмыстарын жандандырды. Ауылда дүкен, қыстық бағы мен спортзалы бар Мәдениет үйі пайда болды. Кеңшар орталығында салынған жаңа қазандық тұрғын үйлерді орталықтандырылған жүйе арқылы жылыта-

В 1976 году совхоз Убаганский провалил уборку богатого урожая – промахнулись здесь тогда с технологией, свалили хлеб в двойные валки. И не подняли из-за дождей.

-Тогда стали искать нового директора совхоза, - говорит Гурий Осипович. – Я обратил внимание на финансиста райсельхозуправления Ивана Павловича Резника. Многие сомневались: молод больно, 1943 года рождения. Справится ли? А он так развернулся, что вскоре многих опытных директоров за пояс заткнул. Агрономических ошибок не допускал, урожаи в Убаганском стали стабильными. Главное – стройку развернул. В селе появился и магазин, и Дом культуры с зимним садом и спортзалом. Новая головная котельная стала обеспечивать централизованное отопление на центральной усадьбе. Кормоцех заработал, молокозавод. Какие вкусные сыры делали! Все село было заасфальтировано. За десять лет успел Иван Павлович на диво много, и надорвался, заболел. Попросился в «отставку», уехал в Кустанай. Но память добрую оставил, вошел в ряд самых деятельных директоров совхозов.

тын болды. Жемшөп цехы, сүт зауыты жұмыс істей бастады. Ал олар жасаған ірімшіктің дәмі әлі аузымнен кетпейді! Ауыл көшелерінің бәріне асфальт төселді. Он жыл ішінде Иван Павлович басқаларды таң қалдырып, тынбай еңбек етті. Кейінірек науқастанып қалуына байланысты жұмыстан босатуын сұрап, Қостанайға көшіп кетті. Бірақ оның есімі обағандықтар жадында мәңгі сақталып қалды, ең мықты, іскер директорлар тізіміне енді. Және тек Қостанай облысы аумағында ғана емес, онан тыс жерлерге де белгілі болды.

Ауылдың Ардагерлер кеңесінің төрағасы өз әріптестері, партия қызметкерлерін де еске алды. Донбасстан келген білгір маман Михаил Федорович Борисенко ұжымшар төрағасы да, кеңшар директоры да болды, онан соң, қашан зейнетке шыққанға дейін Ленин кеңшарының партия комитетінің басқарды. Ленинградтың тумасы, блокаданы басынан өткерген Игорь Михайлович Побудей көп жылдар бойы Амангелді кеңшары парткомының хатшысы, Анна Григорьевна Черепухина – Ключевой кеңшары парткомының хатшысы болды. Олардың ұйымдастырушылық таланты, өзгелерге үлгі бола білуі, жерлестерінің қиындықтарды жеңіп, бір жағадан бас бір жеңнен қол шығара еңбек етуіне көмектесті. Қарасулықтардың жылы лебізіне аудан мектептерінің байырғы директорлары – Ефремцев Валентин Федорович (Амангелді кеңшарының орта мектебі) мен Геннадий Васильевич Майоров (Қараман орта мектебі лайық жандар.

Ауданның басты ерекшеліктерінің бірі – отбасылық әулеттердің көптігі, деп санайды Г.О.Шуркин. Мысалы, Ұлы Отан соғысының ардагері, көп жылдар бойы Қарасу аудандық кеңшарлар тресінде бухгалтер болып істеген Жанәбіл Шайахметұлы Тұрсынов пен Зайтуна Уапқызы отбасында жеті ұлы бір қыз дүниеге келіп, тәрбиеленді. Олардың көпшілігі туған жерде еңбек етті, әлі де еңбек етуде. Азамат кеңшар директоры болды, он жыл аудандық әкімдікті басқарды, қазір Қазақстан Республикасы Мәжілісінің депутаты. Қуанышпек – «Қарасу нан» ЖШС бас директоры. Білімі бойынша құрылысшы Әзімхан отбасылық фирманың құрылыс бөлімін басқарады. Өмірден ерте озған Мұрат «Рамазан» ЖШС басқарды. Алмат – аудандағы ең ірі кәсіпорын «Қарасу» СӨК –ның бас директоры болса, Талғат – «Ғасыр Қарасу» ЖШС бас директоры.

Ленин кеңшарында белгілі механизаторлар Гордиенколардың отбасылық әулеті еңбек етті. Егін

И не только Костанайской области.

Вспомнил председатель сельского совета ветеранов и своих коллег, партийных работников. Так называемый тридцатитысячник (был такой кадровый набор) из Донбасса Михаил Федорович Борисенко был председателем колхоза и директором совхоза, а потом до самой пенсии возглавлял партком совхоза Ленинский. Коренной ленинградец, переживший блокаду, Игорь Михайлович Побудей много лет был секретарем парткома совхоза Амангельдинский, Анна Григорьевна Черепухина – совхоза Ключевой. Их организаторский талант, умение спросить, наставить помогало жить и работать. Самых добрых слов заслуживают старейшие директора школ района – Ефремцев Валентин Федорович (СШ Амангельдинского совхоза) и Геннадий Васильевич Майоров (Караманская СШ).

Одна из особенностей района – обилие семейных династий, считает Г.О. Шуркин. К примеру, ветеран Великой Отечественной войны, многолетний бухгалтер Карасуского районного треста совхозов Жанабиль Шаяхметович Турсунов и Зайтуна Уаповна родили

семь сыновей и дочь. Большинство из них работало и работает в родном краю. Азамат был директором совхоза, десять лет возглавлял районный акимат, ныне депутат Мажилиса Республики Казахстан. Куанышпек – генеральный директор ТОО «Карасу нан». Строитель по образованию Азумхан возглавляет строительный отдел семейной фирмы. Рано ушедший из жизни Мурат руководил ТОО «Рамазан». Генеральным директором крупнейшего в регионе предприятия, ТПК «Карасу»

ОСТАНОВИСЬ

ҚАРАСУ
БҮГІН
ЕРТЕҢ

орағы кезінде аудан көлемінде Иван Васильевич, Петр Васильевич, Михаил Григорьевич, Петр Григорьевич, Сергей Васильевичтерге тең келетін ешкім болмайтын. Петр Васильевич екі бірдей Ленин орденінің иегері. Баканский кеңшарындағы ағайынды Анатолий, Юрий және Владимир Росевтар звеносы да көш басын ешкімге бермейтін. Қарасу кеңшарында еңбек еткен ағайында комбайншылар Павел, Адольф және Петр Вольфтарды да ауданда білмейтін жан жоқ.

- Аудан кәсіпкерлері бизнестің әлеуметтік жауапкершілігінің мәнін жақсы біледі, - деп жалғастырады өз әңгімесін Гурий Осипович. – Олар біздің ардагерлер ұйымына да көмектеседі. Ардагерлердің жан-дүниесі қартаймағанмен, жыл өткен сайын денсаулығы сарқылып, проблемалары көбейе беретінін түсінеді.

Ауданда 22 соғыс ардагері, төрт жарым мың еңбек ардагері тұрады. Ардагерлер кеңесі Алқасын

работает нынче Алмат. Талгат – генеральный директор ТОО «Гасыр Карасу».

В совхозе Ленинском трудилась знатная семейная династия механизаторов Гордиенко – Иван Васильевич, Петр Васильевич, Михаил Григорьевич, Петр Григорьевич, Сергей Васильевич. Не было им равных на уборочных работах. Петр Васильевич заработал два ордена Ленина. Под стать им было звено братьев Росевых – Анатолия, Юрия и Владимира из совхоза Баканский. Или династия комбайнеров Вольфов из совхоза Карасуский – братья Павел, Адольф и Петр.

-Предприниматели района хорошо понимают ту самую социальную ответственность бизнеса, - продолжает свой рассказ Гурий Осипович. – Помогают они и нашей ветеранской организации. Понимают, что ветераны не стареют только душой, что с годами проблем у них добавляется.

Бектас Күшкімбайұлы Байғабылов басқарады. Алқа құрамына Федор Константинович Топчий, Александр Дмитриевич Малютин, Амантай Шайахметұлы Тұрсынов, Рахымбай Момынғожаұлы Жамбылов, Владимир Григорьевич Фастовец, Надежда Тимофеевна Кузьменко, Николай Михайлович Семенов, Қайырбек Иренұлы Жетпіспаев сынды ауданның өсіп-өркендеуіне зор үлес қосқан құрметті азаматтар кіреді. Жиі бас қосып, барлық мәселелерді бірге шешеміз, ауру-сырқау жандарға көмек көрсетіп, мерейтой иелерін құттықтаймыз, қарт адамдардың үйлеріне барып, хал-жағдайларын білеміз. Бәріне тек жылы сөзбен ғана емес, нақты іспен де көмектесуге тырысамыз. Ал аудан әкімдігі бізге ылғи да қолдау көрсетіп отырады,- дейді ақсақал.

В районе живут 22 ветерана войны, четыре с половиной тысячи – труда. Президиум Совета ветеранов возглавляет Бектас Кушкумбаевич Байгабулов. В состав президиума входят такие заслуженные люди, как Федор Константинович Топчий, Александр Дмитриевич Малютин, Амантай Шаяхметович Турсунов, Рахимбай Момынгужевич Жамбулов, Владимир Григорьевич Фастовец, Надежда Тимофеевна Кузьменко, Николай Михайлович Семенов, Каирбек Иренович Жетписпаев… Собираемся регулярно, сообща решаем все вопросы, помогаем больным, поздравляем именинников, навещаем на дому престарелых. Находим возможность помогать не только словом, но и делом. Акимат районный всегда идет нам навстречу.

ҚАРАМЫРЗА АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ

КАРАМЫРЗИНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Алдымен Қарамырза кентінің даңқты тарихына қысқаша тоқтала кетелік: «Қойбағар» кеңшары 1955 жылдың наурызында құрылды. Негізі енді ғана қаланып жатқан шаруашылықтың алғашқы директоры С.К. Хомайко, партия ұйымының хатшысы – Асфандияров, жұмысшылар комитетінің төрағасы М.С. Сергеев болды. Жерлестерінің жанқиярлық еңбегі арқасында тың өлкеде бой көтерген жаңа кеңшар әлеуметтік инфрақұрылымы жақсы дамыған, биік өндірістік көрсеткіштерге қол жеткізген мықты шаруашылыққа айналды. «Қойбағар» кеңшары жұмыскерлері арасында әсіресе Мағзумова К., Колядич Е., Сауытпаева К., Төкешова О., Федичкина М., Витмановская М., Кирпичникова Н. сынды сауыншылары мен бұзаушылары ерен еңбектерімен көзге түсті. Сондай-ақ өз кәсіптерінің озаттары атанып, биік көрсеткіштерге қол жеткізгенде қатарында көлік жүргізушілер мен механизаторлар Невзоров А., Байтуков К., Байтуков Ш., Байтуков К., Елімбаев С., Тряпица В., Нұрпейісов К., Беккұлин А., Макушев Г., Ахметов Н., Жлибинос Г. болды. Кенттің

Для начала – несколько штрихов к славной истории посёлка Карамырза.

көркейіп, гүлденген елді мекенге айналуына зор үлес қосқан Ағайдаров К.Е., Нұрпейісова К., Пацук Н., Овчинникова В.И., Павлова В.В., Комарницкого М., Абрамова А, Абрамова Р.Н, Омарова У.Т. да жерлестерінің құрметіне ие болған жандар.

Қарамырза – аудандағы алға ұстар. көшбасшы кенттердің бірі. Бір кездері вагоншелер тұрған жерде енді кең де жайлы тұрғын үйлер бой көтерген, кентте ауылдық клуб, кітапхана, мектеп, аурухана, балалар бақшасы, монша, наубайхана жұмыс істейді. Кенттің дамып, көркеюіне сіңірген ерен еңбектері үшін жерлестері Федорченколар, Дудниктер, Грудинскийлер, Зимовилиндер, Гудовтар, Зуевтар, Киселёвтар, Оразалиновтар, Жлибиностар және басқа да отбасыларды алғыспен еске алады.

Халық тұрмысының өзгеруімен қатар, кеңшардың аты да өзгерді. Бүгінгі таңда ол – тың жерлерді кемелдендіру мен жақсартуда жалғастырып, мал шаруашылығын дамытып жүрген ірі шаруашылық «Рамазан-Қарасу» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі. Шаруашылық өсіретін асыл тұқымды мал басы жылдан жылға өсе түсуде. Қазіргі кезде ЖШС-ті осында 10 жылдан астам уақыт бас агроном болып істеген Катпенов Б.А. басқарады.

ЖШС қалыптасуы мен дамуына зор үлес қосқан Тұрсынов М.Ж. қарамырзалықтар жадында кішіпейіл, адамгершілігі жоғары әрі іскер басшы ретінде сақталып қалды. Осындай біліктімаманның қолынан шаруашылық тізгінін қабылдап алған Дарбаев С.З. серіктестікті 2007 - 2009 жылдары басқарды. Бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі аясында Қарамырза тұрғындарының барлық мұқтаждықтарын елеп, дер кезінде қол ұшын беретін елгезек басшы ұдайы ауыл мектепінен де ылғи көмегін аямайтын. Оның тұсында кентте балалар бақшасы салынып, көшелерлі жарықтандыру, абаттандыру және көгалдандыру жұмыстары басталды.

Жерлестері ауыл мектебінің алғашқы директор-

Совхоз «Койбагорский» был основан в марте 1955 года. Первым директором создающегося хозяйства был С.К. Хомайко, парторгом – Асфондияров, председателем рабочкома М.С. Сергеев. Самоотверженным трудом земляков целинный совхоз был превращен в высокопроизводительное хозяйство с развитой социальной инфраструктурой. Отлично работали доярки и телятницы «Койбагорского» Магзумова К., Колядич Е., Саутпаева К., Токешова О., Федичкина М., Витмановская М., Кирпичникова Н. Много трудовых побед на счету передовых водителей и механизаторов Невзорова А., Байтукова К., Байтукова Ш., Байтукова К., Елимбаева С., Тряпицы В., Нурпеисова К., Беккулина А., Макушева Г., Ахметова Н., Жлибиноса Г. Много лет отдали нашему посёлку Агайдаров К.Е., Нурпеисова К., Пацук Н., Овчинникова В.И., Павлова В.В., Комарницкий М., Абрамова А, Абрамова Р.Н, Умарова У.Т.

Карамырза – один из передовых посёлков района. На месте где когда-то стояли вагончики, выросли прекрасные дома, в посёлке есть сельский клуб, библиотека, школа, детский сад, больница, баня, пекарня. За труд, вложенный в развитие посёлка с благодарностью вспоминают семьи Федорченко, Дудник, Грудинских, Зимовилиных, Гудовых, Зуевых, Киселёвых, Уразалиновых, Жлибинос и многих других.

Изменилась жизнь, изменилось и название совхоза. На сегодняшний день – это крупное ТОО «Рамазан-Карасу», которое продолжает совершенствовать и улучшать целинные земли, развивает животноводство. В хозяйстве содержится большое поголовье племенного скота. В настоящее время ТОО руководит Катпенов Б.А., который более 10 лет проработал здесь главным агрономом

Большой вклад в становление и развитие ТОО внёс Турсунов М.Ж., который останется в памяти карамырзинцев, как чуткий, внимательный руководитель. Эстафету такого высокого профессионализма подхватил Дарбаев С.З., руководивший ТОО с 2007 по 2009 год. В рамках социальной ответственности бизнеса, он всег-

лары болып істеген Тумпуров В.Д., Пашковский Н.В., Бермағамбетов К.Б., Тимашова А.Н.сынды білім беру ісінің тамаша ұйымдастырушыларын ешқашан ұмытпайды. Қазіргі таңда мектеп ұжымын Үсіпова Б.М. басқарады. Жерлестері осы мектепте көптеген жылдар еңбек еткен ұстаздар Н.И.Замотаев, Г.М.Замотаева , В.Н.Максимованы құрметпен еске алады, Ауылдық білім ордасында Н.М. Масло мен Б.М. Үсіпованың еңбек еткеніне 30 жылдан асты. Қарамырзалықтар Ауғанстандағы соғыска катысқан жерлестерін де мақтан тұтады. Олардың қатарында Мельничёнок

да внимательно относился к нуждам жителей Карамырзы, помогал школе. В поселке был построен детский сад, началось благоустройство, освещение и озеленение улиц.

Помнят земляки и первых директоров школ, в их числе замечательные организаторы народного образования Тумпуров В.Д., Пашковский Н.В., Бермагамбетов К.Б., Тимашова А.Н.. В данное время школой руководит Усупова Б.М. Всегда с уважением вспоминают сельских учителей, много лет проработавших в школе. Это Замотаев Н.И., Замотаева Г.М., Максимова

Ю.Т. (командирінің өмірін сақтап қалу үшін ерлікен қаза тапты), Ахметов А.М., Тұтқышев С.С., Омаров А.У., Мушта С.В., Рыбаченко В. секілді батыл да батыр жігіттер болды.

Ауылдастырының қамқарлығы мен сый-құрметінен Ұлы Отан соғысының ардагерлері де сырт қалмайды. Қарамырзалықтар Беккұлинов З., Буняшин И., Тихон В., Ахметов Б., Ағайдаров Е., Маринич А., Омаров К., Масло А., Тәжахметов Х., Құсайынов Ж., Омаров Х., Жәкібаев А., Кузнецов П. секілді жерлестерінің туған елін жаудан қорғау жолында көрсеткен қаһармандықтарын жыр қылып айтып жүреді.

Қарамырзаның тағы бір ерекшелігі – мұнда көп балалы отбасылардың көптігі. Өткен ғасырдың 60- шы жылдары кеңшарға ағайынды Ахметовтардың үш отбасы көшіп келген еді. Олардың бірі Б.К. Ахметовтың отбасында 10 бала дүниеге келіп, өсіп-жетілді. Осынша балаға өмір сыйлаған Б.М. Ахметова 1979 жылы «Батыр ана» алтын медалімен марапатталса, 2003 жылы омырауына «Алтын-Алқа» медалін тақты. Ахметов М.Д. 12 баланың әкесі. Оның зайыбы, он екі құрсак көтерген Ахметова У.И. «Батыр ана» атағына 1969 жылы ие болды. Ағайынды Ахметовтардың үшіншісі С.К. Ахметов отбасында 11 бала тәрбиленеуде. Олардың анасы Ахметова К.У. да 1979 жылы «Батыр ана» медалімен марапатталды. Осындай құрметті атаққа қарамырзалықтар арасынан 8 бала туып - өсірген З. Жлибинос, алты баланың аналары К. Нұрпейісова, мен Е.В. Нестеренколар да ие болды.

В.Н., уже свыше 30 лет в школе работают Масло Н.М. и Усупова Б.М. Гордятся карамырзинцы выпускниками школы, которым довелось воевать в Афганистане. Это Мельничёнок Ю.Т. (геройски погиб, защищая своего командира), Ахметов А.М., Туткушев С.С., Умаров А.У., Мушта С.В., Рыбаченко В.

Помнят односельчане о ветеранах Великой Отечественной войны, чей ратный подвиг незабываем. Это Беккулинов З., Буняшин И., Тихон В., Ахметов Б., Агайдаров Е., Маринич А., Умаров К., Масло А., Тажахметов Х., Кусаинов Ж., Умаров Х., Жакибаев А., Кузнецов П.

Отличительная особенность Карамырзы – большое количество многодетных семей. В 60-х годах прошлого века в совхоз переехали три семьи братьев Ахметовых. Ахметов Б.К. с женой Ахметовой Б.М., родившие и воспитавшие 10 детей, за что супруга награждена золотой медалью «Мать – героиня» в 1979 году, а в 2003 году медалью «Алтын-Алқа». Ахметов М.Д. и Ахметова У.И.родили и воспитали 12 детей. В 1956 году супруга награждена медалью «Материнство», в 1969 году ей было присвоено звание «Мать – героиня». И, наконец, Ахметов С.К. и Ахметова К.У., родившие и воспитавшие 11 детей. В 1979 году она награждена золотой медалью «Мать-героиня». Этого же высокого звания удостоена З. Жлибинос, родившая и воспитавшая 8 детей, К. Нурпеисова, воспитавшая шестерых детей, Е.В. Нестеренко, вырастившая шестерых детей.

ТАЛАПТЫҒА НҰР ЖАУАР

КРУТОЙ ПОВОРОТ

Бүгінгі «Құнарлылық» ЖШС- нің ізашары болған «Трансельхозтехника» көліктік кәсіпорыны 1970 жылғы наурыздың 25- інде құрылған-ды. Оның басты міндеті аудандық және облыстық базалардан жүктерді Қарасу ауданының кеңшарларына жеткізіп беруді қамтамасыз ету болатын. Ұжымның ұйымдастырушысы және алғашқы басшысы болып Золотарев В.Г., бас инженер болып – Никольский М.С тағайындалды. Кәсіпорынның үш автоколоннасы, 140 автокөлігі болды. Өндірістік нысандарды өз күштерімен салды. Құрылыс жұмыстары прораб Абрамовтың Н.А. басқаруымен жүзеге асты. Кейінірек тұрғын үй құрылысы да жүргізіле бастады. Мекеме 67 пәтер салып, пайдалануға берді.

«Трансельхозтехника» талай рет көліктік кәсіпорындары арасындағы социалистік жарыстың жеңімпазы атанды. Биік көрсеткіштерге қол жеткізгені үшін оның ұжымы КОКП ОК, КСРО Министрлер Кеңесінің, БОК ОК және БЛКЖО ОК –нің құрмет грамоталарымен марапатталды. Кәсіпорын жүргізушілерінің ерен еңбегіне үкімет те жоғары баға беріп, 16 тасымалшы орден-медальдармен марапатталды. Зарубин А.П. «Еңбек Қызыл Ту» орденімен, «Құрмет белгісі» орденімен және «Еңбек даңқы» орденінің үш дәрежесімен марапатталды. Шалабаев К.Р. «Еңбек даңқы» орденінің үш дәрежесінің иегері; Ковальский Ф.С. - «Құрмет белгісі» орденімен, Венгерук В.И. «Еңбектегі ерлігі үшін» медалімен марапатталды.

1998 жылы «Құнарлылық» ЖШС өндіріс бағытын өзгертіп, дәнді дақылдар өсірумен шұғылданды. Кәсіпорынның болашақ тағдырын дұрыс таңдап, дәл анықтай білу міндеті ұжымды 1988 жылы басқарған В.Ф. Ковальскийдің еншісіне тиді. «Талаптыға нұр жауар» демекші, сол кезден бері ұжым жаңа жетістіктерге қол жеткізіп, биік белестерді еңсере бастады. Жаңа жолдың бастауы қиын да, күрделі болды. Іс жүзінде барлық істі қайтадан бастап, шаруашылықты қайта құруға тура келді. Жер телімдері мен ауыл шаруашылығы техникасын сатып алу, ескі қоймаларды қайта қалпына келтіріп, жаңаларын салу, жер өңдеп, астық өсіруге үйрену қажет болды. Қазіргі уақытта «Құнарлылық» ЖШС-нің 6,7 мың

«Трансельхозтехника», правопреемником которой является нынешнее ТОО «Кунарлылык», была организована 25 марта 1970 года. Главной его задачей было обеспечение перевозки грузов с районных и областных баз для совхозов Карасуского района. Организатором и первым руководителем коллектива был назначен Золотарев В.Г., главным инженером – Никольский М.С. Предприятие имело три автоколонны, 140 автомобилей. Производственные объекты строились с нуля. Строительные работы велись под руководством прораба Абрамова Н.А. Позже было развернуто и жилищное строительство, организация построила 67 квартир.

Транспортное предприятие «Трансельхозтехника» неоднократно становилось победителем соцсоревнования. За достижение высоких результатов коллектив награжден почетными грамотами ЦК КПСС, Совета Министров СССР, ВЦСПС И ЦК ВЛКСМ. Самоотверженный труд водителей высоко оценен правительством. 16 транспортников награждено орденами и медалями. Зарубин А.П. награжден орденом «Трудового Красного Знамени», орденом «Знак почета» и орденом «Трудовой славы» трех степеней. Шалабаев К.Р. удостоен ордена «Трудовой славы» трех степеней; Ковальский Ф.С. - ордена «Знак почета», Венгерук В.И. медалью за трудовую доблесть.

В 1998 году ТОО «Кунарлылык» изменило профиль производства и занялось выращиванием зерновых культур. Трудное время выбора и определения дальнейшей судьбы предприятия выпало на долю Ковальского В.Ф., возглавившего коллектив в 1988 году. С этого времени начинается новый отсчет достижений и побед. Нелегким и не простым было начало нового пути. Пришлось практически заново создавать хозяйство. Покупать земельные участки и сельхозтехнику, восстанавливать разрушенные и строить новые склады, учиться работать на земле. Сейчас ТОО «Кунарлылык» имеет посевную площадь 6,7 тысячи гектаров, располагает современной сельскохозяйственной техникой для выращивания зерновых культур, складами для хранения зерна вместимостью 7,5 тысячи тонн. Средняя урожайность за эти годы составила 12,5 ц\га.

В настоящее время ТОО «Кунарлылык» – это крепкое

гектар егістік алқабы, дәнді дақылдар өсіруге қажет қазіргі заман талабына сай ауылшаруашылық техникасы, астық сақтауға арналған сыйымдылығы 7,5 мың тонналық қоймасы бар. Осы жылдары астықтың орташа өнімділігі гектарынан 12,5 центнер құрады.

Қазіргі таңда «Құнарлылық» ЖШС – тамаша еңбек ұжымы және сенімді директоры бар мықты кәсіпорын. Серіктестік басшысының қызметі тек ауыл шаруашылығы өндірісіндегі бизнеспен ғана шектелмейді. Директор облыстық мәслихаттың екінші, үшінші және төртінші шақырылымының депутаты.

предприятие с прекрасным коллективом и надежным директором. Деятельность руководителя не ограничивается бизнесом в сельскохозяйственном производстве. Директор является депутатом областного маслихата второго, третьего и четвертого созывов. Выверенная гражданская позиция неравнодушного человека с прозорливым умом и смекалкой снискали ему добрую славу и уважение на костанайской земле. Ковальский В.Ф. награжден медалями «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздiлiгiне 10 жыл», «Қазақстан Республиаксының Парламентіне 10 жыл», «Тыңға 50 жыл», Благодарственным письмом Президента РК. Он является участником седьмого съезда партии «Нур Отан», где выступал с докладом от Костанайской области.

Ковальский В.Ф. - человек широкой и щедрой души. Он оказывал и продолжает оказывать финансовую помощь многим мероприятиям социального характера, проводимым в области и районе. Только на ремонт Станционной средней школы в 2008 году ТОО выделило 12 миллионов тенге. Проведение всевозможных спартакиад, конкурсов и других общественных мероприятий не обходится без финансового участия этого человека..

Развитию новых технологий, отличным результатам работы коллектив обязан таким работникам и соратникам руководителя, как Партыко Н.П., Коваль В.И. , Постельняк С.В., Салманова Р.И., Жавненко В.И., Терещенко М.С., Бургебаев С.Е., Юсупов С.Т., Мельников В.Н, Шайхутдинов Ф.С., Кашакбаев Г.Г., Нугурбеков С.К. Их упорным трудом достигаются высокие показатели в производстве.

Болашақты қатесіз болжай білетін, өткір ойлы, зейінді басшы өзінің ұжымына адалдығы мен азаматтық ұстанымы арқасында Қостанай жерінде жақсы атақ мен зор құрметке ие болды. Ковальский В.Ф. «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 10 жыл», «Қазақстан Республикасының Парламентіне 10 жыл», «Тыңға 50 жыл» медальдарымен, ҚР Президентінің алғыс хатымен марапатталған. Ол «Нұр Отан» партиясының жетінші съезіне делегат болып қатысып, онда Қостанай облысы атынан сөз сөйледі.

Ковальский В.Ф. - жаны жомарт азамат. Ол облыс және аудан аумағында өткізіліп жүрген көптеген әлеуметтік шараларға қаржылық қолдау көрсетті, әлі де сол қайырымдылақ көмегін жалғастырып келеді. Тек бір ғана Стансалық орта мектепті жөндеуге 2008 жылы ЖШС 12 миллион тенге бөлді. Сан түрлі спартакиада, байқаулар және басқа да қоғамдық шаралар осы адамның қаржылық көмегінсіз өтпейді.

Жаңа технологиялардың дамуы мен жұмыста қол жеткізілген тамаша нәтижелерге ұжым басшысына лайықты үзеңгілес болып жүрген, өз істеріне адал қызметкерлер : Партыко Н.П., Коваль В.И. , Постельняк С.В., Салманова Р.И., Жавненко В.И., Терещенко М.С., Бүргебаев С.Е., Юсупов С.Т., Мельников В.Н, Шайхутдинов Ф.С., Қашақбаев Г.Г., Нұғырбеков С.К. сынды азаматтардың қосқан үлесі аса зор. Осылардың ерен еңбегі арқасында кәсіпорын әркашан өндіріс озаттары қатарынан табылып келеді.

ШАЛҒЫШЫ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ

ЧЕЛГАШИНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Шалғысы ауылдық округына екі кент – Шалғышы және Жаныспай ауылдары қарайды.

1940 жылдың басына қарай 9 айға да жетпейтін уақыт ішінде халықтық асар тәсілімен ұзындығы 806 шақырым құрайтын Акмола – Қарталы темір жол магистралі салынды. Темір жол теліміне кызмет көрсету мақсатында 76 - разъезд құрылды. Жол шолушылары Хамзин, Ахметов, Досқалиевтер отбасылары Қарамырза өзені жағасындағы ауылда тұрды. Ол жалғыз бағытты темір жол, шағын вокзал, оның жанындағы көше бойында орналасқан 5 жертөле мен өзеннің қысқа ғана саласы Шолақаш жағасында салынған казармадан тұратын. 1954 жылы оны алғаш көрген мехколоннаның аға шебері Л.Г. Климовтың есінде стансаның дәл осы бейнесі сақталып қалыпты. Ол: «Сол көктем өте ауыр болатын. Тез арада екінші темір жол салу қажет болды. Техника жоқ, барлық жұмысты қолмен атқаруға тура келді. Бірақ біз қысқа мерзім ішінде бұл тапсырманы табысты орындап шықтық», - деп еске алады.

1956 жылы разъезде Қостанай облысы Қарасу жол телімінің бөлімшесі ретінде жол аралығы құрылды. 1958 жылдың сәуірінде В.З.Голубовский басқарған №235 жол

К Челгашинскому сельскому округу относятся два поселка – село Челгаши и село Жаныспай.

К началу 1940 года менее чем за 9 месяцев методом народной стройки была построена железнодорожная магистраль Акмолинск – Карталы протяженностью 806 км. Для обслуживания участка железной дороги был образован 76 разъезд. Путевые обходчики жили в ауле на берегу речки Карамырза. Это были семьи Хамзиных, Ахметовых, Дускалиевых. Одноколейка, маленький вокзал, 5 землянок на Привокзальной улице и казарма, построенные на берегу короткого рукава речки Шолакаша. Таким эту станцию увидел в 1954 году Климов Л.Г., старший мастер мехколонны. Он вспоминал: «Весна была очень тяжелая. Нужно было срочно проложить еще путь, вторую железнодорожную колею. Техники нет, все работы выполняли вручную. За короткий срок задание было выполнено».

В 1956 году на разъезде была организована дорожная дистанция как подразделение Карасуского дорожного участка Кустанайской области. С апреля 1958 года дорожно-строительный эксплуатационный участок №235 (СДЭУ-235) во главе с начальником В.З.Голубовским начал строительство дорог. В те годы, когда в районе интенсивно строились, оборудовались дороги-мосты, подъездные пути, жилье, производственные помещения, в ДЭУ №235 работало 89 рабочих и специалистов. Многие годы трудились, трудятся в ДЭУ К.В.Романов, Б.А.Дощанов, Т.И.Кайзер, В.А.Гейнрих, Г.Миниахметов.

құрылысы мен пайдалану участкесі (ҚЖПБ-235) жол салу жұмыстарын бастап кетті. Ауданда жолдар мен көпірлер, кіреберіс жолдары, тұрғын үйлер, өндірістік ғимараттар көптеп салынып, жабдықтала бастаған жылдары, ЖПБ №235 мекемесінде 89 жұмысшылар мен мамандар еңбек етті. ЖПБ құрамында ұзақ жылдар бойы еңбек еткен және әлі де ортақ іске өз үлестерін қосуды жалғастырып келе жатқан мамандар қатарында К.В.Романов, Б.А.Дощанов, Т.И.Кайзер, В.А.Гейнрих, Г.Миниахметовтер бар.

Шалғышыдағы ең ірі кәсіпорын – элеватор. Оның салыну тарихы КСРО астық дайындау министрлігінің 1954 жылғы сәуірдің 27-сінде шыққан Түнтұғыр астық қабылдау кәсіпорынын құру туралы №237 бұйрығынан басталады. Ал 1954 жылғы шілденің 22 -нде Талдықорған облысының Мойынты стансасынан

Самое крупное предприятие в Челгашах – элеватор. История образования элеватора начинается с приказа министерства заготовок СССР №237 от 27 апреля 1954 года, которым было образовано Тюнтюгурское хлебоприемное предприятие, 22 июля 1954 года со станции Моинты Талды-Курганской области прибыли 37 молодых семей. Среди них М.С.Пономаренко, Р.Пономаренко, П.Н.Шмаков, З.А.Малинина и другие. Первый склад под зерно был заложен в этом же году. В том, что Челгашинский элеватор стал крупным хлебоприемным предприятием, особая заслуга ветеранов труда, тех, кто начинал его строить и трудился долгие годы. Это Т.Н.Казанкеев, Т.Ф.Лакида, К.А.Сакаева, А.Рабешко, Б.Ринг и другие. В 2007 году в селе Челгаши был построен мини-элеватор «Торгай-07» по переработке и хранению зерна в количество 25000 тонн, а это новые 40 рабочих мест.

осында 37 жас отбасы көшіп келді. Олардың қатарында М.С.Пономаренко, Р.Пономаренко, П.Н.Шмаков, З.А.Малинина және басқалар бар болатын. Астық сақтайтын алғашқы қойма да осы жылы тұрғызылды. Шалғышы элеваторының ірі астық қабылдаушы кәсіпорынға айналуына оның құрылысына белсенді қатысып, кәсіпорында ұзақ жылдар бойы жұмыс істеген Т.Н.Казанкеев, Т.Ф.Лакида, К.А.Сакаева, А.Рабешко, Б.Ринг және басқалардың сіңірген еңбектері ерекше. 2007 жылы Шалғышы ауылында 25000 тонна астық өңдеу және сақтауға мүмкіндік беретін «Торғай-07» шағын элеваторы салынды. Соның арқасында 40 адам жаңа жұмыс орындарымен қамтылды.

Шалғышыдағы алғашқы көшелер - Привокзальная, Школьная, Почтовая көшелері мен жолдың арғы бетіндегі тұрғын үйлер қалай салынғаны алғашқы тың көтерушілердің әлі есінде. Баспаналармен қатар наубайхана, асхана, монша және ауылдағы ең үлкен де жарық ғимарат мектеп салынды. Онда алғашқы ұстаздар болған Р.Ж. Жақин мен Б. Іргебаевты шәкірттері әлі күнге дейін ризашылықпен еске алады. Шалғышы мектебінің тұңғыш директоры Жуковский Н.Н. болды. Содан бергі 40 жыл ішінде оның дамып-жетілуіне білім ордасының әр кездердегі директорлары И.А. Долгий, У.Р. Өтенов, Т.Х. Қалиев, Т.Н. Халёва, Ж.К. Құлжанова, Б.К. Бекенов, С.Г. Ақмағамбетов, К.С. Қабылдиндер қосқан үлес аса зор. Мектепте аса ұйымшыл, тамаша педагогикалық ұжым жұмыс істейді. Саналы өмірлерін шәкірт тәрбиелеуге, болашақ ұрпаққа үлгі-өнеге беруге арнаған еңбек ардагерлері арасында Вожакова З.М., Халёва Т.Н., Королёва Е.Ф., Селецкая М.К., Чухалова В.С., Қапалова Р.А., Романова С.И., Романова Р.С., Мықтыбаева Д.С. сынды ұстаздарды айрықша атап өтуге болады.

Қазіргі таңда Шалғышы ауылында 1671 адам тұрады.

Ауылда «Шалғышы» ЖШС, «Шалғышы элеваторы» ЖШС, «Шалғышы ұн» ЖШС, «Октябрьский» АӨК, «Пилипёнок» ЖК, «Виктория» ЖК, «Ирдусинов»ЖК жұмыс істейді.

1955 жылы шағын дала разъезі Жаныспай стансасы деген атқа ие болды. 1941 жылы Жаныспай кенті жанындағы жерлерде «Караганда-уголь» шөп кеңшары құрылды. Ол Қарағанды шахталарында көмір тиеген шағын вагондар сүйреу үшін пайдаланылатын жылқыларды шөппен қамтамасыз етуге тиіс еді. Жылына 7000 тоннаға дейін шөп дайындайтын шаруашылықта 100 –ге жуық жұмысшы еңбек етті. Олардың ішіндегі неміс ұлтының өкілдері еңбек армиясының сарбаздары саналатын. 12 жыл бойы кеңшарда еңбек армиясы сарбаздары ретінде Вунш Виктор Егорович, Клеер Егор Андреевич, Квинт Антон, Коленбах Иван, Шенвизе

Первоцелинники помнят, как постепенно застраивались Привокзальная, Школьная, Почтовая улицы Челгаши, строили дома за линией. Построили пекарню, столовую, баню и самое большое, светлое здание – школу. Первыми учителями были Жакин Р.Ж. и Иргибаев Б. Первый директор Челгашинской средней школы Жуковский Н.Н. За 40 лет существования школы заметный вклад в ее развитие внесли директора Долгий И.А., Утенов У.Р., Калиев Т.К., Халёва Т.Н., Кульжанова Ж.К., Бекенов Б.К., Акмагамбетов С.Г., Кабилдин К.С. В школе работает слаженный педагогический коллектив. Среди тех, кто многие годы отдал школе, можно назвать ветеранов труда Вожакову З.М., Халёву Т.Н., Королёву Е.Ф., Селецкую М.К., Чухалову В.С., Капалову Р.А., Романову С.И., Романову Р.С., Муктубаеву Д.С.

В настоящее время в селе Челгаши проживает 1671 человек.

В селе функционирует ТОО «Челгаши», ТОО «Челгашинский элеватор», ТОО «Челгаши ун», СПК «Октябрьский», ИП «Пилипёнок», ИП «Виктория», ИП «Ирдусинов».

В 1955 году небольшой степной разъезд был переименован в станцию Жаныспай. На землях возле поселка Жаныспай был организован сеносовхоз «Караганда-уголь». Он должен был снабжать сеном лошадей шахт Караганды. Эти лошади использовались для откатки вагонеток. Ежегодно заготавливалось до 7000 тонн сена. В хозяйстве работало около 100 человек рабочих. Рабочие немецкой национальности являлись трудоармейцами. На протяжении 12 лет в совхозе работали трудоармейцы Вунш Виктор Егорович, Клеер Егор Андреевич, Квинт Антон, Коленбах Иван, Шенвизе Герберт, Ридигер Иван, Каткаев Юрий и другие.

3 апреля 1955 года на станцию Жаныспай прибыл поезд с первоцелинниками. Здесь, на станции

Герберт, Ридигер Иван, Каткаев Юрий және баскалар жұмыс істеді.

1955 жылғы сәуірдің 3-інде Жаныспай стансасына алғашқы тың көтерушілер мінген поез келіп жетті. Стансада «Октябрьский» кеңшарының штаб – пәтері орналасты. Жаңа қоныстанушыларды кеңшар директоры Ю.М.Бабаев пен бас агроном С.Т.Трицкий қарсы алды. Кеңшардың жаңа мүшелері алдында 36 мың гектар тың жерді игеру міндеті тұрды. Алғашқы тың игерушілер қатарында Савин В.Г., Чесноков А.Д. және басқалар болды. 1960 жылғы қаңтардың 19-ында Жаныспай элеваторы салынды. Оның директоры болып Иван Гордеевич Якубец тағайындалды. Сол жылғы қыркүйек айының 1 –інде элеватор алғашқы астықты қабылдап алды. Тыңның тұңғыш өнімін қабылдап алғандар қатарында Қабдысұлтан Жағыпарұлы Жаңабеков, Андрей Карлович Вервайн, Мария Васильевна Слепнева, Зайра Жағыпарқызы Жанабекова, Валентина Карловна Сальникова, Антон Антонович Квинт, Григорий Иванович Морозов, Анатолий Дмитриевич Чесноков, Қарағай Ескенұлы Рахымжановтар болды.

Жаныспай мектебінде шәкірт тәрбиелеу ісінде мол тәжірибеге ие ұстаздар - Вервейн Т.Д., Вервейн Р.А., Бексұлтанов Б.А., Бексұлтанова М.М., Байкиджанова Р.Ж., Егоренко Р.А., Жайсенова Р.С. еңбек етеді.

Кентте «Байжан» (басшысы - Байкыжанов М.Б), «Дойт» (Бердімбетов А.), «Марат» (Буженов М.) атты шаруа қожалықтары жұмыс істейді. Ал Сальников А.Н жетекшілік ететін ең ірі шаруашылық «Бобер-инвесттің» қаржылық көмегі арқасында кентте «Бобренок» дүкені, жанармай құю стансасы, «У бобра» кемпингі салынды. Қазіргі таңда Жаныспай кентінде 384 адам тұрады.

располагалась штаб – квартира совхоза «Октябрьский». Навстречу приехавшим вышли директор совхоза Ю.М.Бабаев и главный агроном С.Т.Трицкий. Предстояло поднять 36 тысяч гектаров целинной земли. Первоцелинниками стали Савин В.Г., Чесноков А.Д., многие другие. 19 января 1960 года был организован Жаныспайский элеватор. Директором ХПП был назначен Иван Гордеевич Якубец. 1 сентября того же года элеватор принял первый хлеб. Его принимали ветераны труда Кабдусултан Жагипарович Жаныбеков, Андрей Карлович Вервайн, Мария Васильевна Слепнева, Зайра Жагипаровна Жанабекова, Валентина Карловна Сальникова, Антон Антонович Квинт, Григорий Иванович Морозов, Анатолий Дмитриевич Чесноков, Карагай Ескенович Рахимжанов.

В Жаныспайской школе работают учителя с большим стажем. Это Вервейн Т.Д., Вервейн Р.А., Бексултанов Б.А., Бексултанова М.М., Байкиджанова Р.Ж., Егоренко Р.А., Жайсенова Р.С.

В поселке действуют 4 крестьянских хозяйства: «Байжан» (Байкиджанов М.Б.), «Дойт» (Бердимбетов А.), «Марат» (Буженов М.) Крупнейшим хозяйством «Бобер-инвест» руководит Сальников А.Н. Благодаря ему в поселке построены магазин «Бобренок», АЗС, кемпинг «У бобра». Проживают в Жаныспае 384 человека.

РУХАНИ БАЙЛЫҚ – МӘҢГІЛІК

НЕ ХЛЕБОМ ЕДИНЫМ

Галина Петровна Асачева 1955 жылғы қыркүйектің 25-інде туған. Педагогика училищесін бітірді. Бастауыш сыныптар мұғалімі болды, Қарасу кеңшары мен Урицкий ауданының Тимирязев атындағы кеңшарындағы кәсіподақтар Мәдениет Үйінде істеді. Тимирязев атындағы кеңшардың Мәдениет үйінің директоры болды. 1985 жылдың қараша айынан 1994 жылдың қараша айына дейін - Қарасу аудандық Мәдениет үйінің директоры. Ленинград жоғары кәсіподақтық мәдениет мектебін «Бұқаралық мерекелер ұйымдастыру» мамандығы бойынша және Қостанай мемлекеттік университетінің психология факультетін бітірді.

1994 жылдың қараша айынан аудандық мәдениет бөлімінің меңгерушісі қызметінде. Қазіргі уақытта - «Қарасу аудандық әкімдігінің мәдениет және тілдерді дамыту бөлімі» ММ бастығы.

Галина Петровна Асачева родилась 25 сентября 1955 года. Окончила педагогическое училище. Работала учителем начальных классов, в профсоюзных Домах культуры Карасуского совхоза и совхоза им. Тимирязева Урицкого района, директором Дома культуры совхоза им. Тимирязева. С ноября 1985 года по ноябрь 1994 года - директор Карасуского районного Дома культуры. Окончила Ленинградскую высшую профсоюзную школу культуры по специальности «Организатор массовых праздников» и факультет психологии Костанайского государственного университета.

С ноября 1994 года работает в должности заведующей районным отделом культуры. В настоящее время - начальник ГУ «Отдел культуры и развития языков акимата Карасуского района».

- Өзім ес білгеннен бері ән салып келемін, - дейді Галина Петровна. – көңілім соққанда әнді өзім үшін де айтамын, тыңдармандарым үшін сахнадан да шырқаймын. Жеке әнші ретінде де, хор құрамында да өнер көрсеттім. Әлі күнге дейін «Глория» әншілер тобының мүшесімін. Бәлкім, өзімнің бүкіл ғұмырлық кәсібіме айналған мәдени жұмыспен шұғылдануға бел байлағаным да осы әнге деген сүйіспеншілігімнің арқасында болар.

Бұл қызметті оған дейін атқарған әріптестері қызық тағдырлы, ерекше жандар. Аудандық мәдениет бөлімінің бұрынғы басшыларының барлығы туған жердің рухани дамуына қомақты үлес қосқан, жерлестері арасында зор құрметке ие адамдар. Мамандығы бойынша кітапханашы Валентина Алексеевна Слабунова аудандық мәдениет бөлімін 1970 - 1983 жылдар аралығында басқарды. Онан соң 1997 жылдың тамызына дейін ол Қарасу орталық аудандық кітапханасының директоры болды. Дмитрий Алексеевич Бильтюков алғашқыда Түнтұғыр мектебінде дене шынықтыру пәнінен сабқ берді, сосын аудандық комсомол комитетінде істеді. Ол аудандық мәдениет бөлімінің меңгерушісі қызметін 1983 - 1984 жылдары атқарды. Әбдібек Баяхметұлы Божақов Қостанай мәдени- ағарту училищесі мен Челябинск мәдениет институтын бітірген маман. Қарасу ауылындағы «Достық» аудандық Мәдениет үйінің директоры болды, мәдениет бөлімін 1984 - 1988 жылдары басқарды. Нұрықан Қажмұканғұлы Нұғырбеков мамандығы бойынша тарих пәнінің мұғалімі, комсомол және партия аудандық комитеттерінде істеді. 1988 жылдан 1994 жылдың қараша айына дейін мәдениет бөлімінің меңгерушісі болды. Онан соң Қарасу ауданы әкімінің әлеуметтік мәселелер жөніндегі орынбасары қызметін атқарды, қазіргі уақытта - Қостанай облыстық ішкі саясат департаменті бастығының орынбасары.

Галина Петровнаның айтуынша, олардың бәрі қарасулықтардың мәдени өмірі қызықты, рухани дүниесі аса бай болуы жолында көп енбек сіңірді. 1991 жылға дейін ауданда 35 кітапхана, 26 клуб жұмыс істеді. Оңтайландыру жылдары экономикалық дағдарысқа байланысты, мәдени мекемелер саны 61-ден 41- ге дейін қысқарып кетті. Сөйтіп, небәрі 25 кітапхана, 16 клуб қалды. Ал 1997 жылы Октябрь және Қарасу аудандары біріктіріліп, Октябрь өңірінің кітапханалары Қарасудың орталық кітапханалар жүйесіне (ОКЖ) өтуіне байланысты, аудандағы кітапханалар саны 31 -ге жетті. Клубтар саны 14-ке дейін азайып, 1998 жылы 11 клуб ғана сақталып қалды. Алайда 2001 жылдан ауылдық клубтар желісі қайтадан біртіпдеп өсіп келеді.

Соңғы жылдары заман талабына сай, шаруашылық

-Сколько помню себя, всегда пела, - говорит Галина Петровна. – Для себя, со сцены. Вокал, хор. Я до сих пор в составе вокальной группы «Глория» пою. Наверное, через любовь к песне пришло желание заниматься культурной работой, которая стала главным делом всей моей жизни.

У нее интересные предшественники-коллеги. Все бывшие руководители отдела культуры были значимыми в районе и уважаемыми людьми. Валентина Алексеевна Слабунова, библиотекарь по образованию, заведовала районным отделом культуры с 1970 по 1983 год. Затем до августа 1997 года работала директором Карасуской центральной районной библиотеки. Дмитрий Алексеевич Бильтюков был учителем физической культуры в Тюнтюгурской средней школе, работал в райкоме комсомола. В должности заведующего отделом культуры проработал с 1983 по 1984 год. Абдибек Баяхметович Божаков окончил Костанайское культурно-просветительное училище и Челябинский институт культуры. Работал директором районного Дома культуры «Достык» села Карасу. Отдел культуры возглавлял с 1984 по 1988 год. Нурикан Кажмуканович Нугурбеков по профессии учитель истории, работал в райкомах комсомола и партии. С 1988 года по ноябрь 1994 года был заведующим отделом культуры. Затем стал заместителем акима Карасуского района по социальным вопросам, ныне - заместитель начальника Костанайского областного департамента внутренней политики.

Все они, считает Галина Петровна, многое сделали для того, чтобы культурная жизнь карасулян была богатой, насыщенной, духовной. До 1991 года в районе действовало 35 библиотек, 26 клубов. В период оптимизации, в связи с экономическим кризисом, количество учреждений культуры снизилось с 61 до 41. Библиотек стало – 25, клубов - 16. В 1997 году количество библиотек увеличилось до 31 за счет объединения Октябрьского и Карасуского районов и перехода библиотек Октябрьского региона в Карасускую централизованную библиотечную систему (ЦБС). Количество клубов снизилось до 14, а в 1998 году - до 11 клубов. С 2001 года сеть сельских клубов постепенно растет.

В новые времена стали открываться клубы при хозяйствующих субъектах. Инициаторами этого стали директор ТОО «Кадал» Кадырбеков Б.Б., директор ТОО «Железнодорожный АМФ» Артемук М.Ф., директор ТОО «Караман» (ныне вице президент ТОО ТПК «Карасу») Малаев Т.В., директор ТОО «Ключевой» Умаров К.Т., бывший директор ТОО «Рамазан» Магзумов С. Бизнесмены и управленцы, они понимают, что ни хлебом единым жив человек, что землякам как воздух нужна культура. И не жалеют на это своих денег.

В 2008 году Октябрьская зональная библиотека и Октябрьский сельский Дом культуры, до того времени не имевшие своего помещения, получили новое хорошо отремонтированное здание. За счет местного бюджета приобретено новое оборудование, мебель. В конце 2008 года центральная районная библиотека и детская районная библиотека также получили другое светлое, теплое помещение. Закончен его ремонт, приобретена новая мебель, стеллажи, каталожные ящики, шторы, ковры и прочее. Все - за счет местного бюджета.

-Библиотека на селе всегда была тем самым главным очагом культуры, - говорит директор ГУ «Карасуская централизованная библиотечная система» (ЦРБ) Алевтина Петровна Будко. – Библиотекари – первые проводники культуры. В библиотеках района работают 44 специалиста, одиннадцать из них имеют стаж более двадцати лет. В их числе главный библиотекарь ЦРБ Наталья Алексеевна Лейсле, сельские библиотекари Алима Ахметовна Иргибаева, Лидия Михайловна Колдова, Рита Ивановна Дерхо, Лилия Яковлевна Ковера, Любовь Яковлевна Янзытова, Анна Васильевна Ровинская, специалисты Октябрьской зональной библиотеки Райхан Серикпаевна Мухаметжанова, Зинагуль Шатишевна Мухамеджанова, Галина Васильевна Нагорных.

етуші субъектілер жанындағы клубтар ашыла бастады. Бұған бастамашы болғандар «Кадал» ЖШС директоры Қадырбеков Б.Б., «Железнодорожный АМФ» ЖШС директоры Артемук М.Ф., «Қараман» ЖШС директоры (қазіргі кезде «Карасу» КӨК ЖШС вице -президенті) Малаев Т.В., «Ключевой» ЖШС директоры Омаров К.Т., «Рамазан» ЖШС бұрынғы директоры Мағзумов С. сынды жаңашыл жандар. Бизнесмендер мен басқарушылар ретінде олар жерлестеріне тек тән азығы ғана емес, жан азығы да ауадай қажет екендігі жақсы түсінеді. Сондықтан осындай игі істерге қаражаттарын аямайды.

2008 жылы, осы кезге дейін өзінің жеке ғимараттары болмаған Октябрь аумактық кітапханасы мен Октябрь ауылдық Мәдениет үйі жаңа, жақсы жөндеуден өткен, ғимаратқа көшті. Олар үшін жергілікті бюджет есебінен жаңа құрал-жабдық, жиһаз сатып алынды. 2008 жылдың соңында орталық аудандық кітапхана мен орталық аудандық балалар кітапханасы да басқа, жарық та жылы ғимараттақа ие болды. Оларға да жөндеу жасалып, жаңа жиһаз, кітап сөрелері, каталог жәшіктері, перделер, кілемдер және басқа да керек-жарақтар сатып алынды. Бұлардың бәріне қаражат жергілікті бюджет есебінен бөлінді.

- Ауылдардағы кітапханалар ол жерлердегі басты мәдениет ошағына бірден айналды деп айта алмайсың, -дейді «Қарасу орталықтандырылған кітапханалар

жүйесі» (ОКЖ) ММ директоры Алевтина Петровна Будко. – Кітапханашылар – мәдениеттің ең бірінші жолбасшылары. Аудан кітапханаларында еңбек ететін 44 маманның он бірінің жұмыс өтілі жиырма жылдан асады. Олардың қатарында ОКЖ бас кітапханашысы Наталья Алексеевна Лейсле, ауылдық кітапханашылары Әлима Ахметқызы Іргебаева, Лидия Михайловна Колдова, Рита Ивановна Дерхо, Лилия Яковлевна Ковера, Любовь Яковлевна Янзытова, Анна Васильевна Ровинская, Октябрь аймақтық кітапханасының мамандары Райхан Серікпайқызы Мұхаметжанова, Зинагүл Шәтішқызы Мұхамеджанова, Галина Васильевна Нагорных есімдері ерекше атауға лайық.

Біздің басты мақтанышысыз – ардагерлеріміз. Олар - 1997 жылға дейін ОКЖ директоры болған Валентина Алексеевна Слабунова, 1996 жылға дейін аудандық балалар кітапханасының меңгерушісі болып істеген Нелли Ивановна Оськина. Сондай-ақ Ольга Дмитриевна Майер, Надежда Ильинична Стрельникова да құрметті ардагерлер қатарында. Галина Сергеевна Давыдович Восточный ауылдық кітапханасында кітапханашы болып отыз жылдан астам уақыт істеді. Ал Ольга Алексеевна Белоустың кітапханашылық өтілі одан да көп – қырық жыл! Көп жылдар бойғы өмірін өздерінің сүйікті істеріне арнаған Зинаида Гавриловна Холодило, Зинаида Борисовна Мұқанова, Зинаида Тимофеевна Петренко, Лилия Ивановна Пономарева, Елена Степановна Барановалардың жинақтаған тәжірибелері, білімдері бүгінгі жастар үшін үлкен үлгі.

Аудан кітапханашылары кітапхана ісі бойынша өткізіліп тұратын байқауларға белсенді қатысып отырады. 2008 жылы өткен өлкетану жұмыстарының облыстық байқауында Стансалық кітапхананың кітапханашысы Лидия Колдова «Туған өлкем Қойбағар» атты альбомы үшін « Ізестіру жұмысының үздік маманы» атағына ие болды.

2009 жылы Бақан ауылдық кітапханасы жөндеуден өтті, ал 2008 жылы шаруашылық етуші субъектілер есебінен Айдарлы, Целинный, Восточный, Ленинский

Наша гордость – ветераны. Это Валентина Алексеевна Слабунова, работавшая директором ЦРБ до 1997 года. Нелли Ивановна Оськина была заведующей районной детской библиотекой до 1996 года. В том же ряду Ольга Дмитриевна Майер, Надежда Ильинична Стрельникова. Более тридцати лет проработала библиотекарем Восточной сельской библиотеки Галина Сергеевна Давыдович, сорок лет составил библиотечный стаж Ольги Алексеевны Белоус. Многие годы отдали любимому делу Зинаида Гавриловна Холодило, Зинаида Борисовна Муканова, Зинаида Тимофеевна Петренко, Лилия Ивановна Пономарева, Елена Степановна Баранова. Накопленный опыт, знания они передали молодым.

Библиотекари района принимают активное участие в смотрах-конкурсах по библиотечному делу. В областном смотре краеведческих работ, который был проведен в 2008 году, Лидия Колдова из Станционной сельской библиотеки была признана «Лучшим специалистом по-

және Майский ауылдық кітапханаларында да ағымдағы жөндеу жұмыстары жасалды. Құшмұрын кітапханасы мен Мәдениет үйі үшін орта мектептер ғимараттары бөлініп, сонда көшірілді. Сондай ақ шаруашылық етуші субъектілер есебінен Железнодорожный және Новопавловский Мәдениет үйлері жөнделді. Жалпы, 2008 жылы 9 клуб және 11 ауылдық кітапхана жөндеуден өтті.

Ауданда 54 ауылдық клуб, 31 кітапханалық мекеме жұмыс істейді. Мәдениет мекемелерінде еңбек ететін мамандар мен қызметкерлер саны жүз адамға дейін өсті. Материалды-техникалық негізі нығаюда, жыл сайын сахналық костюмдар, музыкалық аспаптар, жарық және дыбыс құрал- жабдықтарын сатып алу және кітап қорларын толықтыру үшін қомақты қаржы бөлінеді.

Қарасу - ән мен жыр өлкесі. Ол қашан да шығармашылық адамдарға, халықтан шыққан нағыз дарын иелеріне бай болды. Осындай тума таланттар арасында ақын және сазгер Гұсман Наурызбаевтың алатын орыны ерекше. Оның «Аққуым менің» және «Достарыма» атты әндері өнер сүйер қауым арасында аса танымал. Гұсман мектеп кабырғасында жүргенде-ақ өнерге бір табан жақын болып, көркемөнерпаздар үйірмелеріне белсенді қатысып жүрді. Ол әсем дауысты, сазгерлік дарынға ие, суырып салмалығы тағы бар нағыз сегіз қырлы, бір сырлы сері жігіт болатын. 1985 жылы ол Халық шығармашылығы Бүкілодақтық фестивалінің лауреаты атанды. Сазгерлік білімі болмаса да, халық музыкасының қыр-сырын терең сезіне білетін. Көптеген музыкалық аспаптарда шебер ойнайтын – домбыра, кобыз, гитара, баян тартатын. Қазақ және орыс тілдерінде ән салғанда тыңдарманын тамсандыратын. Бір сөзден – сары даланың саф алтыны болатын! Гұсман Наурызбаев ар-

исковой работы» за альбом «Туған өлкем Қойбағар

В 2009 году отремонтирована Баканская сельская библиотека, а в 2008 году за счет средств хозяйствующих субъектов проведены текущие ремонты Айдарлинской, Целинной, Восточной, Ленинской и Майской сельских библиотек. Кушмурунская библиотека и Дом культуры переведены в здание средних школ, где для них выделены отдельные помещения. Также за счет хозсубъектов проведены текущие ремонты в Железнодорожном и Новопавловском Домах культуры. Всего в 2008 году отремонтировано 9 клубов и 11 сельских библиотек.

В районе работают 54 сельских клуба, 31 библиотечное учреждение. До ста человек увеличилась штатная численность работников и специалистов в учреждениях культуры. Укрепляется материально-техническая база, ежегодно выделяются средства на приобретение сценических костюмов, музыкальных инструментов, светозвукового оборудования, компьютерной техники, пополнение книжного фонда.

Карасуская земля - песенный край. Она всегда богата творческими людьми, истинными талантами. Особое место среди них занимал поэт и музыкант Гусман Наурызбаев. Его песни «Аққуым менің» и «Достарыма» любимы и популярны. Гусман со школьных лет участвовал в художественной самодеятельности. В нем под-

тында шығармашылық мұра ретінде отыздан астам әнін қалдырып кеткен. Карасулықтар өз жерлестерін мақтан тұтып, оның әндерін үзбей орындап, насихаттап жүреді.

Қыз-келіншектердің «Глория» әншілер тобының концерттеріне тек аудан аумағында ғана емес, одан сырт жерде де көрермендер көптеп жиналады. Ұжым аудандық Мәдениет үйі жанынан 1991 жылы құрылды. Топ жетекшісі Светлана Николаевна Грибова Қарасу балалар өнер мектебінің оқытушысы. Өзі де ән салады, репертуар таңдайды. Қарасуға ол 1981 жылы Рудный музыкалық училищесінің хор дирижері бөлімшесін бітірген соң келді.

- Музыка мен әнге деген сүйіспеншілік біздің ұжымда бірнеше ұрпақ өкілдері мен сан түрлі кәсіп иелерінің басын біріктіреді, - дейді Светлана Николаевна. – Топ құрамы ылғи да жаңарып тұрады. Оның негізін қалағандар қатарында Любовь Костенкова мен Марина Майленова болды, әлі күнге дейін ардагерлер

Галина Асачева мен Ғалия Әубәкірова топ құрамында өнер көрсетіп жүр, ұжымды жаңадан толықтырғандар қатарында Наталья Бердиярова, Сәния Дүйсембаева, Нәзира Өтешевалар бар.

«Глорияның» репертуары сан- алуан, алайда айрықша сүйіспеншілікпен орындайтындары - халық әндері. Топ орындауындағы қазақтың сазды әндері «Желсіз түнде жарық ай», «Қарлығаш», көңілді украин әндері «Ой, у вишневому садочку», «Черемшина», «Вареничкi» немесе делебеңді қоздыратын неміс әні «Цу хаузе» ешбір тыңдаушысын енжар қалдырып

купало все: и голос, и музыкальность, умение импровизировать. В 1985 году он стал лауреатом Всесоюзного фестиваля народного творчества. Не имея музыкального образования, глубоко чувствовал характер народной музыки. Играл на многих музыкальных инструментах – домбре, кобызе, гитаре, баяне. Пел на казахском и русском языках. Словом, самородок. Творческое наследие Гусмана Наурызбаева – более тридцати песен. Карасуляне гордятся своим земляком, с удовольствием поют его песни.

Не только в районе любят слушать женскую вокальную группу «Глория». Коллектив был образован при районном Доме культуры в 1991 году. Руководит группой Светлана Николаевна Грибова, преподаватель Карасуской детской школы искусств. Сама поет, подбирает репертуар. В Карасу она приехала в 1981 году после окончания дирижерско-хорового отделения Рудненского музыкального училища.

-Любовь к музыке и песне объединяет в нашем коллективе людей разных возрастов и профессий,- рассказывает Светлана Николаевна. – Состав группы постоянно обновляется. У истоков стояли Любовь Костенкова и Марина Майленова, продолжают петь Галина Асачева и Галия Аубакирова, пополнили коллектив Наталья Бердиярова, Сания Дюсембаева, Назира Утешева.

Репертуар «Глории» разнообразен, но самые любимые песни – народные. Замечательно звучат в исполнении группы мелодичные казахские песни «Желсіз түнде жарық ай», «Қарлығаш». Никого не оставляют равнодушными задорные украинские песни «Ой, у вишнево-

көрген емес. Ұжым сондай -ақ классикалық туындылар да орындайды, көбіне әнді а’капелла (музыкалық аспаптың сүйемелдеуінсіз) шырқайды. Яғни кез-келген тыңдарманның, ең талғамы биік керерменнің көңілінен шыға біледі. Сондыктан бұл топтың қатысуынсыз ауданның бірде- бір мерекелік шарасы өтпейді. «Глория» ылғи да көркемөнерпаздардың қорытынды шығармашылық есептерінің және облыстық байқаулардың жүлдегерлері қатарынан орын алып жүреді. Қазакстан Республикасы Мәдениет министрлігінің қаулысымен қыз -келіншектердің «Глория» әншілер тобына «Халықтық ұжым» атағы берілді.

Музыкамен және би билеумен бала кезінен бастап шұғылданған Наташа Иванова сахнаға да алғаш рет бас жасында, 1983 жылы шықты. Павлов орта мектебін бітірген соң Қостанай мәдениет колледжіне оқуға түсті. Оны тәмамдаған соң өзі бітірген мектепте музыка пәнінен сабақ берді. Би үйірмесін жүргізді, жеке ән салды, хор құрамында өнер көрсетті. Көп ұзамай оны аудандық мәдениет бөліміне жұмысқа шақырды. 2003 жылы облыстық «Мәдениет аруы» конкурсында Қарасудан қатысқан сұлу қыз Наталья Иванова бірінші орынға ие болды. Көркіне дарыны сай ару қыз өзіне ғашық болған көп бозбалалар арасынан қарасулық сері жігіт Әнуар Бердияровты таңдап, көп ұзамай Наталья Бердиярова атанды. Қазір олардың отбасында төрт жасар ұлы Айдар өсіп келеді. 2005 жылы «Пай, пай, келіндер-ай» атты облыстық келіндер жарысына қатысуға бел байлаған Наталья онда да жеңімпаз атанды! Әділ қазылар алқасын өзінің

му садочку», «Черемшина», «Вареннчки». Или бодрая зажигательная немецкая «Цу хаузе». Исполняет группа и классические произведения, часто поет а’капелла. То есть, на любой, самый взыскательный вкус. Поэтому без участия группы не обходится ни одно праздничное мероприятие в районе. «Глория» непременный финалист заключительных творческих отчетов и областных смотров художественной самодеятельности. Постановлением коллегии Министерства культуры Республики Казахстан женской вокальной группе «Глория» было присвоено звание «Народный коллектив».

Наташа Иванова музыкой и танцами занималась с детства – на сцену впервые вышла в возрасте пяти лет, в 1983 году. Окончив Павловскую среднюю школу, поступила учиться в Костанайский колледж культуры. Потом работала в родной школе учителем музыки. Вела танцевальный кружок, занималась вокалом, пела в хоре. Вскоре ее пригласили на работу в районный отдел культуры. В 2003 году в областном конкурсе «Мисс культура» красавица из Карасу Наталья Иванова заняла первое место. Не заметить

қазақ халқының салт-дәстүрлерін тамаша білетінімен тәнті етті. Қостанай педагогикалық институтын бітіргеннен бері ол аудандық «Достық» Мәдениет үйінде көркемдік жетекшісі болып істейді. Сахнаны да ұмытқан жоқ, би билеп, ән салады. Ең сенімді көрермендері мен тыңдармандары қатарында ылғи да сүйген жары Әнуар отырады.

- 1995 жылдан бізде Ұлтаралық мәдениет орталығы (ҰМО) жұмыс істейді, - деп жалғастырады әңгімесін Галина Петровна. - ҰМО қазақ, орыс, белорус, украин, неміс, татар, башқұрт секілді алты секциядан тұрады. 2007 жылы ҰМО-ның жаңа ғимаратының тұсауы кесілді. Оны аудандық Достық үйі деп атайды. Бұл жерде барлық ұлттардың өздеріне тән дүстүрлі айшықтарымен безендірілген бір шаңырақтың астында бәрі бірге тұрып жатыр. Қазақтың киіз үйі, орыс избасы, украинның хатасы бір-біріне көршілес орналасқан. Әр диаспора өздерінің ұлттық тұрмысын, мәдениеті мен салт-дәстүрінің ерекшеліктерін көрсетуге тырысады. Бұл жер ылғи да адамға толы. Қарасулықтар үшін бұл жерде бас қосу зор ғанибет. Біз Наурызды да, Масленицаны да бірге тойлаймыз. Қазақ тілін үйренгісі келетіндерге арналған кабинет те ашылған. ҰМО секциялары мемлекеттік және ұлттық мерекелерге арналған барлық аудандық шараларға белсене қатысады. Орталық белсенділері мәдени мұраларды сақтап қалуға бағытталған жұмыстар жүргізеді, өлкетанумен шұғылданады, туған жердің тарихын зерттейді. Бір сөзбен, қол қусырып отырмайды.

ее было нельзя, вот и разглядел все достоинства Наташи карасуский джигит Ануар Бердияров. Скоро Наталья стала Бердияровой, растит теперь с мужем четырехлетнего сына Айдара. В 2005 году рискнула принять участие в областном конкурсе снох под названием «Пай, пай, келіндер-ай» и заняла в нем первое место! Покорила жюри знанием казахских народных традиций и обычаев. Окончила Костанайский педагогический институт, работает в районном Доме культуры «Достык» художественным руководителем. Сцену не оставляет, танцует и поет. Ануар среди самых верных зрителей и слушателей.

-С 1995 года у нас работает Межнациональный культурный центр (МКЦ), - продолжает свой рассказ Галина Петровна. - МКЦ состоит из шести секций - казахской, русской, белорусской, украинской, немецкой, татаро-башкирской. В октябре 2007 года прошла презентация нового помещения МКЦ. Его называют районным Домом дружбы. Здесь все поместились под одним общим шаныраком с элементами национальных убранств. В соседях казахская юрта, русская изба, украинская хата. Каждая диаспора старается показать свой национальный быт, особенности культуры, традиции, обычаи и обряды. Здесь всегда многолюдно. Карасуляне тянутся на огонек. Вместе празднуем и Наурыз, и Масленицу. Есть кабинет для желающих изучать казахский язык. Секции МКЦ принимают активное участие во всех районных мероприятиях, посвященных государственным и национальным праздникам. Энтузиасты ведут работу по сохранению культурного наследия, занимаются краеведением, изучают историю «малой родины». Словом, не скучают.

қазақ халқының салт-дәстүрлерін тамаша білетінімен тәнті етті. Қостанай педагогикалық институтын бітіргеннен бері ол аудандық «Достық» Мәдениет үйінде көркемдік жетекшісі болып істейді. Сахнаны да ұмытқан жоқ, би билеп, ән салады. Ең сенімді көрермендері мен тыңдармандары қатарында ылғи да сүйген жары Әнуар отырады.

- 1995 жылдан бізде Ұлтаралық мәдениет орталығы (ҰМО) жұмыс істейді, - деп жалғастырады әңгімесін Галина Петровна. - ҰМО қазақ, орыс, белорус, украин, неміс, татар, башқұрт секілді алты секциядан тұрады. 2007 жылы ҰМО-ның жаңа ғимаратының тұсауы кесілді. Оны аудандық Достық үйі деп атайды. Бұл жерде барлық ұлттардың өздеріне тән дүстүрлі айшықтарымен безендірілген бір шаңырақтың астында бәрі бірге тұрып жатыр. Қазақтың киіз үйі, орыс избасы, украинның хатасы бір-біріне көршілес орналасқан. Әр диаспора өздерінің ұлттық тұрмысын, мәдениеті мен салт-дәстүрінің ерекшеліктерін көрсетуге тырысады. Бұл жер ылғи да адамға толы. Қарасулықтар үшін бұл жерде бас қосу зор ғанибет. Біз Наурызды да, Масленицаны да бірге тойлаймыз. Қазақ тілін үйренгісі келетіндерге арналған кабинет те ашылған. ҰМО секциялары мемлекеттік және ұлттық мерекелерге арналған барлық аудандық шараларға белсене қатысады. Орталық белсенділері мәдени мұраларды сақтап қалуға бағытталған жұмыстар жүргізеді, өлкетанумен шұғылданады, туған жердің тарихын зерттейді. Бір сөзбен, қол қусырып отырмайды.

ее было нельзя, вот и разглядел все достоинства Наташи карасуский джигит Ануар Бердияров. Скоро Наталья стала Бердияровой, растит теперь с мужем четырехлетнего сына Айдара. В 2005 году рискнула принять участие в областном конкурсе снох под названием «Пай, пай, келіндер-ай» и заняла в нем первое место! Покорила жюри знанием казахских народных традиций и обычаев. Окончила Костанайский педагогический институт, работает в районном Доме культуры «Достық» художественным руководителем. Сцену не оставляет, танцует и поет. Ануар среди самых верных зрителей и слушателей.

-С 1995 года у нас работает Межнациональный культурный центр (МКЦ), - продолжает свой рассказ Галина Петровна. - МКЦ состоит из шести секций - казахской, русской, белорусской, украинской, немецкой, татаро-башкирской. В октябре 2007 года прошла презентация нового помещения МКЦ. Его называют районным Домом дружбы. Здесь все поместились под одним общим шаныраком с элементами национальных убранств. В соседях казахская юрта, русская изба, украинская хата. Каждая диаспора старается показать свой национальный быт, особенности культуры, традиции, обычаи и обряды. Здесь всегда многолюдно. Карасуляне тянутся на огонек. Вместе празднуем и Наурыз, и Масленицу. Есть кабинет для желающих изучать казахский язык. Секции МКЦ принимают активное участие во всех районных мероприятиях, посвященных государственным и национальным праздникам. Энтузиасты ведут работу по сохранению культурного наследия, занимаются краеведением, изучают историю «малой родины». Словом, не скучают.

ЦЕЛИННЫЙ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ
ЦЕЛИННЫЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Целинный ауылдық округының құрамына Целинное және Прогресс селолары кіреді. Целинное селосы өлке картасында 1955 жылғы сәуірдің 2- сінде пайда болды. Оның негізін қалаған Мәскеу қаласының Октябрь ауданының өкілдері болғандықтан, жаңа кеңшар «Октябрьский» деп аталды. Оның алғашқы директоры болып Бабаев Ягуда Моисеевич тағайындалды. Кейінірек шаруашылықты Гордузов Евгений Кузьмич, Сидоренко Анатолий Петрович, Решетиловский Григорий Иванович, Плаксун Александр Степановичтар басқарды.

1955 жылғы сәуірдің 4-інде «Октябрьский» кеңшарының жұмысшылар мен қызметкерлерінің алғашқы жиналысы өтіп, оған Юркевич Людмила Ивановна, Кнор Иван Андреевич, Кнор Андрей Андреевич, Кнор Клара Вильгельмовна, Мишакина Элия Васильевна, Красноумова Татьяна Григорьевна, Амельченко Екатерина Андреевна, Зиневич Сергей Алексеевич, Мишакин Василий Васильевич, Савенок

В состав Целинного сельского округа входят село Целинное и село Прогресс. Село Целинное появилось на карте края 2 апреля 1955 года, его основателями стали посланцы Октябрьского района города Москвы. А новому совхозу они дали имя «Октябрьский». Первым директором был Бабаев Ягуда Моисеевич, затем хозяйство возглавляли Гордузов Евгений Кузьмич, Сидоренко Анатолий Петрович, Решетиловский Григорий Иванович, Плаксун Александр Степанович.

4 апреля 1955 года состоялось первое собрание рабочих и служащих совхоза «Октябрьский». В нем приняли участие Юркевич Людмила Ивановна, Кнор Иван Андреевич, Кнор Андрей Андреевич, Кнор Клара Вильгельмовна, Мишакина Элия Васильевна, Красноумова Татьяна Григорьевна, Амельченко Екатерина Андреевна, Зиневич Сергей Алексеевич, Мишакин Василий Васильевич, Савенок Фёдор Романович, Савенок Надежда Константиновна, Котикова Зема Михайловна, Котиков Николай Васильевич, Машенцев Иван Фёдорович. Весной 1956 года было создано 12 тракторно- полевод-

Фёдор Романович, Савенок Надежда Константиновна, Котикова Зема Михайловна, Котиков Николай Васильевич, Машенцев Иван Фёдорович және басқалар қатысты. 1956 жылдың көктемінде 12 тракторшылар - егістік бригадасы құрылып, 36 мың гектар жер жартылды. 1957 жылдың күзінен «Октябрьский» кеңшары көпсалалы шаруашылық ретінде қалыптаса бастады, ол үшін шаруашылық мүйізді ірі қара мен мегежін сатып алды. Озат шошқа бағушы Расулова А.Ф. жоғары үкіметтік марапаттарға ие болып, омырауына Ленин және Еңбек Қызыл ту ордендерін тақты. 1985 жылғы қарашаның 21- інде еңбектегі биік жетістіктері үшін Расулова Александра Фёдоровнаға Қазақ КСР- інің Мемлекеттік сыйлығы табыс етілді.

Тың көтеруге кіріскен алғашқы көктемде бригадир болып сайланған Зиневич С.А. басқарған бригада мүшелері тек кеңшарда ғана емес, аудан мен облыс көлемінде де алдарына жан салмады. 1962 жылғы ақпанның 5-інде ауыл шаруашылығы еңбеккерлерінің социалистік жарысында қол жеткізген зор табыстары үшін Қазақстан КП ОК, Қазақ КСР-і Министрлер Кеңесі, Казақ КСР-і кәсіподақтары мен Қазақстан ЛКЖО ОК шешімімен «Октябрьский» кеңшары тракторлы- егістік блигадасының бригадирі Зиневич Сергей Алексеевичке Құрмет дипломы табыс етіліп, оның

ческих бригад, под пашней находилось 36 тысяч гектаров земли. С осени 1957 года совхоз «Октябрьский» начал формироваться как многоотраслевое хозяйство, был закуплен молодняк КРС и свиноматки. Передовая свинарка Расулова А.Ф. стала кавалером высоких правительственных наград – ордена Ленина и Трудового Красного Знамени. 21 ноября 1985 года за выдающие достижения в труде Расуловой Александре Фёдоровне вручили Государственную премию Казахской ССР.

В 1963 году в каждый дом было проведено радио. Радиопередачи стали проводиться два раза в неделю, а в период полевых работ ежедневно. Готовила и проводила передачи Красноумова Т.Г., один из самых уважаемых в совхозе людей, ветеран партии и труда. К проведению передач она активно привлекала специалистов совхоза. Часто выступала первый директор школы Абдрахманова Р.С.

Известный в районе предприниматель директор ТОО «Акниет» Шакирмухамед Ирматович Халметов за многочисленными производственными заботами не забывает о развитии социальной базы села Прогресс. Благодаря его усилиям качественно отремонтирована школа, ведется благоустройство.

аты-жөні Қазақ КСР-інің Алтын кітабына жазылды.

1963 жылы кеңшардың әрбір үйіне радио желісі жүргізілді. Радиохабарлар аптасына екі рет, ал егістік жұмыстары кезінде күн сайын беріліп тұратын болды. Ол хабарларды кеңшардағы ең құрметті адамдардың бірі, партия мен еңбек ардагері Красноумова Т.Г. дайындап, өзі жүргізетін. Хабар дайындау жұмысына ол кеңшар мамандарын да көптеп жұмылдыратын. Радиохабарға белсенді қатысушылардың бірі мектеп директоры Әбдірахманова Р.С. болды.

Шаруашылық мүшелері үшін айрықша маңызды оқиға - 1971 жылғы ақпанның 14-індегі, «Октябрьский» кеңшарын ауыл шаруашылығы өндірісін дамыту және мемлекетке мал шаруашылығы өнімдерін сатудың бес жылдық жоспарын орындаудағы қол жеткізген табыстары үшін «Құрмет Белгісі» орденімен марапаттау болды.

Қазіргі таңда ауыл аумағында 18 шаруа қожалығы, 7 жекеменшік кәсіпкер және 1999 жылдың сәуір айында құрылған «НурАл» ЖШС қызмет істейді. «НурАл» ЖШС ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірумен, өсімдік шаруашылығын дамытумен шұғылданады. 2008 жылы дәнді дақылдар егу аумағы 50 252 га құрап, өнімділік гектарына 12,5 центнерден, ал жалпы жиналған астық көлемі 62 815 тонна құрады. Шаруашылықтың тракторлар және автокөліктер паркы жаңа техникамен, құрал-жабдықпен толықтырылды. Атап айтқанда, екі «Кейс» егістік кешені, сегіз «Джон-Дир» комбайны және басқа да заманауи техника сатып алынды. «НурАл» ЖШС әкімшілігі жыл сайын зейнеткерлер мен мүгедектерге қаржылық көмек көрсетіп тұрады.

Ауыл аумағында Федянова Татьяна Анатольевна директорлық ететін Целинный орта мектебі жұмыс істейді. Мектепте халыққа білім беру ісінің озаттары Савченко Людмила Александровна мен Машковская Тамара Ивановна еңбек етеді. Осындай ұлағатты ұстаздардан 198 бала білім алуда. Жыл сайын мектепке күрделі жөндеу жүргізіп, оқушыларға жаңа жылдық сыйлықтар табыс ететін де «НурАл» ЖШС тұқымдық компаниясы. Осы агрофирма көмегі арқасында мектеп оқушыларының барлығы ыстық тамақпен тегін

Событием особой важности явилось награждение 14 февраля 1971 года совхоза «Октябрьский» орденом «Знак Почёта» за успехи, достигнутые в развитии сельскохозяйственного производства и выполнение пятилетнего плана продажи государству продуктов животноводства.

Сегодня на территории села функционируют 18 крестьянских хозяйств, 7 индивидуальных предпринимателей и ТОО «НурАл», которое образовалось в апреле 1999 года. ТОО «НурАл» занимается производством сельскохозяйственной продукции, растениеводством. В 2008 году посев зерновых составил 50 252 га, урожайность 12,5 ц/га, валовый сбор зерновых соста-

вил 62 815 тонн. Тракторный и автомобильный парк обновлен новейшей техникой и агрегатами. В том числе приобретено два посевных комплекса «Кейс», восемь комбайнов «Джон-Дир», другая техника. Администрация ТОО «НурАл» ежегодно оказывает материальную помощь пенсионерам и инвалидам.

На территории села функционирует Целинная средняя школа, директор ее Федянова Татьяна Анатольевна. Отличники народного образования Савченко Людмила Александровна и Машковская Тамара Ивановна. Контингент учащихся составляет 198 человек. Основным спонсором, который ежегодно делает ремонт школы, дарит новогодние подарки всем учащимся, является

қамтамасыз етілген.

1964 жылы құрылған мал бордақылау кеңшары кейінірек «30 лет Целины» болып атын өзгертті. Қазіргі кезде бұл Прогресс селосы. Мал бордақылау кеңшарының алғашқы директоры Әбілқасымов У.К. болды. Шаруашылықта жұмысшы болып Зиатдинова Нина Андреевна, Кулик Николай Андреевич, Трипутень Галина істеді. 1957 жылғы қаңтардың 11- де механизатор Бережной Иван Михайлович пен тракторшылар бригадирі Потапов Леонид Александровичке Социалистік Еңбек Ері атағы берілді.

Бүгінгі таңда Прогресс селосы аумағында «Ақниет» ЖШС жұмыс істейді. Селоның негізгі шаруашылығы болып табылатын «Ақниет» ЖШС 2008 жылы 10428 га жерге егін салып , әр гектардан орта есеппен 13,0 центнерден өнім алды. «Ақниет» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінде 49 адам жұмыс істейді, олардың орташа жалақысы 28220 теңге. «Ақниет» ЖШС әкімшілігі жыл сайын зейнеткерлер мен мүгедектерге қаржылық көмек көрсетіп тұрады. Прогресс негізгі мектебінің директоры Кулик Татьяна Николаевна тәжірибелі педагог, білікті маман. Мектепте де «Ақниет» ЖШС есебінен күрделі жөндеу жүргізілді.

семеноводческая компания агрофирма ТОО «НурАл». Все учащиеся пользуются бесплатным горячим питанием.

В 1964 году был создан откормсовхоз, который потом переименовали в совхоз «30 лет Целины», в данное время это село Прогресс. Первым директором откормсовхоза был Абилкасимов У.К., рабочими Зиатдинова Нина Андреевна, Кулик Николай Андреевич, Трипутень Галина. В 1957 году 11 января звание Героев Социалистического Труда присвоено механизатору Бережному Ивану Михайловичу и бригадиру тракторной бригады Потапову Леониду Александровичу.

В данное время на территории села Прогресс функционирует ТОО «АкНиет». Базовое хозяйство ТОО «АкНиет» в 2008 году засеяло 10428 га, урожайность в среднем составила 13,0 центнера с гектара. В ТОО «АкНиет» работает 49 человек, среднемесячная заработная плата составляет 28220 тенге. Администрация ТОО «АкНиет» ежегодно оказывает материальную помощь пенсионерам и инвалидам. Директором Прогресской основной школы работает Кулик Татьяна Николаевна, отличный специалист. В школе произведён капитальный ремонт за счет средств ТОО «АкНиет».

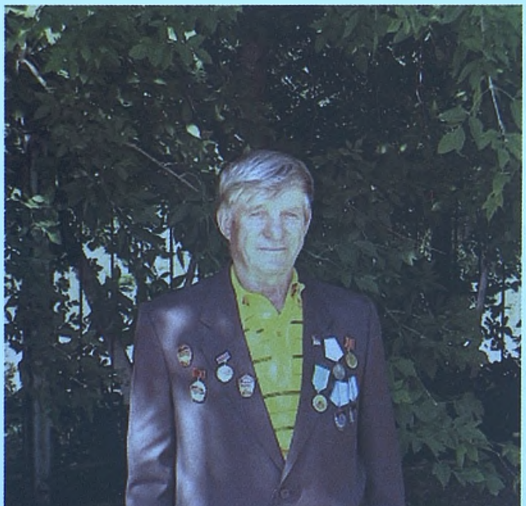

ӨМІРІ ӘНМЕН ӘРЛЕНГЕН

ЖИЗНЬ ПРОЖИЛ, КАК ПЕСНЮ ПРОПЕЛ

Сегіз қырлы бір сырлды жігіт Коля Овчаренко құйқылжыта тартқан баян үні кімді болса да бей-жай қалдырмайтын, еркіннен тыс құлақ тігіп, қосылда ән шырқап кеткеніңді, тіпті ортаға шығып алып, дөңгелеп билей жөнелгеніңді де сезбей қаласың … Николай блімейтін ән жер бетінде жоқ болар, сірә. Халық әндерін де, күні кеше ғана пайда болған жаңа әндерді де нақышына келтіріп шырқай жөнелгенде, құлағыңның құрышын қандырады. Ол аз болғандай, өзі де ән шығаратын. Бір сөзбен – сол соғыстан кейінгі жылдар тілімен айтқанда «ауылдың алға ұстар жігіті» болды, жас қыздар мен жігіттер оның жанынан шықпайтын. Бірде-бір кеш Коляның қатысуынсыз өтпейтін. Сондықтан клуб меңгерушісі Илларион Лукьянович Киселев бірде Николайды ауылда көркемөнерпаздар тобын құруға шақырды. Бірігіп құрған ән ұжымының концерттеріне бүкіл Қарасу жұрты тай- тұяғы қалмай тегіс жиналатын.

Қолы қалт ете қалса болды, Николай барлық жан-жүрегімен өзінің тағы бір құмарлығы – сурет салуға берілетін. Сурет салудың барлық тәсілін игеріп те алған. Суретті қарындашпен де, гуашьпен, акварельмен де салды, майлы бояуды да қолданды. Туған өлкен пейзажын да салды, жерлестер портреттерін де жазды. Бір кездері тіпті суретті ағаштан ойып салумен, фотосуретке түсірумен де шұғылданды. Оның жеке мұрағатында өткен ғасырдың 50 жылдарындағы Қарасу бейнесі мәңгіге сақталып қалған. Мұндай суреттер басқа ешкімде жоқ.

Кеңес заманында қолданыста мәдениет-ағарту қызметкері деген ұғым болды. Николай Макарович Овчаренко ұзақ жылдар бойы дәл осы мәдени және ағарту жұмыстарымен шұғылданды. Оның автоклубы Қарасу ауданының жолдары мен соқпақтарын қысжаз демей, мыңдаған рет шарлап шықты. Оны дала қостарындағы диқандар, фермалардағы малшылар мен кеңшар шеберханасындағы жұмысшылар асыға

Ах, как играл, как заливался, как звал спеть или станцевать баян Коли Овчаренко – поневоле заслушаешься, подпоешь, выйдешь в круг… Не было песни, которой не знал Николай. Пел и старые, народные, и новые, только что появившиеся на слуху. Сам песни сочинял. Словом, был он, как прежде, в послевоенные времена говорили, первым парнем на селе, молодежь вокруг него хороводилась. Ни одна вечеринка без него не обходилась. Заведующий клубом Илларион Лукьянович Киселев «привлек» Николая: давай-ка самодеятельность поднимать. Создали песенный коллектив – весь Карасу валом валил на его концерты.

Как выпадет свободная минутка, Николай всецело отдавался другой своей страсти – рисованию. Перепробовал все – и карандаш, и гуашь, и акварель, и масло. Рисовал пейзажи родных мест, портреты земляков. А то увлекся выжиганием, резьбой по дереву, фотографией. В его архиве снимки старого Карасу 50-годов прошлого века – ни у кого нет таких.

Есть такое неуклюжее словцо – культпросветработник. Николай Макарович Овчаренко долгие годы именно культурной и просветительской работой занимался.

күтетін. Өткені аудандық мәдениет бөлімінен Овчаренко келсе болды, соңғы жаңалықтарды естіп, кино көріп, көрме тамашалап, жаңа әндер мен әуендер тыңдап, бір жасап қалатындарын білетін. Ол кеңшарларда жас шахматшылар клубтарын ұйымдастырды. Бұл ежелгі ойын жан-жақты талант иесі Николай Макаровичтың тағы бір әуестігі. Бұған қоса 1939 жылдан жинаған маркалар коллекциясы Қостанай облысындағы ең бай жинақ. Ал талай жылдан бері жинаған төсбелгілеріне де сан жетпейді.

Қарасудың байырғы тұрғындарының бірі Николай Макаровичты жерлестері әлдеқашан-ақ «тірі анықтама» атап кеткен. Кез-келген тақырыпта пікір таластырғанда алдына жан салмайды, ал туған ауылының тарихы туралы әңгімелесе, аузыңды ашып тыңдайсың. Оның әкесі Макар Овчаренко өлкедегі Азамат соғысына белсенді қатысқан жан. Кейін жаңа шаруашылықтар құрып, ұжымшар басқарған. Соғысқа шақыртылудан босатқан арнайы құжаты бола тұра, өз еркімен майданға аттанды. Ерлікпен соғысты, ұрыс даласына бір аяғын қалдырып, туған жерге балдаққа сүйеніп оралды. Сонда да қайтадан жұмысқа араласып кетті. Еңбек десе ерінбейтін, жерлестері тұрмысын жақсарту үшін жан аямайтын адал адам болатын. Қарасудан қоныс аударып кетерде кенттің бүкіл тұрғыны жиналып, шығарып салды – сенімді жерлесі, сыйлы басшысын қимай, көздеріне жас алды.

- Баян тарту бұрынғыдай емес, қазір қиындап кетті, саусақтарым жас кездегі ептілігін жоғалтты ғой, - деп жымияды Николай Макарович. – Ал бірақ шахмат ойнаудан әлі күнге дейін ешкімге есемді жібермеймін, - деп қосып қояды.

Его автоклуб колесил по дорогам Карасуского района и летом, и зимой. Ждали его и на полевых станах, и на фермах, в совхозных мастерских. Знали, приедет Овчаренко из районного отдела культуры и будет интересно – расскажет о последних новостях, кино покажет, выставку привезет, что-нибудь послушать из большой фонотеки. В совхозах организовал клубы юных шахматистов. Эта древняя игра – еще одно из увлечений Николая Макаровича. С 1939 года собирает марки – его коллекция богатейшая в Костанайской области. И значков у него великое множество.

Один из старожилов Карасу, Николай Макарович давно стал что называется, ходячим справочником – многое и многих помнит, с живыми подробностями рассказывает об истории родного села. Его отец, Макар Овчаренко, был активным участником Гражданской войны в крае. Затем создавал новые хозяйства, руководил колхозом. Была у него бронь, но ушел-таки на фронт. Воевал геройски, вернулся на костылях. И вновь впрягся в работу. Великим был тружеником, душой болел за людей. Когда уезжал, провожать его вышел весь поселок, плакали – жалко было отпускать, прощаться с ним.

-Баян мне уже не по силам – не держат руки, - улыбается Николай Макарович. – А вот в шахматы мало кому проигрываю и сегодня.

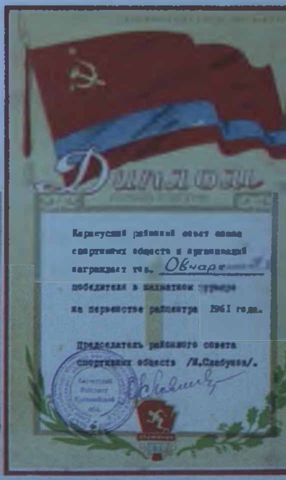

ҚОЙБАҒАР АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ

КОЙБАГОРСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Бұл жердің байырғы тұрғындардың айтуынша, өткен ғасырдың отызыншы жылдарының соңына дейін қазіргі Қойбағар кентінің орынында ешкім тұрақты өмір сүрмеген. Алайда 1938 жылы -ақ алғашқы қоныс аударушылар (осында жер аударылған поляк ұлтының өкілдері) темір жол жиегіне барақ салды. Бұл жердің байырғы тұрғындары оларды өздеріне тән қонақжайлықпен және түсіністікпен карсы алып, қолдарынан келгенше көмектерін аямады. Соның арқасында қазақ жерінде Дыль, Беккер, Фаст, Ейде, Левинд және басқалардың отбасылары екінші отанын тапты. Әлі күнге дейін темір жол жанында поляктар зиратының қалдықтары сақталған. 1939 жылы осында тұрақты тұруға Омаровтар, Борамбаевтар, Тисленко-лар, Флориндер, Жақыповтар отбасылары көшіп келді. Олар бұл жерде әлі күнге дейін тұрып жатыр, ал 1939 жыл кенттің негізі қаланған жыл болып саналады.

1938 жылы Құшмұрын стансасын Шалғышы стансасымен жалғастыратын темір жол құрылысы басталды. 1940 жылғы қарашаның 7- сінде бір сокпақты темір жолдың құрылыс аяқталып, оның бойымен алғашқы поезд жүріп өтті. Осы Қойбағар стансасынан қан майданға аттанған Қарасу ауданының 968 ер азаматы туған жерге қайтып оралмады. 1941 жылы майданға Әбілдинов Құрмаш, Батталов Берген, Қойшин Мырзабай, Литвяк Иван, Свичкарёв Григорий және баска да көптеген қайбағарлықтар аттанды. Литвяк Иван мен Свичкарёв Григорий Ұлы Отан соғысының ұрыс даласында қаза болды, ал Әбілдинов Құрмаш қолынан жарақат алып, 1942 жылы ауылға қайта оралды.

Ауылдың ең құрметті азаматтарының бірі –Табылдинов Исатай . Табылдиновтар отбасы – Қойбағардың байырғы тұрғындары. Олар мұнда соғысқа дейін де тұрған. Ал соғыс басталғанда Исатай әлі кішкентай бала болатын, сондықтан майданға оны алмады, ал әкесі Жармағамбет пен оның бауыры Табылдинов Жолмағамбет қан майданнан қайтып оралған жоқ. Хабарсыз кетті.

Тың игеру жылдары мұнда Кеңес Одағының барлық аймақтарынан өз еріктерімен мындаған жас қыз-жігіттер келді. Дәл сол жылдары Қойбағарда Гриц, Партыко, Рафальскийлер, Ковальскийлер, Моторя отбасылары пайда болды. Олар өздерінің екінші отанына айналған осы жерде әлі күнге дейін тұрып жатыр.

Қазіргі таңда Қойбағар теміржол стансасы жыл сайын бірнеше мың жолаушылар қабылдайды. Ол арқалы республикалық және халықаралық маңызы бар поездар, сондай-ақ Құшмұрын, Шалғышы және Есіл стан-

По утверждениям старожилов, до конца тридцатых годов прошлого века здесь, на месте нынешнего посёлка Койбагор, никто постоянно не жил. Однако уже в 1938 году первые переселенцы (это были польские ссыльные) построили рядом с железнодорожным полотном барак. Местное население с пониманием и гостеприимством отнеслось к приезжим, помогали, чем могли. Обрели здесь вторую Родину семьи Дыль, Беккер, Фаст, Ейде, Левин и другие. До сих пор рядом с железнодорожным полотном находятся останки польского кладбища. В 1939 году сюда на постоянное место жительства приехали семьи Умаровых, Бурамбаевых, Тисленко, Флориных, Жакуповых. Эти семьи живут здесь и поныне, а 1939 год считается датой основания посёлка.

В 1938 году началось строительство железной дороги, соединяющей ст. Кушмурун и ст. Челгаши. К 7 ноября 1940 года было закончено строительство однопутки, прошёл первый состав. Отсюда, со станции Койбагор, уехали на фронт и никогда не вернулись 968 человек – жителей Карасуского района. В 1941 году ушли на фронт Абултдинов Курмаш, Батталов Берген, Койшин Мурзабай, Литвяк Иван, Свичкарёв Григорий и другие койбагорцы. Литвяк Иван и Свичкарёв Григорий так и не вернулись с полей Великой Отечественной, а в 1942 году пришёл раненый в руку Абултдинов Курмаш. Табельдинов Исатай – один из уважаемых жителей села. Семья Табельдиновых – коренные жители Койбагора. Они жили здесь до войны. Когда началась война, Исатай был ещё маленьким, и на фронт не попал, а вот отец его, Жармагамбет и его брат, Табельдинов Жолмагамбет, ушли на фронт и не вернулись. Пропали без вести.

В годы целинной эпопеи слетелись сюда добровольцы со всех концов Советского Союза. Именно в те годы появились в Койбагаре семьи Гриц, Партыко, Рафальских, Ковальских, Моторя. Они живут и трудятся здесь и поныне.

Сейчас железнодорожная станция Койбагар ежегодно принимает несколько тысяч пассажиров. Здесь проходят поезда республиканского и государственного значения, а также поезда местного значения, связывающие станции Кушмурун, Челгаши, Есиль. Здание железнодорожного вокзала вновь отреставрировано. Начальник

саларын байланыстыратын жергілікті дәрежедегі поездар өтеді. Темір жол вокзалының ғимараты қайтадан қалпына кетірілді. Вокзал бастығы – Канищев Анатолий Михайлович – өз ісін терең меңгерген, білгір маман, теміржолшылар ұжымын жиырма жылдан астам уақыт басқарып келеді.

Теміржолдың дамуына жолында бірнеше Құрмет грамоталарымен марапатталған, «Құрметті теміржолшы» атағының иегері С. Кенжеғалин көптеген жылдар бойы адал еңбек етті. Темір жолдың ең тәжірибелі еңбеккерлері арасында – билет кассирлері Шагаева О.У., Маркова Л.П., Суомбаева С.У., қауіпсіздік техникасы жөніндегі нженер Исумбаев А.А., теміржолшылар Жансақаловтар (Кәкен мен оның ұлдары - Жеңіс, Марат және Асқар), Оразбаевтар (Сағындық пен ұлы Жантас) және Есімбаевтар (Асқар, Берік, Бақыт) әулеттері, Табылдинов Сәбит және басқалар бар.

Қойбағар орта мектебі туралы алғашқы деректер кенттің негізі қаланған жылдарымен тұспа-тұс келеді. Ол кезде мұнда тек бастауыш мектеп болып, онда небәрі екі мұғалім ғана: ерлі зайыпты Михаил Петрович пен Екатерина Григорьевна Бертниковтар сабақ берді. Мектеп Привокзальная көшесіндегі қарапайым тұрғын үйде орналасты. Сегіз жылдық білім беретін мектеп кентте ұзақ жыл бойы болған жоқ, тек 1959 жылы ғана Қойбағарда жаңа екі қабат мектеп салынды. Алғаш жеті сыныптық болып салынған бұл білім ордасы көп ұзамай сегіз жылдық болып қайта құрылды. Мектептің алғашқы директоры Отрощенко А.М. болды. Ал 1967 жылы мектеп онжылдық мәртебесіне ие болып, Стансалық орта мектеп атала бастады. Мектепте ондаған жылдық педагогикалық өтілі бар ұстаздар дәріс береді. Жавненко Екатерина Степановна, Пиворова Зинаида Павловна, Шек Валентина Марковналар білім беру саласында қырық жылға жуық еңбек еткен жандар. Мектептің оқу ісінің меңгерушісі Дербісалина Күлән Молдашқызы «Қазақ КСР- іне еңбек сіңірген ұстаз» атағының иегері.

Ауылдағы ел тұрмысының ең жоғары деңгейде болған кезеңі - өткен ғасырдың 1970 -1980 жылдары. Ол кезде халық саны 3,5 адам құрайтын. Ал қазіргі таңда кентте 1644 адам тұрады, олардың еңбек ететіні – 856 адам. Соңғы жылдары кенттегі адамдар тұрмысы біртіндеп жақсара бастады. Қазір мұнда 15 жекеменшік және мемлекеттік кәсіпорын жұмыс істейді. Олардың ең ірілері қатарында «Қойбағар элеваторы» ЖШС (басшысы – Ерғазинов Жанғабыл Есімұлы), «Құнарлылық» ЖШС (басшысы - Ковальский Виктор Фёдорович), Стансалық орта мектеп (директоры Мельникова Татьяна Николаевна), «Қойбағар мұнай базасы» ЖШС (басшысы Ақпаленов Қабдрахман Жұмақайырұлы). Ауыл әкімі - Скубилова Вера Владимировна. Оның алдында ауылды Гертер В.И., Ақпаленов Ж.Т., Борисов С.С., Баймұқанова Б.М., басқарып, туған кенттің гүлденуі мен өркендеуіне мол үлес қосты.

вокзала – Канищев Анатолий Михайлович – человек, хорошо знающий своё дело, руководит коллективом железнодорожников уже более двадцати лет.

Много лет отдал служению железной дороге и С. Канжегалин, имеющий несколько почётных грамот, удостоенный звания «Почётный железнодорожник». Наиболее опытные работники железной дороги – билетные кассиры Шагаева О.У., Маркова Л.П., Суомбаева С.У., инженер по ТБ Исумбаев А.А., династии железнодорожников Жансакаловых (Какен, его сыновья - Женис, Марат и Аскар), Уразбаевых (Сагындик и его сын Жантас) и Исумбаевых (Аскар, Берик, Бакыт), Табельдинов Сабит и многие другие.

Первые упоминания о Койбагорской школе относятся ко времени основания посёлка, когда здесь была только начальная школа и всего два учителя: супруги Бертниковы, Михаил Петрович и Екатерина Григорьевна. Она размещалась в обычном доме на Привокзальной улице. Восьмилетнего образования в посёлке не было долгое время, и лишь в 1959 году в Койбагоре построили новую двухэтажную школу - семилетку, которая вскоре была преобразована в восьмилетку. Первым директором школы был Отрощенко А.М. В 1967 году школа получила статус средней и стала носить название Станционная средняя школа. В школе работают учителя, имеющие за плечами не один десяток педагогического стажа. Это Жавненко Екатерина Степановна, Пивоварова Зинаида Павловна, Шек Валентина Марковна, проработавшие в сфере образования около сорока лет. Завуч школы Дербсалина Кулян Молдашевна имеет звание «Заслуженный учитель Казахской ССР».

Самый высокий уровень жизни в селе приходился на 1970 -1980 годы прошлого века. Численность населения тогда составляла 3,5 тысяч человек. В данный момент в посёлке живёт 1644 человека, из них работающего населения – 856 человек. Жизнь в посёлке стала мало помалу налаживаться. Действуют 15 частных и государственных предприятий, в числе которых крупнейшими являются ТОО «Койбагарский элеватор» (руководитель – Иргазинов Жангабыл Есимович), ТОО «Кунарлылык» (руководитель - Ковальский Виктор Фёдорович), Станционная средняя школа (директор школы Мельникова Татьяна Николаевна), ТОО «Койбагарская нефтебаза» (руководитель Акпаленов Кабдрахман Жумакаирович). Аким села - Скубилова Вера Владимировна. Её предшественниками были Гертер В.И., Акпаленов Ж.Т., Борисов С.С., Баймуканова Б.М., которые также внесли немалую лепту в дело благоустройства родного посёлка.

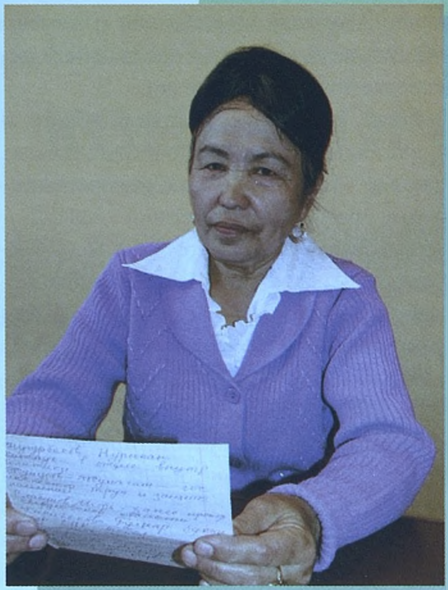

ҰСТАЗЫМ – ҰЛАҒАТЫМ, ҮЛГІМ МЕНІҢ

НАВЕЧНО ВЫЗВАНЫ К ДОСКЕ

Қатима Қадірқызы Жамбылова 1946 жылғы мамырдың 8-де Урицк ауданының Қарат кентінде туған. Алдымен Лермонтов сегіз жылдық мектебінде білім алып, оқуды 1965 жылы Қарасу мектебінде тәмамдады. 1972 жылы Қостанай педагогикалық институтының физика-математика факультетін бітірді. Ұстаздық өтілі Новоселовск орта мектебінде басталды. Күйеуге шыққан соң, 1969 жылы Қарасуға қоныс аударып, Қарасу орта мектебінде 2009 жылға дейін математика пәнінің мұғалімі болып істеді.

Жоғары санатты мұғалім, Қазақстан Республикасы ағарту ісінің озық қызметкері.

Катима Кадыровна Жамбулова родилась 8 мая 1946 года в поселке Карат Урицкого района. Училась восемь лет в Лермонтовской восьмилетней школе, а заканчивала учебу в 1965 году в Карасуской школе. В 1972 году окончила физико-математический факультет Кустанайского педагогического института. Учительский стаж ее начался в Новоселовской средней школе. Выйдя замуж, в 1969 году переехала в Карасу и проработала преподавателем математики в Карасуской средней школе до 2009 года.

Учитель высшей категории, отличник просвещения Республики Казахстан.

Неге математиканы таңдадым дейсіз ғой? Оның еш құпиясы жоқ. Ең басты педагогикалық тәсіл - өз ісіңмен үлгі көрсету емес пе? Ал мен үшін өмірлік үлгі болған мектептегі ұстазым Қайыржан Нұрипанұлы Қазиев болатын. Оның сабақтарын өмір бойына жадымда сақтап қалдым. Ол осы өңірдің тұрғыны, Тоқай кентінің тумасы. Қарасу жеті жылдық мектебінде оқып, оны 1946 жылы мақтау грамотасымен бітірген. Орал мемлекеттік пединститутын бітірген соң туған ауданына қайта оралып, біздің мектепте физика мен математикадан дәріс бере бастады. Осы нақты да қызықты ғылымдарға деген құмарлықты ол тек менің ғана емес, басқа да көптеген шәкірттерінің бойында оята білді. ... 41 жыл ұстаздық етіп, шәкірттерінің алғысына бөленген тәжірибелі педагог Қайыржан Нұрипанұлы Құрмет Белгісі, Еңбек Қызыл Ту ордендерімен марапатталған.

-Почему математика? Все просто. Какой главный педагогический прием? Сила примера, конечно же. Для меня примером стал мой школьный учитель Кайржан Нурипанович Казиев. Его уроки на всю жизнь запомнила. Он местный, уроженец поселка Токай. Учился в Карасуской семилетке, которую окончил с похвальной грамотой в 1946 году. После Уральского госпедвуза вернулся в родной район, стал преподавать физику и математику в нашей школе. Науки строгие, ясные. Увлек ими не только меня... У Кайржана Нурипановича 41 год преподавательского стажа, награды Знак Почета, орден Трудового Красного Знамени. Он Заслуженный учитель Казахской ССР. А директор нашей школы той поры незабвенная Надежда Тимофеевна Кузьменко? Она была первой выпускницей этой школы в 1949 году и потом ее же и возглавила. Или моя учительница

Қазақ КСР-іне еңбек сіңірген ұстаз. Ал сол кездері біздің мектептің директоры болған, ұмытылмас ұстаз Надежда Тимофеевна Кузьменко ше? Осы мектептің 1949 жылғы алғашқы түлектерінің бірі болған ол, кейін өзі бітірген оқу ордасына басшылық етті. Немесе бізге физика пәнінен сабақ берген Антонина Михайловна Рыбалконы алайық. Өз ісіне жан-тәнімен берілген маман, ақ көңіл, жаны жайсаң адам. Қысқаша айтқанда, үлгі тұтар ұстаздарым жеткілікті болды.

Қатима Қадірқызы екі баланың анасы, бүгінде алты немереге әже болып отыр. Қызы Айгүл анасының ізін қуып, ағылшын тілінің мұғалімі болды, немересі Мәдина да әжесі секілді математика пәнінен сабақ беруді армандайды.

Ол өзі оқытқан шәкірттерінің бәрін туған балаларындай көреді. Қарасу орта мектебінің барлық оқушылары оны ең сүйікті, ең мейірімді, ең ақылды, ең әділ ұстаз санайтыны да содан. Бұл мектепте білім алған әрбір үшінші оқушысы математика пәнінің қыр-сырына Қатима Қадірқызының сабақтарында қанықты десек қателеспейміз. Мысалға 1982 жылдың түлектерін алайық: Бесінші сыныпта олар 42 бала болатын. Түлектердің бірі Қарабекова Гүлнәр қазір облыстық қазыналық банктің жетекші маманы, ал Слабунов Игорь мамандағы бойынша зангер, биылғы жылы генерал атағын алды. Ұстаз өзінің барлық шәкірттерін жадында ұстайды, алайда алғашқы түлектерінің алар орыны айрықша. Олардың қатарында облыс пен ауданның жетекші мамандары Нұғырбеков Н.К., Жұмыров Ж.Е., Полищук Е.В. және басқалар бар. Бір сөзбен Қатима Қадірқызының шәкірттері халық шаруашылығының барлық салаларында ерінбей еңбек етіп жүр.

Әріптестері мен әдіскерлердің айтуынша, ұстаз Жамбылованың табысты еңбегінің құпиясы жоғары кәсіби шеберлігі, мен шәкірт жүрегіне жол таба білуінде. Өз сабақтарын ол ылғи да өте қызықты, тар-

физики Антонина Михайловна Рыбалко – добросовестнейший специалист, душевный человек. Так что было с кого пример брать.

У Катимы Кадыровны двое детей, шесть внуков. Дочь Айгуль пошла по стопам матери, став учителем английского языка, внучка Мадина мечтает стать, как бабушка, учителем математики.

Считает своими детьми и всех тех, кого учила. Недаром ученики Карасуской средней школы отзываются о ней как о самой милой, самой доброй, самой мудрой, справедливой. На счету у ветерана педагогического труда пять полных выпусков. Не ошибемся, если скажем, что каждый третий ученик в Карасу познал математику на ее уроках. Взять, к примеру, выпуск 1982 года. В пятом классе их было 42. Среди выпускников Карабекова Гульнара, ныне ведущий специалист областного казначейского банка, Слабунов Игорь, по специальности юрист, в этом году получил звание генерала. Все выпуски для учителя памятны, но первый особенно. Среди них ведущие специалисты области и района Нугурбеков Н.К., Жумуров Ж.Е., Полищук Е.В. и многие другие. Словом, ученики Катимы Кадыровны работают во всех сферах народного хозяйства.

По мнению коллег, методистов секрет успеха преподавателя Жамбуловой заключается в высоком профессиональном мастерстве, умении находить ключ к сердцу учащегося. Свои уроки она проводила живо и увлекательно, вовлекая в процессизучения предмета каждого ученика. Уроки педагога отличались тщательной и продуман-

тымды өткізіп, сабақ барысына барлық шәкіртті бірдей жұмылдыра біледі. Оның мұқият дайындалып, жан-жақты ойластырылған сабақтары шәкірттерге тек білім беріп ғана қоймай, олардың нағыз азамат болып өсуіне қосар тәрбиелік мәні де зор болатын.

Қатима Қадірқызы бүгінгі күні өзінің мол тәжірибесін жас ұстаздарға беріп, лайықты ізбасарлар дайындап жүр.

2008-2009 оқу жылы басталғанда ауданда 40 жалпы білім беру мектебі (20 орта, 9 негізгі, 11 бастауыш мектеп) жұмыс істеді. Олардың 4 –інде білім беру екі тілде жүреді, ал бір мектепте шәкірттер білім нәрімен мемлекеттік тілде сусындайды. Аудандағы жалпы мектеп оқушылары саны 4102. Сонымен қатар, балалардың өнер мектебі, балалар және жасөспірімдер спорт мектебі де жұмыс істейді, Балалар мен жасөспірімдердің шығармашылық үйі құрылған. Ауданның білім беру мекемелерінде 571 педагог сабақ береді, олардың 410 –ы (71,80%) жоғары білімі бар мамандар.

Бүгінгі күннің биігінен өткенді де бір шолып өтіп, бұл екі заманды бір-бірімен салыстыру мүмкін еместігіне көз жеткізген де пайдалы. Айталық, қазіргі Қарасу ауданы алып жатқан ұлан-ғайыр аумақта осыдан жүз жыл бұрын өте ыңғайсыз, кейбірі тіпті сабақ өткізуге мүлде жарамайтын тар жертөлелерде орналасқан небәрі бірнеше ғана кенттік бастауыш мектеп болған. Қарасудағы алғашқы ұстаз Щевцов балаларды өз үйінде оқытатын.Тек 1909 жылы ғана бұл жерде алғашқы шіркеу жанындағы мектеп ашылды.

Сол кездегі Қарасу мектебінің қызметі тамаша ұстаз, білім ордасында 20 жылдан астам уақыт еңбек еткен ағартушы - Голубаев Михаил Ивановичтың есімімен тығыз байланысты. М.И. Голубаев Белоруссияда, кедей шаруаның отбасында туып-өскен. Өзі сауатын ашып, білім алған соң, Қазақстанның енді қоныстанып жатқан жерлерінде мұғалімдерге деген мұқтаждықтың зор екендігін есітіп, 1910 жылы Омбыға келген де, Қарасулы ауылының мектебіне жолдама алады. Мектеп ісінің хал-жағдайын өз көзімен көргеннен кейін ол өзінің естеліктерінде: «Тұрғындардың ол кездегі білімі туралы айтудың өзі күлкілі, тіпті күйінішті, өйткені

ной организацией, носили ярко выраженный воспитательный характер.

Катима Кадыровна щедро делится своим опытом, передает его молодым учителям.

На начало 2008-2009 учебного года в районе действовало 40 общеобразовательных школ (20 средних, 9 основных, 11 начальных), из них в 4 школах ведутся занятия на двух языках и одна школа с государственным языком обучения. Всего обучаются 4102 учащихся. Кроме того, есть детская школа искусств, детско-юношеская спортивная школа, создан Дом творчества детей и юношества. В учреждениях образования района работает 571 педагог, из них с высшим образованием – 410 (71,80%).

С высоты сегодняшнего дня полезно оглянуться в прошлое, чтобы сравнить, убедиться в несравнимом. Так вот, на всей обширной территории, занимаемой нынешним Карасуским районом, сто лет назад было всего лишь несколько поселковых начальных школ, ютившихся в землянках, очень неудобных, а порой и вовсе непригодных для занятий. Первый учитель Карасу Щевцов учил детей на дому. И лишь в 1909 году здесь была основана церковно – приходская школа.

Деятельность карасульской школы тех времен связана с именем замечательного учителя - подвижника, проработавшего в ней более 20 лет, - Голубева Михаила Ивановича. Родом М.И. Голубев был из Белоруссии, из бедной крестьянской семьи. Получив образование и узнав, что заселяемых районах Казахстана большая нужда в учителях, он в 1910 году приехал в Омск, где и получил направление в школу села Карасульского. Оценивая постановку школьного дела, учитель с горечью замечает в воспоминаниях: «Об образовании населения того времени как-то и смешно, и горько говорить, потому что царила сплошная безграмотность». В 1912 году по настоянию жителей в Карасульском была построена новая деревянная, крытая железом школа с просторными классами. «Эта школа,- делился воспоминаниями М.И. Голубев, - считалась лучшей в смысле благоустройства для того трудного и бедного времени». В крае фактически отсутствовали школы для казахских детей

мұндағы халық түгелдей дерлік сауатсыз еді», - деп өкінішпен жазады. 1912 жылы тұрғындардың талап етуімен Қарасуда ағаштан, төбесі темірмен жабылған, кең сынып бөлмелері бар жаңа мектеп салынды. «Бұл мектеп сол бір қиын да жоқшылық заманда жайлылығы жөнінен өңірдегі ең үздігі саналатын»,- деп жазады өз естеліктерінде М.И.Голубаев. Өлкеде Қойбағар кентіндегі шағын орыс-қырғыз мектебін есептемегенде, жергілікті қазақ балалары өздерінің ана тілдерінде білім алатын мектептер мүлде болмаған еді. Қарасу кенттері мен ауылдарының тұрғындары арасындағы сауаттылық небәрі 10 пайыз ғана құрайтын. Патша заманындағы халық ағарту саласындағы игі бастамаларға жол бермеген, халыққа қарсы саясаттың салдары, міне осындай еді.

Ұлы Отан соғысы жылдары (1941-1945жж.) мектептердіңоқу-материалдықнегіздері,педагогикалық кадрлердің білім сапасы, белгілі себептерге байланысты, соғысқа дейінгі кезеңнен кем түспесе, артқан жоқ. 1945 жылы ауданда 35 мектеп болып, оларда 1023 бала білім алды. Ауданның 73 мұғалімінен соғыстың соңына қарай тек төртеуінің ғана жоғары білімі, 12 ұстаздың аяқталмаған жоғары, 30 мұғалімнің – орта білім бар болса, 27 мұғалім орта мектепті де бітірмеген еді. Аудан мектептерінде сабақ берген 11 қазақ мұғалімнің ешқайсысының жоғары білімі болмаған-ды. Соғыс жылдары аудан мектептеріне Ресейдің орталық өңірінен қоныс аударылған мұғалімдер келді.

Қарасу ауданындағы халыққа білім беру сала-

с преподаванием на родном языке, если не учитывать небольшую русско- киргизскую школу в пос. Койбагор. Грамотность среди жителей карасульских поселков и аулов составляла всего лишь 10 процентов. Такого было следствие антинародной политики самодержавия, откровенно применявшей сдерживающие начала в области народного просвещения.

В период Великой Отечественной войны (1941-1945 гг.) учебно-материальная база, качество педагогических кадров, по известным причинам, были нисколько не лучше, чем в довоенный период. В 1945 году в районе было 35 школ, в которых обучалось 1023 учащихся. Из 73 учителей района к концу войны только четверо имели высшее образование, 12 - незаконченное высшее, 30 – среднее, 27 – незаконченное среднее образование. В районе было 11 учителей-казахов, но ни один не имел высшего образования. В годы войны в школы пришли учителя, эвакуированные из центральных районов России.

Народное образование в Карасуском районе, как и в целом по области, стало улучшаться только в послевоенный период. В декабре 1949 года Совет Министров СССР принял решение об обязательном семилетнем, а затем восьмилетнем всеобщем обучении детей, переход к которому был завершен в 1952 году. В 1954 году казахская семилетняя школа в Карасу была реорганизована в среднюю казахскую школу, в 1955 году Карамурзинская начальная школа была реорганизована в семилетнюю школу. В 1950-51 учебном году в районе было 37

сы бүкіл облыс көлеміндегі секілді. тек соғыстан кейінгі кезеңде ғана жақсара бастады. 1949 жылдың желтоқсанында КСРО Министрлер Кеңесі балаларға міндетті жеті жылдық, онан соң сеіз жылдық жалпы білім беру туралы шешім қабылдап, оған көшу жұмыстары 1952 жылы аяқталды. 1954 жылы Қарасудағы жеті жылдық қазақ мектебі қазақ орта мектебі болып, ал 1955 жылы Қарамырза бастауыш мектебі жеті жылдық мектеп болып қайта құрылды. 1950-51 оқу жылы ауданда 37 жалпы білім беру мектебі: 33 бастауыш, 3 жеті жылдық және бір орта мектеп болды. 1954 жылғы қыркүйектің 1-інде аудан мектептері парталарына 2239 оқушы отырды. Ал тың және тыңайған жерлерді игеру жұмыстарының басталуымен аудандағы мектептер желісі де, балалар мен ұстаздар саны да көбейіп, мұғалімдердің сапалық құрамы өзгерді.

Халыққа білім беру саласында болған өзгерістер туралы аудандағы орта білім ордаларының бірі – Құшмұрын мектебін мысалға ала отырып сипаттауға болады. Құшмұрын мектебі туралы алғашқы естеліктер бұл жерде алғашқы ағартушы ұстаздар пайда болған 1930 жылғы жатады. Люблинкада да, көзі көргендердің еске алуынша, 1930 жылы тек бастауыш мектеп болып, мұғалімдер балаларды тек әліппеге, арифметика мен оқуға үйреткен. Мектеп ғимараты саманна тұрғызылған, сабақты жермай шамы жарығымен оқитын. Пешке қамыс пен сабан жағатын. Ғимарат екі сынып бөлмесі мен мұғалімдер бөлменсінен тұратын. Кейін ол жеті жылдық мектепке айналып, оның директоры Ким Сергей Дмитриевич, оқу ісінің меңгерушісі Мельникова Клавдия Петровна болды.

1952 жылдан мектеп директоры болып Медведева Раиса Ивановна, оқу ісінің меңгерушісі болып Вальтер Федор Антонович істеді. Ұстаздар құрамы Бартенева Анна Васильевна, Шалапанова Анна Илларионовна, Мельникова Клавдия Петровна, Мухина Нина Ивановна, Ковальская Надежда Федосеевналардан тұрды. 1954 – 1955 жылдарға дейін жергілікті балалар осы мектепте оқыды, сынып бөлмелерінің тарлығы сондай, оқушылар сыныптарға сыймаймын, парталар терезеден есікке дейін бір-біріне жалғастыра қойылатын... Сондықтан тағы бір мектеп ғимаратын салу туралы шешім қабылданды. Мектеп құрылысы тың дәуірнамасына тұспа-тұс келгендіктен, ол уақытша, бір жылға, жаңа келген тың игерушілерге жатақхана ретінде берілді. Бұл ғимарат бұрынғыдан сәл үлкендеу, төрт сынып пен бір мұғалімдер бөлмесінен тұратын еді. Бұл жерде бастауыш сыныптар мен мектеп кітапханасы орналастырылды. Ол кезде төменгі сыныптарға мұғалімдер Покалова Любовь Антиповна, Шульгина Клавдия Петровна, Анискевич Раиса Ивановна және Беленко Валентина Васильевналар сабақ

беретін. Қалған балалардың барлығы ескі саман мектеп пен сыныптар ретінде пайдаланылған бір тұрғын үйде оқыды. 1960 – 1965 жылдары мектеп директоры болып тарих пәнінің мұғалімі Теміров Құсман Құлманұлы істеді. Мектеп жаңа педагогикалық кадрлермен толықты, өсіп, он жылдық білім ордасына айналды. 1960 жылы Украинадан Людмила Михайловна Кикош келді. 1963 жылдың қаңтарында Солтүстік Қазақстаннан тәжірибеден өту үшін Онищенко Нина Ивановна келіп, осында біржола қалып қойды.

1965 – 1972 жылдары мектеп директоры болып, білімі жөнінен физик, шаруаға өте мығым адам Хайруллин Александр Хабибулұлы істеді. Оның басшылығы тұсында Амангелді кеңшарынан келіп оқитын 9-10 сынып оқушылары тұратын интернат салынды. 1968 жылы Қарасу өзені жағасында кірпіштен жаңа екі қабат мектеп ғимараты тұрғызыла бастады. 1970 жылы ол пайдалануға берілгеннен кейін Люблинкадағы мектеп орта мектеп болып қайта құрылды, Бұл мектепте балалар әлі күнге дейін оқып жүр.

1973 – 1979 жылдар аралығында мектепке физик Фирсин Иван Владимирович директорылқ етті. Оқу ісінің меңгерушісі Антоненко Вера Гавриловна болды. 70- жылдары жаңадан келген жас ұстаздармен толыққан педагогикалық ұжым біржола қалыптасып бітті. 1972 жылы Кубаньнан жолдама бойынша математика пәнінің мұғалімі Зайцева Таиса Степановна мен пионерлерлер тәлімгері Беркман Светлана Владимировна, Қостанай ауданынан орыс тілі мен әдебиетінің мұғалімі Фитерер Ирина Ивановна, жергілікті Құшмұрын мектебінің түлегі, орыс тілі мен әдебиетінің оқытушысы Шамина Эльвира Яковлевна, математика пәнінің мұғалімі Пробст Лидия Викторовна келді. 1977 жылдар шамасында жаңа құрылыс жұмыстарын бастау туралы шешім қабылданып, ескі мектепке жапсыра жаңасы салынады. 1978 жылғы қыркүйектің 1-інде жаңа мектеп оқушылар алдында есігін айқара ашты. Енді кең де жарық сынып бөлмелері, кітапханасы, асханасы, спортзалы мен шеберханалары бар мектепте білім беру тек бір ауысыммен жүргізілетін болды. Онда оқуға балалар Носовская, Симферопольская, Утинская бөлімшелеріндегі бастауыш мектептерден келіп оқитын. Оқыту және тәрбие беру жұмыстарын ұйымдастырып, баскарумен қатар мұғалімдер мектептің материалды-техникалық негізін құруға да көп күш-жігер жұмсады.

Дәл сол кездері 75 орындық интернат, сан түрлі құрал-жарақтар орнатылған шеберханалар, мектепке арнап сатып алынған автокөлік тұратын гараж салынып, стадион жабдықталды.

1983- 1995 жылдары мектеп директоры болып Паульс Виктор Николаевич, оқу ісінің меңгерушісі болып

общеобразовательных школ: 33 начальных, 3 семилетних и одна средняя. 1 сентября 1954 году в школах за парты сели 2239 учащихся.

С началом освоение целинных и залежных земель выросла и сеть школ, контингент детей и количество учителей значительно увеличились, изменился качественный состав учителей.

О переменах, происходящих в сфере народного образования ретроспективно можно рассказать на примере одной из школ района – Кушмурунской. Первые воспоминания о Кушмурунской школе относятся к 1930 году, когда появились учителя - передвижники. В Люблинке, по воспоминаниям очевидцев, в 1930 году тоже была только начальная школа, учителя учили детей грамоте, арифметике и чтению. Здание школы было саманным, уроки проходили при свете керосиновой лампы. Печи топили камышом и соломой. Состояла из двух классных комнат и учительской. Школа стала семилеткой. Директором семилетней школы был Ким Сергей Дмитриевич, завучем Мельникова Клавдия Петровна.

С 1952 директором школы работала Медведева Раиса Ивановна, завучем Вальтер Федор Антонович, учительский состав Бартенева Анна Васильевна, Шалапанова Анна Илларионовна, Мельникова Клавдия Петровна, Мухина Нина Ивановна, Ковальская Надежда Федосеевна. Вплоть до 1954 – 1955 годов занимались в ней, учащиеся не вмещались, классные комнаты были тесными и тёмными, парты стояли сплошь от окна до двери... Поэтому было решено построить еще одно здание школы. Строительство школы совпало с началом целинной эпопеи и его временно на один год отдавали под общежитие прибывшим целинникам. Оно было больше, состояло из четырех классных комнат и учительской. Здесь разместили начальные классы и школьную библиотеку. Работали тогда учителя начальных класов Покалова Любовь Антиповна, Шульгина Клавдия Петровна, Анискевич Раиса Ивановна и Беленко Валентина Васильевна. Все остальные дети занимались в старой саманной школе и в одном доме, переделанном под классы. В 1960 – 1965 годах директором школы был Темиров Кусман Кулманович, преподавал историю. Школа пополнялась педагогическими кадрами, росла, стала десятилеткой. В 1960 году с Украины приехала Людмила Михайловна Кикош. В январе 1963 года из Северного Казахстана на практику приезжает Онищенко Нина Ивановна и остается работать.

В 1965 – 1972 год директором школы был Хайруллин Александр Хабибулович, физик по образованию и очень хозяйственный человек. Был построен интернат, в котором жили дети села Амангельдинского, 9-10 классы. В 1968 году началось строительство нового двухэтажного здания школы из кирпича на берегу речки

Беркман Светлана Владимировна істеді. 1995 жылдың ақпанында мектеп директоры қызметіне Зайцева Таиса Степановна тағайындалды. Оқу ісінің меңгерушілері - Кубышина Валентина Викторовна, онан соң Веверица Ирина Викторовна болды. Ұстаздар ұжымын: Брага Анна Николаевна, Королькова Татьяна Төлегенқызы, Эберле Татьяна Михайловна мен Георгий Викторович, Болониндар Андрей Иванович мен Елена Евгеньевна, Савицкая Елена Станиславовна, Чернитенко Сергей Александрович, Зайцева Марина Федоровна, Бутурля Анна Владимировна, Кравченко Татьяна Геннадьевналар құрады.

2006 жылғы қазанның 5-інде Құшмұрын орта мектебі Люблин орта мектебі болып атын өзгертті. 2008 жылы мектепте еуропалық стандартқа сай жөндеу жасалды. Мектеп жаңа бейнеге ие болып, түрленіп шыға келді. Енді онда спорт залы, спорт алаңы, компьютерлік сынып, мультимедиялық кабинет, техникалық еңбек шеберханасы, мектептік өлкетану мұражайы, медициналық кабинет, асхана, акт залы мен мектеп кітапханасы бар. 2000 жылғы желтоқсанның 9-ында «Люблинка» ЖШС мектепке жаңа автобус тарту етті.

Мектеп ұстаздарының ерен еңбеетері құрметті атақтар және марапаттармен атап өтілген. Онищенко Нина Ивановна – Қазақ КСР-і ағарту ісінің озық қызметкері (1976 жыл); КСРО ағарту ісінің озық қызметкері (1983 жыл). Штром Людмила Михайловна

Карасулька. С ее вводом в действие в 1970 году школа в Люблинке была реорганизована в среднюю, в ней дети учатся и по сей день.

С 1973 по 1979 директором школы был Фирсин Иван Владимирович, физик. Завучем Антоненко Вера Гавриловна. В 70-е годы окончательно сложился и окреп педагогический коллектив, который пополнялся молодыми учителями. В 1972 году с Кубани по распределению приехала Зайцева Таиса Степановна – учитель математики и Беркман Светлана Владимировна – пионервожатая, с Кустанайского района Фитерер Ирина Ивановна – учитель русского языка и литературы, местная выпускница Кушмурунской школы Шамина Эльвира Яковлевна – учитель русского языка и литературы, Пробст Лидия Викторовна учитель математик. Около 1977 года принимается решение о строительстве: к старой школе пристраивается новая. 1 сентября 1978 года новая школа открывает двери для учащихся, теперь есть светлые, просторные классы, есть библиотека, столовая, спортзал и мастерские, обучение ведется в одну смену, дети приезжают учиться с отделений начальной школы Носовская, Симферопольская, Утинская. Наряду с организацией и руководством учебно-воспитательной работой много сил и энергии вложено учителями в создание материально-технической базы школы. В то же время были построены интернат на 75 мест, оборудованные станками помещения для мастерских, гараж для приобретенной в школу автомашины, оборудован стадион.

С 1983 по 1995 год директором школы работал Паульс Виктор Николаевич, завучем по учебной части Беркман Светлана Владимировна. В феврале 1995 директором школы стала Зайцева Таиса Степановна. Завучи Кубышина Валентина Викторовна, затем Веверица Ирина Викторовна. Учительский состав: Брага Анна Николаевна, Королькова Татьяна Тулигеновна, Эберле Татьяна Михайловна и Георгий Викторович, Болонины Андрей Иванович и Елена Евгеньевна, Савицкая Елена Станиславовна, Чернитенко Сергей Александрович, Зайцева Марина Федоровна, Бутурля Анна Владимировна, Кравченко Татьяна Геннадьевна.

5 октября 2006 года Кушмурунская средняя школа была переименована в Люблинскую среднюю школу. В 2008 году в школе был проведен евро ремонт. Школа приобрела новый облик. В школе есть спортивный зал, спортивная площадка, компьютерный класс, мультимедийный кабинет, мастерская технического труда, школьный краеведческий музей, медицинский кабинет, столовая, актовый зал и школьная библиотека. 9 декабря 2000 года ТОО «Люблинка» подарило школе новый автобус.

- Қазақ КСР-і ағарту ісінің озық қызметкері (1983 жыл). Паульс Виктор Николаевич - Қазақ КСР-і ағарту ісінің озық қызметкері (1985 жыл). Зайцева Таиса Степановна - Қазақ КСР-і ағарту ісінің озық қызметкреі (1987 жыл). Беленко Валентина Васильевна – Қазақстан Республикасы ағарту ісінің озық қызметкері (1999 жыл) атанған ұлағатты ұстаздар.

Тағы да бірнеше маңызды деректерді келтіре кетсек: аудан балаларын мектепке дейінгі тәрбие беру ұйымдарының барлық түрлерімен жалпы қамту 90,4% (1597) құрады, балалар бақшаларында 300 сәби, жалпы білім беру мектептері жанындағы 40 шағын орталықта 900 сәби тәрбиеленуде.

Әрбір жаңа оқу жылына дайындық барысында күрделі және ағымдағы жөндеу жұмыстары жүргізіледі, мектеп жиһазы жаңартылады, оқулықтар сатып алынып, компьютерлік сыныптар, физика, лингафон, мультимидиялық кабинеттер ашылады. Аудан мектептерінің барлығы Интернетке шыға алады.

3500 бала (85%) мектептепте қоғамдық негізде ыстық тамақ пайдалану мүмкіндігіне ие. Әлеуметтік тұрғыдан осал қорғалған отбасыларда тәрбиеленетін 325 бала (61%) тамақты тегін ішеді, 2870 (68,19%) бала жаздық демалыстың барлық түрлерімен қамтылған.

Биыл аудан орта мектептерінің 148 (68,2%) түлегі ҰБТ-ға қатысып, оның қорытындысы бойынша жинақтаған орташа баллдары 72,33% (2007 жылы - 68,89%) құрады. Ал білім сапасы көрсеткіші ҰБТ қорытындысына сай 23,65% құрады. «Алтын белгіге» үміткер төрт түлектің бірі – Октябрь орта мектебін бітіруші Витковская Илона өз білім деңгейін растап берді.

Труды педагогов школы отмечены почетными званиями и наградами. Онищенко Нина Ивановна – Отличник просвещения КазССР (1976 год); Отличник просвещения СССР (1983 год). Штром Людмила Михайловна - Отличник просвещения КазССР (1983 год). Паульс Виктор Николаевич - Отличник просвещения КазССР (1985 год). Зайцева Таиса Степановна - Отличник просвещения КазССР (1987 год). Беленко Валентина Васильевна – Отличник просвещения Республики Казахстан (1999 год).

Еще несколько красноречивых фактов. Общий охват детей района всеми формами организации дошкольного воспитания составил 90,4% (1597) , в детских садах воспитываются 300 детей, в 40 мини-центрах при общеобразовательных школах 900 детей.

В ходе подготовки к каждому новому учебному году проводятся работы по капитальному и текущему ремонту, обновляется школьная мебель, приобретаются компьютерные классы, учебники, кабинеты физики, лингафонные, мультимидийные кабинеты. 100% школ имеют выход Интернет.

Горячим и общественным питанием пользуются 3500 детей (85%). Бесплатным питанием обеспечено 325 ребенка из малообеспеченных семей, что составляет 61%. 2870 (68,19%) детей охвачены всеми видами летнего отдыха.

148 (68,2%) выпускников средних школ приняли участие в ЕНТ, средний балл составил 72,33% (2007 год - 68,89%). В то же время качество знаний по итогом ЕНТ составило 23,65% . Из четырех претендентов «Алтын белгі» подтвердила свои знания выпускница Октябрьской средней школы Витковская Илона.

КУЗНИЦА КАДРОВ ДЛЯ СЕЛА

В феврале 2008 года исполнилось 50 лет со дня образования Карасуского училища сельской механизации №70 – так тогда именовалось это старейшее учебное заведение района. Долгие годы оно называлось сельским профтехучилищем, с июня 2008 года – профессиональным лицеем №7 департамента образования Костанайской области. За эти годы в его стенах было подготовлено более 14 тысяч квалифицированных специалистов среднего звена. Среди выпускников много известных людей. В свое время гремело имя Петра Вольфа, лауреата премии Ленинского комсомола, делегата XX съезда ВЛКСМ. Алмагуль Кавкетаевой был вручен именной К-700, Александр Флях был награжден орденами Ленина и Октябрьской революции. Валерий Конохов стал депутатом первого созыва мажилиса парламента Республики Казахстан. Но дело не в громких именах. Тысячи юных карасулян стартовали в большую жизнь с порога этого училища. И много в этой жизни преуспели.

Мини городок профлицея лежит на въезде в Карасу. С левой стороны от дороги расположены два учебных корпуса, общежитие, лаборатории. Перед ними – трактор. Этот славный символ несколько устарел, потому что готовят здесь не только трактористов-машинистов, наладчиков сельхозмашин, но и каменщиков, плотников, штукатуров, маляров, облицовочников-плиточников, сварщиков, поваров и продавцов, а также бухгалтеров и операторов электронно-вычислительных машин. На 198 учащихся приходится 64 человека преподавательского состава и обслуживающего персонала, в том числе 28 педагогов. Все учащиеся обеспечены горячим питанием. Производственную практику ребята проходят в лучших хозяйствах и организациях района.

Большой вклад в развитие профессионального образования внесли бывшие руководители этого учебного заведения – Иван Федорович Карапыш, Петр Дмитриевич Свириденко, Владимир Андреевич Рыбалко, Николай Васильевич Воеводин, Владимир Николаевич Соколов. Юрий Семенович Зарицкий проработал здесь

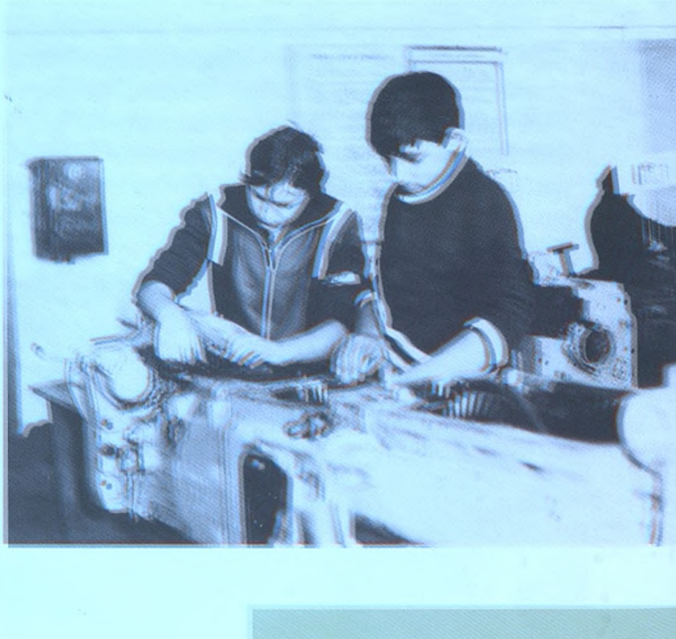

более 36 лет. Начинал с должности воспитателя общежития, мастера производственного обучения. С апреля 1995 года и до последнего дня жизни 18 апреля 2008 года был директором лицея. В самые трудные дни сумел сохранить коллектив, материально-техническую базу.

Ныне лицеем руководит Мария Антоновна Носаченко. Работали и работают в нем опытные преподаватели специальных дисциплин, многие из них – выпускники лицея. Это, к примеру, Аскар Малигаждарович Искаков, мастера производственного обучения Салтанат Махметовна Кунусбаева и Елена Юрьевна Шайхетдинова, Дмитрий Владимирович Анисимов. Высшую квалификацию имеют преподаватель агрономии Татьяна Михайловна Хисмутдинова, историк Айтпай Жумабекович Нурмагамбетов, преподаватель казахского языка Сауле Сукпаевна Егзекова.

В лицее всегда было много сильных учащихся, в новом поколении выделяются своим отношение к учебе, активностью Олеся Кулыба, Азат Калыков, Асель Муканова, Светлана Корякина, Алексей и Олег Бабаенко, Вера Белайц, Тимур Тактакбаев.

НОВОПАВЛОВСКИЙ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ

НОВОПАВЛОВСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Ескі «Құшмұрын» кеңшарының жерін қайта түрлендірген тың дәуірнамасы болды. Оның бөлімшелерінің бірінде, 1954 жылдың көктемінде алғашқы тың игерушілер А.Статкевич, И.Ерошкин, В.Елоза болашақ жаңа шаруашылықтың орталығын салатын орын қарастырып жүрді. Кенет олардың көздері түбінде таза суық су атқылап жатқан қайнар бұлағы бар терең жылғаға түсті. Сондықтан олар болашақ кеңшардың атын да ұзақ ойланып жатпай, «Ключевой» деп атады. Тың игеруге келген механизаторлар бірнеше тракторшы-егін бригадаларын құрып, тың жерді жыртуға кірісті. Жұмыста аса белсенділік танытып, өзгелерге үлгі болғандар катарында Федор Карпушка мен Николай Жданов болды.

1956 жылы-ақ жыртылған жер аумағы 31 мың гектар құрады. Ол жыл берекелі болып, кеңшар мемлекетке 16 мың тонна астық сатты. Ұжым астық өсірудің қыр-сырына қанығып, ұдайы жақсы өнім алып тұрды. Әлеуметтік сала да дамыды. Клуб пен фельдшерлік-акушерский пункт салынды, алғашқы меңгерушісі Н.И. Борисенко болған кітапхана ашылды. Кеңшар наубайханасында нанды майдангер Анисим Натаров пен оның жас көмекшісі, көркемөнерпаздар байқауларын құр жібермей катысатын, өзі ән айтудан алдына жан салмайтын Таня Ахметғариева пісіретін. Ол әлі күнге дейін ән салады. Кеңшардың өз көкөніс өсіру бригадасы болды. Ол дәмі тіл үйіретін тәтті қауын-қарбыздар, ал бұлақтың төменгі жағында бүкіл өңірді тойдыруға жететін тамаша көкөніс өсіретін.

1969 ауыл мектебі жаңа ғимаратқа көшті. Ұстаздар ұжымын мектеп директорлары Т.В.Космачева, К.Ж.Жаркенов, И.И.Дьяков, Т.С.Керебаев, И.З.Аслямовалар басқарды. 1994 жылдан мектептің директоры болып Х.В.Габдулин еңбек етеді. Мектеп сыныптарында 200-ден астам шәкірт білім алады. Орта білім ордасында ұстаздық ететін қырық педагогтың он бірі оның бұрынғы түлектері.

«Ключевой» өзінің адал еңбекке деген көзқарасын атадан балаға беріп жүрген әулеттерімен де белгілі. Олардың арасында дихандар Карпушка, Лончаковтар, Патрахановтар, Шитиковтар, Шмигельскийлер, малшылар Есжановтар, Лукьяненко, Нестерчук, Белоусовтар әулеттерінің алатын орындары ерекше. Кеңшар тұрғындары арасында кеуделеріне алғашқы

Второе дыхание землям старого совхоза «Кушмуринский» придала целинная эпопея. На одном из его отделений весной 1954 года первые целинники А.Статкевич, И.Ерошкин, В.Елоза приглядывали место под центральную усадьбу будущего нового хозяйства. Их внимание привлекла глубокая балка, на дне которой били родниковые ключи с чистой холодной водой. Вот и не пришлось долго искать название совхозу – назвали его «Ключевой». Прибывшие механизаторы сформировали несколько тракторно-полеводческих бригад, приступили к вспашке целины. Тон в работе здесь задавали Федор Карпушка и Николай Жданов.

Уже в 1956 году площадь распаханных земель составляла 31 тысячу гектаров. В том году был получен богатый хлеб, совхоз продал государству 16 тысяч пудов зерна. Коллектив научился выращивать стабильные урожаи. Развивалась и социальная сфера. Был построен клуб и библиотека, заведовала которой Н.И. Борисенко, фельдшерско-акушерский пункт. В совхозной пекарне выпекали хлеб фронтовик Анисим Натаров и его юная помощница Таня Ахметгариева, непременная участница всех смотров художественной самодеятельности, непревзойденная частушечница. Они и сейчас поет. Была в совхозе и своя овощеводческая бригада. Она выращивала вкусные арбузы и дыни, а в низине у ручья – прекрасные овощи, которых хватало на всю округу.

В 1969 году переехала в новое здание сельская школа. Во главе учительского коллектива стояли директора школы Т.В.Космачева, К.Ж.Жаркенов, И.И.Дьяков, Т.С.Керебаев, И.З.Аслямова. С 1994 года школой руководит Х.В.Габдулин. В ее классах учится более 200 учеников. Из сорока педагогов школы – одиннадцать ее бывших выпускников. В школе действует скаутский отряд «Полюс», который успешно занимается военно-патриотическим воспитанием и развитием прикладных видов спорта.

Известен «Ключевой» и своими трудовыми семейными династиями. Это династии хлеборобов Карпушка, Лончаковых, Патрахановых Шитиковых,

болып орден таққандар Н.А.Шуман, Н.М.Богданенко, Г.Добровлянский, К.Д.Десятский, Ч.Авсюкевич, А.Белокрылый және басқалар болды.

Кеңшардың үлкен ұжымын әр жылдары тамаша ұйымдастырушы, білгір мамандар – Н.Яблоков, И.Т.Мещеряков, В.К.Снисаренко, В.В.Хацанян, М.М.Итпаев, С.Ф.Тищенколар басқарды. Жиырма жылдан астам уақыт «Ключевойдың» партия ұйымына кеңшар тарихында айтарлықтай із қалдырған А.Г.Черепухина жетекшілік етті. Шаруашылық игілігі үшін ауылдық кеңестің төрағалары С.М. Разин, В.Я.Гончаров, А.А.Уткин, ауыл әкімдері И.З. Аслямова, В.А.Канецкий, И.Г.Мусин, бұл қызметті қазіргі таңда атқарып жүрген Б.А.Казеновалар адал еңбек етті.

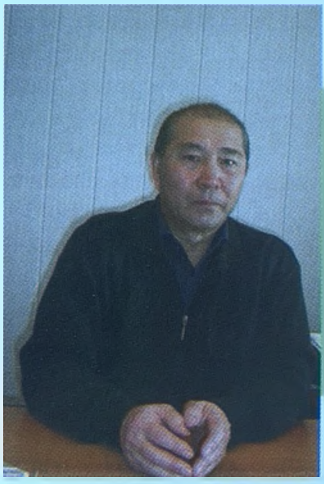

1992 жылдан шаруашылықты Қазыбай Тастемірұлы Умаров бас-қарады. Кең-шарды экономика күйреп, шаруашылық кирап жатқан күрделі кезеңде қабылдап алған ол ең басты, ең маңызды істі жүзеге асырды – ұжым мен жұмыс орындарып сақтап қалып, өндіріске қолдау көрсетті. Іскер басшының пәрменімен ауылда балалар бақшасы, аурухана, мектеп, профилакторий, Мәдениет үйі, кітапхана да сақталып қалды. Мешіт салынды. Ұжымнын негізін «Ключевойда» туып-өскен, осында енбек еткен ата-бабаларының кәсібін одан әрі жалғастырып жүрген И.Боканенко, А.А.Дыняк, Б. Б. Жүсібаев, А.Ж.Камешов, К.Ж.Камешов, Б.К.Казенов, В.В.Баранов, Н.К.Соротник, А.К.Қойбағарова, О.Д.Воробьева, Е.А.Скрыпник, И.Н.Гудзи, Т.З.Раисов және басқалар сынды мамандар құрайды.

Қазіргі таңда «Ключевое» ЖШС ауданның астық пен ет өндіру жөніндегі ең ірі шаруашылыктарының бірі болып табылады. Ұдайы негізгі құрал-жабдықтар сатып алынып, техника жаңарып тұрады. ЖШС есебінен Ключевой мектебінің түлектері жоғары оку орындарында білім алуда. Кент тұрғындары өзінің жекеменшік ұңғымасынан шығатын сапалы ауыз суымен қамтамасыз етілген, тұрғын үйлердің 30 пайызы орталық жылу жүйесіне қосылған.

Шмигельских, животноводов Ищановых, Лукьяненко, Нестерчук, Белоусовых. Первыми орденоносцами совхоза стали Н.А.Шуман, Н.М.Богданенко, Г.Добровлянский, К.Д.Десятский, Ч.Авсюкевич, А.Белокрылый, многое другие.

Большой коллектив совхоза в разные годы возглавляли замечательные организаторы производства Н.Яблоков, И.Т.Мещеряков, В.К.Снисаренко, В.В.Хацанян, М.М.Итпаев. С.Ф.Тищенко. Более двадцати лет партийной организацией «Ключевого» руководила А.Г.Черепухина, оставившая заметный след в истории совхоза. Добросовестно трудились председатели сельсовета С.М. Разин, В.Я.Гончаров, А.А.Уткин, сельские акимы И.З. Аслямова, В.А.Канецкий, И.Г.Мусин, ныне работающая в этой должности Б.А.Казенова.

В 1984 году совхоз «Ключевой» был преобразован в племсовхоз по выращиванию крупного рогатого скота казахской белоголовой породы. Были налажены тесные связи с учеными Северо-Казахстанского научно-исследовательского института животноводства. Велась целенаправленная работа по увеличению поголовья чистопородного скота. В июне 1995 года «Ключевому» был присвоен статус племзавода. В тяжелые перестроечные годы огромными усилиями коллектива племенное стадо было сохранено. В настоящее время в хозяйстве имеется 2400 голов чистопородного скота, 140 голов лошадей. Племзавод стал одним из крупнейших репродукторов по разведению казахской белоголовой породы в республике и базовым хозяйством по Костанайской области.

С 1992 года хозяйство возглавляет Казыбай Тастемирович Умаров. Приняв совхоз в сложные времена, когда многое разрушалось, разваливалось, он сумел сделать главное – сохранить коллектив, рабочие места, поддержать производство. В селе сохранили детский сад, больницу, школу, профилакторий, Дом культуры, библиотеку. Построили мечеть. Костяк коллектива составляют специалисты, которые родились и выросли в «Ключевом», заменили отцов и дедов. Это В.И.Боканенко, А.А.Дыняк, ББЖусубаев, А.Ж.Камешов, К.Ж.Камешов, Б.К.Казенов, В.В.Баранов, Н.К.Соротник, А.К.Койбагорова. О.Д.Воробьева, Е.А.Скрыпник, И.Н.Гудзи, Т.З.Раисов и многие другие.

В настоящее время ТОО «Ключевое» является одним из крупных хозяйств района по производству зерна и мяса. Приобретаются основные средства, обновляется техника. За счет средств ТОО учатся в вузах выпускники Ключевой школы. Население поселка обеспечено водой из собственной скважины, 30 процентов жилых домов подключено к центральному отоплению.

ЛЮБЛИН АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ
ЛЮБЛИНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Сонау өткен ғасырдың басында ұлан- байтақ қазақ даласына Украинадан, Жетісу жерінен, Молдавия мен Ресейден қоныс аударушылар келді. Сөйтіп Қарасу жерін орыс, украин, белорус ұлттарының өкілдері игере бастады. Қазақ жеріне келіп, енді қоныстанған түрлі ұл өкілдері жергілікті тұрғындармен тез арада тіл табысып, достасып кетті. Жаңадан құрылған кенттер тым шағын болды. Қоныс аударушыларға егін салу үшін жеті деседен жер бөліп берілді, сондай-ақ әр отбасы үй тұрғызып, қора- қопсы салуы және үй айналасына бау-бақша егуі үшін 0,75 гектардан тағы бөлінді. Бұған дейін тақыр кедей болған қоныс аударушылар үшін аса зор байлық болатын. Тарихқа бүгінгі күн тұрғысынан көз тастар болсақ, Үлкенбай кенті сонау 1899 жылы құрылған-ды. Елді мекеннің орталығы Люблинка ол кезде Шахмайдан аталатын да, оның құрамына Вяземка, Қарашілік, Жаншілік, Бабушкин кенттері кіретін. Қоныстанушылар құрған тағы бір жаңа кент өзеннің арғы бетінде орналасқандықтан Зареченка (Шағамбай) аталып кетті. Симферополь бөлімшесі – Үлкенбай, Кешкен. Корниловка бөлімшесі – Биікпай, Носовка бөлімшесі – Тереңсай аталды.

1920 жылы Носовка кентінде 21 отбасы, Корни-

Еще в начале прошлого века в бескрайнюю ковыльную степь приехали переселенцы из Украины, Семиречья, Молдавии, России. Земли Карасу стали осваивать русские, украинцы, белорусы. Придя в казахские степи, переселенцы разных национальностей быстро находили дружеский язык с местным населением. Вновь создаваемые поселки не были поселениями большого типа. Переселенцам давали по семь десятин земли для посева, а также создавались усадьбы и каждой семье под строительство избы и возделывание участка возле дома наделялись по 0,75 гектара. Для переселенцев это было огромное богатство. Топонимика вчерашняя и сегодняшняя такова. Поселок Улкенбай образовался еще в 1899 году. Центральная усадьба Люблинка называлась Шахмайдан, к нему относились поселки Вяземка, Карачилик, Джанчилик, Бабушкин. Новый поселок Зареченка был построен за рекой, отсюда пошло название Зареченка (Шагамбай). Отделение Симферополь – Улкен-бай, Кешкен. Отделение Корниловка – Бикпай, отделение Носовка – Теренсай.

В 1920 году в поселке Носовка уже насчитывалось 21 двор, в Корниловке 23 двора. Жилища строили из местного материала, поначалу из пластов вывернутой плугом земли. Быстро развивалось земледелие, с одной десятины порой убирали по 250 пудов овса и 300 пудов пшеницы. У кого были излишки зерна, удавалось продать и подзаработать на строительство нового жилья из самана. В 1930 году из артели Носовка и Корниловка образовали колхоз имени Фрунзе, во главе его был Чевелев Ефим Иванович, человек строгий, но справедливый.

Другие маленькие артели объединили в мясосовхоз «Кушмурунский». Территория его земельных угодий была огромна, мясосовхоз начинался от полей п. Кошевой до станции Кушмурун. Центральная усадьба состояла из одной улицы названной именем Калинина. В 1939 – 1940 годах население начало пополнятся за счет высланных немцев Поволжья, чеченцев, ингушей, корейцев. Они были расселены по квартирам местных жителей. Первым директором построенной школы был Дмитрий Сергеевич Ким.

В 1954 – 1955 годах на освоение целинных земель в район приехало около 10 тысяч человек. «Кушмурун-

ловкада 23 отбасы тұрды. Баспаналар жергілікті материалдардан тұрғызылды, алғашқыда оларды соқамен жыртып алынған жердің жоғарғы қабатынан салатын. Алайда селолар жылдам дамыды, дихандар бір десе жерден кей жылдары 250 пұт сұлы мен 300 пұт бидай жинап алып жүрді. Өз отбасынан артып қалған астығы барлар, оны сатып, түскен қаражатқа саманнан соғылған жаңа үй салып алатын болды. 1930 жылы Носовка және Корниловка артельдерінен Фрунзе атындағы ұжымшар құрып, оған қатаң, бірақ әділ басшы Чевелев Ефим Иванович төрағалық етті.

Басқа шағын артельдер «Құшмұрын» ет кеңшарына біріктірілді. Оның егістік жерінің аумағы орасан зор болатын, ет кеңшары Кошевой кентінен жерлерінен басталып, Құшмұрын стансасына дейін созылып жатагын. Оның орталығы Калинин атындағы жалғыз көшеден тұратын. 1939 – 1940 жылдары село тұрғындары Еділ жағалауынан жер аударылған немістер, шешендер, ингуштар мен корейлер есебінен толықты. Олар жергілікті тұрғындардың үйлеріне бөліп қоныстандырылды. Сол кезде пайдалануға берілген мектептің алғашқы директоры болып Дмитрий Сергеевич Ким тағайындалды.

1954 – 1955 жылдары тың жерлерді игеру мақсатында ауданға 10 мыңға жуық адам келді. «Құшмұрын» қарқынды түрде қайта салына бастады. Құрылыс жұмыстарын В.Эберле мен И.Ниденс басқарды. Кент тез арада адам танымастай өзгерді. Құрылыс тек кенттің орталығымен ғана шектелмей, бөлімшелер де дамыды. 5000 ірі қара өсірілетін мал шаруашылығы кешені жаңартылды, техника сақтап, жөндеуден өткізетін жылы ғимараттар салынды. Кеңшардың Дашкевич А, Федотов В., Ревенко Б, Турулин В, Турулина О, Римман В, Юрченко В, Папельнюк Н, Рожко Н., Мещанкин В, Тиханский Д., Колодяжный В, Жиленко В, Кононенко Н. секілді байырғы тұрғындары еңбегі сіңген алғашқы тың көтерушілер атанды.

Кеңшар дамуына оның директоры, «Құшмұрын» басшылығына 1969 жылы тағайындалған Михаил Алексеевич Браганың қосқан үлесі аса зор. Өз қызметін ол ауылды абаттандырудан бастады. Оның тұсында кеңшар жұмысшылары үшін 32 мың шаршы метр тұрғын үй, 640 бала білім алатын жаңа орта мектеп, сауда орталығы, кеңсе үйі, 120 орындық балалар бақшасы, мал шаруашылығына арналған 50 арнайы ғимарат салынды. Ауыл мен бөлімшелердің барлық көшелеріне асфальт төселді. Ауылды дамытудағы сіңірген зор еңбегі, қол жеткізген биік жетістіктері үшін М.А.Брага Ленин орденімен марапатталды. Бүгінгі таңда ауыл көшелерінің бірі бұрынғы директор есімімен аталады.

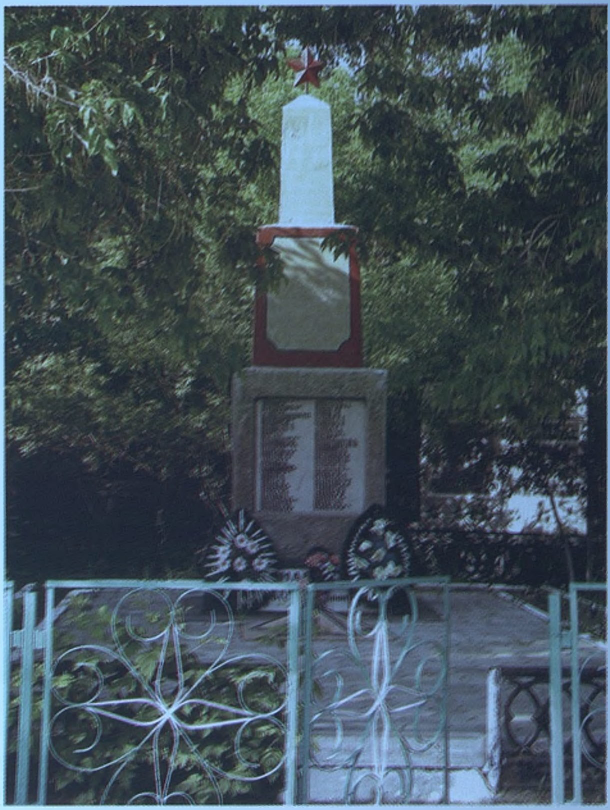

ский» активно перестраивался. Стройкой командовали В.Эберле и И.Ниденс. Поселок преображался на глазах. Строительство шло не только на центральной усадьбе, развивались и отделения. Был обновлен животноводческий комплекс с поголовьем на 5000 голов КРС, были построены теплые помещения для техники и ее ремонта. Старожилами совхоза, заслуженными первоцелинниками стали Дашкевич А, Федотов В., Ревенко Б, Турулин В, Турулина О, Римман В, Юрченко В, Папельнюк Н, Рожко Н. Сегодня на территории округа проживают Мещанкин В, Тиханский Д., Колодяжный В, Жиленко В, Кононенко Н.

Большой вклад в развитие совхоза внес его директор Михаил Алексеевич Брага, назначенный руководителем «Кушмурунского» в 1969 году. Начал он с благоустройства села. При нем было построено много жилья для совхозных рабочих (32 тысяч квадратных метров), выросли новая средняя школа (на 640 ученических мест), торговый центр, контора, детский сад на 120 мест, 50 животноводческих помещений. Заасфальтированы все улицы села и улицы отделений. За большие достижения в развитии села М.А.Брага был награжден орденом Ленина. Именем бывшего директора названа одна из новых улиц села.

ҚАРАСУДЫҢ ҚҰРЫШТАЙ БЕРІК ЖАСТАРЫ

КОМАНДА МОЛОДОСТИ НАШЕЙ

Марат Қамзаұлы Нұрғалиев 1954 жылы Сарыкөл ауданының Урицк селосында туған. Қарасу орта мектебінде оқыды. 1977 жылы Целиноград ауыл шаруашылығы институтын (инженер-электрик), онан соң сырттай Көкшетау Мемлекеттік университетін (футбол бөлімшесі) бітірді. Кәсіби футболшы – «Қайраттың» қосалқы құрамында (1979-1982 жылдары), республиканың басқа да шеберлер командаларында ойнады. Қазіргі уақытта – футболдан аудандық балалар және жасөспірімдер спорт мектебінің жаттықтырушысы.

Спорт шеберлігіне кандидат.

Марат Камзинович Нургалиев родился в 1954 году в селе Урицк Сарыкольского района. Учился в Карасуской средней школе. В 1977 году окончил Целиноградский сельхозинститут (инженер-электрик), затем заочно Кокчетавский Госуниверситет (отделение футбола). Профессиональный футболист – играл в дублирующем составе «Кайрата» (1979-1982 годы), других командах мастеров республики. Ныне – тренер районной детско-юношеской спортивной школы по футболу.

Кандидат в мастера спорта.

Өмірінде бір рет болса да ойын алаңына шығып, доп теуіп көрген, ойынға құмартып, делебесі қозған бала, оны ешқашан ұмытпайтынына сенімдімін, - дейді Марат Қамзаұлы. – Сол балалық шақта қалыптасқан: жеңіске ұмтылыс, карсыласқа құрмет секілді сезімдер оның бүкіл өміріне сақталып қалады. Осындай тағылымды тәжірибе, пайдалы сабақ адамның мінезін, адами қасиетін қалыптастырады. Және ондай адамның тәні де жаны да сау болады. Бала кезден бойға сіңген ұдайы жаттығу жасап жүру әдеті мен қозғалыска деген сүйіспеншіліктің пайдасы аса зор. Әлдеқашан есейіп, салмақты да салихалы азамат атанған кезде де олар жүгіріп, доп тебуден ләззат алады. Қысы- жазы біздің манеж бен спорт залының ешқашан бос тұрмайтыны соның айғағы.

Футбол жаттықтырушысы болып істеген көптеген

-Убежден, если мальчишка хоть раз вышел на поле, ударил по мячу, почувствовал азарт игры – он уже никогда этого не забудет, - считает Марат Камзинович. – Это уже на всю жизнь: желание победить, уважение к противнику - такой важный багаж и капитал, определяющий характер человека. Да и с физической закалкой, здоровьем у него будет все в порядке. Привычка к нагрузкам, любовь к движению – и это немаловажно. Те, кто давно повзрослел и остепенился, тоже не упускают случай побегать, постучать по мячу. И зимой, и летом наш манеж, спортзал не пустуют.

За многие годы работы тренер по футболу привил любовь к спорту десяткам ребят. Под его руководством сборная Карасуского района становилась девятикратным чемпионом Костанайской области. Он воспитал двух мастеров спорта, в частности, в дубле ФК «Тобол»

жылдар ішінде ол ондаған бала жүрегінде спортқа деген сүйіспеншілік сезімін оятты. Оның жетекшілігімен Қарасу ауданының құрама командасы Қостанай облысының он дүркін чемпионы атанды. Тәжірибелі бапкер екі спорт шеберін тәрбиелеп шығарды. Қазір «Тобыл» ФК қосалқы құрамында оның шәкірті, он сегіз жастағы Антон Карпец ойнайды. Қарасуда туып-өскен балалар Қостанай облысы құрамасының қатарында Болгария мен Санк-Петербург қаласында өткен беделді футбол турнирлерінде жеңіске жетті.

- Ақылды, көреген, жомарт, болашақ ұрпаққа жаны ашитын адамдар қашан да балаларға бар көңіл бөлген, - деп жалғастырады әңгімесін Марат Қамзаұлы . – Бір кездері «Ленин» кеңшарының бұрынғы директоры Виктор Иванович Кононенко біздің Қарасуға футбол мен хоккейден КСРО- ның атақтары аңызға айналған ардагерлер құрамаларын шақырғаны әлі есімде, өңкей атақ- даңқы жер жарған ұлы спортшылар. Біздің балалар оларды өз көздерімен көрді, олармен ойнау үшін алаңда шықты! Бүгінгі күннің сыйлы азаматтары да спортқа оң көзімен қарайды. «Қарасу» ТПК ЖШС Бас директоры Алмат Тұрсынов шағын футболға арналған жасанды жабыны бар манеж құрылысына қаражат бөлді, Қарасу орта мектебі үшін спорт құрал-жабдығын сатып алуға төрт миллион теңгені тағы берді. Ол түсінікті де, – Алмат Жанәбілұлының өзі спортшы, еркін күреспен шұғылданған. Ал Александр Степанович Плаксун Целинный ауылындағы спорт кешені құрылысын қаржыландырды.

Ауданда жалпы саны 23 қысқы және жазғы спартакиадалар өткізіліп, оларға ауданның түкпір -түкпірінен келген мыңдаған спортшылар қатысты. 1992- жылы «Достық» стадионы салынды. Бұл арена облыстық

играет восемнадцатилетний Антон Карпец. Мальчишки из Карасу в составе сборной Костанайской области выигрывали престижные футбольные турниры в Болгарии и город Санкт-Петербурге.

-Умные, дальновидные, щедрые, душой за ребят болеющие люди всегда вкладывались в детей, - продолжает Марат Камзинович. – В прежние времена, помню, бывший директор совхоза «Ленинский» Виктор Иванович Кононенко, приглашал к нам в Карасу прославленные сборные ветеранов СССР по хоккею и футболу. Что не имя – то легенда. И наши мальчишки их видели, могли выйти против них на поле! И сегодняшние серьезные люди к спорту относятся серьезно. Генеральный директор ТОО ТПК «Карасу» Алмат Турсунов профинансировал строительство манежа для мини-футбола с

спортакиада өткізу орыны болды. Қарасулық спортшылар онда бірінші орынды иемденді. Ауданда қырық үш спортзал мен жүз спорт алаңы бар. Ал бұл - жаттығулар өткізіп, жарыстар ұйымдастарытан орындар жеткілікті деген сөз.

Балалар мен жасөспірімдер спорт мектебі 1968 жылы Қарасу орта мектебінің негізінде ашылды, 1973 жылға дейін оның директоры болып Владимир Константинович Верц істеді. Ол кезде волейбол мен баскетболға баса назар аударылатын. Мектепте Момбаев Ғабдулла Нұрғалиұлы мен Юрков Геннадий Андреевич сынды тәжірибелі бапкерлер еңбек етті. Олардан 60 бала тәлім алды. 1976 жылға дейін мектепті Янюк Василий Иванович басқарып, тәлімгері Балғабаев Қозыбай Молдашұлы болды. Футбол және шаңғы спорты секциялары ашылып, спорттың бұл түрлерімен 130 оқушы шұғылданды. Волейбол бөлімшесінің төрт тобын М. Слабунов жаттықтырды, ал баскетбол бөлімшесінің екі тобына В. К. Верц бапкерлік етті. Сондай-ақ Футбол бөлімшесі тобын А.В. Козырев, ал шаңғы спорты бөлімшесі тобын – А.И.Черная жаттықтырды. 1974 жылы волейболшылар командасы БЖСШ оқушылары арасында өткен жарыста I- орынға ие болды.

1974 – 1976 жылдары классикалық күрестен мектептің штаттан тыс жаттықтырушысы болып Байғабылов Бектас Көшкімбайұлы еңбек етті. Оның шәкірттерінің көпшілігі чемпион болып, түрлі жүлделерге қол жеткізді. Қостанайда 1975 жылы өткен жасөспірімдер арасындағы облыс біріншілігінде Тұрсынов Марат, Жайлыбаев Марат және Көшербаев Нұрқан чемпиондар, ал Сыздықов Ербол пен Гейко Геннадий жеңімпаз атанды. Ал 1976 жылы Рудный қаласында өткен Қазақстан мен Орал тауы төңірегіндегі қалалар біріншілігінде Қарасу ауданының спортшы-

искусственным покрытием. На приобретение спортивного инвентаря для Карасуской средней школы он выдели четыре миллиона тенге. Все объяснимо – Алмат Жанабильевич сам спортсмен, занимался вольной борьбой. Александр Степанович Плаксун профинансировал строительство спорткомплекса в селе Целинном.

В районе проведено 23 зимних и летних спартакиады, в них принимали участи тысячи спортсменов со всех уголков района. В 1992 году был построен стадион «Достык». Эта арена стала местом проведения областной спартакиада. Спортсмены из Карасу заняли в ней второе место. В районе есть сорок три спортзала и сто спортплощадок – есть где тренироваться, выходить на старты.

ДЮСШ образовалась в 1968 году на базе Карасуской средней школы. Директором ее по 1973 год был Владимир Константинович Верц. Особо культивировались тогда волейбол, баскетбол. Тренерами работали Момбаев Габдулла Нургалиевич и Юрков Геннадий Андреевич. Контингент составлял 60 учащихся. До 1976 года школу возглавлял Янюк Василий Иванович, методистом был Балгабаев Козубай Молдашевич. Открылись секции футбола и лыжного спорта, которые посещали 130 учащихся. Четыре группы отделения волейбола тренировал М. Слабунов. Две группы отделения баскетбола – В. К. Верц. Группу отделения футбола тренировал А.В. Козырев и группу отделения лыжного спорта – А.И.Черная. В 1974 году команда по волейболу заняла II место в областных соревнованиях среди учащихся ДЮСШ.

С 1974 по 1976 года внештатным тренером по классической борьбе работал Байгабулов Бектас Кушкумбаевич. Многие из его учеников стали чемпионами и призерами. В первенстве области среди юниоров, про-

лары өздерінің алдарына жан салмайтын көшбасшы екендіктерін тағы да дәлелдеп берді. Бұл жарыстарда да М.Тұрсынов, М.Жайлыбаев, Н.Көшербаев жүлделі орындарға ие болды.

1978 жылдың қыркүйек айынан 1997 жылға дейін Қарасу БЖСМ директоры Балғабаев Қозыбай Молдашұлы болды. Оның тұсында еркін күрес бөлімшесі ашылып, жас балуандарды Данияров Борис Даниярұлы жаттықтырды. Ауданда спорттың бұл түрі деген қызыушылық жоғары болып, көп ұзамай бөлімшенің филиалдары Ленин кеңшарында (бапкері Сауытпаев М.К.), Түнтұғыр кеңшарында (бапкері Төретаев Ф.Ш.) және Амангелді кеңшарында (бапкері Молдыбаев Ж.Н.) да ашылды.

1981 жылғы желтоқсанның 23-інде БЖСМ жаңа ғимаратқа көшті. Ол жерде аудандық, облыстық, республикалық жарыстар өткізіліп тұрды. Атақты жерлестері – Социалистік Еңбек Ерлері Григорий Николаевич Слепченко мен Амангелді Исаков жүлделері үшін турнирлер өткізілді.

1982 жылы БЖСМ штатына еркін күрестен жаттықтырушы болып Ақылбеков Айдарбек Әбдіғалиұлы қабылданып, кейінірек директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары қызметіне тағайындалды. Жас балуандар Петропавл, Алматы, Қостанай, Шымкент, Арқалық, Павлодар, Көкшетау калаларында, Камышин, Урицкий, Науырзым аудандарында өткізілген облыстық, республикалық жарыстарға тұрақты түрде қатысып жүрді. Сауытпаев Марат 1988 жылы Қазақстанның Жастар ойындарында II- орынға ие болып, еркін күрестен спорт шеберлігіне кандидат атанды. КСРО спорт шебері Андрей Моргачев – Қазақстанның бірнеше дүркін чемпионы. Классикалық күрестен спорт шеберлігіне кандидат Фазыл Төретаев 1982

ходившем в Кустанае в 1975 году чемпионами стали Турсунов Марат, Жайлебаев Марат, Кушербаев Нуркан. Призерами Сыздыков Ербос, Гейко Геннадий. В первенстве городов Казахстана и Урала, проходившем в Рудном в 1976 году вновь доказали свое мастерство спортсмены Карасуского района. Призерами и в этих соревнованиях стали М.Турсунов, М.Жайлебаев, Н.Кушербаев.

С сентября 1978 по 1997 года директор Карасуской ДЮСШ работал Балгабаев Козубай Молдашевич, при нем открыли отделение вольной борьбы, тренер Данияров Борис Даниярович. Этот вид спорта стал популярным: открыли филиал нового отделения в Ленинском совхозе (тренер Саутпаев М.К.), в Тюнтюгурском совхозе (тренер Туретаев Ф.Ш.), в Амангельдинском совхозе (тренер Молдыбаев Ж.Н.)

23 декабря 1981 года ДЮСШ перевели в новое здание. Там проводились районные, областные, республиканские соревнования. Проходят турниры на призы знатных земляков Героев Социалистического Труда Григория Николаевича Слепченко и Амангельды Исакова.

В 1982 году в штат ДЮСШ тренером по вольной борьбе был принят Акильбеков Айдарбек Абдугалиевич, позже он был назначен заместителем директора по учебной части. Юные борцы регулярно выезжали

жылы халықаралық турнирде жеңіске жетті.

2008 жылдың қыркүйек айында мектеп қайта құрылып, Қостанай облысы әкімдігінің туризм, дене шынықтыру және спорт басқармасының «Қарасу аудандық балалар және жасөспірімдер спорт мектебі» Мемлекеттік мекемесі деп аталатын болды. Мектеп директоры болып Амангелді Жәнібекұлы Ермағамбетов еңбек етеді. Мектептің жаттықтырушы – оқытушылар құрамы 11 адамнан тұрады. Олардан 426 бала білім алады. Шәкірттердің алтауы 2008 жылы халықаралық жарыстарға, сегізі – республикалық жарыстарға қатысып, табыспен оралды.

Қарасу спортшылары қазіргі таңда да жарқын жеңістерге қол жеткізіп жүр. Пауэрлифтингтен

на областные, республиканские соревнования, в города Петропавловск, Алма-Ата, Кустанай, Чимкент, Аркалык, Павлодар, Кокчетав, в районы Камышинский, Урицкий, Наурзумский. Саутпаев Марат завоевал II место в молодежных играх Казахстана в 1988 году, стал кандидатом в мастера спорта по вольной борьбе. Мастер спорта

СССР Андрей Моргачев – неоднократный чемпион Казахстана. Кандидат в мастера спорта по классической борьбе Фазыл Туретаев победил в международном турнире в 1982 году.

В сентябре 2008 года школа прошла реорганизацию и переименована в Государственное учреждение «Карасуская районная детско-юношеская спортивная школа» Управления туризма, физической культуры и спорта акимата Костанайской области. Директором школы работает Амангельды Жанибекович Ермагамбетов. 11 человек тренерско-преподавательского состава, 426 учащихся. Шестеро из них в 2008 году приняли участие в международных соревнованиях, восемь – в республиканских, 19 – в областных, 60 в районных соревнованиях.

Немало ярких побед на счету карасуских спортсменов и в наши дни. Мастер спорта международного класса по пауэрлифтингу Андрей Сазонов двукратный чемпион и рекордсмен Казахстана, бронзовый призер чемпионата мира и серебряный – Азии по жиму в положении лежа. Ерлан Турсунов – неоднократный чемпион республики среди юниоров, кандидат в мастера спорта по пауэрлифтингу, чемпион Азии, серебряный призер чемпионата мира. Недюжинную силу показывают и хрупкие на вид девушки – мастер спорта Бахыт Бекенова и кандидат в мастера спорта Светлана Михайлюк. Обе становились призерами чемпионата Казахстана. Титул чемпиона мира среди юниоров в сентябре 2008 года завоевывал Владимир Голубев. В мае 2009 года

Халықаралық дәрежедегі спорт шебері Андрей Сазонов Қазақстанның екі дүркін чемпионы және рекордшысы және әлем чемпионатының қола жүлдегері. Сондай-ақ жатып алып сығымдай көтеруден Азия чемпионатының күміс медалінің иегері. Спорттың осы түрінен Ерлан Тұрсынов –жасөспірімдер арасында республиканың бірнеше дүркін чемпионы, спорт шеберлігіне кандидат, Азия чемпионы, әлем чемпинатының күміс жүлдегері. Сырт көзге нәзік, жұқалтаң көрінетін бойжеткендер де «күш атасын танымайды» деген нақыл сөздің растығын талай дәлелдеп берді. Мысалы, Бақыт Бекенова спорт шебері болса, Светлана Михайлюк спорт шеберіне кандидат. Екеуі де Қазақстан чемпионаттарының жүлдегерлері. Жасөспірімдер арасында әлем чемпионы атағын 2008 жылдың қыркүйегінде Владимир Голубев жеңіп алды, ал 2009 жылдың мамырында А.Ермағамбетовтің шәкірті Марс Ақпаленов пауэрлифтингтен Үндістанда өткен Азия чемпионатының қола жүлдегері атанды. Ал Андрей Куранов республика біріншілігінің қола жүлдегері.

Қарасулықтар сондай-ақ жаздық президенттік көпсайыста да алдарына жан салмайды. Көпсайыс шеберлері Елена Морозова мен Сергей Лютинец бірде-бір жарыстан құр қол қайтып көрген емес.

Ауданның спорттың даңқын асырғандар арасында денешынықтыру қозғалысының белсенділері мен спорт ардагерлері А. Дитаев, А. Невзоров, А. Жайлыбаев, Б.Байғабылов, В.Жайлыбаев, В.Пирогов, М.Слабунов, В.Верц, К.Мұқанов, Г.Синицкий, Г.Пышкин, А.Черная, С.Анишкевич, В.Янюк, Б.Данияров, К.Балғабаев, М.Нұрғалиев, М.Сауытпаев, А.Ермағамбетов, М.Тұрсынов, К.Тұрсынов, А.Тұрсынов, Т.Тұрсыновтардың қосқан үлестері аса зор.

воспитанник А.Ермагамбетова Марс Акпаленов стал бронзовым призером на Чемпионате Азии по пауэрлифтингу в Индии. Андрей Куранов является бронзовым призером республики.

Сильны карасусцы и в летнем президентском многоборье. Всегда успешно стартуют мастера многоборья Елена Морозова и Сергей Лютинец.

Много страниц вписали в летопись спортивной славы района активисты физкультурного движения и ветераны спорта А. Дитаев, А. Невзоров, А. Жайлебаев, Б.Байгабулов, В.Жайлебаев, В.Пирогов, М.Слабунов, В.Верц, К.Муканов, Г.Синицкий, Г.Пышкин, А.Черная, С.Анишкевич, В.Янюк, Б.Данияров, К.Балгабаев, М.Нургалиев, М.Саутпаев, А.Ермагамбетов, М.Турсунов, К.Турсунов, А.Турсунов, Т.Турсунов.

НОВОСЕЛОВСКИЙ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ

НОВОСЕЛОВСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

«Баканский» кеңшары (қазіргі Новоселовка ауылы) «13 Красный Октябрь» артелі негізінде, Мемлекеттік қор бөлген жер телімінде 1944 жылы құрылған. Шаруашылықтың алып тұрған жалпы аумағы ол кезде небәрі 60 гектар құрайтын. Болашақ кенттің саман үйлері арқадағы Құндызды өзенінің жағасында орын тепті. Кеңшардың алғашқы директоры болып Роман Трофимович Стаценко тағайындалды. Бастапқы кезде шаруашылықта 800 адам тұрды.

Алғашқыда тек өз мүмкіндіктеріне ғана арқа сүйеп, жақтан бар жасауға тура келді. Біраз күш жинап алған соң , 1951 жылдан бастап, кеңшардың орталығын жоспарлы түрде жақсылап салуға кірісті. Алғашқы директорлар Павел Петрович Самсонов пен оның орынына келген Павел Петрович Косенконың тұсында тұрғын үйлер мен шаруашылық ғимараттар бой көтерді. Ауыл тұрғындарының өз қолымен 1957 жылы Мәдениет үйі, онан соң аурухана салынды. Аурухананың алғашқы бас дәрігері Елизавета Петровна Тищенко болды. Әрине, алғашқы ғимараттар қатарында мектеп және оның жанында кеңшар бөлімшелерінде тұратындардың балаларына арналған интернат салынды. Мектеп жанында сондай- ақ жылыжай салынып, онда оқушылар өндірістік тәжірибеден өтіп жүрді. Мектептің алғашқы директоры Александра Григорьевна Онищенко болды. Онда бүгінгі күні педагогикалық еңбектің ардагерлері атанып отырған Валерий Савич Шмелев, Майра Жанғожақызы Шәйкенова, Людмила Петровна Нестеренко, Светлана Татенқызы Өтепбаева, Тоқбала Нұрақайқызы Нұрпейісовалар ұстаздық етті. Жаңа екі қабат мектеп 1971 жылы, кеңшар директоры қызметінде Михаил Васильевич Елесин тұрғанда салынды. «Елочка» балалар бақшасы, сауда орталығы, тұрмыстық қызмет комбинаты, кеңсе орналасқан екі қабат ғимарат, жаңа участкелік аурухана мен сауықтыру орыны да осы басшы тұсында салынып, пайдалануға берілді.

Әрине, ең алдымен шаруашылық басшылары мен еңбек ұжымынан экономикалық көрсеткіштер талап етілетін. Кеңшар негізінен ет өндірумен шұғылданатын, яғни қой және мүйізді ірі қара өсіріп, мал қоралары мен қашарлар салатын. Оған қоса астық та екті: бұрын ондаған шақырым жерге созылып жатқан алқаптың бәріне дәнді дақылдар себілді. «Баканский» кеңшары біртіндеп ірі шаруашылыққа айналып, мемлекетке мол көлемде ет, жүн, астық өткізіп отырды. Атақты мал

Совхоз «Баканский» (ныне село Новоселовка) был организован на базе артели «13 Красный Октябрь» на землях Госфонда в 1944 году, общая занимаемая площадь хозяйства составляла всего 60 гектаров. Саманные дома будущего поселка встали на берегу степной речки Кундузда, там, где раньше была конная точка. Первым директором совхоза был назначен Роман Трофимович Стаценко. Изначально в хозяйстве проживало 800 человек.

Начинали с малого. Поднакопив сил, с 1951 года приступили к плановой и уже капитальной застройке центральной усадьбы совхоза. При новых директорах Павле Петровиче Самсонове, затем сменившем его Павле Петровиче Косенко выросли жилые дома и хозяйственные постройки. Руками сельчан был возведен в 1957 году Дом культуры, затем больница, где первым главным врачом работала Елизавета Петровна Тищенко. Конечно же, построили и школу, при ней интернат для детей, проживающих на отделениях совхоза. При школе была теплица, где ребята проходили производственную практику. Первым директором школы была Александра Григорьевна Онищенко. Учительствовали в ней теперь уже ветераны педагогического труда Валерий Савич Шмелев, Майра Жангужиновна Шайкенова, Людмила Петровна Нестеренко, Светлана Татеновна Утепбаева, Токбала Нуракаевна Нурпеисова. Новую двухэтажную школу построили 1971 году, когда директором совхоза был Михаил Васильевич Елесин. При нем же сдали в эксплуатацию детский садик «Елочка», торговый центр, дом быта, двухэтажное здание под контору, новую участковую больницу и профилакторий.

Разумеется, прежде всего спрос с руководителей хозяйства и всего трудового коллектива был за экономические показатели. Совхоз был мясного направления, хозяйство занималось разведением овец и крупного рогатого скота, строило кошары и животноводческие помещения. Параллельно выращивали хлеб: где раньше на десятки километров простиралась степь, все поля были засеянными злаковыми культурами. Совхоз «Баканский» со временем стал крупным хозяйством, сдавал государству в большом количестве мясо, шерсть, зерно.

өсірушілер қатарында Сүндет Мұхамеджанұлы Домбаев, Гордей Леонидович Сапонько, Генрих Тимофеевич Рымденоктар болды. Ал Эдуард Эдуардович Эльцер, Анатолий Филиппович және Юрий Филиппович Росевтар, Құсман Сәкенұлы Нұрпейісовтар тәжірибелі егіншілер атанды. Кеңшарда МТМ, гараждар, басқа да техника құралдар сақталатын қоймалар, қосалқы бөлшектер қоймасы, орталық қырман, құс фермасы, халыққа сату үшін үйректер өсіріп шығаратын инкубатор болды. Шаруашылықтың сондай- ақ өз диірмені, наубайханасы, май шайқау және шұжық жасау цехы, кірпіш зауыты болды.

«Баканский» кеңшары өзінің бау-бақшасымен аты шыққан. Бақта олар құлпынай, қарақат, шие өсіретін, күзде дәмі тіл үйіретін тәтті алманы көптеп жинап алатын. Осылардың бәрі тәжірибелі бағбан Александр Иванович Комарницкийдің енбегінің арқасы еді. Ал үлкен бақшаның меңгерушісі Александра Григорьевна Кошельникова болатын. Бакандықтар дастарханынан қысы- жазы өздері өсірген картоп, қияр, қызанақ, қырыққабат, сәбір үзілмейтін.

Тоқсаныншы жылдары Новоселовка селосында екі жауапкершілік шектеуді серіктестік - «Алабата» мен «Бақан-2003» құрылды, сондай-ақ уақыт өте келе тарап кеткен бірқатар шағын шаруа қожалықтары пайда болды. Ал екі ірі ЖШС әлі күнге дейін дәнді дақылдар өсірумен табысты шұғылданып келеді. Олар жер өңдеу үшін қазіргі заманғы техника пайдаланады, арам шөп пен зиянкестерден алқаптарды химикаттармен өңдейді, оларды әуеден ұшақтармен шашады. Бұдан басқа бұл екі шаруашылық ауылдық округқа Новоселовканы абаттандыру, жаздық су құбырын қайта қалпына келтіру, мектеп, пошта және жастар орталығы ғимараттарын жөндеп беру секілді мәселелерде қомақты демеушілік көмек көрсетіп отырады. Айталық, 2008 жылы Новоселовка орта мектебі ғимаратының шатыры жөнделді. Ол жұмыс Сағымбай Нұрымұлы Жұтаев басқаратын «Алабата» ЖШС бөлген 5 миллион теңге есебінен жүзеге асырылды. «Қарасу-Нан» ЖШС Бас директоры Қуанышбек Жанабілұлы Тұрсынов екі жылыту қазандығын сатып алуға екі миллион теңге бөлді. Бюджет қаражаты есебінен орталық жылу жүйесі толық жаңартылып, мектептің 10 жыл бойы жұмыс істемей тұрған сол қанаты мен акт залы қайтадан іске қосылды, бірқатар терезе жақтаулары жаңарталды. 2009 жылы мектеп күрделі жөндеуден өтіп, оқу кабинеттері мен дәліз еуропалық стандарттарға сәйкестеніп қайта жаңартылды. Есіктер өзгертіліп, жаңа жиһаздар сатып алынды, жылы дәретханалар орнатылды, құрылыс материалдары бюджеттен бөлінген 3 миллион теңгеге сатып алынды. Жөндеу жұмыстары педогогикалық ұжым мен техникалық жұмыскерлер күшімен жасалды. Білім беру бөлімі мектепке 6 жаңа компьютер сатып әперді.

Бүгінгі күні Новоселовский ауылдық округында 620 адам тұрады.

Знатными животноводами были Сундет Мухамеджанович Домбаев, Гордей Леонидович Сапонько, Генрих Тимофеевич Рымденок. Опытными хлеборобами стали Эдуард Эдуардович Эльцер, Анатолий Филиппович и Юрий Филиппович Росевы, Кусман Сакенович Нурпеисов. В совхозе появились МТМ, машинный двор, гаражи, боксы, где стояла вся техника, склады запасных частей, центральный ток, птицеферма, инкубатор, где выводились утята для населения. В хозяйстве были свои мельница, пекарня, колбасный цех, маслобойня, кирпичный завод.

Славился «Баканский» своими садом и огородом. В саду выращивали клубнику, смородину, вишню, по осени собирали зрелые яблоки. Все это благодаря трудам опытного садовода Александра Ивановича Комарницкого. Большим огородом заведовала Александра Григорьевна Кошельникова. На столах баканцев не переводились свои картофель, огурцы, помидоры, капуста, морковь.

В девяностые годы в селе Новоселовка были сформированы два ТОО «Алабата» и «Бакан-2003», а также ряд мелких крестьянских хозяйств, которые со временем ликвидировались. А оба ТОО с успехом занимаются выращиванием зерновых культур. Для обработки земли используют современную технику, от сорняков и вредителей поля обрабатывают химикатами, опрыскивание ведется самолетами. Кроме этого, большую спонсорскую помощь оба этих хозяйства оказывают сельскому округу в облагораживании Новоселовки, реконструкции летнего водопровода, ремонте школы, почты, молодежного центра. К примеру, в 2008 году в Новоселовской средней школе был произведен ремонт кровли школы. Сделано это было за счет ТОО «Алабата» в лице генерального директора Сагымбая Нурумовича Жутаева, который выделил 5 миллионов тенге. Генеральный директор ТОО «Карасу-Нан» Куанышбек Жанабильевич Турсунов выделил два миллиона тенге на приобретение двух отопительных котлов. За счет бюджетных средств полностью заменили центральное отопление, отремонтировали левое крыло школы и актовый зал, которые на протяжении 10 лет не функционировали, провели частичную замену оконных рам. В 2009 году произведен уже капитальный ремонт школы, под евростандарт сделаны учебные кабинеты и коридоры. Заменили двери, мебель, сделали теплые туалеты. Строительные материалы были приобретены за счет бюджетных средств на сумму 3 миллиона тенге. Ремонт провели силами педагогического коллектива и технического персонала. Отдел образования приобрел для школы 6 новых компьютеров.

В Новоселовском сельском округе в данное время проживают 620 человек.

ДӘРІГЕРДІҢ АЯЛЫ АЛАҚАНЫ

СПАСИБО, ДОКТОР!

Татьяна Александровна Маличенко 1946 жылғы наурыздың 27-інде Горький қаласында туған. Мектепті Қарасуда бітірді. Балалар бақшасында бала бағушы болды, 1964 жылдан орталық аудандық аурухананың хирургия бөлімшесінде санитарка болып істей бастады. 1965 жылы ауруханада жанында жұмыс істейтін Қызыл Крестің екі жылдық курстарына түсті. Оны бітірген соң – ішкі науқастар бөлімінде медбике болып істеді.

1996 жылы зейнетке шыққанға дейін – Орталық қалалық аурухананың ұйымдастыру-тәсілдемелік кабинетінде еңбек етті.

Татьяна Александровна Маличенко родилась 27 марта 1946 года в городе Горьком. Школу окончила в Карасу. Работала нянечкой в детском саду, а в 1964 году стала санитаркой хирургического отделения центральной районной больницы (ЦРБ). В 1965 году стала учиться на двухгодичных курсах Красного Креста, которые работали при больнице. После их окончания – медицинская сестра терапевтического отделения.

До выхода на пенсию в 1996 году – работа в оргметодкабинете ЦРБ.

- Ағам Александр бұл өңірге тың игеруге келіп, соңынан бізді де көшіріп әкелді, - деп еске алады Татьяна Александровна. – Сөйтіп, мен мұнда тұлымы желбіреген титкей қыз кезімде тап болдым. Ешқандай жұмысты ауырсынбадым. Ол кезде жұмыс күші жетіспейтін. Кейінірек, менің бағыма қарай ауруханада бір санитарканың орыны босап, мен сонда келдім. Шынымда айтсам, алғашқы рет ақ халат кигенде жүрексіндім де. Сөйтсем, оны отыз жылдан астам уақытқа киіппін.... Менің алғашқы бас дәрігерім білгір педиатр әрі мықты ұйымдастырушы Михаил Данилович Ким болды. Аурухана ол кезде шағын ғана саман үйде орналасқан еді, алайда келесі жылы-ақ біз екі қабат еңселі ғимаратқа көшіп алдық. Операция бөлмесінің ешқашан босамайтын, 30 орындық хирургия бөлімшесінің ылғи да толық болатыны әлі есімде. Операциялар бірінен соң бірі жасалатын. Жарақат алғандар көп болатын, әсіресе қысты күндері қақаған

- Старший брат Александр уехал на целину, а потом и нас забрал, - вспоминает Татьяна Александровна. – Так я в этих краях девчонкой малолеткой и оказалась. Работы никакой не чуралась. Руки требовались везде. Потом, считаю, мне очень повезло: в больнице освободилось место санитарки, я не без боязни одела тогда впервые белый халат и, как оказалось, на тридцать с лишним лет… Первым моим главным врачом был Михаил Данилович Ким, педиатр прекрасный и хороший организатор. Больница тогда ютилась в одном саманном корпусе, однако уже через год мы перебрались в двухэтажное здание. Помню, операционная тогда не простаивала, хирургическое отделение на 30 коек было заполнено всегда. Операции шли за операцией. Было много травм, зимой обморожений, ампутаций. Люди тогда много, круглые сутки, не всегда соблюдая технику безопасности, работали. В том числе на уборку приезжавшие, новички, не знавшие наших условий.

қатты суықтан аяқ-қолдарын үсіріп алғандар жиі келіп түсетін. Адамдар ол кезде тәулік бойы тынбастан, кейде тіпті қауіпсіздік техникасын сақтамай, жұмыс істейтін. Әсіресе біздің өңір табиғатының сырын білмейтін, егін орағына көмекке келгендер көптеп түсетін. Бір сөзбен айтқанда, хирургтардың қолдары ешқашан бос болмайтын. Айтпақ рет мен сол 18 жасымда қан тапсырып, донор атандым, өйткені көбіне операция кезінде науқастарға қан жетіспей жататын. Тамаша хирургтардың бірі Гермес Самбатович Хачатрян болатын. Арнайы медициналвық құрал-жабдық жетісе бермейтін сол кездердің өзінде ол аса күрделі операциялар да жасайтын, тіпті теріні ауыстырып салу операциясын да жасағаны есімде. Бір жолы қазандықта өрт болып, жас пеш жағушы Вася Князькин қатты күйіп қалды. Беті, қолы, кеудесі, жалпы бүкіл денесінің үлкен бөлігі қатты күйікке шалдыққан. Тоғыз ай бойы біз Василийді өмірге қайта әкелу үшін күрестік. Гермес Самбатович оның денесінің сау жерлерінің терісін зақым келген жеріне қайта тігіп берді. Еңбегіміз аян болған жоқ, жас жігіт жазылып кетті. Ауруханадан шығарда: «Рахмет, дәрігер! Бәрінізге рахмет», - деп көзіне жас алғанын қалай ұмытарсың... Сондай-ақ бізде емделіп шыққан пациенттеріміз Қарасу ауруханасында 1956 жылдан еңбек ете бастаған тәжірибелі медбике Мария Васильевна Менчиктің аялы алақанын да зерделеріне жақсы сақтап қалған болар. Ал Құшмұрын дәрігерлік амбулаториясының учаскелік медбикесі Валентина Ивановна Бархатдинова, УДЗ кабинетінің медбикесі Галина Васильевна Калашникова, ЛОР кабинеттің медбикесі Вера Юрьевна Зайцева, Құшмұрын дәрігерлік амбулаториясының фельдшері Людмила Владимировна Федулкина, операциялық медбикелер Галина Абросимовна Свитавская, лаборант-рентгенолог Клавдия Алексеевна Недайборщтар «ақ халатты абзал жан» деген құрметті атаққа әбден лайық.

Ұзақ жылдар бойы қарасулықтар денсаулығына арашашы болған мамандар, өз кәсібін терең меңгерген тамаша дәрігерлер қатарында - терапевтер Роза Әбіл-

Словом, хирургам доставалось. Я, кстати, тогда в восемнадцать лет стала донором бессменным – ведь кровь была нужна при многих операциях. Замечательным хирургом был Гермес Самбатович Хачатрян. В наших очень скромных тогда условиях он делал и сложные операции, занимался, к примеру, пересадкой кожи. Както случился пожар в котельной, сильно обгорел молодой кочегар Вася Князькин. Пострадали лицо, руки, грудь, поражена была критически большая часть тела. Девять месяцев мы Василия выхаживали. Гермес Самбатович его здоровую кожу на пострадавшие участки пересаживал. Ничего, выжил парень. «Спасибо, доктор! Спасибо вам всем», - говорил со слезами на глазах, выписываясь. Такое разве забудешь... Думаю, многие наши пациенты запомнили добрые руки старейшей медсестры Карасу Марии Васильевны Менчик, которая начала работать в больнице еще в 1956 году. Как говорится, ни пятнышка нет на белом халате участковой медсестры Кушмурунской врачебной амбулатории Валентины Ивановны Бархатдиновой, медсестры УЗИ кабинета Галины Васильевны Калашниковой, медсестры ЛОР кабинета Веры Юрьевны Зайцевой, фельдшера Кушмурунской врачебной амбулатории Людмилы Владимировны Федулкиной, операционной медсестры Галины Абросимовны Свитавской, лаборанта-рентгенолога Клавдии Алексеевны Недайборщ.

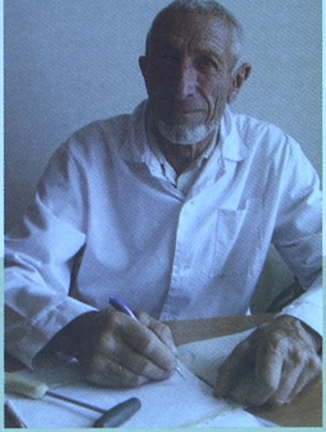
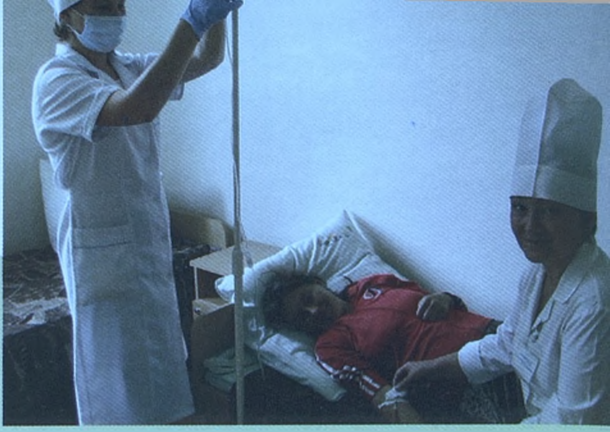

Қасымқызы Мамаева мен Геннадий Дмитриевич Пышкин, психиатр Николай Александрович Кашеваров, жұқпалы аурулар дәрігері Юрий Асад-оглы Халиков, фтизиаторлар Степан Иванович Белив пен Юнона Валентиновна Кривченко, гинеколог Гарри Алексеевич Костенич, тіс дәрігері Вениамин Васильевич Астраханцев, санитарлық дәрігер Петр Ильич Стогний, ұйымдастыру-әдістемелік кабинеттің меңгерушісі Теміржан Ахметұлы Қарабековтер бар.

Әр жылдары аурухананың бас дәрігерлері болып Анатолий Дмитриевич Белов, Паруаз Молдашұлы Молдашев, Еслəмғали Мұқышұлы Кенжетаев, Георгий Анатольевич Делипораниди, Владимир Петрович Угаровтар істеді. 1996 жылдан ұжымды Николай Федорович Шелудько басқарып келеді. Осыдан отыз жыл бұрын ол Қарағанды медицина институтын бітіріп, жолдама бойынша Қарасуға келді. Зайыбы Светлана Петровна да сол білім ордасының түлегі, осынша жылдар бойы фармацевт болып істеді, ал гинеколог Николай Федорович ауданда денсаулықтары мықты, қол аяғы балғадай батыр сәбилер дүниеге келуі үшін қарасулық келіншектердің денсаулығына қорған болып жүрді. «Бүкіл өмірім «К» әрпінен басталатын үш қала - Қарағанды, Қостанай және Қарасудың төңірегінде өтті ғой, – деп жымияды Николай Федорович.

Ауданның денсаулық сақтау саласы 24 терапевтік және акушерлік орыны бар шағын ауруханадан басталды. Өкінішке карай, аудандық денсаулық сақтау бөлімінің алғашкы басшысы туралы ешқандай мәлімет сақталмапты. Алайда 1966 жылғы дейін Қарасу аудандық атқару комитетінің денсаулық сақтау бөлімі жұмыс істегені және оны Анатолий Фирстов басқарғаны айкын. Ал тың игерудің алғашқы жылда-

Много лет лечили карасулян отличные специалисты своего дела терапевты Роза Абиль-Касымовна Мамаева и Геннадий Дмитриевич Пышкин, психиатр Николай Александрович Кашеваров, инфекционист Юрий Асад-оглы Халиков, фтизиатры Степан Иванович Белив и Юнона Валентиновна Кривченко, гинеколог Гарри Алексеевич Костенич, зубной врач Вениамин Васильевич Астраханцев, санитарный врач Петр Ильич Стогний, заведующий оргметодкабинетом Темиржан Ахметович Карабеков.

В разные годы главными врачами больницы были Анатолий Дмитриевич Белов, Паруаз Молдашевич Молдашев, Еслямгалий Мукушевич Кенжетаев, Георгий Анатольевич Делипораниди, Владимир Петрович Угаров. С 1996 года во главе коллектива стоит Николай Федорович Шелудько. Тридцать лет назад он окончил Карагандинский медицинский институт, приехал по распределению в Карасу. Жена Светлана Петровна выпускница того же вуза, все эти годы работала фармацевтом, а гинеколог Николай Федорович следил за здоровьем курасулянок, чтобы рождались в районе здоровые, крепкие дети. «Считай, вся жизнь прошла вокруг трех «К» - Караганды, Костаная и Карасу, - улыбается Николай Федорович.

Здравоохранение района начиналось с небольшой больнички на 24 терапевтических и акушерско-гинекологических койки. К сожалению, не сохранились сведения о первом руководителе здравоохранения района. Доподлинно известно, что до 1966 года существовал райздравотдел Карасуского районного исполнительного комитета и руководил им Анатолий Фирстов, а в первые годы освоения целины главным врачом больницы был Зотов Юрий Вячеславович. В 1966 году райздра-

ры аурухананың бас дәрігері Зотов Юрий Вячеславович болды. 1966 жылы аудандық денсаулық сақтау бөлімі қайта құрылып, денсаулық сақтау жүйесін басқару міндеті орталық аудандық ауруханаға жүктелді. 1964 жылы ауданның денсаулық сақтау саласындағы дербес ұйым ретінде ОАА құрамынан санитарлық эпидемиялық қызмет бөлініп шығып, оны П.И.Стогний басқарды.

70- 80- жылдары барлық кеңшарлардың дерлік орталықтарында дәрігерлік амбулаторийлар, кейбірінде тіпті учаткелік ауруханалар болды. Жалпы керуеттер қоры 300 орын құрап, пациенттерді аурудың 14 түрі бойынша маманданған дәрігерлер қабылдады. Дағдарыс жылдары орындар саны біртіндеп қысқара бастады, дәрігерлік амбулаториялар мен фельдшерлік –акушерлік және фельдшерлік пунктер қайта құрыла бастады. 90- жылдардың соңы мен 2000-жылдардың басында бүкіл Қазақстан Республикасының басқа аймақтары секілді, бұл ауданның да денсаулық сақтау саласы қайтадан нығайып, дами бастады. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың үйғаруымен 2002 жыл «Денсаулық жылы» , 2002-2005 жылдар «Ауыл жылдары» болып жарияланды. Дәл осы кезеңде денсаулық сақтау нысандары күрделі жөндеулерден өтіп, қазіргі заман талабына сай емдеу- диагностикалық құрал-жапдықтар мен автокөліктер сатып алынды.

Ауданның 70 жылдығы қарсаңында денсаулық сақтау жүйесінің қарамағында 125 орындық 2 стационарлық емдеу мекемесі, 10 дәрігерлік амбулатория, 33 дәрігер, 160 орта медициналық қызметкер еңбек етеді, 31 медициналық пункт жұмыс істейді. Олардың қол астында УДЗ–диагностика аппараты, сандық флюорограф, наркоз беру – дем алу аппараты, дефибрилятор, биохимиялық анализатор және басқа да қазіргі заманғы құрал-жабдық бар. Емханаға келушілерді дәрігерлер 15 түрлі мамандық бойынша қабылдайды.

Аудан халқының денсаулығын қорғау ісіне терапевт дәрігер Чернец Нина Андреевна, жалпы тәжірибе дәрігері Жұмырова Торғай Қайырқызы, ерлі – зайыпты Тикеновтардың (бірі тіс дәрігері, екіншісі балалар дәрігері) қосқан үлестері аса зор. Ауданның санитарлық саулығын бірнеше жылдардан бері санитарлық эпидемиологиялық қызмет мамандары Тоғызбаева Қарлығаш Қабдешқызы, Крикливцев Вячеслав Михайлович, Тәукебаев Қарғабай Нұртасұлы , ерлі –зайыпты Шымпейсовтар (санитарлық дәрігер және дәрігер – бактериолог), Алимова Нина Алексеевна, Кучерявенко Надежда Сергеевна, Бурдакова Галина Павловналар қамтамасыз етш келеді.

вотдел был реорганизован, функции руководства системой здравоохранения были возложены на центральную районную больницу. В 1964 году как самостоятельная организация в здравоохранении района из состава ЦРБ была выделена санэпидслужба. Возглавил санэпидстанцию П.И. Стогний.

В 70-е - 80-е годы практически все центральные усадьбы совхозов имели врачебные амбулатории, а то и участковые больницы. Общий коечный фонд составил около 300 коек, велся прием по 14 специальностям. В период депрессии происходило постепенное снижение коечного фонда, реорганизация врачебных амбулаторий в фельдшерско–акушерские и фельдшерские пункты. С конца 90-х, начала 2000-х годов, как и повсеместно в Республике Казахстан, здравоохранение района начало вновь крепнуть и развиваться. Президентом Республики Казахстан Н.А. Назарбаевым 2002 год был объявлен «Годом здоровья», 2002-2005 годы были «Годами аула». Именно в этот период объекты здравоохранения капитально ремонтируются, получают современное лечебно – диагностическое оборудование, автотранспорт.

К 70-летию района система здравоохранения имеет 2 стационарных учреждения на 125 коек, 10 врачебных амбулаторий, 31 медицинский пункт, где трудится 33 врача и 160 средних медработников. В их арсенале аппарат УЗИ–диагностики, цифровой флюорограф, наркозио–дыхательная аппаратура, дефибрилятор, биохимический анализатор и другое современное оборудование. В поликлинике ведется прием по 15 специальностям.

Весомый вклад в охрану здоровья населения района внесли врач терапевт Чернец Нина Андреевна, врач общей практики Жумурова Торгай Каировна, супруги Тикеновы – стоматолог и педиатр. Санитарное благополучие района на протяжении ряда лет обеспечивали специалисты санэпидслужбы Тогузбаева Карлыгаш Кабдешевна, Крикливцев Вячеслав Михайлович, Таукебаев Каргабай Нуртасович, супруги Шимпиисовы – санитарный врач и врач бактериолог, Алимова Нина Алексеевна, Кучерявенко Надежда Сергеевна, Бурдакова Галина Павловна.

ПАВЛОВ АУЫЛЫ

СЕЛО ПАВЛОВСКОЕ

Кезінде ақын Алексей Фатьянов еліміздің шығысындағы тың және тыңайған жерлерді игергендердің еңбектері ерліктеріне бас иіп, оларға арнап өлең де жазған еді. Осындай астық майданының ардагерлері, ащқы тың игерушілер қатарында Екатерина Фёдоровна Верещагина мен оның жұбайы Леонтий Дмитриевич, Хоромецкий Пётр Сергеевич, Миськова Софья Николаевна, Хоромецкая Надежда Фёдоровна, Симченкова Нина Силаевна, Царенков Иван Семенович, Шедикова Зоя Ивановна, Щербак Пётр Яковлевич және Мария Константиновна, Ченадец Василий Иванович, Сазончик Павел Фёдорович, сондай-ақ жаңа қонысқа бүкіл отбасы мүшелерімен бірге көшіп келген Мұсралимова Мехрениса Артықбайқызы, Серебрянская Анна Михайловна, Бот Нина Ивановна және басқа да көптеген жандар болды. Жас тың игерушілер талай қиындықтарды бастап өткеріп, табандылықпен жеңіп шықты. Шатырларда 25-30 адамнан тұратын. Және бір отбасы мүшеләріндей тату-тәтті өмір сүрді, қиындыққа мойын сұнып, еңселері түспей, барлық ауыртпалыққа төтеп беріп, жеңіп шықты. Зерделерінде мәңгіге қалған сол алғашқы көктемде барлық ер-азамат егіс алқабына аттанғанда, Леонтий Дмитриевич Верещагин үй салуға кіріскен. Ол прораб Сапар Борпыловпен бірге болашақ ауыл орталығы орнына алғашқы қазық қақты. 1954 жылы алғашқы үй де салынды. Онда Верещагиндер отбасы және кеңшардың алғашқы директоы Ермак Владимир Владимирович зайыбымен қоныстанды. Тұрғын үйлер мен әлеуметтік-мәдени нысандар құрылысына білегін сыбана қатысқандар қатарында Водько Нестер Федорович, Рубченя Леонид Иосифович, Федчишина Харитина Леонтьевна, Иванова Татьяна Фёдоровна, Сазончик Нина Степановна болды.

«Хлеб! Строительство мирных лет. Шло в целинные степи сражаться добровольцев великое братство,- вот что значит он – батюшка хлеб!» Эти строки поэта Алексея Фатьянова посвящены подвигу тех, кто осваивал целинные и залежные земли на востоке страны. Среди первых, кто приехал в наше село, были Екатерина Фёдоровна Верещагина со своим мужем Леонтием Дмитриевичем, Хоромецкий Пётр Сергеевич, Миськова Софья Николаевна, Хоромецкая Надежда Фёдоровна, Симченкова Нина Силаевна, Царенков Иван Семенович, Шедикова Зоя Ивановна, Щербак Пётр Яковлевич и Мария Константиновна, Ченадец Василий Иванович, Мусралимова Мехрениса Артыкбаевна со своей семьёй, Сазончик Павел Фёдорович, Серебрянская Анна Михайловна с семьей, Бот Нина Ивановна с семьей и многие, многие другие. Много трудностей пришлось пережить молодым людям. Жили в палатках по 25-30 человек. И что удивительно, жили дружно, не падали духом, всё выстояли, все выдержали. Той первой памятной весной все мужчины вышли в поле, а Леонтий Дмитриевич Верещагин принялся, строить дома. Он вместе с прорабом Сапаром Борпуловым забил первый колышек в центре будущего села. В 1954 году построили первый домик из щитов. В нём и поселились семья Верещагиных и первый директор совхоза Ермак Владимир Владимирович с женой. В строительстве жилых домов и социально-культурных объектов принимали активное участие Водько Нестер Федорович, Рубченя Леонид Иосифович, Федчишина Харитина Леонтьевна, Иванова Татьяна Фёдоровна, Сазончик Нина Степановна.

Большой вклад в развитие совхоза внесли механизаторы Харамецкий Пётр Сергеевич, Солянков Леонид Иванович, Оборовский Иван Адамович, Сазончик Павел Фёдорович, Адаменко Николай Алексеевич, кукурузоводы Дзюба Василий Кириллович, Дорошенко Иван Ионович. В советское время в хозяйстве содержалось более 3 тысяч голов скота. В животноводческой отрасли были лучшими Апанасюк Софья Матвеевна, Букова Мария Ивановна, Чернова Мария Афанасьевна, Романова Екатерина Кондратьевна, Шашкова Анастасия Ананьевна, Ланцута Нина Григорьевна, Кулешова Мария Васильевна , Холопик Анна Андреевна и другие.

Кеңшардың дамуына механизаторлар Харамецкий Пётр Сергеевич, Солянков Леонид Иванович, Оборовский Иван Адамович, Сазончик Павел Фёдорович, Адаменко Николай Алексеевич, жүгері өсірушілер Дзюба Василий Кириллович, Дорошенко Иван Ионовичтер қосқан үлес аса зор. Кеңес заманында шаруашылықтағы мал басы 3 мыңнан асқан. Мал шаруашылығы саласында еңбек еткен озаттар қатарында Апанасюк Софья Матвеевна, Букова Мария Ивановна, Чернова Мария Афанасьевна, Романова Екатерина Кондратьевна, Шашкова Анастасия Ананьевна, Ланцута Нина Григорьевна, Кулешова Мария Васильевна, Холопик Анна Андреевна және басқаларды айрықша атап өткен абзал.

Алғашқы бірнеше жыл ішінде кеңшарда 40 сәби дүниеге келді. Көп ұзамай олардың мектепке баратын да уақыты да жетті. Мектеп табалдырығын енді аттаған ұл-қыздар қолдарына әліппе ұстатып, білім әлеміне жол ашқан ұстаздар Михайлова Хильма Семёновна мен Щербак Мария Константиновна болды. Кейінірек оларға Самоварова Мария Силаевна мен Масалова Майя Степановна қосылды. Мектепте Чуличок Дора Августовна және Ольга Августовна, Гарнштейн Любовь Андреевна сынды тамаша ұстаздар еңбек етті. Жаңа мектеп 1976 жылы пайдалануға берілді. Бұл кең де жылы, жайлы да жарық екі қабат ғимарат болатын. Қазір бұл мектепте 171 оқушы білім алады, 18 педагог, екі тәрбиеші еңбек етеді. Мектептің көптеген түлектері туған ауылда қалып, еңбек етуде.

90- жылдар өте қиын кезең болды, ауылдың көптеген тұрғындары жайлы тұрмыс іздеп, басқа жерлерге қоныс аударды. Алайда туып-өскен жерді қимай қалып қойғандар: алғашқы тың игерушілер мен олардың балалары және немерелері, қиындықтарға қасқайып қарсы тұрып, Павлов ауылын сақтап қалды. Бұл игі істе қиын-қыстау жылдары ауылдың әлеуметтік және мәдени маңызы зор нысандарын қайта қалпына келтіруде айрықша роль атқарған В.И. Розумовичтың еңбегі зор. Бүгінгі күні Павлов ауылында 778 адам тұрады, олар – 17 ұлт өкілдері. Ауыл аумағында «Ак қайың-К» ЖШС және 24 шаруа қожалығы жұмыс істейді. Ауылдың егіс алқабының аумағы 34397 гектар құрайды. Жомарт жер дихандар еңбегін ақтап, мол өнім беріп жүр. Шошқа шаруашылығы дамуда, бүгінгі күні ауылда мың басқа жуық талпақ танау өсірілуде. Бүгінгі күні ауыл өмірі әлдеқайда жақсарған, халықтың ертеңгі күнге деген сенімі мол. Көшелер абаттандырылып, үйлер мне басқа ғимараттар тәртіпке келтірілуде, көктем сайын көптеген жаңа көшеттер отырғызылып, ауыл көркейе түсуде.

В первые же годы в совхозе родилось 40 ребятишек. И конечно, когда они подросли, им надо было идти в школу. Первыми их учителями были Михайлова Хильма Семёновна, Щербак Мария Константиновна. А немного позже Самоварова Мария Силаевна и Масалова Майя Степановна. В школе работали такие прекрасные педагоги, как Чуличок Дора Августовна и Ольга Августовна, Гарнштейн Любовь Андреевна. Новая школа была построена в 1976 году. Это большое двухэтажное здание, тёплое, чистое и уютное. В школе обучается 171 учащийся, работают 18 педагогов, два воспитателя. Многие выпускники школы остаются работать в родном селе.

90-годы были очень трудными, многие уехали в поисках лучшей жизни. Но опять же, оставшиеся жители и среди них первые целинники, их дети и уже внуки выстояли и сохранили село Павловское. В этом большую роль сыграл В.И. Розумович, который в тяжёлые годы помог восстановить объекты социального и культурного значения. Сегодня Павловское населяют 778 человек, представляют они 17 национальностей. На территории села функционируют созданное в 2007 году ТОО «АК-Кайын-К» (директор Валерий Борисович Корнилов) и 24 крестьянских хозяйства. Посевная площадь составляет 34397 гектаров. Сельские предприниматели оказывают поддержку средней школе, Дому культуры, развитию физической культуры и спорта, благоустройству села. В 2008 году ТОО вложило в социальную сферу 3 миллиона 140 тысяч тенге. Крестьянское хозяйство Белоусова Василия Николаевича провело ремонт актового зала средней школы и приобрело мебель на общую сумму один миллион 307 тысяч тенге. Внесли свои средства в общественный фонд крестьянские хозяйства, которые возглавляют Сазончик Иван Павлович, Михайлов Анатолий Витальевич, Мухамедгалиев Канагат Молдашевич, Филатова Галина Николаевна и Пучков Юрий Александрович.

БҰЛ ҰРЫСТЫ ҰМЫТУ МҮМКІН ЕМЕС

НАМ ЭТОТ БОЙ НЕ ЗАБЫТЬ НИПОЧЕМ

Молдақан Бегаліұлы Әбікенов алты ағайынды болып туған. Ағалары Жақып 1904 жылы, Бегазы 1908-ші, Әбілғазы 1912-ші, Молдаш 1913-ші, Молдақанның өзі 1916 жылы, ал інісі Баймұқан 1920 жылы дүниеге келген. Ұлы Отан соғысы басталғанда майданға Әбікеновтар отбасынан төрт азамат аттанды. Үшеуі қара шаңыраққа қайтып оралмады. Бегазы алғашқы қыста Мәскеу түбінде қаза тапты. Отанымыздың астанасына таяқ тастам жерге келіп қалған фашистерді тас-талқан еткен сол ұрыстарда қазақстандық жауынгерлер өздерінің қаһармандығы мен табандылығын бүкіл елге паш етіп, аттары аңызға айналды. Баймұқан Ленинград түбіндегі Синявин батпақтарында ерлікпен көз жұмды. Әбілғазы Кенигсбергті азат етуде қасық қаны қалғанша соғысты. Сол ұрыста алған ауыр жарақаттардан медсанбатта қайтыс болды.

Жалғыз Молдақан ғана туған жерге қайтып оралды. Жеңіс күнін Одессада қарсы алды. Ал оған дейін соғыстың ұзақ та ауыр жолын қайсарлықпен жүріп өтті. Алғаш ретін үстіне әскери гимнастерканы ол 1936 жылы киді. Монғолияда қызмет етті. Халкин-Гол түбіндегі ұрыстарға қатысты. Ол құрамына кіретін 503-ші автокөлік батальоны алғы шепке оқ-дәрі жеткізіп беруді қамтамасыз етті. Болашақ Жеңіс маршалы, ал ол кезде бригада командирі Жуков қарасулық жауынгердің қолын қысып, жақсы қызметі үшін алғыс айтты. Фашистік Германиямен соғыс басталғаннан кейін, 1942 жылдың жазында Молдақан Новороссийск түбіне, Кіші жерге тап болды. Кейін Әбікеновтың солдаттық тағдырында күрт бұрылыс болып, оны үздік жүргізуші-механиктер қатарында Тегеранға, онан соң Парсы шығанағы жағалауна жіберді. Бұл жерден американдық әскери техниканы Қызыл Армия қарамағына жеткізу қажет еді. Алдымен оларды өздері жүргізетін, сосын кемемен Қара теңіз арқылы Одессаға

У Молдакана Бегалиновича Абикенова было пять братьев. Жакып родился в 1904 году, Бегазы в 1908, Абилгазы в 1912, Молдаш в 1913, сам Молдакан в 1916, а самый младший Баймукан в 1920 году. Воевали на фронтах Великой Отечественной войны четверо Абикеновых. Трое погибли. Бегазы под Москвой, зимой, когда до столицы фашистам оставались считанные километры. В тех боях воины из Казахстана покрыли себя неувядаемой славой, доказав свою доблесть и стойкость. Баймукан пал смертью храбрых в Синявинских болотах под Ленинградом. Абилгазы дрался до последнего, освобождая Кенигсберг. Весь израненный, умер в медсанбате.

Уцелел лишь Молдакан. День Победы встретил в Одессе. Но до этого дня прошел длинный и трудный путь. Впервые гимнастерку он одел в 1936 году. Служил в Монголии. Участвовал в боях под Халкин-Голом. 503-й автомобильный батальон обеспечивал перевозку боеприпасов к передовой. Будущий маршал Победы, а тогда комбриг Жуков жал руку воину из Карасу, благодарил за хорошую службу. Началась война с гитлеровской Германией, и Молдакан летом 1942 года попал на Малую землю, под Новороссийск. Потом в солдатской судьбе Абикенова произошел крутой поворот, в числе лучших водителей-механиков его отправили в Тегеран, затем на берег Персидского залива. Отсюда американскую военную технику нужно было перегонять в расположение Красной Армии. Сначала своим ходом, потом на кораблях по Черному морю до Одессы. Немецкие самолеты нещадно бомбили транспортные конвои. Но и тогда судьба уберегла Молдакана.

Военную форму снял в 1946 году, когда ровно десять лет спустя вернулся домой. Устроился на работу води-

жеткізетін. Неміс ұшақтары көлік керуенін аямай бомбалайтын. Бірақ сонда да періштелер Молдақанды аман алып қалды.

Әскери форманы ол 1946 жылы, туған үйіне тура он жылдан кейін қайтып оралғанда ғана шешті. Қарасу МТС -на жүргізуші болып жұмысқа тұрды. 1955 жылы ол басшылық қызметке, аудан коммуналдық шаруашылық бөлімінің меңгерушісі болып тағайындалды. Осы қызметті зейнетке шыққанға дейін атқарды.

Оның жерлесі Иван Федорович Карапыштың да тағдыры осыған ұқсас. Он жеті жасында Қарасу жеті жылдық мектебі мен Қостанай педагогикалық техникумы жанындағы арнайы курстарды үздік бітіріп, ол Корнилов бастауыш мектебінде мұғалім болып істей бастаған. Алдымен Қызыл Армия қатарына шақырылды. Монголияда қызмет етті, Халкин-Гол өзені жағасында қолына қару алып, жапон самурайлары шабуылдарына тойтарыс берді. 1942 жылы әскери эшелон еліміздің шығыс шекарасынан Ұлы Отан соғысының бас шайқастары жүріп жатқан Батысқа қарай бағыт алды. Кеңес жерін азат етудегі ұрыстарда Иван Карапыш ерлікпен шайқасты, жоғары марапаттарға ие болды.

Соғыс біткен соң коммунист Карапыш, үйге қайта оралып, есепке тұру үшін Қарасу аудандық партия комитетіне бас сұққаны сол еді, оны аукомның насихат және үгіт бөліміне меңгеруші етіп тағайындады. Осындай күтпеген бұрылыстар оның өмірінде мұнан соң да көп болды. Иван Федорович аудандық білім бөлімінің меңгерушісі болып та істеді, онан соң өз орынын мүлде басқа саладан тапты. Табаны күректей 35 жыл ол аудандық автожолдары басқармасын басқарды. Туған ауданының жолдарын салды. Өзінің ұзақ ғұмырының осындай оқиғалары туралы «Жолдар – менің тағдырым» атты кітап жазды.

Қарасудың төрт жарым мыңға жуық ер-азаматы Ұлы Отан соғысының ұрыс даласында ерлікпен шайқасты. Көпшілігі сонда мәңгілікке қалды. Олардың есімдері Қарасуда 1987 жылы ашылған Даңқ Монументінің мемориалдық қабырғасына ойып жазылған. Үлкенді-кішілі ескерткіштер майданда қаза болған жауынгерлерге ауданның барлық елді мекендерінде орнатылған.

Жерлестер қаһармандығы туралы толық бір кітап жазып шығуға болады. Ал тек бірнеше мысал ғана келтіре кетсек:

Александр Михайлович Анищенко 1916 жылғы қарашаның 16 -да Қарасу ауданының Алықпаш кентінде туған. 1940 жылға дейін ұжымшарда еңбек етті. 1943 жылы Қызыл Армия қатарына шақырылды. Воронеж майданына жөнелтіліп, 73-ші Сталинград дивизиясының 209-шы гвардиялық атқыштар полкына жіберілді. Оны минометшілер есебіне алдымен мина жеткізіп беруші, кейінірек оқтаушы, көздеуші

телем Карасуской МТС. В 1955 году ему была доверена руководящая должность, он стал заведующим районным отделом коммунального хозяйства. В этой должности проработал до выхода на пенсию.

Схожая судьба у его земляка Ивана Федоровича Карапыша. Семнадцатилетним парнем, окончив с отличием Карасускую семилетнюю школу и специальные курсы при Кустанайском педагогическом техникуме, он начал работать учителем Корниловской начальной школы. Призвали в ряды Красной Армии. Служил в Монголии, в окопах у реки Халкин-Гол отражал атаки японских самураев. В 1942 году военный эшелон от восточных окраин страны взял курс на Запад, где разворачивались главные сражения Великой Отечественной войны. И в боях по освобождению советской земли Иван Карапыш сражался храбро, удостоен высоких наград.

После окончания войны коммунист Карапыш, вернувшись домой, зашел в Карасуский райком партии, чтобы встать на учет, а его назначили заведующим отделом пропаганды и агитации райкома. Таких крутых поворотов на его жизненном пути было много. Иван Федорович поработал и в должности заведующего районным отделом народного образования, а потом, как говорится, нашел себя на другой стезе. Целых 35 лет он возглавлял райавтодор. Строил дороги в родном районе. Обо всех этих событиях своей долгой жизни написал книгу «Судьба моя – дороги».

Около четырех с половиной тысяч карасулян сражались на полях Великой Отечественной. Многие не вернулись к родному порогу. Их имена выбиты на мемориальной стене Монумента Славы, который был открыт в Карасу в 1987 году. Более скромные памятники воинам есть во всех населенных пунктах района.

Примеров героизма земляков много. Вот лишь некоторые из них.

Александр Михайлович Анищенко родился 16 ноября 1916 года в п. Алыкпаш Карасуского района. До 1940 года работал в колхозе. В 1943 году был призван в ряды Красной Армии. Был направлен на Воронежс-

етіп қойды. Ұрыстан- ұрысқа солдат Анищенконың жауынгерлік шеберлігі де өсе берді. Украинаның азат ете бастағанда ол гвардии сержанты, минометшілер есебінің командирі болды. Днепрге дивизия 1943 жылғы қыркүйектің 24- нде Днепропетровск облысы Царичанский ауданының Старый Орлик селосы жанында шықты. Рота командирі аға лейтенант Зайцев пен взвод командирі кіші лейтенант Величконың бұйрығымен Анищенконың есебі Днепрді шабуылдауға дайындала бастады.

Қыркүйектің 26- сында жау артиллерия мен ұшақтан оқ жаудыра жүріп қарсы шабуылға шықты, бірақ көп жауынгерінен айрылып, қайтадан кейін шегінуге мәжбүр болды. Осы ұрыста гвардия сержанты Анищенконың есебі 30 фашистің көзін жойды. Қазанның 5- інде жау тағы да толып жатқан танкы мені ұшағын жұмылдыру арқылы қайта шабуыл жасауға бірнеше рет әрекет жасады. Анищенконың минометшылар есебіне бомба мен снарядтар бұршақтай жауды. Миномет істен шығып, жауынгерлердің қолдарына автомат, карабин, граната ұстап соғысуына тура келді. Ұрыстың бір сәтінде минометшілерге қарсы фашист танкы баса-көктеп келе жатты. Жауынгерлеріне окопқа тығылу туралы бұйрық берген Анищенко қолына жанғыш қоспасы бар бөтелке ұстап танкіге қайсарлықпен карсы ұмтылды. Танк жылдамдығы мен өз күшін дұрыс есептеген ол бөтелкені болатпен

кий фронт и зачислен в 209-й гвардейский стрелковый полк 73-й Сталинградской дивизии. Определили его в минометный расчет сначала подносчиком мин, затем заряжающим, наводчиком. От боя к бою росло боевое мастерство солдата Анищенко. К началу освобождения Украины он был уже гвардии сержантом, командиром минометного расчета. К Днепру дивизия вышла 24 сентября 1943 года у села Старый Орлик Царичанского района Днепропетровской области. По приказу командира роты старшего лейтенанта Зайцева и командира взвода младшего лейтенанта Величко расчет Анищенко стал готовиться к форсированию Днепра.

26 сентября противник под прикрытием артиллерии, авиации пошел в контратаку, но, понеся большие потери, откатился назад на свои позиции. В этом бою расчет гвардии сержанта Анищенко уничтожил 30 гитлеровцев. 5 октября противник еще раз при поддержке большого количества танков и авиации предпринял ряд контратак. На минометный расчет Анищенко обрушился град бомб и снарядов. Из строя вышел миномет, пришлось взяться за автоматы, карабины, гранаты. В момент боя на минометчиков двигался фашистский танк. Приказав всем укрыться в окопе, Анищенко взял бутылки с горючей смесью и, пригибаясь, пошел навстречу танку. Верно рассчитав скорость танка и свои силы, он бросил бутылку в заднюю часть бронирован-

қапталған машиненің осал жеріне дәл тигізіп, отқа орантты. Қазанның 16-да, Бородаев хуторларына шабуыл кезінде Анищенко өз қолымен граната лақтырып, жаудың два пулеметін тас-талқан етті.

Украин жерін азат етуде көрсеткен ерлігі, табандылығы және жауынгерлік қаһармандығы үшін КСРО Жоғары Кеңесінің Президиумы 1943 жылғы қазанның 26-да Александр Михайлович Анищенкоға Кеңес Одағының Батыры атағын берді.

Тәжірибелі жауынгер Қажымұқан Нұғырбеков жаудық екі ұшағының көзін жойды. Оларды өзінің пулеметомымен атып түсірді. Ұшақтардың бірі жай ұшатын көліктің ұшақ болса, екіншісі – құраш қалқанды «Юнкерс» болатын. Тұтқынға алынған неміс ұшқышы өзін окопта отырып, пулеметпен атып түсірген «мына бір азиат» екендігіне сенбей қойған. Тіпті аудармашы арқылы атқыштың қандай снарядтар қолданғанын да сұраған. Кәдімгі пулемет оқтары, рас, құрыш қалқанды тесіп өтетін оқтар, - деп жауап берген қарасулық қайсар жігіт.

Қажымұқан 1910 жылы Қарасуда туған. Әскер қатарына 1933 жылдан, Хабаровскідегі атқыштар полкының курсанты, бөлімше командирі болды. Әскери қызметі біткен соң Урицкое ауылында ауылдық кеңестің төрағасы, Құшмұрын стансасында шеберхана меңгерушісі болды. 1941 жылы – майданға аттанды, бөлімше командирі, онан соң зениттік-пулеметшілер взводының командирі болды, Міне сол кезде «Юнкерсті» атып түсіргені үшін Жауынгерлік Қызыл Ту орденімен марапатталды. Бейбіт өмір жылдары туған өлке игілігі үшін кызу еңбекке қайта араласып кетті. Қарасу ауданының Құрметті азаматы Қажымұқан Нұғырбеков

ной машины, которая сразу же вспыхнула. 16 октября в момент наступления на Бородаевские хутора Анищенко лично уничтожил гранатами два станковых пулемета противника.

За мужество, стойкость и воинскую доблесть, проявленные в боях на украинской земле, Президиум Верховного Совета СССР 26 октября 1943 года присвоил Александру Михайловичу Анищенко Звание Героя Советского Союза.

Опытный воин, Кажмукан Нугурбеков уничтожил два вражеских самолета. Сбил их своим пулеметом. Причем, если первый самолет был тихоходным транспортником, то второй – бронированным «Юнкерсом». Взятый в плен немецкий ас все никак не мог поверить, что очередью из окопа его сбил «вот этот азиат». Поинтересовался через переводчика: какими снарядами

пользовался стрелок. Обычные пулеметные пули, правда, бронебойные.

Родился Кажмукан в 1910 году в Карасу. В рядах армии с 1933 года, курсант стрелкового полка в Хабаровске, командир отделения. После увольнения в запас работал председателем сельсовета села Урицкое, заведующим мастерской на станции Кушмурун. В 1941 году – на фронт, командиром отделения, затем командир взвода зенитно-пулеметной роты. Тогда и сбил «Юнкерса», получил орден Боевого Красного Знамени. В мирные годы вновь напряженный труд в родном краю. Почетный гражданин Карасуского района Кажмукан Нугурбеков умер в марте 1997 года.

В годы войны труженики района ударным трудом поддерживали в тылу фронт. Все хозяйства выполняли и перевыполняли планы сдачи государству зерна и животноводческой продукции. В канун нового 1943

1997 жылдың наурыз айында өмірден озды.

Соғыс жылдары аудан еңбеккерлері екпінді еңбегімен майданға тылдан қолдау көрсетіп отырды. Барлық шаруашылықтар мемлекетке астық пен мал өнімдерін өткізу жоспарын асыра отырдап отырды. Жаңа, 1943 жыл қарсаңында «Дружный труд» ұжымшарының төрағасы П.Ф.Зарубинның атына Қазақ КСР-і халық комиссарлары Кеңесінің төрағасы Н. Оңдасыновтан телеграмма келді. «Сіздің кеңшар мемлекет алдындағы міндеттемесін толық орындады, - деп жазыпты ол, - Қызыл Армия қорына 3000 пұт астық өткізді, ұжымшар мүшелері екі күн ішінде танк колоннасын салуға 1000 пұт астық пен 500 мың рубль ақша жинап берді. Біз сіздердің үндеулеріңізді Қостанай облысының әрбір ұжымшар мүшесі қолдайтынына сенімдіміз. Андропов Степан Алексеевич, Оськин Андрей Кондратьевич, Амангелді Исақову жолдастарға және біздің Қызыл Армиямыздың жауынгерлік қуатын нығайту ісіне белсене қатысқан басқа да ұжымшар мүшелеріне менің шынайы құттықтауымды жеткізуіңізді өтінемін».

Қарасулықтар Иван Филимонович Заболотный, Сергей Егорович Цепков, Николай Васильевич Яцких, Тілеуғабыл Қадірәлинов, Сейілбек Осипович Осипов, Владимир Петрович Очкасов, Николай Петрович Табунщик, Асхат Сағитұлы Ғайсин, Михаил Андреевич Оськин, Петр Ильич Слисков, Таңат Момынғожаұлы Аймакенов және басқалар сынды майдангерлер қолдарынан тек соғысу ғана емес, бейбіт заманда жанқиярлықпен еңбек ету де келетінін талай рет дәлелдеп берді.

Жыл сайын 9 мамырда қарасулықтар ең басты да маңызды мереке ретінде Жеңіс күнін тойлайды. Қаза болғандарды, өмірден озғандарды еске алады, орталарында жүрген ардагерлерге құрмет көрсетеді. Бұл дәстүр ешқашан үзілмейді.

года в адрес председателя колхоза «Дружный труд» П.Ф. Зарубина пришла телеграмма от председателя Совета народных комиссаров Казахской ССР Ундасынова. «Ваш колхоз, - писал он, - полностью рассчитался перед государством, сдал в фонд Красной Армии 3000 пудов хлеба, колхозники за два дня внесли 1000 пудов хлеба и 500 тысяч рублей на строительство танковой колонны. Мы уверены, что ваше обращение подхватят каждый колхозник и колхозница Кустанайской области. Передайте мое искреннее поздравление тов. Андропову Степану Алексеевичу, Оськину Андрею Кондратьевичу, Амангельды Исакову и другим колхозникам и колхозницам, принимавшим активное участие в укреплении боевой мощи нашей родной Красной Армии».

Фронтовики Иван Филимонович Заболотный, Сергей Егорович Цепков, Николай Васильевич Яцких, Тлеугабыл Кадралинов, Сеильбек Осипович Осипов, Владимир Петрович Очкасов, Николай Петрович Табунщик, Асхат Сагитович Гайсин, Михаил Андреевич Оськин, Петр Ильич Слисков, Танат Момынгужинович Аймакенов и многие другие доказали, что они умеют не только воевать, но и доблестно трудиться в мирные годы.

Каждый год 9 Мая карасуляне как самый главный праздник празднуют День Победы. Вспоминают погибших, ушедших из жизни, чествуют здравствующих ветеранов. Эта традиция не оборвется никогда.

Жеңіс
күні!
победы!
9
Мамыр

СТЕПНОЕ АУЫЛЫ

СЕЛО СТЕПНОЕ

«Искра» кеңшарының өмірбаяны, Қостанай облысындағы басқа да көптеген шаруашылықтар секілді, 1954 басталды. Жер қорын басқарушылар болашақ кеңшар бой көтеретін орын ретінде «Құшмұрын» кеңшарының 36 мың гектар жерін бөлді, оның 35 мың гектары егістік алқап еді. Кеңшар директоры болып Кубанб өңірінен келген Иван Семенович Гордиков тағайындалды. Онымен бірге алғашқы кездің ұйымдастыру мәселелерін бас инженер В.П.Визгин, бас агроном С.А.Новиков, партия ұйымының хатшысы А.М.Леушин, жұмысшылар комитетінің төрағасы П.М.Рычковтар шешетін. Кейінірек оларға аға прораб Н.К.Круш пен комсомол комитетінің хатшысы В.С.Кириченко қосылды.

1955 жылдың басында-ақ кеңшарға техника, тұқымдық астық, көмір, вагоншелер, құрастырмалы фин үйлері жеткізіле басталы. Бұлардың бәрі көліктік шанамен 75 разъезден 15 шақырым жердегі Түнтұғыр өзені жағасында тұрғызыла бастаған кеңшар орталығына әкелінді. 1955 жылдың наурыз айында кеңшарға Свердловскіден 300 жас жігіттер мен қыздар келгеннен кейін қарқынды еңбек басталып кетті. Алты тракторшылар -егін бригадасы құрылып, оларды И.З.Ковалев, М.С.Семенко, Н.Е.Лабода, Л.А.Потапов, В.И.Гордиков, П.Д.Бычковтар басқарды.

Биография совхоза «Искра», как и многих других в Костанайской области, началась в 1954 году. Землеустроители под будущий совхоз отвели 36 тысяч гектаров угодий на территории совхоза «Кушмурунский», 35 тысяч из которых были пахотными. Директором совхоза был назначен Иван Семенович Гордиков, приехавший из Кубани. Вместе с ним первые организационные вопросы решали главный инженер В.П.Визгин, главный агроном С.А.Новиков, секретарь партийной организации А.М,Леушин, председатель рабочего комитета П.М.Рычков. Позднее к ним присоединились старший прораб Н.К.Круш и секретарь комитета комсомола В.С.Кириченко.

Уже в начале 1955 года в адрес совхоза стали поступать техника, семенное зерно, уголь, продукты, вагончики, сборно-щитовые финские дома. На транспортных санях все это перевозили на центральную усадьбу, которую разбили в 15 километрах от 75 разъезда на берегу реки Тюнтюгур. С прибытием 300 юношей и девушек из Свердловска в марте 1955 года началась трудовая жизнь в совхозе. Было организовано шесть тракторно-полеводческих бригад, которые возглавили И.З.Ковалев, М.С.Семенко, Н.Е.Лабода, Л.А.Потапов, В.И.Гордиков, П.Д.Бычков.

Весна первого года целины была холодная и затяжная. Первую борозду в каждой бригаде прокладывали

Тыңның алғашқы жылының көктемі өте салқын да, созылмалы болды. Алғашқы атызды әр бригаданың ең тәжірибелі тракторшысы салды, өйткені оны арасы тура екі шақырымды құрайтын, оқтай түзу етіп жүргізу қажет болатын. Мысалы, алтыншы бригадада алғашқы атызды сәуірдің 27- сінде А.Д. Липа жүргізді. 1955 жылдың жазы да өте ауыр болды. Жаңбырдың жаумауы 30-40 градус құрайтын аптап ыстықтан егіс алқабының жоғарғы беті быт-шыт болып жарылып жатты. Тастай қатты жер қабатын жыртуға ешқандай түрен шыдамайтын, тез істен шығатын. Осындай қиындықтарға қарамастан, жұмыс жалғаса берді, сөйтіп, қараша айының басына қарай тыңның 32 мың гектар жері жыртылып, өңдеуден өтті. Сүдігер жыртуда жоспарды 276 пайызға орындаған В.И.Гордиковтың, 268% көрсеткішке қол жеткізген Л.А.Потаповтың және 221% көрсеткен И.З. Ковалевтың бригадары айрықша көзге түсті. И.М. Бережной, Г.В. Афанасьев, А.М.Старков, П.Ф.Фильчуковтар еңбек озаттары атанды.

Тың жерлерді игерумен қатар тұрғын үй, өндірістік және тұрмыстық нысандар құрылысы да қарқынды жүріп жатты. Негізгі құрылыс материалы ретінде тура

самые опытные трактористы, так как загонка должна быть нарезана на расстоянии двух километров по горизонту, прямолинейно и ровно. В шестой бригаде, например, ее провел 27 апреля А.Д. Липа. Лето 1955 года было очень трудным. Отсутствие дождей, жара до 30-40 градусов превратили почву в потрескавшуюся твердь. Лемеха не выдерживали пласта, быстро изнашивались. Несмотря на все это, работа продолжалась, на начало ноября было вспахано и обработано 32 тысячи гектаров целины. На вспашке зяби отличились бригады В.И.Гордикова, выполнившая план на 276 процентов, Л.А.Потапова – на 268% и И.З. Ковалева – 221%. Передовиками были названы И.М. Бережной, Г.В. Афанасьев, А.М.Старков, П.Ф.Фильчуков.

Одновременно с подъемом целины разворачивалось строительство жилья, производственных и бытовых объектов. Использовали саман, который изготавливали на месте возле реки. Большой размах приобрело индивидуальное строительство жилья. Многие новоселы брали у государства ссуду в сумме 10 тысяч рублей и строили сами. Вскоре были возведены три улицы из таких же домов. В половине четырех квартирного дома

была открыта начальная двухкомплектная школа (заведующая Е.П.Стракова), где занималось около 30 детей. В таком же здании была открыта сельская больница и библиотека.

Серьезным экзаменом для всех явилась посевная и уборка 1956 года. Первый урожай уродился на славу. На круг было собрано по 13.9 центнера зерна, валовый сбор его составлял 42.8 тысячи тонн, а сдано государству 32.8 тысячи тонн. По итогам той жатвы многие работники совхоза получили высокие правительственные награды, Звания Героя Социалистического Труда были удостоены Л,А.Потапов и механизатор его бригады И.М.Бережной. Орденом Ленина награжден И.С.Гордиков. Орденами и медалями были награждены также А.И. Горькавенко, А.Б.Григоров, В.Е.Сараев, И.П. Трипутень, П.Д. Трипутень, П.Д.Бычков, П.И.Кривотулов, А.В.Байбородских и другие.

55 лет своего существования хозяйство специализировалось на выращивании зерновых культур, производстве мяса и молока. Усадьба совхоза «Искра» утопала в зелени и цветах. В 1971 году Главный выставочный комитет СССР присудил хозяйству третью

ауылдың жанында, өзен жағасында өздері дайындаған саман кірпіш қолданылатын. Тұрғындар арасында жекеменшік тұрғын үй салу үрдісі кең тарады. Жаңа қоныстанушылардың көпшілігі мемлекеттен 10 мың рубль көлемінде қарыз алып, өздеріне үй салып алды. Көп ұзамай осындай жеке үйлерден тұратын үш көше бой түзеді. Төрт пәтерлі үйдің жартысында алғашқы бастауыш мектеп ашылып, (меңгерушісі Е.П.Стракова), онда 30-ға жуық бала тәрбиеленіп, білім алды. Осындай тағы бір үйде ауылдық кітапхана мен аурухана ашылды.

Ауыл тұрғындары үшін 1956 жылдың көктемгі тұқым себу және күзгі өнімді жинап алу жұмыстары күрделі сын болды. Алғашқы жыл берекелі болып, мол өнім алынды. Орташа есеппен әр гектардан 13.9 центнерден астық жиналып, оның жалпы көлемі 42.8 мың тонна құрады, ал мемлекетке 32.8 мың тонна астық өткізілді. Сол жылғы аянбай төккен терлері лайықты бағаға ие болып, кеңшардың көптеген мүшелері үкіметтің жоғары марапаттарына ие болды. Бригадир Л.А.Потапов пен оның бригадасының механизаторы И.М.Бережной Социалистік Еңбек Ері құрметті атағына ие болды. И.С.Гордиков Ленин орденінің иегері атанды. Басқа да түрлі орден және

медальдармен марапатталғандар қатарында сондай ақ А.И. Горькавенко, А.Б.Григоров, В.Е.Сараев, И.П. Трипутень, П.Д. Трипутень, П.Д.Бычков, П.И.Кривотулов, А.В.Байбородских және баскалар болды.

Өзі құрылған күннен бергі өткен 55 жылда шаруашылық дәнді дақылдар өсірумен, ет және сүт өндірумен шұғылданды. «Искра» кеңшарының орталығы жасыл желең жамылып, гүлге оранып жататын. 1971 жылы КСРО-ның Бас көрмелер комитеті арнайы жобамен салынған орта мектебі, балалар бақшасы, мәдениет үйі, сауда орталығы мен асханасы, тұрмыстық қызмет көрсету комбинаты, мәдениет және демалыс саябағы, моншасы мен кір жуу комбинаты бар бұл шаруашылықты ауыл мәдениеті жөнінен бүкіл Одақ көлемінде үшінші сыйлыкка лайық деп тапты. И.С.Гордиковтан соң кеңшарды В.С.Вакуленко, В.А.Качанов, Л.Я.Моисеевтер басқарды. Көптеген ауылдықтар үшін шаруашылық тағдыры олардың өз тағдырларымен етене араласып жатты. Туған жердің қамын ойлап, оның гүлденуіне мол үлес қосқандар арасында ауылдың байырғы тұрғындары И.К.Галкин, И.П.Черепин, А.И Горькавенко, А.П.Запальских, И.Г.Калютич, Н.М.Качанов, В.М.Абрамов, В.Н.Слесаренко, И.И.Ярошевич, Н.Р.Первушкин, М.Н.Ровинский, И.С.Моисеев, И.Р. Гинц, Н.А.Ильючик, М.М.Чистяков, В.И.Онищенко, В.И.Гоняйло, И.П.Попов, П.Г Малышенколарды ерекше атап өткен абзал.

Бүгінгі таңда бұрынғы кеңшар жерлерінде 12 фермерлік шаруашылық пен ауылдың негізгі шаруашылығы болып табылатын «Колос М.Л.» ЖШС жұмыс істейді. Ол екі бағыт бойынша – егін шаруашылығы және мал шаруашылығы салаларында жұмыс істейді. ЖШС халықты олардың жеке шаруашылығындағы малдарына қажет жемшөппен қамтамасыз етуге көмек көрсетіп, монша, наубайхана, су құбыры секілді әлеуметтік сала нысандарын қолдауға қаражат бөліп отырады. Сондай-ақ Степное орта мектебін қамқорлыққа алып, көмегін аямайды.

Ауылда медициналық пункт, пошта, 87 абонентті қамтитын АТС жұмыс істейді. СОңғы кездері қаладағы оқуын бітірген соң, ауылға жастар да қайтып орала бастады. Олардың қатарында жас мамандар Балакирев Д.Л, Ефимова Г.П., Смогула О.В., Никитин С.С., Штейнбок М.В., Шлейко Д.А., Павлов Д.С. бар.

премию по культуре села, в котором имелись типовые средняя школа, детский сад, дом культуры, торговый центр со столовой, бытовой комбинат, парк культуры и отдыха, банно-прачечный комбинат. Совхозом вслед за И.С.Гордиковым руководили В.С.Вакуленко, В.А.Качанов, Л.Я.Моисеев. Для многих судьба хозяйства стала неразделима с личной судьбой. Среди них старожилы И.К.Галкин, И.П.Черепин, А.И Горькавенко, А.П.Запальских, И.Г.Калютич, Н.М.Качанов, В.М.Абрамов, В.Н.Слесаренко, И.И.Ярошевич, Н.Р.Первушкин, М.Н.Ровинский, И.С.Моисеев, И.Р. Гинц, Н.А.Ильючик, М.М.Чистяков, В.И.Онищенко, В.И.Гоняйло, И.П.Попов, П.Г Малышенко.

Сегодня на землях бывшего совхоза действуют 12 фермерских хозяйств и ТОО «Колос М.Л.», которое является базовым хозяйством села. Работает оно по двум направлениям – полеводство и животноводство. ТОО оказывает помощь населению в обеспечении кормами личного подворья. Несет затраты по содержанию социальной сферы – бани, пекарни, водопровода. Большую помощь оказывает Степной средней школе.

Село имеет медицинский пункт, почту, АТС на 87 абонентов. После окончания учебы в родное село начинает возвращаться молодежь. Это молодые специалисты Балакирев Д.Л, Ефимова Г.П., Смогула О.В., Никитин С.С., Штейнбок М.В., Шлейко Д.А., Павлов Д.С.

АЛАҚАЙ, ХАТ КЕЛДІ!...

КТО СТУЧИТСЯ В ДВЕРЬ КО МНЕ...

Акционерному обществу «Казпочта» исполнилось 16 лет. Являясь правопреемницей Республиканского государственного предприятия почтовой связи, АО «Казпочта» сохранило позиции самой социально значимой отрасли экономики. За последние годы Карасуским районным узлом почтовой связи (РУПС) приобретены три единицы автомобильного транспорта. Так что не все почтальонам пешком ходить. Главное: установлено современное компьютерное оборудование и организационная техника, позволяющая сократить время обслуживания клиентов, оказывать современные услуги по кредитованию физических лиц, приему и оплате переводов, платежей за услуги операторов сотовой связи. Разработаны и утверждены маршруты доставки периодических почтовых изданий. В селе Октябрьское построено новое здание сельского отделения почтовой связи, отвечающее современным требованиям и ожиданиям клиентов.

С 2000 года коллективом Карасуского РУПС руководит Владимир Петрович Иванов.

-У нас много людей, переживших и хорошие, и тяжелые времена в истории узла, но оставшихся верными профессии связиста, - говорит Владимир Петрович. – К примеру, 25 лет проработала оператором почтовой связи Кушербаева Куляйма Ермагамбетовна. Так же 25 лет трудится в узле почтальоном Голикова Мария Георгиевна. Работа не из легких. Каждый день, и в жару и в холод с тяжелой сумкой на плече она выходит на доставку периодических изданий по селу Карасу. Её все знают и рады каждому её приходу. Следует отметить очевидный и весомый вклад таких ветеранов и руководителей Карасуской почты в развитие отрасли, как Андрейченко Алексей Григорьевич, Мукатаева Рымалды Камешевна, Ладыженко Зинаида Владимировна (бухгалтер РУПС),

«Қазпошта» Акционерлік қоғамының құрылғанына 16 жыл толды. Пошта байланысы Республикалық мемлекеттік кәсіпорынының ізбасары болып табылатын «Қазпошта» АҚ әлі де экономиканың әлеуметтік маңызы аса зор саласы болып қалып отыр. Соңғы жылдары Қарасу аудандық пошта байланысы торабы (АПБТ) үш автокөлік сатып алды. Демек енді пошташылар бұрынғыдай хат- хабар, газет-журналдарды жаяу тасымайтын болды. Ең бастысы: клиенттерге қызмет көрсету уақытын қысқартатын, жеке тұлғаларға несиелер беру жөніндегі заманауи қызмет көрсетуге және ақша аударулар мен ұялы телефондар байланысы операторларының қызметі үшін төлемдер қабылдауға мүмкіндік беретін, қазіргі заман талабына сай компьютерлік құрал-жабдық және ұйымдастыру техникасы орнатылды. Мерзімді пошта басылымдарын жеткізіп беру маршруттары бекітілді. Октябрь ауылында ауылдық пошта бөлімшесінің қазіргі заманғы

талаптарына сай және клиенттер кажеттілігін толық қанағаттандыратын жаңа ғимараты салынған.

2000 жылдан Қарасу АПБТ ұжымын Владимир Петрович Иванов басқарады.

- Бізде торап тарихындағы жақсы да, жаман да жылдарды, небір күрделі кезеңдерді басынан өткерген, бірақ байланысшы кәсібіне деген адалдығын сақтап қалған адамдар жұмыс істейді, - дейді Владимир Петрович. – Мысалы, пошта байланысының операторы болып ширек ғасыр еңбек еткен Күшербаева Күләйма Ермағамбетқызын ерекше атап өткен абзал. Сол секілді торапта пошташы болып Голикова Мария Георгиевна да 25 жыл істеді. Пошташы еңбегін оңай дей алмайсың. Күн сайын, аптап ыстық, қақаған аязға қарамастан олар ауыр сөмкелерін арқалап, Қарасу ауылы тұрғындарына мерзімді басылымдарды жер кезінде жеткізу үшін, үй аралап кетеді. Оларды тұрғындардың бәрі таниды, қуана қарсы алады. Сондай-ақ Қарасу поштасының осы саланы дамытуға аса зор үлес қосқан Андрейченко Алексей Григорьевич, Мұқатаева Рымалды Камешқызы, Ладыженко Зинаида Владимировна (АПБТ бухгалтері), Шаймұрынова Үймұкат Әбдірахманөызы (экономист), Селезнева Наталья Владимировна (Октябрь ОББ бастығы) сынды ардагерлердің ерен еңбектерін айрықша атап өтуге лайық.

Сондай -ақ, өз ісіне адалдығымен жерлестерінің құрметіне бөленген пошташылар арасында Павлово аулының ПББ бастығы Нина Ивановна Шемякина, Степное ауылының ПББ бастығы Светлана Николаевна Чистованы айтпаса болмайды. Ал Жалғыскан ауылының пошташысы Нина Ивановна Шемякина ең үздік ауыл пошташысы ретінде 2008 жылғы «Алтын көгершін» сыйлығына ұсынылғандардың бірі.

Адал еңбектерімен үлгі бола білген ардагерлер орындарын бүгінгі таңда жастар басты. Олардың үйренері әлі алда, дегенмен бүгінгі күннің өзінде көлік жүргізуші-инкассатор Климусов Салим Сарович, инкассатор Ладыженко Дмитрий Викторович өз кәсібінің білгір маманы деп атауға әбден лайық жандар.

Шаймурунова Уймукат Абдрахмановна (экономист), Селезнева Наталья Владимировна (начальник УОС Октябрьское).

Особое слово – о сельских почтальонах, добросовестным отношением к делу снискавшим уважение своих земляков. Среди них начальник ОПС села Павлово Нина Ивановна Шемякина, начальник ОПС села Степное Светлана Николаевна Чистова. А почтальон села Жалгыскан Нина Ивановна Шемякина стала номинантом премии «Золотой голубь» 2008 года как лучший сельский почтальон.

На смену ветеранам пришла молодая смена, ей еще многому учиться, но уже сейчас стали профессионалами водитель-инкассатор Климусов Салим Сарович, инкассатор Ладыженко Дмитрий Викторович.

ТЕРЕКТІ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ
ТЕРЕКТИНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

55 жыл бұрын Қостанай облысының картасында Вильямс атындағы кеңшар пайда болды. Қазір ол - Теректі ауылы. Кеңшар құрылысы әдеттегідей алғашқы қазықтан басталды. Оны дәстүр бойынша комсомол мүшесі Бобров Григорий қағып, алғашқы көшені де сол кезде қалыптасқан жаңа дәстүрге сай Целинная атады. Алғашқыда ол тек шағын шатырлардан тұратын, кейінірек олардың орындарына тұрғын үйлер салынды. Ауылда Целинная көшесі әлі күнге дейін бар, алайда ол қазір жаңа да еңселі үйлерден тұратын көрікті көше.

Кеңшардың алғашқы директоры, жерлестері жадында игі істерімен жазылып қалған Брысков Анатолий Николаевич айрықша тұлға болатын. Тарих сондай-ақ осындағы алғашқы атызды салған механизаторлар есімдерін де сақтап қалыпты. Олардың қатарында Отан алдындағы әскери борыштарын өтеп болысымен жаңа кеңшарға тың көтеруге келіп, егіс алқабында, астық тасымалында еңбек еткен, осында отбасын құрып, балалы- шағалы болған Н. Новиков, В. Рущаков, Г. Крук , В. Трискун, В. Полищук, В. Грибовод, Н. Харченколар бар. Кеңшар тракторшысы Грибовод В.С. пен бөлімше басқармасы Исмағамбетов А. Ленин Орденімен марапатталды. Тракторшы Бабенко Е.С. кеудесіне Қызыл Ту орденін тақты. Механизаторлар Бичурин В.Р., Боровской И.Г., Збарский А.П., жұмысшы Калач Л.А Еңбек Қызыл Ту орденінің иегерлері атанды. Ал шаруашылық директоры Витковский П.А. бұл орденмен екі мәрте марапатталды. Үздіктер қатарында ылғи да тракторшы –комбайнерлар Н.Яночки, М.Біржанов, В.Кондрашенок, С.Сапронюк, К.Жүсіпов, сондай ақ көлік жүргізуші М.Моргунов, бригадир Я.Кущ, А.Жижкун, М.Прачкин, А.Сылко, В.Жевно, И.Бараненколар болды.

«Түбек» ұжымшарының жері 1954 жылы 2000 гектардан аспайтын. Техникадан бары - тек бір ЧТЗ тракторы мен үш доңғалақты трактор, бір «Сталинец» комбайны мен бір «Коммунар» комбайны болатын. 1955 жылы ұжымшар Вильямс атындағы кеңшармен бірікті. Кейінірек «Түбек» Ерденбаев Жұмабек баскаратын №3 бригадаға айналды. Кеңшардың дамып - жетілуіне оның байырғы тұрғындары Нұрғалиев Базылхан., Амантаев Мұрат, Жұмабаев Жүсіп, Оңайбеков Жағыпар, есепші М.Н. Басюктер қосқан үлес ұлан ғайыр ұлен-ғайыр. Ауылдастар арасында еңбек майданына қатысушысы Молдабеков Оразбек зор құрметке ие.

Өзі құрылған алғашкы күннен бастап-ақ кеңшар мал

55 лет назад на карте Костанайской области появился совхоз имени Вильямса, ныне это село Теректы. Как водится, все начиналось с первого колышка, который забил комсомолец Бобров Григорий. Первую улицу тоже традиционно назвали Целинной. Сначала она была палаточной, потом на месте палаток построили дома. Улица Целинная до сих пор в селе есть, хотя тех первых домов уже нет, на месте их стоят новые.

Яркой личностью был первый директор совхоза Брысков Анатолий Николаевич, оставивший на этой земле добрый след. История сохранила имена механизаторов, которые проложили в здешней степи первые борозды. Это Новиков Н., Рущаков В., Крук Г., Трискун В., Полищук В., Грибовод В., Харченко Н., которые сразу после службы в армии приехали в совхоз, работали в поле, на перевозках, обзавелись семьями, вырастили детей. Орденом Ленина были награждены тракторист совхоза Грибовод В.С. и управляющий отделением Исмагамбетов А. Орденом Красного Знамени был награжден тракторист Бабенко Е.С. Ордена Трудового Красного Знамени были удостоены механизаторы Бичурин В.Р., Боровской И.Г., Збарский А.П., рабочая Калач Л.А., дважды – директор хозяйства Витковский П.А. В числе лучших всегда были трактористы - комбайнеры Н.Яночки, М.Биржанов, В.Кондрашенок, С.Сапронюк, К.Жусупов, а также водитель М.Моргунов, бригадир Я.Кущ, А.Жижкун, М.Прачкин, А.Сылко, В.Жевно, И.Бараненко.

Колхоз «Тюбек» в 1954 году имел не более 2000 гектаров. Из техники - один трактор ЧТЗ и три трактора колесных, один комбайн «Сталинец» и один комбайн «Коммунар». В 1955 году колхоз объединяется с совхозом имени Вильямса. Позже «Тюбек» стал бригадой №3, где управляющим работал Ерденбаев Жумабек. Немалый вклад в развитие совхоза внесли коренные жители Нургалиев Базылхан., Амантаев Мурат., Жумабаев Жусуп, Онайбеков Жагипар, учетчица Басюк М.Н. Большим уважением односельчан пользуется Молдабеков Оразбек, участник трудового фронта.

С первого года своего существования совхоз

шаруашылығын қарқынды дамытты. Осы мақсатпен кеңшарға таяу жерде мал базалары салынып, мүйізді ірі қара, шошқа, қойлар әкеліне бастады. Сауын сиырларының табындары пайда болды, ал семіртіп, союға арналған мал малшы Құрманалин Бейсембек жұмыс істейтін бордақылау алаңында бөлек бағылатын. Онда бағылатын малдың күн сайынғы қосқан салмағы әдеттегі орташа көрсеткіштен әлдеқайда жоғары болатын. Саланы дамыту ісіне қомақты үлес қосқандардың бірі – шопан Закарин Қанапья «Еңбек екпіндісі» атанды.

Түбек мектебінің алғашқы шәкірттерін біліммен сусындатқан ұстаз Ұлы Отан осғысының ардагері - Ақан Құсайынов болатын.

Өзі құрылған күннен бері өткен осынша жылдар ішінде Вильямс атындағы кеңшар егін және мал шаруашылықтары мен құрылыс саласы тамаша дамыған, ел тұрмысы өзгеге үлгі болардай ірі ауылшаруашылық өндірісіне айналды. 1974 жылдың қазан айында шаруашылық директоры болып Қасымов Бағыт Қасымұлы тағайындалды. Ол сирек кездесетін еңбекқорлығы, өз ісіне деген адалдығымен айрықшаланды. Директордың ұжым мүшелері арасындағы беделі өте жоғары болды, жерлестері оны қатты құрметтейтін. Б.Қасымовтың ерен еңбегі үкімет тарапынан да жоғары бағаланып, лл Еңбек Қызыл Ту, « Құрмет Белгісі» ордендерімен және медальдармен марапаттады.

Теректі ауылдық округы құрамына сондай-ақ Жекекөл ауылы да кіреді. Тың даланың басқа да көптеген шаруашылықтары секілді «Жекекөл» кеңшары да 1955 жылы құрылған болатын. Әуелгі кезде мұндағы тың көтерушілердің басым бөлігі Горький қаласынан келгендіктен, шаруашылықты Горький атындағы кеңшар деп атамақ болған, бірақ кейінірек оны жергілікті көлдің атымен Жекекөл деп атау ұйғарылды. 1955 жылдың сәуір айында өткен жалпы жиналыста алғашқы тың игерушілер алдына 28 мың гектар тың жерді жыртып, оның алғашқы 2 мың гектарына бидай егіп тастау міндеті қойылды. Шаруашылықтың тұңғыш директоры В.С.Китаев баяндама жасаған осы басқосу болашақ кеңшар өмірінің алғашқы қадамы болды. Тың дала төріне жұмысқа шыққан бірінші күннен бастап-ақ механизаторлар Л.Костюк, Л.Марчев, В.Симагина, В.Елизаренко, И.Решняк, М.Болтушкин, И.Гордиенко

, А.Голубков ерен еңбектерімен көзге түсті. .

Келесі жылдары кеңшарды Г.Н. Медведев басқарды. Ауылдағы барлық әлеуметтік- тұрмыстық нысандар сол басшы тұсында салынды.

Қазіргі таңда Жекекөл ауылында алғашқы тың игеруші Голубков Аркадий Павлович, онын әріптестерінің ұрпақтары Разиндер, Добрецовтар, Щегольковтар, Лукашоноктар тұрады.

усиленно развивал животноводство. С этой целью недалеко от совхоза стали строиться животноводческие базы, завозиться крупнорогатый скот, свиньи, овцы. Появились дойные гурты, отдельно ставили скот на откормплощадку, где скотником работал Курманалин Бейсембек. Ежедневный привес в его гурте был выше нормы. Немалый вклад в развитие отрасли внес чабан Закарин Канапья, который имел звание «Ударник труда».

Первым учителем Тюбекской школы был Акан Кусаинов, участник Великой Отечественной войны.

За годы своего существования совхоз имени Вильямса превратился в крупное сельскохозяйственное производство с развитым земледелием и животноводством, строительной сферой, налаженным бытом. С октября 1974 года директором хозяйства работал Касымов Багыт Касымович. Его отличали редкостное трудолюбие, добросовестное отношение к делу. Директор пользовался авторитетом и уважением в коллективе. Заслуги Б.Касымова отмечены правительственными наградами. Он награжден орденами Трудового Красного Знамени, «Знак Почета», медалями.

В состав Теректинского сельского округа входит и село Жекеколь. Как и большинство целинных хозяйств, совхоз «Жекекольский» был организован в 1955 году. Первоначально хотели назвать совхоз именем Горького, так как основная масса первоцелинников прибыла из города Горького, но потом решили назвать по названию местного озера Жеке-куль. На общем собрании в апреле 1955 года перед первоцелинниками была поставлена задача вспахать 28 тыс.га целины и засеять пшеницей первые 2 тыс га . Это собрание, на котором выступил первый директор хозяйства В.С.Китаев, стало отчетной точкой в жизни будущего совхоза.

С первых дней работы отличились механизаторы Л.Костюк, Л.Марчев, В.Симагина, В.Елизаренко, И.Решняк, М.Болтушкин, И.Гордиенко, А.Голубков.

В последующие годы совхоз возглавлял Г.Н. Медведев. При нем были построен все социально-бытовые объекты.

В настоящее время в селе Жекеколь проживает первоцелинник Голубков Аркадий Павлович, дети первоцелинников Разины, Добрецовы, Щегольковы, Лукашонок.

АЛЛО, СІЗДІ ТЫҢДАП ТҰРМЫН!

АЛЛО, СЛУШАЮ ВАС!

Әрбір жасөспірім қалтасына ұялы телефон салып, үйіне көрші ауладан телефон соға алатын бүгінгі күннің биігінен қарасақ, өңірдегі телефон байланысының қалай және неден бастау алғаны туралы естелік сонау атам заманда болған, немесе өмірде мүлде болмаған жайт секілді көрінері сөзсіз. Ал іс жүзінде оның алғашқы қадамдарын өз көзімен көрген ақсақалдар әлі арамызда. Сонымен бәрі қалай басталып еді?..

Қарасу аудандық байланыс кеңсесі 1942 жылдың қаңтар айында құрылды. Енді қан майданда қалыптасқан жағдай туралы деректер Қарасуға енді тек радио арқылы ғана, немесе тек сол ұрыс даласында соғысып жүрген ауылдастар хаттары арқылы ғана емес, телефон сымдары арқылы да келе бастады. Сол соғыс жылдарынан бастап аудандық байланысшылар телефон және радио байланысымен аудан кәсіпорындары мен тұрғындарына қызмет көрсете бастады. Ескі кинофильдерден талай көрген: коммутатор тетігі жанында отырған телефоншы қыздың абонеттерді байланыстыра отырып: «Сізге 02-13 пе? Жалғаймын. 0213, жауап беріңіз. Алло, сізді тыңдап тұрамын» дейтін кадрлері есіңізде ме?

Тың дәуірнамасы байланысшылар қызметіне деген сұранысты күрт өсіріп жіберді. Бір- бірінен және аудан орталығынан жүздеген шақырым қашықтықта орналасқан жаңа шаруашылық орталықтары сенімді байланыс болмай қалғанда өздерінің ауасыз қалғандай сезінетін . Сол жылдары желілік байланыс

С высоты сегодняшнего дня, когда в кармане едва ли не каждого подростка лежит сотовый телефон и мальчишка может позвонить домой с соседней улицы, воспоминания о том, как начиналась связь кажутся не только запредельно далекими, но и нереальными. А ведь начиналась все на памяти еще живущих ветеранов. И было так…

Карасуская районная контора связи была образована в январе 1942 года. Сведения с фронта приходили в Карасу теперь не только по радио, не только в письмах воюющих односельчан или по узун-кулаку, но и по телефонным проводам. С тех военных лет районные связисты стали обслуживать средствами телефонной и радио связи предприятия и население района. Знакомая по кинофильмам сцена: сидящая за пультом коммутатора телефонистка соединяет абонентов: «Вам 02-13? Соединяю. 0213, ответьте. Алло, слушаю вас»

Целинная эпопея вызвала резкое повышение спроса на услуги связистов. Разбросанные на сотни километров друг от друга и от райцентра центральные усадьбы новых хозяйств буквально задыхались без надежной связи. В те годы развивалось линейное хозяйство связи, увеличивалось количество абонентов. Рации появились на полевых станах, потом в машинах. Сквозь треск и помехи в эфире звучали цифры сводок о посеянных площадях, звучали вызовы врача, транслировались просьбы и указания. В пейзаж все увереннее вписывались телеграфные столбы, за горизонт тянулись провода.

шаруашылығы дамыды, абоненттер саны өсті. Рациялар алдымен дала қостарында, кейінірек мәшинелерде де пайда болды. Эфирдегі сатыр-сұтыр кедергілер мен бөгда шу арасында қанша тұқым себілгені мен қанша өнім жиналғаны туралы ақпарлар берілді, дәрігер шақыртылып, өтініштер мен бұйрықтар жеткізілді. Маңғаз далада жаңадан пайда болған телеграф бөренелеріне біртіндеп көз үйреніп, телефон сымдары көкжиекке жетіп дейін созылып жатты.

Желідегі коммутаторлар өткен ғасырдың жетпісінші жылдарына дейін пайдаланылып келді. 1970 жылы Қарасуда аудандық байланыс торабына арналған ғимарат (АБТ) салынып, 600 нөмірлік жаңа автоматтандырылған телефон стансасы (АТС) орнатылды. 1984 жылы оның сыйымдылығы тағы да 400 нөмірге ұлғайтылды. 1989 жылы аудан орталығының абонентері халықаралық және қалааралық байланыс мүмкіндіктерін пайдалана алатын болды. Қарасу және Октябрь аудандары біріккеннен кейін абоненттер саны 5600- ге дейін өсті. Ауылдық АТС- лары да салына бастады.

Облыс телекоммуникациясы саласындағы айтарлықтай өзгерістір 2001 жылы басталды. Осы жылы байланыстың жаңа технологиялары енгізіліп, аналогтық стансалардың орынына сандық байланыс келді, ауылдық елді мекендерді телефонман қамтамасыз ету үшін жаңа мүмкіндіктер пайда болды. Қазіргі таңда Қарасу аудандық телекоммуникация торабында 28 АТС жұмыс істейді, оның 13 – і сандық стансалар. Олардың жалпы сыйымдылығы 6570 нөмір құраса, олардың 6040-і байланысқа қосылған. Қарасулықтардын пәтерлері мен үйлерінде 5312 нөмір қондырылған.

Биік кәсіби біліктілігімен өзгелерге үлгі көрсетіп жүрген бүгінгі байланысшылар, телефоншы Л.И.Борисенко, желілік участке инженері В.И.Савченко, Октябрь торабының бастығы Л.В.Бычков, Октябрь торабының электромеханигі В.Ю.Сивониндер ерекше атап айтуға тұрарлық жандар. Ұжым мүшелері аудандық телекоммуникация торабының бұрынғы бастығы, республикаға еңбегі сіңген байланысшы В.Ф.Оськин, бұрынғы бас инженер М.Ж.Ибраев, телефоншы-телеграфшылар А.И.Донской, Л.Г.Саб сынды ардагерлерді әлі күнге дейін құрмет тұтады.

Коммутаторы на сети использовались по семидесятые годы прошлого века. В 1970 году в Карасу было построено здание для районного узла связи (РУС) и установлена новая автоматическая телефонная станция (АТС) емкостью 600 номеров. В 1984 году емкость ее была увеличена на 400 номеров. В 1989 году абоненты районного цента получили возможность выхода на международную и междугороднюю связь. С объединением двух районов – Карасуского и Октябрьского – число абонентов увеличилось до 5600. Активно строились сельские АТС.

Революционные изменения в телекоммуникации области и района начались в 2001 году. Тогда стали внедряться новые технологии связи, на смену аналоговым станциям пришли цифровые, новый радио доступ для телефонизации сельских населенных пунктов. В настоящее время по Карасускому районному узлу телекоммуникаций эксплуатируется 28 АТС, из них 13 – цифровые. Монтированная емкость составляет 6570 номеров, задействованы из них 6040. В квартирах и домах карасулян установлено 5312 номеров.

Высокий профессионализм демонстрируют сегодняшние связисты – телефонистка Л.И.Борисенко, инженер линейного участка В.И.Савченко, начальник Октябрьского узла Л.В.Бычков, электромеханик Октябрьского узла В.Ю.Сивонин. В коллективе помнят заслуги ветеранов, бывшего начальника районного узла телекоммуникаций, заслуженного связиста республики В.Ф.Оськина, бывшего главного инженера М.Ж.Ибраева, телефонисток-телеграфисток А.И.Донской, Л.Г.Саблиной, Е.И.Потемкиной.

УШАКОВ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ

УШАКОВСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

Ушаков ауылдық округы Қарасу ауданының оңтүстік бөлігінде орналасқан. 2001 жылы құрылған округ Ушаково, Панфилово және Заря селоларынан тұрады. Тұрғындар саны 2009 жылғы қаңтардың 1-індегі деректерге бойынша - 872 адам. Аудан орталығынан 210 шақырым қашықтықта. Жалпы жер аумағы 153807 га, оның ішінде елді мекендер жерлері 6087 га. Ауыл шаруашылығы максатына пайдаланылатын жерлер 88693 га, оның ішінде егістік алқап - 82548 га, мал жайылымы - 6145 га құрайды.

Округ аумағында орта және 2 негізгі мектеп, дәрігерлік амбулатория мен 2 медициналық пункт, 3 кітапхана, екі АТС жұмыс істейді. Үш жекеменшік кәсіпкер және 61 шаруа қожалығы тіркелген, ал 2008 жылы «АгроСервис-Карасу» ЖШС құрылды.

1954 жылғы карашанын 19-да Ушаков атындағы кеңшар құрылып, оның тұңғыш директоры болып Басос Георгий Семенович тағайындалды. Кеңшар әкімшілігі құрамына бас бухгалтер Сосновская П.Н., партия ұйымының хатшысы Таран Р.С., кәсіподақ төрағасы Бірмұхамбетов Е., кәсіподақ комитетінің төрағасы Чубин В.М., кеңшар директорының орынбасары Табунщик Н.П., комсомол ұйымының хатшысы Сотникова А.Г., бас агроном Теряев М.Б., бас инженер Коробкин Н.М., аға прораб Филимонов Л.С. кірді. 1955 жылғы мамырдың 17-де мұнда комсомол жолдамасымен Орлов облысынан 550 адам келді. Осы өңірдің байырғы тұрғыны Ерғали Тұрмағамбетовтың көмегімен болашақ кеңшар орналасатын жер белгіленіп, жаңа шаруашылықтың алғашқы қазығы қағылды. Көп ұзамай бұл жерде алғашқы вагоншелер мен шатырлар, барақтар пайда болды. Көктемгі егіс науқанына дайындық та басталып кетті. Жастар сегіз бригадаға бөлініп, алғашқы егістік жұмыстарына қызу кірісті. Алғашқы атызды Николай Кадышев салды. Бригадаларды Гасилов И.П., Одинцов Н.Л., Слободчиков В.И., Мамичев А.Е., Матузный Н.М., Щербаков Г., Фисенко Н.,Кутепов В.Е. басқарды. 1955 жылы кеңшар механизаторлары күшімен 28 мың гектардан астам тың жерлер көтеріліп, 3600 гектер жерге бидай себілді.

Алғашқы күндер-ақ медпункт ашылды. Науқастарды әрігер Вагина Ю.Я. мен фельдшер Бобина Н. Қабылдады, қажет болғанда қаладан санитарлық ұшақтармен маман дәрігерлер шақырылатын. Кеңшардың шағын жертөледе орналасқан өз наубайханасында наубайшылар Емельянова (Гусарова) В.С., Ковальчук Василий мен Евгения, Мазольцева М. жерлестерін жаңа піскен ыстық нанмен үзбей қамтамасыз етіп отырды.

1955 жылғы наурыздың 22- сінде Панфилов атындағы кеңшар құрылды. Қостанай кеңшарлар тресінң жолдауымен оған директор болып В.С. Баглик, бас агроном Я.К. Мухин, бас инженер И.М. Яковенко, бас бухгалтер В.С. Валовая, бас экономист Е.С. Мухина, сондай-ақ партияның облыстық комитетінің жолдауы-

Ушаковский сельский округ расположен в южной части Карасуского района, образован в 2001 году и состоит из трех сел: Ушаково, Панфилово и Заря. Численность населения на 1 января 2009 года составляет 872 человека. Расстояние до райцентра 210 км. Территория 153807 га, из них земли населенных пунктов 6087 га. Земли сельхозназначения 88693 га, из них пашни 82548 га, пастбища 6145 га.

На территории округа находится средняя и 2 основные школы, врачебная амбулатория и 2 медпункта, 3 библиотеки, две АТС. Зарегистрировано три частных предпринимателя и 61 крестьянское хозяйство, в 2008 году - ТОО «АгроСервис-Карасу».

19 ноября 1954 года был образован совхоз имени Ушакова. Первым директором стал Басос Георгий Семенович. В состав администрации совхоза входили главный бухгалтер Сосновская П.Н., секретарь парторганизации Таран Р.С., председатель профсоюза Бирмухамбетов Е., председатель профкома Чубин В.М., зам.директора совхоза Табунщик Н.П., секретарь комсомольской организации Сотникова А.Г., главный агроном Теряев М.Б., главный инженер Коробкин Н.М., старший прораб Филимонов Л.С. 17 мая 1955 года сюда по комсомольской путевке прибыло 550 человек, посланцы Орловщины. Коренной сторожил Ергали Турмагамбетов помог определить место расположения совхоза, где и был забит первый колышек. Немного погодя появились вагончики, палатки, бараки. Готовились к севу. Было 8 бригад. Проводились первые полевые работы. Первую борозду проложил Николай Кадышев. Бригадиры Гасилов И.П., Одинцов Н.Л., Слободчиков В.И., Мамичев А.Е., Матузный Н.М., Щербаков Г., Фисенко Н.,Кутепов В.Е. В 1955 году механизаторами совхоза было поднято более 28 тысяч га целинных земель, посеяно более 3600 га пшеницы.

С первых дней был открыт медпункт. Врач Вагина Ю.Я., фельдшер Бобина Н. принимали больных, при необходимости они вызывали санитарный самолет с врачами. Имелась и своя пекарня, которая располагалась в небольшой землянке, хлеб пекли Емельянова (Гусарова) В.С., Ковальчук Василий и Евгения, Мазольцева М.

22 марта 1955 года образовался совхоз имени Панфилова. Кустанайский трест совхозов направил Баглика В.С. директором, Мухина Я.К. главным агрономом, Яковенко И.М. главным инженером, Валовую В.С. главным бухгалтером, Мухину Е.С. главным экономистом совхоза, а

мен партия ұйымының хатшысы болып Никитин Н.А. келді. Алғашқы қоныстанушылар қатарында Дмитрий и және Катя Савенковтар, Анатолий және Надежда Дубининдер, жұмысшылар Иван және Лидия Ерошенколар, Владимир және Юлия Стратоповтар болды. Сондай- ақ Красов В., Барбашов П., Кожухов А., Ходченков И., Парахин В., Бирюков А., Букачева Н. Мальцева Г, Горлина М и және басқалар секілді жас қыз- жігіттер келді. Шаруашылықтың негізін қалаған сол жерлестерін Нина Букачева әлі күнге дейін ризашылықпен еске алады. Нина Ивановна ол кезде вагоншелердің бірінде дүкен, екіншісінде монша орналасқанын да ұмытпапты. Панфилов атындағы кеңшардың 32248 гектер жері болды, оның 26584 гектарын егістік алып жатты. Дәнді дақылдар 23 мың гектар жерге себілетін. Кеңшар еңбеккерлері мемлекетке 439529 тонна астық өткізді, өткізілетін астықтын орташа жылдық көрсеткіші 11,8 мың тонна құрайтын. Кеңшар құрылған күнінен бастап 9408 тонна ет өткізді, яғни жыл сайынғы өткізіліп тұрған ет салмағы 254 тонна құрады.

Панфилов селосында 214 бала оқитын жалпы үлгідегі орта мектеп, 140 сәбиге арналған балалар бақшасы, дүкен және асхана болды. Мәдениет үйі, монша және 20 орындық аурухана, кірпіш зауыты және басқа да өндіріс орындары жұмыс істеді.

«Заря коммунизма» кеңшары 1960 жылы Ушаков және Панфилов аттарындағы кеңшарлардың жыртылған жерлерінде құрылып, оның алғашқы директоры болып Кириченко Анатолий Иванович тағайындалды. Кеңшар ұжымының негізін Қазакстанның басқа өңірлерінен, Ресей, Белоруссия және КСРО- ның өзге республикаларынан келген қоныс аударушылар құрады. Олардың арасында болған М.К.Степанов, А.С.Сергиевский, Н.Я.Чевердин, Р.В.Косяковский, Г.М.Сивцова, В.Ф.Дорогий, Ч.Ю.Шендо, Н.М.Шеперин, А.И.Бражников, А.А.Новоселов, В.Т.Романов, А.Н.Морозов, П.В.Сюсин, В.И.Цупа, К.Ж.Дощанов, В.И.Ильина және басқалар әлі күнге дейін осы ауылда тұрып жатыр. Кеңшар негізінен астық өсірумен айналысты, алайда өзі жұмыс істей бастаған алғашқы жылдардан- ақ мал шаруашылығын да белсенді дамыта бастады. А.И.Кириченко директорлық еткен 1960-1966 жылдары кеңшарда өнеркәсіптік ғимараттар: МТМ, гараж, астық қоймасы, сондай- ақ тұрғын үйлер салынды. Алдымен сегіз жылдық, кейінірек он жылдық мектеп бой көтерді. Онда арнайы орта және жоғары білімі бар ұстаздар еңбек етті. Үздік ұстаздардың бірі Гетманова Л.В. «Қазақ КСР- і оқу-ағарту ісінің озаты» атанды.

2008 жылы округ мектебі күрделі жөндеуден өтті. Ол Скаскевич Н.Н., Климашевский В.Л., Малеревич Н.А., Коваленко В.И.., Фурман А.В., Чатанов К.Н., Бунхоев Ю.М. және басқалар басқаратын шаруа қожалықтары көрсеткін қаржылық көмек арқасында жүзеге асты.

Ушаково селосында әлі күнге дейін өмір сүретін соғыс ардагерлері мен тыл еңбеккерлері Куроедова Татьяна Петровна, Жүргімбеков Әлімгерей, Тұрмағамбетова Ұлтуған және Полковникова Аграфена Макаровнаны жерлестері құрмет тұтады.

Никитина Н.А. направил обком партии секретарем партийной организации. Первыми новоселами были Савенковы Дмитрий и Катя, Дубинины Анатолий и Надежда, рабочие Ерошенко Иван и Лидия, Стратоповы Владимир и Юлия. Приехали также молодые парни и девушки Красов В., Барбашов П., Кожухов А., Ходченков И., Парахин В., Бирюков А., Букачева Н. Мальцева Г, Горлина М и многие другие. Нина Букачева, как основательница хозяйства и сегодня всех их хорошо помнит. Нина Ивановна рассказывает, что в одном из вагончиков сделали магазин, в другом - баню. Совхоз имени Панфилова имел 32248 га земли, из них 26584 га пашни. Под зерновыми культурами было занято 23 тысяч га. Труженики совхоза сдали государству 439529 тонн зерна, среднегодовая сдача составляла 11,8 тысяч тонн. С начала организации сдали 9408 тонн мяса или ежегодно по 254 тонны.

Село Панфилово имело типовую среднюю школу, где занимались 214 учащихся, детский сад на 140 мест, магазины, столовую. Дом культуры, баню и участковую больницу на 20 коек, кирпичный завод, а также другие производственные помещения.

Совхоз «Заря коммунизма» был организован в 1960 году на распаханных землях совхозов имени Ушакова и Панфилова, первым директором стал Кириченко Анатолий Иванович. Ядро коллектива совхоза составили переселенцы, приехавшие из других областей Казахстана, России, Белоруссии и других Республик СССР. Среди них М.К.Степанов, А.С.Сергиевский, Н.Я.Чевердин, Р.В.Косяковский, Г.М.Сивцова, В.Ф.Дорогий, Ч.Ю.Шендо, Н.М.Шеперин, А.И.Бражников, А.А.Новоселов, В.Т.Романов, А.Н.Морозов, П.В.Сюсин, В.И.Цупа, К.Ж.Дощанов, В.И.Ильина и другие, кто и поныне живут в селе. Совхоз в основном имел зерновое направление, но с первого года своего существования стал усиленно развивать животноводство. При А.И.Кириченко (1960-1966 гг.) в совхозе были построены почти все производственные здания: МТМ, гараж, зерносклад, а также жилые дома. Сначала была восьмилетняя школа, а затем средняя. Школа была укомплектована учителями со средне-специальным и высшим образованием. Звание «Отличник просвещения Казахской ССР» было присвоено учительнице Гетмановой Л.В.

В 2008 году был проведен капитальный ремонт школ округа. Большую финансовую помощь оказали главы крестьянских хозяйств Скаскевич Н.Н., Климашевский В.Л., Малеревич Н.А., Коваленко В.И.., Фурман А.В., Чатанов К.Н., Бунхоев Ю.М. и другие.

В с.Ушаково и поныне живут ветераны войны и труженики тыла. Это Куроедова Татьяна Петровна, Жургимбеков Алимгерей, Турмагамбетова Ултуган и Полковникова Аграфена Макаровна.

ҚОҒАМДЫҚ ТӘРТІП САҚШЫЛАРЫ

НА ОХРАНЕ ОБЩЕСТВЕННОГО ПОРЯДКА

Қарасу аудандық ішкі істер бөлімінің жетпіс жылдық тарихы бар салиқалы мекеме. Осыншама жылдар бойы оның қатарында қоғамдық тәртіпті қорғау ісіне шын берілген, сыйлы адамдар еңбек етті. Участкелік милиционерлер мен тергеушілер, Мемлекеттік автоинспекция қызметкерлері қатардағы карасулықтармен қатар өмір сүріп, еңбек етті, заң бұзушылармен бірлесе күресіп, жерлестерінің ұйқысы тыныш болуы үшін күндіз-түні тынбай еңбек етті. Қызметтік өтіліне сай зейнетке шыққаннан кейін де олар белсенді жұмыс істеуін жалғастырып, өкп жылдар бойы жинақтаған тәжірибесі мен білімдерін жастарға беріп жүр.

Қарасу АІІБ зейнеткерлері тізімін бөлімнің ардагерлер кеңесінің төрағасы Алексей Иванович Захаров бастайды. Ал бұрынғы Октябрь АІІБ ардагерлері тізімі басында тиісінше Нағызхан Қамышұлы Даринов тұр. Олар өздерінің антарына берік, құқық қорғау қызметкері деген құрметті атаққа кір келтірмегей адал еңбек еткен әріптестерін құрметпен еске алады. Олардың қатарында Петр Оскарович Гаупт пен Мәлік Әміржанұлы Құрткожақов, Василий Васильевич Гайдамакин мен Серікжан Ахметұлы Сәдуақасов, Степан Митрофанович Гетманчук пен Нораир Жоржикович Геворкян, Біләл Иманұлы Иманов пен Анатолий Яковлевич Мялин, Иван Николаевич Кузнецов пен Василий Борисович Токарев, Юрий Корнеевич Никкель мен Ләззат Қастайқызы Майленова, Саран Мағазқызы Қожахметова мен Михаил Дмитриевич Артемочкин және басқалар бар. Қарасу ауданының Ардагерлер кеңесін басқаратын Бектас Құшқымбайұлы Байғабылов та АІІБ ардагері.

- Біз бұл адамдарды құрмет тұтуымыз өте орынды - дейді Қарасу аудандық ішкі істер бөлімінің бастығы,

История Карасуского районного отдела внутренних дел составляет семьдесят лет. Все эти годы в его рядах служили преданные делу охраны общественного порядка люди. Участковые и следователи, работники Госавтоинспекции они жили и работали рядом с карасулянами, сообща борясь с нарушителями законности, привнося в эту жизнь покой и порядок. Уйдя по выслуге лет на пенсию, продолжали активно трудиться, передавая свой опыт и знания молодым.

Список пенсионеров Карасуского РОВД открывает председатель совета ветеранов отдела Алексей Иванович Захаров. Бывшего Октябрьского РОВД, соответственно, Нагизхан Камышевич Даринов. Они с уважением вспоминают и рассказывают о тех своих коллегах, кто всегда был верен присяге, не запятнал честь мундира. Среди них Петр Оскарович Гаупт и Малик Амиржанович Курткужаков, Василий Васильевич Гайдамакин и Серикжан Ахметович Садвакасов, Степан Митрофанович Гетманчук и Нораир Жоржикович Геворкян, Блял Иманович Иманов и Анатолий Яковлевич Мялин, Иван Николаевич Кузнецов и Василий Борисович Токарев, Юрий Корнеевич Никкель и Ляззат Кастаевна Майленова, Саран Магазовна Кожахметова и Михаил Дмитриевич Артемочкин и многие другие. Совет ветеранов Карасуского района возглавляет Бектас Кушкумбаевич Байгабулов, тоже ветеран РОВД.

-Мы не можем не гордиться этими людьми, - говорит начальник Карасуского районного отдела

полиция майоры Серік Қойшыбайұлы Нұртаев. – біз олардан үлгі аламыз. Олардың бүгінгі тұрмысында қолымыздан келгенше көмек көрсетіп отырамыз. Біздерде құқық қорғау ісіне қызмет етуді атадан балаға мұра етіп қалдырған әулеттер бар. Жерлестері оларды мақтан тұтады. Мысалы өткен ғасырдың қырқыншы жылдары кызметке Бутай Мұқатайұлы Жайлыбаев келді. «Әке көрген оқ жонар» демекші, оның ұлдары Қазбек пен Талғат да әкесінің ісін одан әрі жалғастырды. Талғат Бутайұлы бүгінгі күні жол полициясы бөлімшесін басқарады. Биылғы жылы қызметке АІБ тергеу бөлімінің тергеушісі болып Бутай Мұқатайұлының немересі Ербол Маратұлы Жайлыбаев қабылданды.

2009 жылдың алғашқы жарты жылдығында Қарасу АІБ қоғамдық қауіпсіздігі бөлімі Қостанай облыстық ішкі істер департаментінің аудандық және қалалық бөлімдері арасында бірінші орынға ие болды. Қызметтік міндеттерін адал атқарғаны үшін аудандық бөлім бастығының тергеу жөніндегі орынбасары полиция майоры Олег Викторович Шемелиннің суреті облыстық ішкі істер департаментінің Құрмет тақтасына ілінген.

внутренних дел майор полиции Серик Койшыбаевич Нуртаев. – Берем с них пример. Чем можем, помогаем в сегодняшней жизни. Есть у нас своя династия, которой мы очень гордимся. В далекие сороковые годы прошлого века пришел на службу Бутай Мукатаевич Жайлебаев. Вслед за ним – сыновья Казбек и Талгат. Талгат Бутаевич и сегодня возглавляет отделение дорожной полиции. В нынешнем году принят на службу следователь следственного отделения РОВД Ербол Маратович Жайлебаев, внук Бутая Мукатаевича.

В первом полугодии 2009 года отделение общественной безопасности Карасуского РОВД заняло первое место среди районных и городских отделов департамента внутренних дел Костанайской области. За добросовестное отношение к исполнению служебных обязанностей фотография заместителя начальника райотдела по следствию майора полиции Олега Викторовича Шемелина занесена на Доску почета областного департамента внутренних дел.

ЧЕРНЯЕВ АУЫЛДЫҚ ОКРУГЫ

ЧЕРНЯЕВСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ

1957 жылғы ақпанның 14-інде қысқарып кеткен Қарасу МТС-ы және қайта құрылған Ленин атындағы («Победа»), Калинин атындағы («Дружный труд») және Ворошилов атындағы ұжымшарлар негізінде Ленин атындағы ұжымшар құрылып, 1958 жылы ол «Ленинский» кеңшары деген атқа ие болды. Шаруашылықты Анатолий Александрович Винников басқарды. Оны абаттандыру жұмыстары фин үлгісімен салынып, жатақхана, кеңсе және радиостанса орналасқан үш үй құрылысынан басталды. Винниковпен бірге жаңа кеңшардың қалыптасуына агроном Топчий Ф.К., инженер Цветков А.И., зоотехник Костюк Н.К., бухгалтер Вынягуров Х., партия комитетінің хатшысы Борисенко М.Ф., жұмысшылар комитетінің төрағасы Зинник П.Г. белсенді араласты. Құрылысқа өздері мұрындық болды. Жоспарлау мен бөлу жұмыстарын кеңшар директорының өзі жүргізді. Бұл аса қиын жылдар болып еді. Мамандар жетіспейтін. Бүкіл ұжымшарда жоғары білімге ие екі адам ғана болды. Алайда бұл жетімсіздіктер орынын адамдардың зор ынта-жігермен жұмыс істеуі, азаматтық парызын жақсы сезінуі, өздеріне тапсырылған іске деген биік жауапкершіліктері толтырып отырды. Шаруашылық құрылған алғашқы күннен бастап-ақ балаларға сапалы білім беруге назар аударылды. Бұл іске ұстаздар Винникова А.К., Қазиев К.Н., Булава Н.К., Ищенко У.А. қосқан үлес аса зор.

Жетпісінші жылдарға қарай «Ленинский» тек Қарасу ауданында ғана емес, бүкіл облыс аумағында көшбасшы шаруашылыққа айналды. Оның басты себебі - ұйымдастыру және бұқаралық-саяси жұмыстардың жақсы жолға қойылғаны мен шаруашылық салаларын

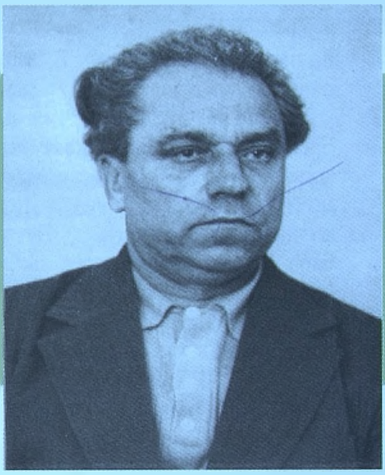

14 февраля 1957 года на базе упраздненной Карасуской МТС и реорганизованных колхозов имени Ильича («Победа»), имени Калинина («Дружный труд») и имени Ворошилова был организован колхоз имени Ленина, который в 1958 году был переименован в совхоз «Ленинский». Это хозяйство возглавил Анатолий Александрович Винников. Благоустройство началось с трех финских домиков: общежитие, контора, радиостанция. Вместе с ним в становлении нового совхоза активное участие принимали Топчий Ф.К. (агроном), Цветков А.И (инженер), Костюк Н.К. (зоотехник), Вынягуров Х. (бухгалтер), Борисенко М.Ф. (секретарь парткома), Зинник П.Г. (председатель рабочего комитета). Строительство начали по собственной инициативе. Планировку и разбивку делал сам директор совхоза. Трудные это были годы, не хватало специалистов. Высшее образование имели только два человека. Но все недостатки восполнялись энтузиазмом, высоким сознанием долга, ответственностью за порученное дело. С первых дней существования хозяйства уделялось должное внимание обучению детей. Большой вклад в это дело внесли педагоги Винникова А.К., Казиев К.Н., Булава Н.К., Ищенко У.А.

К семидесятым годам «Ленинский» стал маяком, и не только в Карасуском районе. Залогом этому стала хорошо поставленная организаторская и массово-политическая работа, четко отлаженная технология ведения отраслей хозяйства. Нельзя не сказать и о рядовых тружениках, добившихся больших успехов. С первых дней Семенов Николай Михайлович стал лидером среди механизаторов. В 1973 году он намолотил 13036 центнеров зерна. За доблестный труд на хлебной ниве Указом Президиума Верховного Совета СССР ему было присвоено звание «Героя Социалистического Труда» с вручением ордена Ленина и золотой медали «Серп и Молот».

Кононенко Виктор Иванович возглавлял «Ленинс-

жүргізудің тиімді технологиясын қолдану болды. Сондай-ақ өз істерін адал атқару арқылы биік жетістіктерге қол жеткізген қатардағы еңбеккерлер де ерекше тоқтала өтуге лайық жандар. Алғашқы күндерден бастап-ақ Семенов Николай Михайлович механизаторлар арасында топ жарып шықты. 1973 жылы ол 13036 центнер астық бастырды. Астық майданындағы айбынды еңбегі үшін КСРО Жоғары Кеңесі Президиумының Жарлығымен оған «Социалистік Еңбек Ері» атағы беріліп, Ленин ордені және «Орақ пен Балға» алтын медалі табыс етілді.

Кононенко Виктор Иванович «Ленинский» кеңшарын 1984 - 1985 жылдар аралығында басқарды. Тәжірибелі шаруашылық басшысы кеңшарды экономикалық тұрғыдан да, әлеуметтік тұрғыдан да жоғары деңгейге көтерді. Сондай-ақ ол спорттың бұқаралық сипатқа ие болуы, оған қызығушылықтың өсуі үшін көп еңбек етті. Оның тұсында «Ленинский» кеңшарына футболдан КСРО құрама командасының ардагерлері үш мәрте, КСРО хоккей құрамасының ардагерлері екі мәрте келіп, жергілікті тұрғындармен кездесулер өткізіп кетті.

Қазіргі таңда Черняев ауылдық округының құрамына алты елді мекен - Тучковка, Зеленовка, Черняевка, Маршановка, Белозерка және округ орталығы Ленино кіреді. Округта Рамазанов Батырбек Жәкеұлы басқаратын негізгі шаруашылық «Бірлік-Өмір» ЖШС табысты жұмыс істейді. Бұл шаруашылық тек астық өсіру ісінде биік жетістіктерге қол жеткізумен шектеліп ғана қоймай, бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі аясында округтің әлеуметтік саласына да баса көңіл аударады. «Жақсының жақсылығын айт, нұры тассын» демекші, «Бірлік-Өмір» ЖШС және Тұрсынов Қуанышбек Жанәбілұлы басқаратын «Қарасу-НАН» ЖШС –нің қаржылық көмегі арқасында 2008 жылы Ленин орта мектебінде күрделі жөндеу жасалып, жаңа жиһаз сатып алынды, жылу жүйесі, электр желісі жаңартылды. Ауыл бизнесмендері төрт клуб, наубайхана, монша, асхана, жастардың ойын-сауық орталығы мен стадионға да қаржылық қолдау көрсетуде.

кий» с 1984 по 1985 год. Опытный хозяйственник, он развил совхоз в экономическом и социальном плане. И очень много сделал для того, чтобы спорт стал массовым, интересным. При нем в «Ленинский» трижды приезжали ветераны сборной СССР по футболу, дважды ветераны сборной СССР по хоккею.

Ныне в состав Черняевского сельского округа входит шесть населенных пунктов - Тучковка, Зеленовка, Черняевка, Маршановка, Белозерка и центральная усадьба Ленино. В округе осуществляет свою хозяйственную деятельность базовое хозяйство ТОО «Бирлик-Омир», директор Рамазанов Батырбек Жакеевич. Это хозяйство, успешно занимаясь выращиванием зерна, в рамках социальной ответственности бизнеса уделяет большое внимание социальной сфере округа. Такие примеры типичны. Так, в 2008 году в ленинской средней школе проведен капитальный ремонт, приобретена мебель, заменена система отопления, электропроводка. Все это сделано благодаря ТОО «Бирлик-Омир», ТОО «Карасу-НАН» в лице Турсунова Куанышпека Жанабильевича. Сельские бизнесмены поддерживают четыре клуба, пекарню, баню, столовую, молодежно-развлекательный центр, стадион. Свой вклад в ремонт Ленинской средней школы внесли крестьянские хозяйства, которыми руководят Каппенов Атантай Калиевич (КХ «Сансызбай»), Свергунов Иван Иванович (КХ «Свергунов») и многие другие.

В памяти многих поколений школьников остались педагоги Винникова А.К., Казиев К.Н., Булава Н.К., Ищенко У.А., Буз М.А., Саутпаев М.К., и многие другие. Под руководством Ольги Александровны Анавич, нынешнего директора школы, приятно работать педагогам и учиться детям в прекрасных кабинетах отремонтированной школы.

STAR
BEAR

УДК 3231324(574)+908
ББК 66.3 (5Каз)
Д 46 Дильдяев Г.
АЛТЫН ДАЛА ЖУРЕГІ/Г.Дильдяев – Алматы,
2009. – 172 с. (На каз.и рус. яз.)
ISBN 9965-9397-7-2
Книга рассказывает о Карасуском районе Костанайской области.
Для широкого круга читателей.
ББК 66.3 (5Каз)

Над книгой работали:

Составление и текст
ГРИГОРИЯ ДИЛЬДЯЕВА
Художественное оформление и дизайн
СЕРГЕЯ БАЛАНДИНА

Редакционная коллегия
БОЛАТ БЕКЕНОВ,
ЛЮБОВЬ ГОЛОМИДОВА, СВЯТОСЛАВ МЕДВЕДЕВ,
ЖАНЫЛ ХУСАИНОВА, ГУРИЙ ШУРКИН
Перевод текстов
ТАКУРА ЖАКСЫБАЙ
Исполнитель проекта
Редакционно-издательская группа КАЗИНПРЕСС
Директор по производству
АНАТОЛИЙ КОВТУН
Менеджеры
МАВЛЮДА ЕГЕНОВА,
ГУЛЬНАРА КОНАРОВА

Отпечатано в ТОО «Костанайполиграфия».
Заказ № 2932. Тираж 400. Печать офсетная. $^1/_8$ 64x90. Бумага глянцевая.

$А\frac{0803010405}{00(05)-09}$

ISBN 9965-9397-7-2
@КАЗИНПРЕСС, 2009

Тюркский топоним “карасу” широко распространен, имеет хождение не только в Центральной Азии, в России, но и, к примеру, на Кавказе. Почему “карасу”? Что значит, “черная вода”? Скорее всего, имелась в виду вода мутная, взбаламученная. бурными весенними потоками и разливами, недолго живущая, быстро высыхающая Собственно, поэтому и названы так десятки, если не сотни землеройных рек и речушек в одном только степном Казахстане. Однако, есть и горы – Карасу. Видимо, с них бежит эта самая черная вода.

Совершенно равнинный Карасуский район Костанайской области славен отнюдь не темными водами своих рек, здесь их вовсе не много, а золотыми потоками зерна. И вот эти потоки не мелеют, не пересыхают. Находясь как бы в географическом центре целины, а в более широком смысле – степного земледелия, район исторически укоренился в массовом сознании, как край изобильных урожаев, тучных пастбищ. В хороший год со здешних нив собирают до миллиона тонн добротного зерна. Для района, в котором живут менее 28 тысяч человек, это много. Это одна шестнадцатая часть казахстанского большого урожая.

Такие районы, как Карасуский, вывели республику в разряд мировых зерновых держав.

Григорий ДИЛЬДЯЕВ